
Sametingets plenum

Møtebok 1/01

SÁMEDIGGI SAMETINGET

Kautokeinoeien 50, N-9730 Kárásjohka

Telefon (47) 78 47 40 00

Telefaks (47) 78 47 40 90

samediggi@samediggi.no

www.samediggi.no

Tid: 20. februar – 23. februar 2001

Sted: Sametinget

Saksliste:

- Sak 1/01 Konstituering
 - navneopprop, permisjoner, innkalte vararepresentanter
 - godkjenning av innkalling og saksliste
- Sak 2/01 Sametingets forretningsorden
- Sak 3/01 Sametingsrådets beretning om virksomheten
- Sak 4/01 Spørsmål til Sametingsrådet i h.h.t. Sametingets forretningsorden
 §11
- Sak 5/01 Kunngjøring av nye saker
- Sak 6/01 Delegering av myndighet etter kulturminneloven
- Sak 7/01 Sametingets reindriftspolitikkk – drøfting
- Sak 8/01 Jordbruk i samiske områder
- Sak 9/01 Sametingets årsmelding 2001
- Sak 10/01 Utviklingsprogram for duodji

Sign: _____

EKN, JMK

Møtesekretærer: Elli Kirsti Nystad/John Marcus Kuhmunen

Møteboken består totalt av

Møtesekvenser

Tid	Sak	Side
20.02.01 kl. 09.00 – 12.00	1/01	4
	2/01	7
	3/01	12
20.02.01 kl. 15.00 – 18.20	3/01 forts.	
	4/01	28
	5/01	29
	6/01	33
21.02.01 kl. 09.00 – 18.00	Fiskeriseminar	
22.02.01 kl. 09.00 – 12.20	7/01	35
22.02.01 kl. 15.00 – 18.00	8/01	55
	9/01	63
23.02.01 kl. 09.00 – 12.30	9/01 forts.	
	10/01	164

Sign: EKN, JMK

Sak 01/01

Konstituering

Saken påbegynt 20. februar 2001 kl. 09.00.

Representanter

Følgende representanter av tilstede ved konstitueringen:

1. BERIT RANVEIG NILSSEN	21. TOR NILSEN
2. MAGNHILD MATHISEN	22. SVEN-ROALD NYSTØ
3. OLAV M. DIKKANEN	23. MARGRETA P. KRISTIANSEN
4. HALLGEIR SKØIEN VARSI	24. RANDI SKUM
5. JAN ATLE SAMUELSEN	25. ANN MARI THOMASSEN
6. MAGNE BALLOVARA	26. OVE JOHNSEN
7. RAGNHILD NYSTAD	27. ARVID SKJELLHAUG
8. EGIL OLLI	28. PER SOLLI
9. JOHN HENRIK EIRA	29. MAGNE A. S. HUUVA
10. KLEMET ERLAND HÆTTA	30. ROGER PEDERSEN
11. PER A. BÆHR	31. ING-LILL PAVALL
12. ISAK MATHIS O. HÆTTA	32. AMUND ERIKSEN
13. JOSEF VEDHUGNES	33. NILS O. NILSEN
14. OLAF ELIASSEN	34. JARLE JONASSEN
15. GEIR LILAND	35. EINAR LIFJELL
16. PER EDVIN VARSI	36. LEIF ELSVATN
17. INGER ANNE EIRA	37. GRO MERETE SIRI
18. EVA JOSEFSEN	38. JOHAN MIKKEL SARA
19. GEIR TOMMY PEDERSEN	39. LAILA WILKS
20. WILLY ØRNEBAKK	

Sign: EKN, JMK

Innvilgede permisjoner

Representant nr. 5 Marie Therese N. Aslaksen innvilget permisjon 20. februar – 23. februar
Representant nr. 6 Nils Henrik Måsø innvilget permisjon 20. februar – 23. februar
Representant nr. 10 Ole Henrik Magga innvilget permisjon 20. februar – 23. februar
Representant nr. 14 Peder Mathisen innvilget permisjon 20. februar – 23. februar
Representant nr. 16 Randi Kvivesen innvilget permisjon 20. februar – 23. februar
Representant nr. 17 Randi S. Pedersen innvilget permisjon 20. februar – 23. februar
Representant nr. 25 Asbjørg Skåden innvilget permisjon 20. februar – 23. februar
Representant nr. 37 Birger Nymo innvilget permisjon 20. februar – 23. februar

Vararepresentanter

Jan Atle Samuelson møtte for representant nr. 5 Marie Therese N. Aslaksen, hele plenumsmøtet
Magne Ballovara møtte for representant nr. 6 Nils Henrik Måsø, hele plenumsmøtet
Klemet Erland Hætta møtte for representant nr. 10 Ole Henrik Magga, hele plenumsmøtet
Olaf Eliassen møtte for representant nr. 14. Peder Mathisen, hele plenumsmøtet
Per Edvin Varsi møtte for representant nr. 16. Randi Kvivesen, hele plenumsmøtet
Inger Anne Eira møtte for representant nr. 17 Randi S. Pedersen, hele plenumsmøtet
Ann Mari Thomassen møtte for representant nr. 25 Asbjørg Skåden , hele plenumsmøtet
Gro Merete Siri møtte for representant nr. 37 Birger Nymo, hele plenumsmøtet

Sign: EKN, JMK

I. Dokumenter

- Møteinnkalling av 29.01.01 med innstilling til saksliste

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

Innkalling av 29.01.01 med saksliste godkjennes.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

1. Godkjenning av innkalling
Innkallingen av 29.01.01 ble enstemmig godkjent
2. Godkjenning av saksliste
Sakslisten som fulgte innkallingen ble enstemmig godkjent

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Johan Mikkel Sara, saksordfører	
2.	John Henrik Eira	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Innkalling av 29.01.01 med saksliste ble enstemmig godkjent.

Saken ble avsluttet 20. februar 2001 kl. 09.15.

Sak 2/01

Sametingets forretningsorden

Saken påbegynt 20. februar 2001 kl. 09.15.

I. Dokumenter

- Utskrift av Møtelederskapets møtebok M 01/01 - Endringer i Sametingets grunnregler og forretningsorden
- Sametingets sak 44/00 - Retningslinjer for Sametingets tilskuddsstyre
- Forskrift om valg av Sametinget
- Stortingets forretningsorden, tolvte kapittel

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

SAMETINGETS GRUNNREGLER

Kapittel 1 Sametingets konstituering, midlertidig ledelse og prøving av valg

§1-2 Åpning av det første ordinære plenumsmøte etter valget

Sametingets første ordinære plenumsmøte etter valget åpnes av den Kongen utpeker.

endres til

§1-2 Åpning av det første ordinære plenumsmøte etter valget

Sametingets første ordinære plenumsmøte etter valget åpnes av den Kongen utpeker. Dersom dette ikke er mulig, åpnes møtet av møteleder i det foregående sameting. Dersom ikke møteleder kan åpne møtet, åpnes det av eldste representant i det nye sameting.

§1-3 Representantenes plassering

I det samlede sameting tar representantene plass etter nummerorden av valgkretsene (jf. bestemmelsene i sameloven).

Førsterepresentanten skal alltid sitte lengst til venstre.

endres til

§1-3 Representantenes plassering

I det samlede sameting tar representantene plass etter valgkretsenes og representantenes nummerering (jf. bestemmelsene i sameloven).

§1-4 Midlertidig ledelse

Sametingets første ordinære plenumsmøte etter valget, kunngjøres og ledes av presidenten i det foregående sameting, inntil møtelederskapet i det nye Sametinget er valgt.

Dersom presidenten er forhindret fra og møte, møter visepresidenten.

Sign: EKN, JMK

Møtets leder foretar navneopprop og mottar representantenes og vararepresentantenes fullmakter.

endres til

§1-4 Midlertidig ledelse

Sametingets første ordinære plenumsmøte etter valget kunngjøres og ledes av møteleder i det foregående sameting, inntil møtelederskapet i det nye sameting er valgt.

Dersom møteleder er forhindret i å møte, kunngjøres og ledes møtet av presidenten. Dersom møteleder og presidenten er forhindret i å møte, kunngjøres og ledes møtet av den eldste representanten i det nye sameting.

Møtets leder foretar navneopprop og mottar representantenes og vararepresentantenes fullmakter.

Kapittel 2 Valg av møtelederskap, komiteer, Sametingsråd og representanter til Samisk parlamentarisk råd

endres til

Kapittel 2 Valg av møtelederskap og Sametingsråd

§2-1 Sametingets faste organer

Sametingets høyeste organ er plenumsmøtet. Sametinget velger et møtelederskap, valgkomite, kontrollkomite og sametingsråd.

endres til

§2-1 Sametingets faste organer

Sametingets høyeste organ er plenumsmøtet. Sametinget velger et møtelederskap og et sametingsråd.

Øvrige organer reguleres av bestemmelser i Sametingets forretningsorden.

§2-3 Komiteer

Etter at Sametinget har konstituert seg, velges av og blant Sametingets representanter en valgkomite og en kontrollkomite.

Komiteenes funksjonstid følger Sametingets valgperiode.

Sametinget fastsetter nærmere regler for komiteene i sin forretningsorden.

§2-3 Komiteer - fjernes og overføres forretningsorden

§2-6 Representanter til Samisk parlamentarisk råd

Valg til Samisk parlamentarisk råd skjer som forholdstallsvalg på det første plenumsmøtet etter sametingsvalget.

Sametingsrådets medlemmer inngår i gruppenes forholdsmessige representasjonen.

Funksjonstiden til Samisk parlamentarisk råd følger Sametingets valgperiode. Ved en eventuell situasjon der Sametingsrådet fratrer og nytt sametingsråd velges, foretas nytt valg til Samisk parlamentarisk råd.

§2-6 Representanter til Samisk parlamentarisk råd - fjernes og overføres forretningsorden

Sign: EKN, JMK

Gjenstående bestemmelser i grunnreglenes kapittel 2 nummereres fra §2-1 til §2-4.

Kapittel 3 Sametingets forhandlinger

§3-5 Møteoffentlighet og taushetsplikt

Sametingets plenumsmøter holdes for åpne dører. I særlige tilfeller kan dog tinget med 2/3-flertall vedta at en sak skal behandles for lukkede dører.

Møter i Sametingets møtelederskap og komiteer er lukkede.

Sametingets representanter har taushetsplikt i saker som er unntatt offentlighet. Tilsvarende gjelder i Sametingets underliggende organer.

endres til

§3-5 Møteoffentlighet og taushetsplikt

Sametingets plenumsmøter holdes for åpne dører. I særlige tilfeller kan dog tinget med 2/3-flertall vedta at en sak skal behandles for lukkede dører. Plenum kan avgjøre å gi tjenestemenn fra Sametingets administrasjon adgang til lukkede møter.

Sametingets representanter har taushetsplikt for alle saker som behandles bak lukkede dører i plenum. Representantene har også taushetsplikt om det som de i utøvelsen av sitt sametingsverv får kjennskap til om informasjon eller opplysninger som er gradert i henhold til Sikkerhetsinstruksen, Beskyttelsesinstruksen eller omfattet av forvaltningslovens §13. Alle Sametingets representanter skal ved førstegangs oppmøte underskrive taushetserklæring fastsatt av møtelederskapet. Det samme gjelder for andre medlemmer av Sametingets valgte eller oppnevnte organer i den grad det er påkrevet.

Møter i Sametingets møtelederskap og Sametingsrådet er lukkede. Sametingets øvrige organer regulerer selv hvorvidt møtene skal være åpne eller lukkede, i tråd med denne bestemmelsens 1. og 2. ledd.

Kapittel 4 Valg av Sameting

§4-2 Forberedende fullmaktskomité

Ordet ”Kretssamevalgstyrene” i 2. ledd **erstattes med** ”Sametingets valgmennd”, jf. forskrift til lov om valg til sameting.

SAMETINGETS FORRETNINGSORDEN

Kapittel 3 Avstemninger

§14a Avstemninger

a) Ved bruk av voteringsanlegg, og ved at møteleder oppfordrer enten de representanter som er imot et forslag, eller de som er for, om å reise seg. Møtelederen kan da foreta kontravotering.

endres til

§14a Avstemninger

Sign: EKN, JMK

a) Ved bruk av voteringsanlegg. Representanter som er for et forslag avgir sin stemme ved å trykke ”for” på voteringsanlegget og ved å bli sittende. Representanter som er mot et forslag avgir sin stemme ved å trykke ”mot” på voteringsanlegget og ved å vise stemmetegn.

Kapittel 4 Møtelederskap, komiteer og Sametingsråd

§18 Valgkomiteen

Etter at Sametinget har konstituert seg, velges en valgkomite på 5 medlemmer med like mange vararepresentanter. Leder og nestleder velges av Sametinget. I komiteen bør gruppene være best mulig representert.

Valgkomiteen gir innstilling om alle valg som Sametinget overdrar til den å forberede, jf. forøvrig grunnreglene § 2-3.

endres til

§18 Valgkomite

Etter at Sametinget har konstituert seg, velges en valgkomite på 5 medlemmer med like mange varamedlemmer. Leder og nestleder velges av Sametinget. I komiteen bør gruppene være best mulig representert. Komiteens funksjonstid er Sametingets valgperiode.

Valgkomiteen gir innstilling om alle valg som Sametinget overdrar til den å forberede.

§22 Kontrollkomiteen

Etter valg av nytt sametingsråd velges av og blant Sametingets representanter en kontrollkomite bestående av 3 medlemmer med personlige varamedlemmer. Lederen og nestlederen velges fra opposisjonen. Jf. for øvrig grunnreglene 2-3.

endres til

§22 Kontrollkomiteen

Etter valg av nytt sametingsråd velges av og blant Sametingets representanter en kontrollkomité bestående av 3 medlemmer med personlige varamedlemmer. Lederen og nestlederen velges fra opposisjonen.

Komiteens funksjonstid er Sametingets valgperiode.

Medlemmer av kontrollkomiteen er ikke valgbare til Sametingets tilskuddsstyre.

§24 Sametingets tilskuddsstyre

Etter valg av kontrollkomité velges av og blant Sametingets representanter Sametingets tilskuddsstyre, bestående av 7 medlemmer, herunder leder og nestleder, med personlige varamedlemmer. Valget skjer etter forholdstallsvalg, og styrets funksjonstid er Sametingets valgperiode.

Sametingets tilskuddsstyre er beslutningsdyktig når minst 4 medlemmer er tilstede.

Sametingets tilskuddsstyre kan med utgangspunkt i Sametingets budsjettvedtak og vedtatte retningslinjer fastsette nærmere støttepraksis for de enkelte tilskuddsordninger.

Sametingets tilskuddsstyre kan delegere vedtaksmyndighet til Sametingets administrasjon.

§25 Sametingets språkstyre

Bestemmelsens innhold fastsettes når Sametinget har vedtatt retningslinjer for språkstyret.

§26 Sametingets valgnemnd

Sign: EKN, JMK

Etter valg av Sametingets språkstyre velges av og blant Sametingets representanter Sametingets valgnevnd, bestående av 5 medlemmer, herunder leder og nestleder, med personlige varamedlemmer. Valg skjer etter forholdstallsvalg, og nemndas funksjonstid er Sametingets valgperiode.

Sametingets valgnevnd har ansvar for forberedelse og avvikling av sametingsvalget, jf. lov om Sametinget og andre samiske rettsforhold, og forskrift om valg av Sameting.

§27 Representanter til Samisk parlamentarisk råd

Valg til Samisk parlamentarisk råd skjer som forholdstallsvalg på det første plenumsmøtet etter sametingsvalget. Sametingsrådets medlemmer inngår i gruppenes forholdsmessige representasjonen.

Funksjonstiden til Samisk parlamentarisk råd følger Sametingets valgperiode. Ved en eventuell situasjon der Sametingsrådet fratrer og nytt sametingsråd velges, foretas nytt valg til Samisk parlamentarisk råd.

§24 til §30 i kapittel 5 og 6 i gjeldende forretningsorden nummereres fra §28 til §34 etter endringer.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Møtelederskapets innstilling ble trukket tilbake.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Johan Mikkel Sara, saksordfører	
2.	Einar Lifjell	
3.	Willy Ørnebakk	
4.	John Henrik Eira	
5.	Magnhild Mathisen	
6.	Nils O. Nilsen	
7.	Olav M. Dikkanen	
8.	Klemet Erland Hætta	John Henrik Eira

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Møtelederskapets forslag ble trukket tilbake. Saken ble avsluttet 20. februar kl. 09.40

sign: EKN , JMK

Sak 3/01

Sametingets beretning om virksomheten

Saken påbegynt 20. februar 2001 kl. 09.40.

I. Dokumenter

- Sametingsrådets beretning om virksomheten

Beretningen omfatter Sametingsrådets aktiviteter fra 23.10.2000 til 09.02.2001.

1. Om virksomheten

Sametingsrådet har i perioden avholdt 4 møter og behandlet 41 saker. Som det fremgår av vedlegget har rådet i tillegg deltatt på en rekke møter og representasjoner.

2.1 Saksområder

2.1 Opplæring og utdanning

Sametingsrådet behandlet i sak R 128/00 *Statsbudsjettet 2002 – Barne- og familiedepartementet og Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet*, budsjettet som omhandler disse to departementene. Saken ble tatt opp i rådet fordi dette ved en beklagelig feil, var falt ut under behandlingen av saken i plenum under sak 42/00 Statsbudsjettet 2002. For øvrig vises det til møtebok R 9/00, sak R 128/00.

I møte med utdanningsminister Trond Giske 10.01.01 satte rådet fokus på følgende saker; utviklinga av samiske læremidler inkludert IKT satsing i samisk skole, sikring av samiske elevers individuelle rett til samisk undervisning i og på samisk, fag- og utviklingsarbeid i samisk skole og overføringa av forvaltning over timer til opplæring i og på samisk til Sametinget. Videre har rådet tatt initiativ overfor KUF for å forberede rutiner ved registrering av tiltak innenfor opplæring rettet mot samiske elever. En slik oversikt gir Sametingsrådet større mulighet til å ta initiativ for å forbedre opplærings situasjonen for samiske elever.

I tillegg har visepresidenten hatt møte med Stortingets kirke-, utdannings- og forskningskomite 31.10.00 om budsjettet for opplæring i 2000. Dessverre ble resultatet av budsjettfordiket i Stortinget at Sametinget måtte spare inn 2 millioner kroner på opplæringa.

Sametingsrådet har satt i gang evalueringa av samisk bokproduksjon for å få et helhetlig bilde av samisk bokproduksjon. Arbeidet sluttføres i løpet av våren 2001, og vil bli lagt fram for behandling i plenum. Oppfølginga av evalueringa av samisk videregående opplæring er satt i gang i samråd med Læringscenteret. I løpet av denne perioden er det tildelt 387 stipend til elever med samisk i videregående opplæring, 2 stipend til utdanning i rehabiliteringssektoren innen helse og sosial og 6 stipend til spesial-pedagogisk grunn- og videreutdanning.

Sign: EKN, JMK

Sametinget arrangerte i samarbeid med utdanningskontorene i Finnmark og Troms konferanse om samisk språk i skole og samfunn 28. og 29.11.00. Videre har Sametinget i samarbeid med fylkesmannen i Finnmark og Troms gjennomført et faglig seminar for medarbeidere i samiske barnehage. Rådet tar sikte på årlige barnehageseminarer. Sametinget overtok 01.01.01 forvaltningen av det særskilte tilskuddet til samiske barnehager. I budsjettmøtet for 2002 med Barne- og familieminister Karita Bekkemellem Orheim 09.01.01, la rådet fram om at det vil være vanskelig med økt satsing på utvidelse av tilbudet med årets budsjett. Rådet fikk positive signaler om at dersom det skulle vise seg at det blir større pågang enn forventet, vil ministeren komme tilbake til saken i løpet av året.

Sametingsrådet har fremmet uttalelse til samisk strategisk plan for Universitetet i Tromsø. I uttalelsen har rådet understreket det nasjonale ansvaret universitetet har for samisk og samiskrelatert forskning, undervisning og formidling. I tillegg til å foreslå prioritering av tiltak som universitetet har fremmet i strategiplanen, har rådet foreslått at det i samarbeid med Samisk høgskole og Nordisk samisk institutt, opprettes et studium i arktisk landbruk og naturbruk.

Rådet har i møte med foreldregruppen i Oslo som planlegger en samisk skole, blitt enige om at Sametinget skal bistå gruppen i arbeidet med å organisere undervisningen til samiske barn i Oslo. Administrasjonen vil delta i møtet med Oslo kommune.

2.2 Næringer

2.2.1 Fiskeri

Regulering av laksefiske 2001 - høringsuttalelse

Sametinget har avgitt høringsuttalelse til Direktoratet for naturforvaltning vedrørende regulering av fiske etter anadrome laksefiske 2001. Sametingets forslag: 1. fjerning av munningsfredningene i Finnmark, 2. gjenåpning av høstlaksefiske i sjøen i Finnmark, 3. forbud mot å fiske laks i nordnorske elver etter 12. august, 4. tillatt å fiske laks fra 1.mai.

Regulering i fisket 2001

Sametingsrådet har i sitt innspill til Reguleringsrådet om regulering i fisket ønsket å sette fokus på: 1. fangst og forvaltning av norsk kysttorsk, 2. gjeninnføring av rekrutteringskvoter i kyst- og fjordfiske, 3. større fangstrettigheter til kyst- og fjordflåten, 4. begrense trål-, autoline- og snurrvadfiske innenfor 12 nautiske mil nord for 62 grader nord. Sametinget fikk kun gjennomslag for enkelte underpunkter i forslaget.

Møte med fiskeriminister Otto Gregussen 14.12.00

Rådsmedlem Berit Ranveig Nilssen hadde 14.12.00 møte med fiskeriministeren. Saker som ble drøftet med ministeren: 1. Sametingets bekymring for at forskernes kvoteanbefalinger ikke blir fulgt, 2. forslag om at Fiskeridepartementet oppnevner en arbeidsgruppe som ser på forvaltning og fangst av norsk kysttorsk, 3. gjeninnføring av rekrutteringskvoter, 4. opprettholdes av kvote på 50% for båter under 11 meter, 5. samlekvote til alle båter i Tysfjord, Lyngen og Tana - som et direkte bidrag til gjennomføring av Sametingets handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder, 6. ønske om forbud mot alt trålfiske og begrenset autoline- og snurrvadfiske innenfor 12 nautiske mil nord for 62 breddegrad nord, 7. forslag om kvoteavkorting i torske,

Sign. EKN , JMK

hyse og seifiske for fartøyer som har rettigheter i silde- og loddefiske, 8. usikkerheten med hensyn til hvordan uttaket av 630.000 tonn av loddebestanden vil virke på økologien i Barentshavet og på kysten av Finnmark, 9. midler til gjennomføring av tiltak i samiske kyst- og fjordområder, 10. Hellekofjorden – oppdretts-konsesjoner.

Samlekvoteprosjekt for kystflåten 2001

Det er nå satt i gang et samlekvoteprosjekt for kystflåten 2001, og det er på bakgrunn av søknader om deltakelse foretatt en loddtrekning om hvem som får delta i prosjektet. Med Sametingets handlingsplan for kyst- og fjordområder lagt til grunn, har en prioritert fartøyer fra det området som fra Sametingets side er foreslått som forsøksområder for utprøving av nye forvaltningmodeller for utvalgte fjorder, dvs. Tysfjord, Lyngen og Tanafjorden. Samlekvoten vil omfatte torsk, sei og hyse i det ordinære reguleringsopplegget for konvensjonelle fartøyer under 28 meter.

Lokal forvaltning av Tana, Lyngen og Tysfjord - status

Det er nå slutført et forprosjekt med siktemål å avdekke behov for å iverksette konkrete tiltak innenfor rammen av Handlingsplan for kyst- og fjordområdene. Det vil i disse dager bli fremmet en sluttrapport med forslag til tiltak som skal følge opp de ti innsatsområdene lansert i handlingsplanen.

2.2 Reindrift

Arbeidet med reinbeitekonvensjonen mellom Sverige og Norge

Sametinget er representert i reinbeitekommisjonen ved rådsmedlem Ing-Lill Pavall. Sametingspresidentene i Norge og Sverige har i perioden hatt møter med de lokale samebyene og reinbeitedistriktene i forbindelse med konvensjonsarbeidet.

Den akutte situasjonen for reindriftsnæringen i Finnmark

Det har i høst og vinter vært fokusert på den vanskelige situasjonen i deler av reindriften. Sametingsrådet avholdt 13.12.00 et fellesmøte med miljøvernminister Siri Bjerke, landbruksminister Bjarne Håkon Hanssen og statssekretærene Steinar Pedersen og Sverre Bugge fra Kommunal- og regionaldepartementet. Sametingsrådet viste til at situasjonen for mange reineiere i deler av Finnmark er vanskelig fordi man ikke har kunnet ta ut tilstrekkelig med slaktedyr i høst. De som er hardest rammet står fullstendig uten slaktedyr og dermed uten inntekter.

Sametingsrådet fremhevet at det i denne akutte situasjonen er nødvendig med både kortsiktige- og langsiktige tiltak. For de reineiere som er hardest rammet er det nødvendig med at en del løsninger blir iverksatt straks. Det ble fra Regjeringens side lovet at saken skulle følges nøye, spesielt viktig var det at miljøvernminister Siri Bjerke sa klart fra om at det er grunnlag for å ta ut flere rovdyr, særlig jerv.

Regjeringen meddelte 06.02.01 at det vil fremme forslag overfor Stortinget om 20 millioner kroner til å avhjelpe situasjonen i reindriften. Det er rådet fornøyd med.

Sign: _____

EKN, JMK

Verdiskapningsprogram i jordbruket og reindrift

Sametingsrådet har i sin uttalelse til Regjeringens arbeid med verdiskapningsprogram for jordbruket understreket betydningen av å bygge opp og opprettholde både eneyrkebruk og kombinasjonsbruk. Sametinget vil i verdiskapningsprogrammet sette spesielt fokus på å utvikle nye og revitalisere tradisjonelle næringskombinasjoner, nisje- og kvalitetsprodukter fra samisk jordbruk basert på kultur og tradisjon, lønnsomhet og kompetanseutvikling og på nettverksbygging.

Sametingsrådet har også fremmet en uttalelse til verdiskapningsprogrammet for reindriften, jf. nærmere omtale i sak 07/01 punkt 10 i Sametingsrådets drøftelsesutkast.

2.3 Kunst- og kulturhus

Sametingsrådet har foretatt en gjennomgang - status for planlagte samiske kunst – og kulturhus. Gjennomgangen viser at det er store utfordringer m.h.t. å realisere planene. Disse utfordringene vil kreve økonomisk bistand fra sentrale myndigheter, spesielt fra Kulturdepartementet. Sametingsrådet vil i det videre arbeidet legge til grunn tingets målsetning om at *alle offentlige myndigheter tar medansvar for samisk kulturutøvelse og utvikling*. I det ligger det at det skal eksistere arenaer i de samiske samfunn hvor samisk kulturutøvelse kan finne sted, jf. sak 41/00 Sametingets budsjett 2001.

Sametingets strategi for 2001 er å bidra til at **Ája samisk senter**, Kåfjord, realiseres, og arbeide for at Østsamisk museum blir etablert. I planene om realisering av Ája samisk senter er dialogen mellom aktørene bra, spesielt i forhold til Kulturdepartementet. Dette gir visse forhåpninger om realisering av prosjektet.

Når det gjelder realisering av **Østsamisk museum** som samisk tusenårssted er forholdet at Regjeringen vil involvere fylkeskommunen, Sør-Varanger kommune og Sametinget i finansiering av prosjektet. Sametingsrådet viser i denne sammenheng til Regjeringens budsjettproposisjon for 2001 hvor det heter: *”Sametinget har vedtatt Østsamisk museumsanlegg i Neiden som samisk tusenårssted. Etter Kulturdepartementets vurdering må Østsamisk museum ha en organisatorisk og finansiell lokal forankring. Departementet vil drøfte videre fremdrift, organisering og finansiering med Finnmark fylkeskommune, Sør-Varanger kommune og Sametinget, og komme tilbake til Stortinget med saken”*. I forbindelse med oppfølgingen av Regjeringens forslag til statsbudsjett overfor Stortinget, fremmet rådet saken overfor Stortingets familie-, kultur og administrasjonskomite og kommunalkomiteen, uten at dette førte frem. På denne bakgrunn har rådet ikke funnet det tilrådelig å fortsette det østsamiske museumsprosjektet i den form det til nå har hatt, og har gitt Sámiid Vuorká-Dávvirat som prosjektansvarlig beskjed om dette. Sametingsrådet har sikte på å:

- Intensivere dialogen med Kulturdepartementet om Østsamisk museum med sikte på statsbudsjettet 2002.
- Vurdere andre prosjekter som ivaretar østsamisk kulturvern og kulturutvikling.

I forbindelse med etablering av **et felles kulturhus i Oslo** er det opprettet en stiftelse for realisering av prosjektet. Stiftelsen har søkt Sametinget om finansiering av investeringer og drift. Det er avkrevd å fremlegge mer konkrete tilbud om lokaler fra Oslo kommune, samt redegjørelse for drift av lokalet.

Sign: EKN / JMK

2.4 Rettigheter

2.4.1 Oppfølgingen av NOU 1997:4 Samerettsutvalgets innstilling

Det pågår et arbeid med oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning for Finnmark NOU 1997:4 i Regjeringen. Sametingsrådet var blitt forespeilet at Justisdepartementet ville ta kontakt med Sametinget før jul 2000 angående saken. Imidlertid er dette utsatt, og man avventer nå et initiativ fra departementet. Sametingsrådet har gitt departementet signaler om at vi forventer at staten i sitt arbeid med samenes rettigheter, følger de standarder som utvikles i internasjonale sammenhenger og legger dette til grunn i den interne prosessen som pågår. Samtidig ser man det som avgjørende at de sedvanerettslige spørsmål også vektlegges i arbeidet. Sametingsrådet har ytret ønske om et samarbeid med Regjeringen i det videre arbeidet, og at man får til en formalisering av et slikt samarbeid.

2.4.2 Samerettsutvalget sør for Finnmark

Samerettsutvalget for området sør for Finnmark er foreløpig ikke oppnevnt. Sametingsrådet har sammen med Justisdepartementet blitt enige om mandatet og lederen for det nye samerettsutvalget. Regjeringen har gitt uttrykk for at Sametinget skal kunne foreslå 3 av 14 representanter til det nye Samerettsutvalget. Det ble avholdt et møte med statssekretæren i Justisdepartementet 14.12.00 om saken. Presidenten holdt et møte med gruppelederne om saken 29.01.01. Der ble det enighet om å fremme Sametingets forslag til navn på kandidater overfor departementet, samt øvrige forhold i tilknytning til opprettelsen av Samerettsutvalget.

2.4.3 Forvaltning og administrering av statsallmenningene og statens umatrikulerte grunn i Finnmark, forskriftsendring - høring

De endringer departementet har foreslått av forskriftene knyttet til forvaltning og administrasjon av statsallmenningene og statens umatrikulerte grunn i Finnmark, går i korthet ut på at det nyopprettede Statens landbruksforvaltning trer inn som klageorgan i stedet for Statsskog SF og Landbruksdepartementet.

Sametinget understreket sitt prinsipielle syn i saken, som fortsatt er at omorganiseringen og omgjøringen av Direktoratet for statens skoger i 1993 til Statsskog SF ikke er i tråd med de urfolksrettslige forpliktelser Norge er bundet av, ei heller de løfter som har vært gitt samene.

Når det er sagt, fant Sametingsrådet det likevel hensiktsmessig at klageordningen blir endret. Det legges nå opp til et system hvor det blir en reell totrinns klagebehandling av de klager som måtte foreligge på grunnlag av vedtak fattet av Statsskog, Jordsalgsstyret, jordsalgs sjefen eller fjellstyrene.

2.4.4 Mineralloven

I møte med statssekretær Olav Soleng i Nærings- og handelsdepartementet (NHD) 13.11.00 om forslag til en ny minerallov presiserte visepresidenten Sametingets vedtak i saken om at den nye mineralloven ikke bør behandles i Stortinget før etter at land og vann rettigheter i Finnmark er avklart. Dette fordi lovforslaget har bestemmelser som har innvirkning på rettighetsproblematikken.

Sign: _____

EKN, JMK

sin helhet; hvilke krav det stiller på politisk nivå, videreføring av politiske signaler fra sentralt til lokalt helse- og sosialsystemnivå, på institusjonsnivå og på yrkesutøvers nivå.

Prosjektmidler for 2001 er annonsert under forutsetning av at Sosial- og helsedepartementet tildeler midler til helse og sosiale formål. Sametinget har mottatt omtrent 65 prosjektsøknader.

2.8 Media

2.8.1 Allmennkringkasting for den samiske befolkning

Sametingsrådet har avgitt en uttalelse til Allmennkringkastingsrådet i forbindelse med rådets melding for 2000 - 2001. Rådet anser det som nødvendig å styrke de norske allmennkringkasternes forpliktelser overfor den samiske befolkningen. Allmennkringkastingsrådet er derfor bedt om å endre allmennkringkasterkriteriene på en slik måte at de også får som overordnet mål å styrke samisk kultur, språk og identitet - og ikke bare norsk kultur som det er spesifisert i dagens kriterier for allmennkringkasting. I den forbindelse har Sametingsrådet bedt om at det oppnevnes et medlem av Allmennkringkastingsrådet som representerer den samiske befolkningen.

Sametingsrådet har bedt Kulturdepartementet gjennomføre en utredning av NRK Sámi Radio. Spesielt ber vi om at tiltak som kan styrke den redaksjonelle og økonomiske friheten til NRK Sámi Radio vurderes. Muligheter for øremerket finansiering og et eget styre for NRK Sámi Radio bør være en del av dette utredningsarbeidet. Den siste tids utvikling har medført at økonomisk og redaksjonelt ansvar er overført fra det samiske samfunnet til Marienlyst i Oslo. Dette er ikke akseptabelt for en samisk allmennkringkaster.

Vi har anmodet allmennkringkasterne om å styrke fjernsynstilbudet for samiske barn. Positive holdninger til samisk språk må skapes i ung alder, og det er derfor viktig at samisk etableres som et reelt mediespråk. Etablering av daglig samisk fjernsynstilbud for barn er derfor avgjørende.

2.8.2 Kringskastingstilbud for samiske barn

Medlemmer av programrådet for NRK Sámi Radio uttrykte i desember 2000 en frykt for at produksjonen av fjernsynsprogrammer for barn og unge ville bli redusert som en følge av etableringen av daglige nyhets-sendinger på fjernsyn. Rådet har derfor bedt NRK Sámi Radio om en redegjørelse om saken.

Det samiske medietilbudet for barn og unge er i dag på et absolutt minimum, og kan ikke gjøres til gjenstand for innsparinger eller reduksjoner. Sametingsrådet har som mål at tilbudet for barn og unge på fjernsynet må økes, og dette er spørsmål som vil bli behandlet i rådets innstilling om prinsipper og mål for samisk mediepolitikk på plenums møtet i mai.

2.8.3 Sametingets mediepolitikk

01.02.01 gikk fristen ut for høring omkring prinsipper og mål for samisk mediepolitikk. Så langt er det ikke kommet mange uttalelser på rådets høringsveileder. Rådets innstilling legges fram for plenum i mai 2001.

Sign: EKN / JMK

2.9 Internasjonalt og nordisk urfolks og samisk samarbeid

2.9.1 FNs urfolkserklæring

Arbeidet som skjer i regi av FN med en urfolkserklæring er viktig for urfolkernes rettigheter. Sametinget har deltatt i den norske delegasjonen siden erklæringsutkastet kom i 1994. I november 2000 fant imidlertid rådet at man ikke kunne delta i den norske delegasjonen, og valgte å ikke være tilstede under arbeidsgruppens møte. Grunnen til avgjørelsen var uenighet om de norske posisjonene i forhandlingene, da særskilt spørsmålet om urfolkernes rett til selvbestemmelse. Det må også nevnes at sett fra Sametingsrådets side er dialogen med Utenriksdepartementet i disse sakene ikke tilfredsstillende, det gjelder også Norges innsats i prosessen med urfolkserklæringen.

2.9.2 Permanent forum for utfolksspørsmål i FN

FNs Generalforsamling vedtok i begynnelsen av desember 2000 at det skal etableres et Permanent forum for urfolk i FN, finansieringss spørsmålet gjenstår imidlertid. Sametingsrådet ser det som meget positivt til at det vil bli etablert et permanent forum for urfolk i FN og at etableringen vil skje innenfor FNs urfolkstiår. Samisk parlamentarisk råd har foreslått professor Ole Henrik Magga som urfolkens representant fra det samiske/ inuittiske området.

2.9.3 Barentssamarbeidet

Nordland fylkeskommune overtok 28.11.00 formannsvervet i det regionale nivå i Barents-samarbeidet etter Murmansk Oblast. Fra samme dato tiltrådte visepresident Ragnhild L. Nystad som urfolkernes representant i Barents Regionråd. Representant Egil Olli er oppnevnt som Sametingets representant i arbeidsgruppen for urfolk.

På møte med utenriksminister Jagland 20.11.00 fremhevet visepresidenten behovet for en fast representant for urfolk i Regionkomiteen slik at kontinuiteten i urfolkssaker i Barentssamarbeidet ble beholdt. Videre ble det også nevnt at det er nødvendig med økonomisk støtte til urfolks representasjon i Barentssamarbeidet. Urfolksrepresentanter, spesielt på russisk side, har ikke økonomi til å forberede saker eller til å reise på møter.

I forbindelse visepresidentens tiltreden i Regionrådet ble det avholdt et møte 22.12.00 mellom visepresidenten, Karasjok kommune og Barentssekretariatet. På møtet ble nøkkelfaktorer knyttet til vennsksarbeidet mellom Karasjok kommune og Lujávri kommune i Russland drøftet. Viktigste satsingsområde i Murmansk Oblast mht. urfolk har nettopp vært vennsksarbeidet mellom Karasjok kommune og Lujávri kommune på russisk side.

2.9.4 Nordisk samekonvensjon

Kommunaldepartementet har sendt rapporten "Behov og grunnlag for en Nordisk samekonvensjon" på høring til en rekke institusjoner og organisasjoner. Sametinget har i sak 32/98 Nordisk samekonvensjon behandlet rapporten og fattet vedtak i saken. Sametinget støttet her blant annet forslaget om å oppnevne et ekspertutvalg som skal arbeide videre med konvensjonen. Samtidig ble det i vedtaket understreket at sametingene må ha en sentral rolle i det videre arbeidet, det gjelder både ved oppnevningen av ekspertutvalget og med hensyn til utformingen av dette utvalgets mandat.

Sametingsrådet viste videre i svarbrevet til kommunaldepartementet til at man er opptatt av hvordan det videre arbeidet med en nordisk samekonvensjon blir lagt opp, og det ble forutsatt at Sametinget får en sentral rolle i planleggingen av den videre prosessen.

Sign: EKN / JMK

2.9.5 Fellesmøte mellom sameministrene og sametingspresidentene

Det første møtet mellom sameministrene og sametingspresidentene ble avholdt i Karasjok 2. november 2000. Det ble undertegnet en protokoll om nordisk samarbeid om nordiske saker, temaer som er tatt opp i protokollen er : 1. Nytt nordisk samarbeid om samiske saker, 2. Nordisk samekonvensjon, 3. Samerettsutredningene, 4. Østsamenes/skoltenes språk og kultur, 5. Nordisk-samiske profesjonsutdanninger, 6. Høyere samisk kunstutdanning og 7. Sametingenes samarbeid – Samisk parlamentarisk råd. Den svenske regjeringen har overtatt lederskapet i samarbeidet og ventelig vil neste møte bli i november 2001.

2.9.6 Interreg III

Programutkastene, hvor de to samiske delprogrammene inngår (Interreg Sápmi og Interreg Áarjelsaemien) er oversendt EU-kommisjonen for endelig godkjenning. Godkjenning vil trolig foreligge i april/mai 2001 som da vil danne grunnlag for oppstart av programmene. De samiske delprogrammene vil bli selvstendige i den forstand at det vil bli oppnevnt egne beslutningsgrupper og eget programbudsjett. Det er i statsbudsjettet for 2001 satt av 1 mill. kroner til hver av delprogrammene. Dette kommer i tillegg til Sametingets midler.

På forespørsel fra KRD har Sametinget fremmet forslag på samiske medlemmer i beslutnings-gruppen for det sør-samiske programmet.

2.10 Status for likestillingsarbeidet

Sametingets vedtak i sak 41/00 er fulgt opp gjennom disposisjonsnotat for budsjett 2001 til de enkelte avdelinger. Den enkelte avdeling skal vurdere og rapportere om deres budsjettdisposisjoner fører til skjevdeling av økonomiske ressurser mellom kvinner og menn. Ut fra rapportene utarbeider en deretter strategier for å rette opp eventuelle skjevheter.

I forbindelse med å synliggjøre samiske kvinners innsats for vårt samfunn har vi sendt ut en oppfordring om å synliggjøre **Elsa Laula Renberg** sin innsats. Det kan gjøres ved å minnes henne i ulike sammenhenger på ulike markeringsdager gjennom året, og spesielt på nasjonaldagarrangement 6.02.02. I 2002 er det 10 år siden samenes nasjonaldag ble etablert, og det ville derfor være naturlig i forbindelse med feiringen av dagen å sette spesiell fokus på den betydning Elsa Laula Renbergs liv og virksomhet har hatt for det samiske samfunnet. Rådet vil også igangsette et prosjekt med å samle informasjon og materiell om Renberg, og sørge for å gjøre det tilgjengelig for publikum.

Rådet vil fremme sin likestillingspolitiske redegjørelse overfor plenumsmøtet i mai.

2.11 Omorganisering av Sametinget

Organiseringen av Sametinget er nå på plass. De underliggende råd ble nedlagt 31.12.00, og tilskuddstyret og språkstyret er trådt i funksjon. Under prosessen har det blitt spørsmål om Sametinget hadde anledning til å legge ned Samisk kulturminneråd og Samisk språkråd, da disse er opprettet i medhold av spesielle lover og forskrifter.

Når det gjelder omorganiseringens forhold til samelovens språkregler understrekes det at Sametinget formelt sett har endret navnet Samisk språkråd til Sametingets språkstyret. I Sametingets vedtak i sak 23/00 pkt. 5 framkommer det at språkstyret behandler samiske språksaker. Det er i dette vedtaket ikke nærmere definert

Sign: EKN, JMK

hvilke oppgaver språkstyret skal ha, nettopp fordi forskriftene til samelovens språkregler § 3-12 gir nærmere regler for organets oppgaver. Sametinget vedtak i sak 23/00 er derfor innenfor rammene til samelovens språkregler og tilhørende forskrifter.

Sametingets administrasjon har også avholdt møter med Kulturdepartementet og Kommunal- og regionaldepartementet 09.01.01 hvor problemstillinger i forhold til samelovens språkregler ble tatt opp. På møte var det enighet om at det vil være nødvendig å vurdere å iverksette et arbeid med samelovens språkregler og forskrifter. Dette både fordi dagens ordlyd i samelovens § 3-12 kan forstås å legge føringer på Sametinget organisering av egen virksomhet som ikke fullt ut samsvarer med samelovens § 2-12 4. ledd, og fordi forskriftene til sameloven er foreldet også i forhold til situasjonen før omorganiseringa av virksomheten til underliggende råd. Kulturdepartementet har ved brev av 10.01.01 forespurt Sametinget om tilbakemeldinger på hvilke justeringer eller endringer av lov og forskrifter Sametinget ser behov for. Dette vil bli tatt opp som sak i plenum i mai i forbindelse med behandlingen av utredningen om situasjonen for samisk språk.

Omorganiseringens forhold til kulturminneloven er avklart ved Miljøverndepartementets brev av 17.01.01 (vedlagt), hvor myndigheten for forvaltningen av samiske kulturminner etter kulturminne-loven ble delegert til Sametinget.

Sametingets administrasjon er nå organisert i henhold til de forutsetninger Sametinget la i sitt vedtak. Avdelingsstrukturen var pr. 1. januar på plass med 7 avdelinger og alle avdelingene er operative.

2.12 Andre saker

Sørsamisk handlingsplan

Gruppen som har utarbeidet Sørsamisk handlingsplan har avsluttet sitt arbeid og planen har blitt overlevert presidenten. Planen skal sendes ut til bred høring. Rådet vil sende saken på høring, og tar sikte på plenumsbehandling i november 2001. Dette må bestemmes av det nye Sametinget.

Oppfølging av Regjeringens Nord-Norge utvalg

I arbeidet med regjeringens Nord-Norgeutvalg ble det avholdt et møte i Vadsø 6.februar hvor sametingspresidenten sammen med de fire nordligste fylkesordførere deltok. Fra regjeringen deltok komm.- og regionalministeren, fiskeriministerens samt statssekretærene i Nærings- og handelsdepartementet og Forsvarsdepartementet. Følgende temaer ble tatt opp: 1) hvordan skal landsdelen utnytte sine fortrinn innen utvikling av nye marine arter og marin bioteknologi 2) Samisk språk og kultur som ressurs for næringsutvikling samt 3) hvordan skal landsdelen møte utviklingen innen olje/gass og fiskeri, herunder utviklingen i Nordvest Russland.

Sametingspresidenten holdt et innlegg om samisk språk og kultur som ressurs for næringsutviklingen i det samiske samfunn, og fremmet et eget notat i saken. Senere samme dag deltok presidenten og kommunalministeren på feiringen av samenes nasjonaldag på Varanger Samiske Museum i Varangerbotn.

Utvidelse av Stabbursdalen nasjonalpark i Porsanger kommune

Sametingsrådet har gitt høringsuttalelse til saken. Rådet har særlig påpekt at Sametinget ikke kan akseptere at forvaltningen av en så viktig og sentral rett, som beiteretten, blir overført Direktoratet for naturforvaltning.

Sign: EKN / JMK

Markering av samenes nasjonaldag

På grunn av de siste ukers hendelser oppfordret rådet v/visepresidenten kommuner og organisasjoner til å sette fokus på kampen mot intoleranse og rasisme i samfunnet ved markeringen av samenes nasjonaldag. Rådet fulgte dette opp i sine taler for dagen. Videre har administrasjonen startet arbeidet med å utarbeide en strategi på oppfølging av dette i skolene.

Dokumentasjon og oppfølging av sultestreiken i Alta-saken

Sametingsrådet ønsker å sette fokus på sultestreikens betydning for den samerettslige utviklingen, slik at de sultestreikendes innsats for det samiske samfunnet får den anerkjennelse de fortjener. I første omgang igangsettes et arbeid med å dokumentere og synliggjøre ulike sider ved sultestreiken og dens samerettslige betydning. Rådet ønsker spesielt å skape en arena for de sultestreikende med egne ord kan beskrive sin historie.

I tillegg har rådet behandlet klagesaker og forberedt saker til dette plenum.

3. Oppnevninger

3.1 Sametingets språkstyre og Samisk språknemnd

Sametingsrådet har oppnevnt følgende medlemmer og personlige varamedlemmer til Sametingets språkstyre:

Medlemmer:

Nordsamisk seksjon:	1. pers. varamedlem:	2. pers. varamedlem
Nils Øyvind Helander (leder)	Kjell Kerni	Else Turi
Tor Magne Berg	Steinar Nilsen	Marit Breie Henriksen
Inger-marie Oskal	Magne Einejord	Ardis Ronte Eriksen
Lulesamisk seksjon:		
Anders Kintal	Anders Nystø	Kaia Kalstad
Sørsamisk seksjon:		
Nora Brandsfjell (nestleder)	Åsta Granefjell Pentha	Albert Jåma

Oppnevningen gjelder ut inneværende valgperiode. Presidenten fastsetter nærmere retningslinjer for språkstyret.

Medlemmer til Samisk språknemnd:

Nils Øyvind Helander	vara: Inger-marie Oskal
Anders Kintal	vara: Anders Nystø
Nora Brandsfjell	vara: Åsta Granefjell Pentha

3.2 Sametingets ungdomspolitiske utvalg

Sametingsrådet har oppnevnt følgende i et ungdomspolitisk utvalg som skal delta i forberedelsene av Sametingets ungdomskonferanse i 2001:

Hallgeir Skøyen Varsi (leder)
Laila Nystad
Inga Márjá Steinfjell

Sign: EKN , JMK

Utvalg har startet forberedelsene til ungdomskonferansen 2001. Utvalget avholdt sitt første møte 26.01.01. På møtet 8.02 har utvalget fremmet forslag om tid, sted og temaer for konferansen. Ungdomskonferansen vil være en viktig premissgiver for oppfølgingen av bame- og ungdomsprosjektet.

3.3 Områdestyret for Øst-Finnmark

Sametingsrådet har oppnevnt Nils Ole Smuk som varamedlem for Ellinor Guttorm Utsi, i områdestyret for Øst-Finnmark.

3.4 Samisk kirkeråd

Sametingsrådet har oppnevnt Hege Fjellheim Sarre som varamedlem for Anne Berit Gaup Skum, i Samisk kirkeråd for perioden 1999 – 2002.

3.5 Planlovutvalget

Sametingsrådet støtter NRL's forslag på John Henrik Eira som reindriftens representant i Planlovutvalget. Sametingsrådet vil videre ta opp med Miljøverndepartementet spørsmålet om en egen representant i lovutvalget fra Sametinget.

3.6 Nordisk informasjonskontor Nord-Norge

Sametingsrådet har oppnevnt Heika Skum som medlem i styret for Nordisk informasjonskontor i Nord-Norge for perioden 2001 – 2002. Som Skums varamedlem ble Inga Ravna Eira oppnevnt.

4. Kunngjøring av nye saker - oppfølging

Forslag 1 Retningslinjer for føring av dokumentasjon for to hovedspråk

Sametinget har hatt møte med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Læringscenteret og drøftet mulighetene for at elever i både grunnskolen og videregående opplæring skal kunne velge to førstespråk. Muligheten til å velge to andrespråk er også drøftet. (For eksempel: *nordsamisk som førstespråk og norsk som andrespråk*. Som *andrespråk II* vil det kunne bli mulig å velge *finsk* eller *ett av de andre samiske språkene (sør- og lulesamisk)*. Sametingsrådet arbeider videre med saken i samarbeide med Læringscenteret og KUF.

Forslag 2 Sametingets engasjement i å sikre et fremtidig naturmiljø og naturgrunnlag i Finnmark

Sametinget har med omorganiseringa som trådte i kraft 1. januar 2001, satt miljøspørsmål som en av hovedarbeidsområdene. Dette vil også omfatte å bidra til å sikre et framtidig naturmiljø i Finnmark. Sametingsrådet ser det som en prioritert oppgave å gjennomgå miljøvernsspørsmål i hele det samiske området, for så å finne fram til nye strategier for en best mulig miljøvernforvaltning.

Forslag 3 Rett til opplæring i samisk

Sametingsrådet har i møte i uke 6 tatt opp saken med Kirke- utdannings- og forsknings-departementet og Læringscenteret. Rådet arbeider videre med saken, og svaret fra KUF vil sannsynligvis foreligge snart.

Forslag 4 Vurderinga v Troms fylkeskommunes skolestruktur på videregående nivå. Opplæring i samisk
I brev av 31.11.00 til Troms fylkeskommune har rådet uttrykt bekymring for at fylkeskommunen som følge av den økonomiske situasjonen vurderer nedlegging av videregående skoler som gir opplæring i samisk , eksempelvis Skånland videregående skole. Rådet har bedt om å bli orientert om utviklingen av saken.

Forslag 5 Samisk båtbyggertradisjon

Sametingsrådet ser samiske båtbyggertradisjoner som en del av det samisk kulturminnevernet, som i dag ivaretas av Sametinget. I likhet med andre oppgaver innafor det samiske kulturvernet gjenstår det mange og store utfordringer med hensyn til å få fram kunnskaper om samiske tradisjoner, noe som både krever økt innsats både med hensyn til forskning og forvaltningsstrategier. Samiske båtbyggertradisjoner vil være en oppgave der Sametinget vil kunne bidra til økt forskning, samt videreutvikling av forvaltninga på området.

5. Møter

Sametingspresidenten og rådsmedlem Isak Mathis O. Hætta har avholdt et møte med Kulturminneutvalgets leder Tora Aasland og medlem i utvalget Audhild Schanche 30.01.01. På møtet ble Kulturminneutvalgets arbeid så langt gjennomgått, i tillegg til behov og utfordringer for samisk kulturminneforvaltning.

6. Plenumssaker

Sametingsrådet tar sikte på å fremme følgende saker til Sametingets plenumsmøte 28.05 – 01.06:

- Samisk kunst- og kulturpolitikk
- Sametingets mediapolitikk
- Reindrifftsavtalen 2001-2002
- Sametingets reindrifftspolitikk
- Samisk språk
- Regnskap 2000 og budsjettregulering 2001
- Likestillingspolitisk redegjørelse
- Sametingets politiske organisering – eventuelle justeringer

Vedlegg:

- Oversikt over representasjoner og møter i perioden 23.10.00 – 09.02.01
- Sametingsrådets møtebøker 9/00, 1/01 og 2/01
- Miljøverndepartementets brev av 17.01.2001

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

Sametingsrådets beretning om virksomheten tas til etterretning.

Sign: EKN, JMK

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Saken ble avsluttet uten votering.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Sven-Roald Nystø	
2.	Egil Olli	Sven-Roald Nystø
		Egil Olli
3.	Roger Pedersen	
4.	Ragnhild Lydia Nystad	
5.	Magne Ballovara	
6.	Egil Olli	
7.	Einar Lifjell	Magne Ballovara
8.	Geir Tommy Pedersen	
9.	Per Solli	Ragnhild Lydia Nystad
		Per Solli
10.	Per A. Bæhr	
11.	Ragnhild Lydia Nystad	
12.	Magne Huuva	
13.	Eva Josefsen	
14.	Per Edvin Varsi	
15.	Josef Vedhugnes	Ragnhild Lydia Nystad
16.	John Henrik Eira	
17.	Nils O. Nilsen	
18.	Olaf Eliassen	
19.	Margreta Påve Kristiansen	
20.	Berit Ranveig Nilssen	Egil Olli
		Berit Ranveig Nilssen
21.	Jarle Jonassen	
22.	Magnhild Mathisen	
23.	Olav M. Dikkanen	
24.	Amund Eriksen	
25.	Ing-Lill Pavall	
26.	Geir Tommy Pedersen	

Sign: EKN / JMK

27.	Sven-Roald Nystø	
28.	Einar Lifjell	
29.	Per Solli	
30.	Ragnhild Lydia Nystad	
31.	Sven-Roald Nystø	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Sametingsrådets beretning om virksomheten ble tatt til etterretning.

Saken ble avsluttet 20. februar 2001 kl. 16.30.

Sign: EKN , JMK

Sak 4/01

Spørsmål til Sametingsrådet i h.h.t. Sametingets forretningsorden §11

Ingen spørsmål innlevert.

Saken påbegynt og avsluttet 20. februar kl. 16.30

Sign. EKN, JMK

Sak 5/01

Kunngjøringer av nye saker

Saken påbegynt 20. februar 2001 kl. 16.50.

I. - Dokumenter

Forslag 1, representant Ann Mari Thomassen, NSRs sametingsgruppe:

Den samiske dialekten i Ofoten/Sør-Troms regionen må synliggjøres i de samiskspråklige avisene Min Áigi og Áššu. Sametinget må arbeide for at staten øremerker midler til å få synliggjort Ofoten/Sør-Troms dialekten i de samiskspråklige avisene. "Nordsamisk" er meir enn "samisk" fra Indre Finnmark. Den særegne samiske dialekten i Ofoten/Sør-Troms vil dø ut om den ikke synliggjøres i offentlige sammenhenger.

Forslag 2, representant Olav Dikkanen, NSR's sametingsgruppe:

MOTIVERINGSPRIS FOR JOIKEARBEID

NSR foreslår at Sametinget oppretter en motiveringspris for joikearbeid. Prisen vil kunne synliggjøre joikeutvikling på en høvelig måte, og ville også virke motiverende for folk som arbeider med denne musikkstilen, joiken.

Forslag 3, representant Per A. Bæhr, Guovdageainnu johttisámiid listu:

Sametinget bør arbeide for at fredede områder igjen kan tas i bruk av reindriften. Formålet med disse fredede områdene var at de skulle brukes som beite for kjørerain, men behovet for dette eksisterer ikke lenger i dag.

Forslag 4, representant Per A. Bæhr, Guovdageainnu johttisámiid listu:

Når Sametinget setter som formål at man skal ha en økologisk reindrift, da bør man også arbeide for at høstjakt på ryper med hund totalforbys, spesielt på parringsområder.

Forslag 5, representant Nils O. Nilsen, NSR's sametingsgruppe:

ØREMERKEDE MIDLER TIL FASTE INNSLAG PÅ LULE- OG SØRSAMISK I DE SAMISKE AVISENE

Det er naturlig at de samiskspråklige avisene Áššu og Min Áigi skal stå for faste avistilbud også på lule- og sørsamisk. Sametinget tar opp saken med Det kongelige Kulturdepartement for å fremskaffe øremerkede midler til ovenfornevnt sak.

Sign: EKN, JMK

Forslag 6, representant Olav Magnar Dikkanen, NSR's sametingsgruppe:

Ansvar for samiske stadnamn må overføres til Sametinget. De nødvendige endringer i stadnamnlova må gjøres.

Forslag 7, representant Johan Mikkel Sara:

BEVARE SAMISK KULTUR UTENFOR SAMISKE KJERNEOMRÅDER

Realitet er at veldig mange samer må forlate samiske kjerneområder f. eks. Karasjok, Tana, Kautokeino. Dette p.g.a. skolegang og arbeid. Slik ordningen er i dag fratras retten til kulturutøvelse på mange viktige områder f. eks: bruk av utmark, jakt og fiske. Dette er et stort problem og en krenkelse av dine personlige tradisjonelle rettigheter.

Sametinget bør vurdere og foreslå at utflyttede samer får rett til å f. eks å høste av utmarka på lik linje med lokalbefolkningen i sine fraflyttede hjemkommuner, samme rettighet som de som fortsatt bor der. Selvfølgelig bør disse rettighetene tilpasses slik at samiske primærnæringer ikke blir skadelidende, som f. eks reindrift. Det er viktig også med tanke på den oppvoksende generasjon.

Forslag 8, representant Geir Liland, SVF's sametingsgruppe:

SAMENES VALGFORBUND FORESLÅR AT SAMETINGET TAR KONTAKT MED FYLKESTINGET I DEN HENSIKT Å SAMORDNE LOBBYVIRKSOMHET MOT FISKERIDEPARTEMENTET

Samenes valgforbund foreslår at Sametinget tar kontakt med fylkestinget i den hensikt å samordne lobbyvirksomhet mot Fiskeridepartementet. Vi mener det vil være naturlig å opprette et lobbyfond sammen med et eller flere fylkesting, og kanskje også med kommunestyre for å kunne bruke profesjonelle lobbyister.

Vi begrunner forslaget med at folkevalgte organer i regionen ikke har noen som helst myndighet i forvaltningen av fiskeressursene som jo har avgjørende betydning for økonomien og bosetningen på kysten.

I Europa er det nå bare Ukraina som er mer sentralstyrt enn Norge. Faktisk har vi diktaturets styringsmodell i statens byråkrati. All makt er sentralisert til departementer. Spesielt gjelder det miljø- og ressursforvaltning som har så stor betydning for oss. Landjorden er statens eiendom i Finnmark, og fiskeressursene er formelt sett ikke privat eiendom og forvaltes av departementet.

Norsk fiskeripolitikk har alltid vært sterkt influert av lobbyister. Fremmedkapital fra sør i landet har fått dirigere lovgivning og direktiver, slik at vi som bor nord i landet ikke har fått utnytte fordelene med å bo nær opp til ressursene.

Jeg vil nevne bergensmonopolet som la landet øde på 1600 og 1700-tallet. År 1815 var det bare 1800 mennesker igjen i fiskeværene i Finnmark. Da restriksjonene ble opphevet, økte folketallet i fiskeværene på 85 år til 25000 år 1900 ! (32000 i hele fylket).

Folketallet økte til 85000 i hele Finnmark i 1950. Da hadde man opprettet Fiskeridepartementet i 1947, og i 1948 ble det på nytt monopolhandel med fisk. 27 firmaer fikk eksportretten. Adressen var stort sett Bergen. Fra da av gikk folketallet tilbake, og nå bor her ca.74000 mennesker i Finnmark. Dette monopolet varte til slutten av 1980- årene. Da det ble opphevet (pga. EØS-tilpasning), vant andre lobbyister fram, og man innførte restriksjoner på selve fisket. Innføringen av båtkvoter fratok oss fordelene med å bo så nært

Sign: EKN / JMK

opp til ressursene. Nå har fremmedkapitalen det travelt med å få kloa i de nye ressursene, oppdrettskonesjonene og krabbefisket og omsetningen av laks og krabbe.

I Fiskeridepartementet lusker nå Audun Maråk, sjefen for "Fiskebåt", Kjell Inge Røkke, banksjefer og industrifolk. I denne lobbyistenes og partisnokenes verden har ikke fylkestinget alene noen innflytelse, og Sametingets røst er der bare som et hoik i Hades.

Sammen med andre folkevalgte organer, og kanskje også næringsdrivende i fylket, kan vi kanskje oppnå noe. Ellers blir vi redusert til en helotbefolkning, avskåret fra å utnytte ufattelig rike ressurser.

Forslag 9, representant Per Solli, AP's sametingsgruppe:

RASISME I HVERDAGEN

Sametinget fordømmer nazistisk og rasistisk motivert fysisk og psykisk vold. Sametinget tar på det sterkeste avstand fra alle former for rasisme, intoleranse, trakassering og mobbing, både i skole, arbeidsliv og i det øvrige samfunnsliv.

Assimilasjonsprosessen som den norske stat har ført ovenfor samene har resultert i at noen samer, særlig i kystområdene og i områder, som har en spredt samisk befolkning, har et identitetsproblem og mange fornekte sin samiskhet, og arbeider aktivt mot alt som har med det samiske å gjøre.

I dag oppleves skadeverk på offentlig eiendom som problem i noen områder. Det pekes her på vandalisering av veiskilt med samiske navn. Dette skadeverket er rasistisk motivert. Politimyndighetene må gjøre det som er nødvendig for å motvirke at hærverk legaliseres i hverdagsrasismens navn. Dette skjer i områder med tradisjonell samisk bosetting.

Denne hverdagsrasismen godtas av en del ledende norske politikere. Dette er et sykdomstegn. Det er et faktum at samene har blitt mobbet og trakassert helt fram til i dag i områder der de er i mindretall.

Ut i fra de forhold som er nevnt ovenfor, må Sametinget ta initiativ til utarbeidelse av et undervisningsopplegg om rasisme ovenfor skoleverket i Norge. Sametinget må i tillegg arbeide for en strategiplan mot all form for rasisme. Denne nye saken ønskes behandlet på dette plenumsmøtet.

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Møtelederskapets innstilling overfor Sametinget:

Forslag 1 – 9 oversendes Sametingsrådet.

III. Votering

Av 39 representanter var 38 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

Sign: EKN / JMK

1. Møtelederskapets innstilling ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ann Mari Thomassen	Per Solli
2.	Per A. Bæhr	Isak Mathis O. Hætta
3.	Olav M. Dikkanen	Per Edvin Varsi
4.	Nils O. Nilsen	
5.	Roger Pedersen	
6.	Nils O. Nilsen	
7.	Johan Mikkel Sara	
8.	Ragnhild Lydia Nystad	Per Edvin Varsi
		Klemet Erland Hætta
9.	Johan Mikkel Sara	
10.	Geir Liland	Sven-Roald Nystø
11.	Per Solli	
	Per Solli (til forr.orden)	
12.	Sven-Roald Nystø	Per Solli

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Forslag 1 – 9 oversendes Sametingsrådet.

Saken ble avsluttet 20. februar kl. 18.00.

Sign:

EKN, JMK

Sak 6/01

Delegering av myndighet etter kulturminneloven

Saken påbegynt 20. februar kl. 18.00.

I. Dokumenter

- Utskrift av sak R 06/01 – Delegering av myndighet etter kulturminneloven
- Utskrift av sak 23/00 – Ansvar og administrasjon. Utredning om framtidig organisering av virksomheten til Sametingets underliggende råd
- Sametingets brev til Miljøverndepartementet av 14.07.00
- Miljøverndepartementets brev til Sametinget av 01.11.00
- St.prp. nr. 1 (2000-2001) – Miljøverndepartementet kap 1429
- Advokatfirmaet Schjødts brev med notat til Sametinget av 16.11.00
- Miljøverndepartementets brev til Sametinget av 31.08.94 – Endring av forskrift om faglig ansvarsfordeling m.v. etter kulturminneloven – overføring av myndighet til Samisk kulturminneråd
- Miljøverndepartementets brev av 17.01.01 – Vedtak om "Forskrift om endring av forskrift om faglig ansvarsfordeling m.v. etter kulturminneloven" og delegering i forbindelse med omorganisering av Sametinget.

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Det vises til Sametingets vedtak i sak 23/00 og Miljøverndepartementets vedtak av 17. januar 2001 om "Forskrift om endring av forskrift om faglig ansvarsfordeling m.v. etter kulturminneloven".

Sametinget videredelegerer myndighet etter kulturminneloven for så vidt gjelder samisk kulturminnevern til Sametingsrådet. Sametingsrådet gis anledning til å gi administrasjonen fullmakter i forvaltningen av kulturminneloven.

III. Votering

Av 39 representanter var 37 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Sametingsrådets forslag ble enstemmig vedtatt.

Sign: EKN / JMK

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Sven-Roald Nystø	
2.	Egil Olli	
3.	Sven-Roald Nystø	
4.	Egil Olli	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Det vises til Sametingets vedtak i sak 23/00 og Miljøverndepartementets vedtak av 17. januar 2001 om "Forskrift om endring av forskrift om faglig ansvarsfordeling m.v. etter kulturminneloven".

Sametinget videredelegerer myndighet etter kulturminneloven for så vidt gjelder samisk kulturminnevern til Sametingsrådet. Sametingsrådet gis anledning til å gi administrasjonen fullmakter i forvaltningen av kulturminneloven.

Saken ble avsluttet 20. februar kl. 18.20.

Sign: EKN, DMK

Sak 7/01

Sametingets reindriftspolitik - drøfting

Saken påbegynt 22. februar kl. 09.00.

I. Dokumenter

- Utskrift av sak R 5/01 - Sametingets reindriftspolitik
- Utskrift av sak R 23/97 – Reindriftsplan – utkast til mandat og sammensetting av utvalget
- Utskrift av sak 95/97 – Reindriftsplan – fastsetting av mandat
- Utskrift av sak R 112/98 – Oppnevning av utvalg for utarbeidelse av reindriftsplan
- Overleveringsbrev datert 30.05.00
- Høringsbrev datert 24.08.00
- Sammendrag og kopier av høringsuttaleser

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Sametingsrådet fremmer følgende utkast til drøfting:

SAMETINGETS REINDRIFTSPOLITIKK

Den samiske reindriften – næringsvei, livsform og kulturbærer (se kap 2 i utvalgets forslag)

Reindriften har vært en sentral næringsvei for samer i århundrer. I tidligere tider var det meste av de samiske områdene benyttet til reindrift. Reindriftens utnyttelse av naturressursene i det arktiske området er unikt, og samene har i generasjoner opparbeidet seg en spesialkompetanse som er sterkt knyttet til ressursgrunnlaget. Reindriften og det samiske samfunnet har imidlertid gjennom tidene, spesielt i løpet av de siste århundre, vært utsatt for strekt press fra storsamfunnet, med blant annet den konsekvens at store deler av de opprinnelige bosetnings- og bruksområdene for reindrift har gått tapt.

Reindriften betegnes i nasjonal målestokk som en liten næring, fordi antall personer i næringen er relativt lavt. Reindriftens områder utgjør i dag 40 % av arealene i Norge og er i så måte en stor næring. Reindriften representerer livsnerven i mange samiske områder og har fremdeles en stor økonomisk og sysselsettingsmessig betydning for det samiske samfunnet. Samtidig som den representerer en viktig næringsvei, er den også en særpreget samisk livsform.

Reindriften har på linje med resten av det samiske samfunnet vært gjennom store endringer de siste ti-årene. Næringen har måttet tilpasse seg nye rammebetingelser som følge av alminnelige samfunnsmessige endringer. Reindriftens næringsmessige og kulturelle betydning for den samiske befolkningen gjør næringen svært betydningsfull i en samepolitisk sammenheng. Reindriftspolitikken kan derfor ikke vurderes isolert ut fra et næringspolitisk perspektiv. Lovgiver og øvrige myndigheter må alltid ta hensyn til at reindriften i tillegg er en særegen samisk livsform og en sentral kulturbærer.

Sign: EKN, JMK

1. En økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift (se kap 3 i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

”Den overordnede målsettingen for Sametingets reindriftpolitikk er å oppnå en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig samisk reindrift, slik at denne særegne samiske næringen, livsformen og kulturbæreren sikres, utvikles og styrkes.”

Reindriften har gjennom tidene vært et viktig kulturelt og økonomisk fundament i det samiske samfunnet. Den er fremdeles den viktigste næringsveien i mange samiske områder, som i Indre Finnmark der store deler av befolkning er knyttet til reindriften i en eller annen form.

I områder hvor samene utgjør et mindretall i lokalsamfunnene har reindriften i tillegg til å være en viktig næringsvei, også en avgjørende rolle som kulturbærer. Reindriftnæringen i sørsamiske områder representerer en levedyktig samisk næring og er dermed særdeles viktig for den sørsamiske kulturens fortsatte eksistens.

Økologi, økonomi og kultur er gjensidig avhengige faktorer i arbeidet med å oppnå en bærekraftig samisk reindrift.

(1) Økologi: Den økologisk balansen er en absolutt forutsetning for reindriften framtidig eksistens, og hensynet til økologisk balanse må derfor alltid danne grunnlaget og rammen for forvaltningen av samiske reinbeiteområder. Med andre ord må blant annet reintallet til enhver tid være i samsvar med tilgjengelige beiteressurser. I tillegg betyr det at også andre forhold og aktiviteter med innvirkning på beiteressurs-situasjonen må avpasses i forhold til behovet for økologisk balanse, deriblant rovviltbestanden, fritidsaktiviteter, ferdsel og fysiske inngrep i naturen. Slike forhold bidrar sterkt til å forrykke den økologiske balansen i reinbeiteområdene.

(2) Økonomi: Reindriftsutøverne må sikres en tilfredstillende næringsinntekt. Målsettingen må være at reindriftsutøverne skal ha et inntektsnivå som man kan leve av uten å måtte tilegne seg tilleggsinntekter utenfor reindriften. Det vil være avgjørende at virkemiddelbruken utformes på en slik måte at den bidrar til styrket produktivitet og dermed også til at økonomien i næringen sikres. Sysselsettingen i reindriften må anerkjennes som minst like viktig som ordinære arbeidsplasser i offentlig og privat sektor. Dette gjør seg spesielt gjeldende i saker hvor arealinngrep i samiske reinbeiteområder søkes legitimert med blant annet argumentet om at inngrepet vil gi nye arbeidsplasser. Ofte tas det i slike tilfeller ikke tilstrekkelig hensyn til at inngrepet representerer en trussel for eksisterende sysselsetting i reindriften.

(3) Kultur: Det er nødvendig at man i utformingen av reindriftpolitikken, i langt større grad enn tidligere, tar hensyn til at reindrift er en særegen samisk livsform og en sentral samisk kulturbærer. Tradisjonell samisk reindrift forutsetter at hele familien; kvinner, menn, ungdom og barn, i varierende grad deltar i arbeidet. Den suksessive utviklingen, hvor reindriftnæringen i stor grad framstår som en individualisert og mannsdominert næring, er negativ for helheten i den samiske reindriftskulturen. Derfor må den framtidige reindriftpolitikken etablere bedre rammebetingelser for kvinners, unges og barns aktive deltakelse i reindriften.

Det må være bevissthet i forhold til at de tre hovedmålsettingene kan komme i utakt med hverandre, det er særlig viktig at man tar hensyn til kulturelementet når man søker å ivareta de øvrige elementer.

Sign: EKN , JMK

Sametingets prioriteringer:

- Sametinget vil arbeide for at økonomien i reindriften styrkes.
- Sametinget vil bidra til at det økologiske grunnlaget sikres og ivaretas.
- Sametinget vil påse at kulturelementet har en fremtredene rolle i reindriftpolitikken.

2. Reindriftenes rettsgrunnlag (se kap 5 og 9.1 i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

"Det er nødvendig at reindriftenes selvstendige rettsgrunnlag uttrykkelig fastslås i lovverket. Det samlede regelverket, reindriftenes lov og forskrifter, må revideres på dette grunnlaget."

Uten hensyn til hvem som eier grunnen, omfatter reindriftenes rett til beite for rein, rett til ferdsel, rett til flyttleier for reinen, rett til å bygge nødvendige anlegg, rett til å ta ut nødvendig trevirke, rett til jakt, fiske og fangst m.v. Den samiske reindriften har et selvstendig rettsgrunnlag uavhengig av loven, noe som blant annet bygger på alderstids bruk og sedvane.

Samene som et urfolk har også særskilte rettigheter i sine tradisjonelle områder, deriblant retten til å utøve reindrift, uavhengig av norske tingsrettslige forhold. Dette er noe som i senere tid uttrykkelig er anerkjent i internasjonal rett/folkerett.

Alderstids bruk og sedvane

Senere tids rettspraksis, i form av en rekke høyesterettsdommer, anerkjenner at reindriften har et selvstendig rettsgrunnlag, etablert gjennom sedvane og alderstids bruk. Det er derfor også klart at reindriften nyter ekspropriasjonsrettslig vern i samsvar med Grunnlovens § 105. Ved endringen av reindriftenes lov i 1996 erkjenner også regjeringen at reindriften har et selvstendig rettsgrunnlag etablert gjennom sedvane og alderstids bruk. Dette representerer en viktig endring i norske myndigheters syn på reindriftenes rett.

Det forhold at det i dag er anerkjent at reindriftenes rett har et selvstendig rettsgrunnlag har avgjørende betydning i rettslige konflikter mellom reindriften og andre konkurrerende interesser. I denne sammenheng står reindriftenes bruksrett til areal helt sentralt. Den omstendighet at reindriftenes rett har et selvstendig rettsgrunnlag setter begrensninger i forhold til hvilke inngrep som kan foretas i samiske reinbeiteområder.

Reindriftenes selvstendige rettsgrunnlag er i for liten grad gjenspeilet i politikk, lovgivning og forvaltningspraksis. Samerettsutvalget har foreslått rettsgrunnlaget lovfestet (jf. NOU 1997:4 punkt 6.2 s. 329 og punkt 11.6 s. 567).

Folkerettslige forhold

Det er spesielt FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter av 1966 og ILO-konvensjon nr. 169 om urfolk og stammefolk av 1989, som etablerer internasjonal rettsbeskyttelse for samisk reindrift. Begge disse konvensjonene er ratifisert av Norge, og er dermed rettslig bindende for norske myndigheter.

Sign: _____

EKN, JMK

I FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter er det i første rekke artikkel 27 som etablerer en folkerettslig forpliktelse for Norge i forhold til å sikre et effektivt vern for samisk reindrift.

Bestemmelsen omfatter blant annet en forpliktelse til å etablere et effektivt vern i forhold til samisk kultur og kulturens materielle grunnlag. FN's menneskerettighetskomité som har som oppgave å overvåke at statene overholder sine forpliktelser etter denne konvensjonen, har behandlet tre individuelle klager hvor saken gjaldt samisk reindrift. Komitéen fastslår uttrykkelig at samisk reindrift omfattes av konvensjonens artikkel 27. Denne bestemmelsen etablerer dermed begrensninger i forhold til hvilke inngrep som kan gjøres i tradisjonell samisk reindrift uten at det anses som en konvensjonskrenkelse.

For eksempel vil inngrep og reguleringer som kan føre til at samisk reindrift ikke lenger er bærekraftig være i strid med konvensjonen. Menneskerettighetskomitéen har uttrykt at man i en slik vurdering også må ta hensyn til de akkumulerte/samlede effektene av de forskjellige inngrepene i samisk reindrift.

Ved menneskerettsloven av 21. mai 1999 nr. 30 ble blant annet FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter inkorporert i norsk lovgivning. De inkorporerte konvensjonene har en langt sterkere stilling i norsk rett enn tidligere, blant annet vil art 27 i FN konvensjonen gå foran annen lov ved motstrid, jf § 3 i menneskerettighetsloven..

Menneskerettsloven må også leses i sammenheng med bestemmelsene i Grunnlovens § 110 a og c.

Reindriftsloven

Reindriftsretten er en kollektiv samisk rett med et selvstendig rettsgrunnlag uavhengig av loven, tuftet på alderstids bruk og sedvane. Reindriften har likevel i lang tid vært gjenstand for lovregulering. Loven i dag representerer hovedsakelig et detaljert regelverk som etablerer påbud på driftsmessige områder. Dette kan anses som et uttrykk for at reindriften fremdeles søkes forvaltet og styrt ut fra en forståelse om at reindriftsretten er uttømmende regulert i reindriftsloven.

Sametinget har forventninger til det pågående arbeidet i regi av reindriftslovutvalget. Det anses som viktig at lovutvalgets vurderinger og forslag blir gjenstand for en grundig og åpen høringsprosess. Sametinget vil behandle reindriftslovutvalgets innstilling i forbindelse med høringsrunden.

I den senere tid har man sett en tendens til at dyrevemloven nevnes i sammenheng med reindriftsloven. Det er ikke akseptabelt at man søker å regulere reindriften gjennom bestemmelser i dyrevemloven.

Sametingets prioriteringer :

- Sametinget vil arbeide for at reindriften uavhengige rettslige grunnlag uttrykkelig presiseres i loven.
- Sametinget vil bidra til at det foretas en gjennomgang av all relevant lovgivning med den målsetting å sikre at reindriften særskilte rettsgrunnlag styrkes og uttrykkelig fastslås og inkorporeres i lovverket.

3. Reindriften selvstyre (se kap 7 i utvalgets forslag)

Sign: EKN / JMK

Sametingets målsetting:

”Sametinget vil aktivt bidra til at reindriftens selvstyre styrkes, spesielt på bakgrunn av det forhold at det eksisterende regel- og avtaleverket for reindriftnæringen sterkt bidrar til en uniformering av reindriften.”

Reindriften er gradvis blitt gjenstand for sterk statlig styring gjennom et detaljert lovverk og avtalesystem, hvor det i liten grad er tatt hensyn til behovet for næringens selvstyre, sedvanemessige og tradisjonelle forhold. Reindriftsutøvere har i dag begrenset mulighet til å organisere og drive reindrift i samsvar med tradisjonelle og lokale driftsmønstre. Dette gjør seg gjeldende spesielt som følge av detaljerte slakteuttaks-krav. En slik uniformering av næringen kan bidra til at lokale, tradisjonelle og kulturelle aspekter av reindriften er i fare for å forsvinne.

Det er nødvendig med større grad av valgfrihet, blant annet i forhold til den enkeltes organisering av driften. Den enkelte utøver har behov for å tilpasse driften i forhold til de gitte geografiske, økologiske og økonomiske forutsetningene. Selvstyre av denne karakteren er viktig for å oppnå og sikre en bærekraftig reindriftnæring.

Reindriftspolitikken har i utstrakt grad kopiert jordbrukets produksjons og rammevilkår med ensidig fokus på kjøttproduksjon. Dette har gått på bekostning av reindriften kulturelle aspekter og særegenheter. Detaljstyring av slakteuttak og flokkstruktur er etter Sametingets syn en trussel mot tradisjonelle samiske driftsformer.

Sametingets prioritering :

- Sametinget understreker viktigheten av at reindriften gis nødvendig valgfrihet i utøvelsen av næringen. Dette innebærer at reindriften spiller en sentral rolle i utformingen av næringens rammebetingelser.

4. Reindriften arealsituasjon (se kap 6 i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

”Målsettingen må være å sikre at reindriften ikke taper ytterligere bruksarealer. Det må vurderes hvorvidt tidligere tapte reinbeiteområder i dag kan tilbakeføres til reindriftnæringen. Samtidig må man se på mulighetene for å ta i bruk arealer som ikke har vært benyttet til reindriftsformål som en erstatning for tapte bruksarealer.”

Det ytre presset mot reindriften beiteområder representerer den mest alvorlige trusselen for næringens framtidige eksistensgrunnlag. Et stadig økende press fra både offentlige og private interesser fører til at beitearealet gradvis innskrenkes.

I den vedvarende interessekonflikten mellom storsamfunnet og reindriften er det generelt reindriften som er den tapende part. Reindriften har mistet så meget beiteland i løpet av de siste 50-60 årene at dens absolutte tålegrense synes nå å være nådd. Reindriften har ikke fått nye landområder som kompensasjon for tapte arealer.

Det er påkrevd med et styrket rettslig arealvern for reindriften. I denne sammenheng er det viktig å vurdere de samlede effektene av ulike arealinngrep i reinbeiteområder. I enkelte reinbeiteområder er

Sign: EKN / JMK

summen av de ulike arealinngrepene så store at reindriftens eksistensgrunnlag er truet. Det er behov for å gjenoppta spørsmålet om kompensasjonsområder for reindriften, slik at reindriften kan få erstattet deler av det samlede bruksareal som er tapt. Samiske reinbeiteområder opplever et økt press av menneskelig aktivitet. Turister søker lengre ut i naturen. I tillegg søker forskjellige typer nærings- og industriaktiviteter til nye områder, og etter hvert som teknologien stadig blir bedre, blir nye områder og ressurser tilgjengelig for slike aktiviteter.

De arealmessige forutsetningene for friluftslivet styres i stor grad av samfunnssektorer som har andre formål enn å bidra til opprettholdelse av en bærekraftig reindrift. Spesielt i nærheten av byer og tettsteder er presset stort på viktige reinbeiteområder.

Langtransporterte og lokale forurensninger, forsøpling og støy fra motoriserte framkomstmidler både til lands og vanns er også en trussel for reinbeiteområder.

Norske myndigheter erkjenner at slike forstyrrelser har store negative konsekvenser for miljø og dyreliv.

Hva angår problemene mellom jordbruket/private grunneiere og reindriftnæringen, vises det til de mange rettslige tvistene hvor reindriftnæringens rettigheter er trukket i tvil, spesielt i de sør-samiske områdene. Disse tvistene oppstår normalt fordi reindriftnæringens bruksrett trekkes i tvil.

Den stadig økende rovdyrbestanden i reinbeiteområdene representerer også en alvorlig trussel for målsettingen om en bærekraftig reindrift. Den økende rovdyrbestanden fører til at noen områder ikke lenger på en tilfredstillende måte kan benyttes som reinbeiteområder, noe som fører til ytterligere tap av beiteressurser og større belastning på andre områder.

Når det gjelder vern av områder mot inngrep utenfra er dette utvilsomt til fordel for reindriften og samiske interesser. Men det er viktig at vernet ikke blir til hinder for fremtidig næringsutøvelse. Erfaringen viser at verneplaner og forslag til verneplaner ikke gir nok rom for tradisjonell samisk bruk og næringsutøvelse. Det er derfor viktig at vernebestemmelsene tas opp til ny vurdering, med sikte på en vernepolitikk som i sterkere grad ivaretar samiske interesser og som setter urfolkens interesser i sentrum. På den måten kan fremtidige fredninger legge grunnlaget for et nærmere samarbeid enn hittil mellom samiske interesser og vernemyndigheter. Følgen av at samiske interesser i liten grad bringes aktivt med i utformingen av vernepolitikken, er at man i altfor stor grad er nødt til å gå imot verneplaner. Sametinget må derfor i fremtiden få en sentral rolle i forvaltningen av grunn- og naturressurser i samiske områder.

Plan- og bygningsloven vil være et viktig virkemiddel for å trygge det samiske naturgrunnlaget. Det er viktig at man i den pågående revideringen av plan- og bygningsloven innarbeider som et sentralt formål å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur. Dette kan skje gjennom en vektleggingsregel i plan- og bygningslovens formålsparagraf og konsekvensutredningsbestemmelser.

Det er et klart behov for større grad av samordning mellom reindriftsloven og plan- og bygningsloven. For kommuner og fylkeskommuner vil det være fordeler forbundet med å kunne danne seg et bilde av gjeldende distriktsgrenser og oversikt over reindriftnæringens totale ressursbehov i sin daglige arealforvaltning. Det vil være fordeler ved å kunne legge inn reindriftnæringens arealbehov i arealplanleggingen. Andre tiltak etter særlov som bør samordnes med plan- og bygningsloven, er landbrukstiltak som nydyrking og skogs-

Sign: EKN , JMK

bilveger. Dette er nye tiltak og inngrep i arealene og har store konsekvenser for utmarksbruk, biologisk mangfold, reindrift, kulturminner og kulturmiljø.

Sametingets prioriteringer:

- Sametinget vil fortsatt arbeide for at reindriften arealbehov sikres
- Sametinget vil bidra til at en gjennomgang av reindriften arealsituasjon snarest iverksettes. Det er nødvendig å få en fullstendig oversikt over utviklingstendensen og dagens arealsituasjon.
- Sametinget mener at nye inngrep i samiske reinbeiteområder må begrenses inntil en gjennomgang av arealsituasjonen er gjennomført.
- Sametinget vil arbeide for tilbakeføring av tidligere tapte reinbeiteområder og tildeling av nye beiteområder for samisk reindrift.
- Sametinget vil bidra til at man vurderer i hvilken utstrekning utenrettslige konfliktløsninger kan bidra til å finne løsninger i konfliktene mellom jordbruk/grunneiere og reindriften.
- Sametinget vil aktivt arbeide for å bedre plan- og bygningsloven, med tanke på samiske arealinteresser. Sametinget krever egen representasjon i planlovutvalget.

5. Reintall – beitegrunnlag (se kap 18 i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

”Den overordnede målsettingen må være at reindriftnæringen skal drives på en økologisk forsvarlig måte. Reintallet må avpasses i forhold til beitegrunnlaget, og i den forbindelse må det som hovedregel tas utgangspunkt i vinterbeitegrunnlaget. Øvrige aktiviteter i reinbeiteområder må også avpasses de økologiske forholdene og nyere viten om effektene av inngrep og ytre forstyrrelse.”

For å tilpasse reintallet til ressursituasjonen, må man prioritere arbeidet med et øvre reintall pr. distrikt. Det er viktig at distriktene deltar aktivt i arbeidet. I arbeidet med fastsettelsen av antall rein pr. driftsenhet, må høyeste antall rein pr. distrikt være avklart.

Foruten reintallet har også fysiske inngrep, andre typer ytre forstyrrelser og økning i rovviltbestanden stor påvirkning på reindriften beiteressurser.

Sametingets prioriteringer:

- Sametinget vil følge det lovbaserte arbeidet med reintallstilpasningen nøye
- Sametinget vil bidra til at dette settes i et helhetlig perspektiv, der faktorer som reintall, inngrep, forstyrrelser og rovvilt er med

6. Tekniske hjelpemidler i reindriftnæringen og motorferdsel i utmark (se kap 19 og 20 i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

Sign: EKN , JMK

”Målsettingen bør være å holde bruken av tekniske hjelpemidler i reindriften på et nivå som er i samsvar med prinsippet om bærekraftig reindrift, og bidra til at reindriftnæringen får samme økonomiske rammevilkår som andre primærnæringer. Den ikke-næringsmessige ferdsel i reinbeiteområder må holdes på et minimumsnivå. Dette må også gjelde for den ikke-næringsmessige ferdselen med snøscooter.”

Det er vanskelig å drive moderne reindrift uten tekniske hjelpemidler. Imidlertid bør slike hjelpemidler benyttes med stor grad av forsiktighet, blant annet på grunn av behovet for å bevare og videreføre tradisjonell reindriftsfaglig viten og kunnskap. I den sammenheng er det enighet om at det er nødvendig med en gjennomgang av bruken av gjerder og motorferdsel i reindriften.

Reindriftnæringen har meget ugunstige avgiftsordninger sammenlignet med for eksempel jordbruket hva angår innkjøp av tekniske hjelpemidler. Eksempelvis får reindriftsutøvere kun refundert merverdiavgiften for snøscooter annet hvert år. Videre er det påpekt at det ikke eksisterer noen form for investeringsstøtte for reindriften, slik tilfellet er for fiskeri- og jordbruksnæringen.

Motorisert ferdsel i utmark gir direkte skadevirkninger på grunn av støy og annen forstyrrelse av dyrelivet, deriblant forstyrrelser av rein. Videre påfører slik ferdsel stor skade og slitasje på barmark.

Ikke-næringsmessig motorferdsel i utmark må holdes på et minimumsnivå, fordi slik ferdsel er svært skadelig for miljøet og reindriften. Aktiv bruk og høsting av utmarksressurser som vilt, fisk og bær står sentralt i den fastboendes samiske kulturøvelse, og for mange er det også fortsatt en viktig matauke og næringskilde. Derfor vil Sametinget at dagens regelverk og praktisering av regelverket tilpasses lokalbefolkningens behov i forbindelse med utmarksøvelse som for eksempel høsting av vilt, fisk og bær.

Det må være en målsetting å styre bruken av motorferdsel i utmarka slik at den dekker behovet til de lokalsamfunnene som tradisjonelt bruker områder.

Sametingets prioriteringer:

- Sametinget mener avgiftsregelverket for reindriften må forbedres.
- Sametinget vil vurdere tilskuddordninger for ulike typer investeringer i reindriften
- Sametinget mener det er nødvendig med en vurdering av tekniske hjelpemidler og motorferdsel i reindriften med tanke på miljøverdier og naturgrunnet.
- Sametinget vil arbeide for at ikke-næringsmessig motorferdsel blir begrenset og at løyper legges til eksisterende ferdselsårer, under hensyntaken til lokalbefolkningens behov i forbindelse med utmarksøvelse.

7. Fritidshytter og gammer i reinbeiteområder (se kap 24 i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

”Bygging og bruk av fritidshytter og -gammer i reinbeiteområder bør begrenses.”

Fritidshytter og gammer representerer et relativt stort problem for reindriftnæringsutøvelsen. Permanente bygninger av denne karakteren fører til økt ferdsel, inkludert motorferdsel i reinbeiteområdene.

Sign: EKN, JMK

Bygging av fritidshytter og gammer i reinbeiteområder bør begrenses, men dette må likevel ikke være til hinder for gamle- og hyttebygging til utøvelse av tradisjonell utmarksnæring for fastboende og til vedlikehold av områdetilhørighet vurderes annerledes enn bygging til vanlige fritidsformål.

Sametingets prioritering:

- Sametinget vil bidra til å sikre at ansvarlige plan- og bygningsmyndigheter begrenser oppføring og bruk av bygninger som ikke brukes i næringsøyemed.

8. Rovvilt (se kap 17 i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

"Det må opprettes bedre balanse mellom rovviltbestanden og reindriften. Videre må reindriftnæringen få dekket de reelle rovvilttapene."

Et biologisk mangfold er grunnlaget for urfolkens eksistens verden over, og det er viktig at det biologiske mangfoldet sikres. Det er nødvendig med en bedre balanse mellom reindriften og rovviltet.

Rovviltforvaltningen i Norge skaper store problemer for reindriften. I store deler av reinbeiteområdene er det i dag for mange rovdyr.

Dette påfører reindriften store årlige økonomiske tap. Tall fra næringen viser at rovvilt gjennomsnittlig tar ca. 40 % av den årlige produksjonen på landsbasis.

I forhold til rovdyrproblematikken er det særlig Bern-konvensjonen som er aktuell. Det er viktig at oppfølgingen av Bern-konvensjonen ses i lys av den internasjonale rettsutviklingen for urfolk som har funnet sted i de siste tiårene. Særlig aktuelle er ILO-konvensjon nr 169 og FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter art 27. FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter er nå inkorporert i menneskerettighetsloven. I lovens § 3 gis bestemmelsene i loven forrang ved motstrid.

Rovviltbestanden må reduseres i områder hvor mange dyr går tapt til rovvilt. Det må bli enklere å felle skadedyr uten å måtte innhente forhåndstillatelse.

Erstatningsreglene har vist seg å ikke dekke de reelle tapene næringen har som følge av tap til rovvilt. Det er et snarlig behov for en grundig revidering av reglene, slik at utmålingene bygger på de reelle tapene.

Landbruks- og reindriftnæringen har de store rovvilttapene felles. Representanter for disse to næringene bør søke et samarbeid for å løse fellesutfordringene i forhold til dagens rovviltforvaltning.

Sametingets prioriteringer:

- Sametinget mener rovviltbestanden må reguleres i områder med store tap av rein og andre beitedyr.
- Sametinget mener det må settes i gang nødvendige tiltak for å bøte på den skaden næringen er påført. Tiltakene må også møte senvirkningen av skaden.

Sign: EKN, JMK

- Sametinget vil arbeide for at reglene for erstatningsutmåling endres slik at de reelle tapene dekkes.
- Sametinget mener jaktordningen for rovvilt må forbedres.

9. Feltslakting (se kap 21 i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

"Feltslakting av reinsdyr, som en økonomisk fordelaktig, økologisk riktig og kulturelt viktig tradisjon, bør videreføres."

Dagens regelverk vedrørende feltslakting av rein er ikke tilpasset reindriften og rammebetingelsene for reindriften. Bestemmelsene må derfor revideres. For eksempel er bestemmelsene vedrørende behandlingen av slakteavfall urimelig strenge. Ofte er alternativet til feltslakting lange og harde transportstrekninger for dyrene. En gjennomføring av de nye retningslinjene for slakting vil påføre reindriften uforholdsmessig høye ekstrakostnader.

Sametingets prioriteringer:

- Sametinget vil arbeide for at feltslakting, som er viktig både økonomisk og som et kulturelt element i reindriften, kan fortsette.
- Sametinget vil bidra til en endring av forskriftene for feltslakting av rein på en slik måte at det tas tilstrekkelig hensyn til de kulturelle aspektene i reindriften.

10. Verdiskapning i reindriften (ikke i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

"Økt verdiskapning i reindriften vil ha positive virkninger for å oppnå målene om en økonomisk, økologisk og kulturell bærekraftig reindrift."

Den økonomiske utviklingen i reindriften viser at det er et sterkt behov for å styrke verdiskapningen i næringen generelt. Reindriften har behov for å øke inntjeningen og verdiskapningen, ikke bare for å sikre reindriftsfamiliens økonomi, men også for å sikre næringen som helhet en tilfredsstillende økonomisk utvikling.

Sametinget har fremmet forslag om at det bør utarbeides et eget samisk verdiskapningsprogram, hvor det legges til grunn en samfunnsmessig og helhetlig tankegang. Sametinget viser til at det er besluttet å iverksette et nasjonalt verdiskapningsprogram for matproduksjon, der organisering og styringsstruktur synes å være fastsatt. Det er viktig at reindriften får en sentral rolle i programmet.

Sametinget ser det som naturlig å sette reindriftsutøveren i sentrum i utformingen og oppfølgingen av verdiskapningsprogrammet. En samlet satsning på hele verdikjeden vil være en forutsetning for å kunne øke verdiskapningen hos den enkelte reindriftsutøver. Dette vil bidra til bevaring av den tradisjonelle kulturen i reindriften.

Sign: EKN, JMK

I et slikt verdiskapningsprogram er det viktig å legge vekt på: produktutvikling og nyskapning, bedre utnyttelse av biprodukter, markedstilpasning av produkter, videreutvikle og formidle samiske mat-tradisjoner, kompetanseheving i alle ledd og satsning på kombinasjoner.

I et verdiskapningsprogram vil det være en stor utfordring å sikre at kvinnene blir trukket aktivt inn i programmet for å sikre at kvinnene deltar i reindriften igjen i større grad enn i dag.

Sametingets prioriteringer:

- Sametinget vil rette et generelt fokus på verdiskapningen i reindriften.
- Sametinget vil arbeide for at verdiskapningsprogrammet sikrer at reindriften øker sin verdiskapning bl.a. på grunnlag av de råvarene og den kompetansen som reindriften innehar

11. Næringskombinasjoner (ikke i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

”Sametinget har en uttalt målsetting i næringsutviklingsarbeidet om å prioritere satsningen på næringskombinasjoner. Næringskombinasjoner gir muligheter for fleksible tilpasninger ved utøvelse av næringene.”

Næringskombinasjoner har alltid hatt en stor betydning i samisk kultur og næringssammenheng, og er en viktig måte å sikre inntektsgrunnlaget på, både i form av penger og som matauk. Det har skjedd endringer i samfunnet slik at det som tidligere bidro til familiens økonomi, ikke gir samme inntekt i dag. Sametinget har en egen støtteordning for næringskombinasjoner. Ordningen inkluderer også utøvere av reindrift som har andre binæringer. For Sametinget er det en stor utfordring å forbedre virkemiddelpolitikken slik at kombinasjonsvirksomhetene i større grad utvikles til å bli økonomisk lønnsomme virksomheter. I den sammenheng har Sametinget satt i gang en evaluering av driftsstøtten til næringskombinasjoner for å finne alternative virkemiddelordninger.

Reindriftspolitikken har i liten grad fokusert på tilleggsinntekter i næringen. Satsingen på kombinasjoner i reindriften må skje parallelt med den overordnede målsettingen om å sikre næringen en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraft.

Sekundærnæringer – råvarer fra reindriften kan i større grad øke verdiskapningen i duodji. Økt videreforedling av reinkjøtt og andre reinprodukter vil ikke bare øke verdiskapningen, men også kunne sikre at kvinnene i større grad deltar i reindriften.

Tertiærnæringer – aktivitets- og opplevelsesturisme kan utnyttes bedre. En utfordring er å danne nettverk innen denne bransjen mellom utøvere og reiseselskaper. Dette må skje på reindriften premisser.

Sametingets prioriteringer:

- Sametinget vil videreutvikle virkemiddelbruken overfor kombinasjonsnæringer, for å bidra til å sikre inntektsgrunnlaget i reindriften.
- Sametinget vil evaluere ordningen med støtte til næringskombinasjoner.

Sign: ERN , JMK

12. Reindriften som kulturbærer (se kap 8 utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

"Det må i større grad tas hensyn til reindriften som samisk kulturbærer."

Reindriften har i uminnelige tider vært sentral i det samiske samfunnet, og den har derfor i avgjørende grad vært bestemmende for utviklingen av det samiske samfunn, samisk kultur og språk. Reindriften er i tillegg til å være en næring, også en meget viktig del av samiske kultur og livsform. Reindriften er en særegen næring og livsform som representerer en identitetsfaktor for det samiske folk.

Reindriften bidrar fremdeles sterkt til opprettholdelsen av samisk språk, sosiale nettverk, slektskap, klestradisjoner, mattradisjoner, kunnskap om natur, miljø og reinsdyr, verdier, og ulike kulturelle og sosiale uttrykksformer.

I tillegg til at reindriften har en viktig næringsmessig funksjon, er også dens rolle som bærer av den samiske kulturen på mange måter viktigere enn noen gang tidligere, blant annet på grunn av tidligere tiders fornorskning og det eksisterende ytre presset fra storsamfunnet mot samisk kultur og språk. Reindriften har derfor en grunnleggende betydning for samisk identitet og kultur, spesielt i de sørsamiske områdene.

Reindriften bidrar på en positiv måte i opplæringen av barn og unge, og derfor er det viktig at denne type uformell opplæring og kompetanse verdsettes og anerkjennes.

Sametingets prioriteringer:

- Sametinget vil aktivt bidra til at reindriftspolitikken i styrket grad sees i en større samepolitisk sammenheng, og at reindriftens kulturelle aspekter får en mer sentral plass i utformingen av politikken.
- Sametinget vil bidra til en styrket satsing og økte økonomiske ressurser til reindriftskultur relaterte prosjekter, programmer og opplæring.

13. Kvinner i reindriften (se kap 13 i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

"De generelle rammevilkårene for kvinners deltakelse i reindriften må forbedres slik at kvinner får en reell mulighet til å ta en naturlig del i reindriften."

Lovverket, forvaltningspraksis og reindriftsavtalen har i sterk grad bidratt til en svekkelse av kvinners sedvanemessige rettigheter og kvinners stilling i reindriften.

Det er viktig å understreke at også kvinners stilling må komme naturlig inn under hvert enkelt område innenfor reindriftspolitikken. Ved utformingen av politikken og regelverket, samt i forvaltningspraksisen, er det nødvendig at man tar hensyn til at også kvinner skal ha mulighet til å drive reindrift. Det er derfor nødvendig med særskilt oppmerksomhet på kvinners stilling i reindriften.

Sign: EKN / JMK

I dag er det svært få kvinner med egne driftsenheter samtidig som deres naturlige rolle i reindriften trues av eksisterende regler, forvaltning og generelle rammevilkår. I tillegg til at reindriftsloven bør legge bedre til rette for kvinnens deltakelse, må også skatte-, avgifts- og pensjonsmessige sider ved driften tilrettelegges slik at kvinner naturlig kan delta.

Kvinnens deltakelse i reindriften har en positiv innvirkning på økonomien i reindriften. For eksempel er det slik at det i hovedsak er kvinnene som ivaretar videreforedling av bi-produktene i næringen.

I dag er produksjonen innenfor reindriften i all hovedsak fokusert på ren kjøttproduksjon, mens øvrige verdifulle bi-produkter ofte går tapt. Feltslakting av rein bidrar til en aktiv deltakelse av kvinner og barn, samtidig som forholdende for ivaretagelse av bi-produktene ligger bedre til rette.

Kvinner er viktige kulturbærere og har en sentral opplæringsfunksjon i reindriften. Mange av de tradisjonelle elementene i reindriftskulturen overføres til neste generasjon gjennom kvinner. Å styrke kvinners stilling i reindriften er også viktig av hensyn til rekrutteringen.

Sametingets prioriteringer:

- Sametinget mener det er behov for en helhetlig gjennomgang av eksisterende lovverk, forvaltningspraksis og avtaleverk med den hensikt å styrke kvinners rolle som utøvere og kulturbærere i reindriften.
- Sametinget vil bidra til at man får et enklere regelverk for feltslakting for å sikre familiens deltakelse i slakteprosessen og for å forbedre mulighetene for godkjent slakteuttak til eget forbruk og duodjiformål.
- Det bør vurderes et særskilt fond i tilknytning til RUF for kvinnerettede tiltak innenfor reindriften, hvor reindriftskvinner kan søke om støtte til aktiviteter som faller utenfor dagens ordinære reindriftsavtale.
- Sametinget vil arbeide for at reindriftsavtalen på sikt endres slik at støtte til kvinnerettede tiltak integreres og er en naturlig del av avtalen.

14. Barn og unge i reindriften (se kap 13 i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

"De generelle rammevilkårene for barn og unges deltakelse i reindriften må forbedres slik at disse gruppene får en reell mulighet til å ta en naturlig del i reindriften."

Barn og unge har tradisjonelt hatt en naturlig plass i reindriften, De deltar aktivt og har sin rolle i driften fra de er helt små. Det har vært vanlig med egne merker og egen rein. Utviklingen har ført til at det ikke i alle tilfeller er like naturlig som tidligere med slik deltakelse. Driftsformene har endret seg og heller ikke samfunnet er tilrettelagt for familiedeltakelse i lengre perioder.

Sametinget mener at det bør etableres særskilte lærlingordninger for reindriftsungdom. Dette kan eksempelvis gjennomføres ved at reindriftsungdom tilkjennes lærlinglønn for en bestemt periode for å

Sign: EKN, MKK

kunne delta mer aktivt i reindriften, samtidig som reindriftsutøvere kan få en godtgjørelse for å gi disse opplæring.

Sametingets prioriteringer:

- Sametinget mener det er behov for en helhetlig gjennomgang av eksisterende lovverk, forvaltningspraksis og avtaleverk med den hensikt å styrke unges og barns rolle i reindriften
- Sametinget vil bidra til at det etableres en lærlingordning for ungdom innenfor reindriften

15. Utdanning (se kap 16 i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

”Skoleverkets kompetanse om reindriftnæringen- og kulturen bør styrkes. Den uformelle reindriftskompetansen må gis høyere status og prioritet.”

Det er spesielt viktig at lærerutdanningsinstitusjoner er bevisst sitt ansvar om å gi fremtidige lærere kompetanse til å undervise om emnene som er reindriftrelatert og som er nedfelt i læreplanverkene og rammeplanen.

Det er nødvendig å sikre at skoleverket besitter kompetanse om reindriftnæringen- og kulturen. En egen samisk læreplan er en prinsipiell anerkjennelse av viktigheten av at det også i undervisningen tas hensyn til samiske forhold. Dette må legges til rette for at personer med reindriftskompetanse brukes som ressurs i opplæringsammenheng .

I tillegg til den formelle undervisningen er det viktig at barn og ungdom får tilgang på det som kan betegnes som uformell reindriftskompetanse. Denne typen kompetanse tilegnes best ved at barn og ungdom aktivt kan ta del i arbeidet innenfor reindriften.

Sametingets prioriteringer:

- Sametinget vil bidra til at kompetansen om reindriftnæringen og -kulturen styrkes i barnehagene og grunnskolene, blant annet ved å arbeide for at skoler har rammebetingelser som gjør dem i stand til å ivareta dette.
- Sametinget vil arbeide for at det utvikles læremidler der reindriften er representert
- Sametinget vil bidra til at det iverksettes nye og forbedrede tiltak for å stimulere ungdom med reindriftsfaglig bakgrunn til å ta relevant høyere utdanning
- Sametinget vil arbeide for etablering av et studium i arktisk landbruk og naturbruk, der reindriften er sentral.

16. Forskning (se kap 22 i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

”Forskning på reindriften område må ivareta helheten i reindriften utfra et samisk perspektiv.”

Sign: EKN, MK

Det er et stort behov for reindriftsforskning. Forskningen må være relevant utfra de behovene som avdekkes i reindriften. Det er viktig at forskningen ivaretar helheten i reindriften, slik at ulike områder innen reindriften prioriteres. Det gjelder for eksempel de økologiske, biologiske, økonomiske, kulturelle og samfunnsmessige sidene ved reindriften.

Det er nødvendig å styre reindriftsforskningen utfra et overordnede urfolksperspektiver, for bedre å kunne ivareta reindriftens behov for forskning sett i et helhetlig perspektiv. Et overordnet styre som skal ivareta helheten i reindriften utfra et samisk perspektiv vil være nødvendig.

Reindriftsforskningen bør skje i samarbeid med personer med reindriftsbakgrunn, for å sikre seg en mer helhetlig tilnærming til spørsmålene som skal utredes. Forskningsmiljøene vil på denne måten få større tilgang til tradisjonelle reindriftsfaglige oppfatninger og kunnskap.

Det er viktig at forskningsresultatene gjøres tilgjengelige for reindriften. Dagens ordning med sporadisk publisering er ikke tilfredsstillende.

Sametingets prioriteringer:

- Sametinget vil bidra til at reindriftsforskningen evalueres i nært samarbeid med reindriften.
- Sametinget vil arbeide for at reindriftsforskningen blir styrt utfra overordnede samiske perspektivet som bedre ivaretar helheten i reindriftens behov for forskning
- Sametinget vil arbeide for at forskningen er relevant utfra de behov som reindriften har.
- Sametinget mener det er viktig å lette tilgjengeligheten for reindriftsutøverne og andre, og det bør etableres en sentral database for resultatene av reindriftsforskningen

17. Reindriftsavtalen (se kap 10 i utvalgets forslag)

Sametingets målsetting:

"Likeverdigheten i forholdet mellom partene i reindriftsavtalesystemet må sikres."

Reindriftsavtalesystemet består av en hovedavtale og korttidsavtaler. Avtalepartene er henholdsvis staten ved Landbruksdepartementet og NRL. I avtalesammenheng har NRL og staten formelt status som likeverdige parter. Statens avtaleforpliktelser er i hovedsak av økonomisk karakter, mens NRL på sin side forplikter seg på vegne av medlemmene til å arbeide for at avtalen gjennomføres. Staten ved Landbruksdepartementet er tillagt forvaltningsansvaret for avtalen.

Oppfatningen er at staten også i framtiden må ha det økonomiske ansvaret for reindriften. Dette bør reguleres gjennom en avtale, og NRL bør også i framtiden være avtalepart.

Hovedavtalens utgangspunkt er at staten og NRL anses som likeverdige avtaleparter. Imidlertid er det en realitet at partene i dag ikke er likeverdige. Det bør utredes forskjellige alternativer i et forsøk på å finne forhandlingsmekanismer som i større grad imøtekommer prinsippet om likeverdighet i partsforholdet mellom staten og NRL.

Sign: EKN, JMK

Andre punkter som bør vurderes endret er: NRL bør også ha rett til å kunne kreve forhandlinger. Instruksen for Økonomisk utvalg bør fastsettes etter forhandlinger mellom partene.

I reindrifftsavtalesystemet bør det søkes etablert nøytrale konfliktløsningsmekanismer. Slike nøytrale mekanismer er forholdsvis vanlige i avtalesammenheng.

Reindrifften er i stor grad gjenstand for detaljert statlig styring gjennom den årlige reindrifftsavtalen. Blant annet vises det til at den ene avtaleparten (staten) etter at avtalen er inngått, regulerer gjennomføringen av reindrifftsavtalen gjennom forskrifter.

Dette systemet bør vurderes i lys av likehetsprinsippet, og i forhold til at forskriftene fastsettes i henhold til avtale. Alternativet til forskrift ville naturlig være særavtaler mellom partene. Det pekes også på kompliserte og uklare forskrifter hva gjelder tilskuddsordningene, samt at noen forskrifter blir gitt tilbakevirkende kraft. Dette er spørsmål som bør vurderes i samråd med regjeringen og NRL.

Staten, som den ene avtalepart, har forvaltningsansvaret for avtalen som er inngått. Staten forvalter også reindrifftsloven.

Til sammenligning nevnes det at jordbruksavtalen forvaltes av Norsk Kornforretning. Det bør vurderes hvorledes forvaltningsansvaret for henholdsvis reindrifftsloven og reindrifftsavtalen bør fordeles.

NRLs økonomiske situasjon bør styrkes for å gi organisasjonen bedre forutsetninger i avtalesammenheng.

En mulighet for at avtalen og forskriftene ikke skal være så detaljregulert er å etablere en avtalefestet tilskuddsordning i en form av et driftstilskudd, der man får tilskudd til driften dersom man driver virksomhet i samsvar med regelverket. Utøverne bør gis større valgfrihet i forhold til hvordan driften skal gjennomføres.

Sametingets prioriteringer:

- Sametinget mener reindriffts-næringens partsposisjon må styrkes i reindrifftsavtalesystemet, slik at partene i større grad framstår som likeverdige forhandlingsparter.
- Sametinget mener det bør skje en endring i avtaleverket for å legge forholdene til rette for større valgfrihet med hensyn til driftsformer, flokkstruktur m.v.
- Sametinget mener en nøytral konfliktløsningsordning bør etableres.
- Sametinget vil bidra til at reindrifftsavtalesystemet gjennomgås. En slik gjennomgang bør også inkludere spørsmål vedrørende forvaltningsansvaret for avtalen.
- Sametinget mener NRL må tilføres større økonomiske ressurser, da dette vil være med på å fremme likeverdigheten mellom partene i avtalesammenheng.

18. Forvaltning av reindrifften (se kap 11 og 12 i utvalgets forslag)

Sametinget mener Kommunal- og regionaldepartementet bør overta det overordnede statlige ansvaret for reindrifften. Det er flere grunner til dette, først og fremst fordi reindriffts politikken er en viktig del av same-

Sign: EKN, JMK

og urfolkspolitikken. Det er et behov for en mer samordnet og helhetlig samepolitikk, inkludert reindriften. Dette gjelder sentrale og avgjørende områder som arealspørsmål og ivaretagelsen av kultur- aspektet. Reindriftsinteresser står erfaringsmessig svakt i konkurranse med andre sterke interesser. Ved å flytte ansvaret til KRD vil reindriften ventelig stå sterkere i forhold til de andre interessene, da det ikke er konkurrerende interesser innen det departementet. I tillegg har kommunalministeren som oppgave å samordne og ivareta samiske interesser i regjeringen. Staten bør fortsatt ha det overordnede økonomiske ansvar for reindriften.

Sametingets rolle i reindriften må styrkes. Dette omfatter både næringspolitiske og forvaltningsmessige spørsmål. Med et økt ansvar for Sametinget i reindrifsspørsmål, vil tinget kunne ivareta et helhetlig samisk perspektiv. Dette vil bidra til at alle viktige sider ved reindriften lettere kan ivaretas.

Sametingets myndighet i reindrifsspørsmål må ses i et utviklingsperspektiv. Reindriftslovutvalgets forslag vil være et sentralt dokument i denne sammenheng. Tilsvarende gjelder Sametingets rolle i reindriftsforhandlingene. Her har Sametinget ønsket en friere stilling.

Sametingets myndighet i reindriftssaker må vurderes nøye. Det er på det rene at det er mange store og viktige spørsmål som må avklares. Det bør vurderes å nedsette en arbeidsgruppe med de aktuelle aktørene for en vurdering disse forhold.

19. Avslutning (se kap 4 i utvalgets forslag)

Sametinget forelegges en rapport annen hvert år over situasjonen med hensyn til Sametingets reindriftpolitikk og prioriteringer. Det bør vurderes om det i den sammenheng skal foretas en oppdatering av Sametingets reindriftpolitikk.

Merknad 1, fra representant Egil Olli, APs sametingsgruppe:

SIDE 1. INNLEDNING.

Første avsnitt: Arbeiderpartiets sametingsgruppe er enig i at det samiske samfunnet og reindriften er blitt presset, og at store deler av de opprinnelige bosetnings- og bruksområder er gått tapt. Det som også er viktig i denne sammenheng, og som ikke kommer frem i drøftingsutkastet, er at i tillegg at næringen har mistet arealer, så har man hatt en vekst av antall personer i næringen. Samtidig som næringen som andre næringer har fått større kapitalbehov enn tidligere.

For Arbeiderpartiets sametingsgruppe er det viktig å få frem alle sider for å finne ut hva som må gjøres for å få til en bærekraftig næring.

SIDE 2

Gruppen er enig i den overordnede målsetningen for Sametingets reindriftpolitikk om å oppnå en økologisk, økonomisk og kulturell bærekraftig reindrift, men skal man oppnå denne målsetningen så må man også ha strategier for å oppnå det. Skal næringen bli økonomisk bærekraftig, slik at det ikke skal være nødvendig å tilegne seg tilleggsinntekter utenfor, vil dette medføre at man må styrke verdiskapningen i næringen og i enkelte områder vil det være nødvendig å redusere antall personer i næringen. Dette innebærer bl.a. at Sametinget må ha meninger og strategier på hvordan man ønsker å løse disse utfordringer.

Sign: EKN, JMK

Grappa tror ikke det er nok i dagens situasjon å bare si at Sametinget vil arbeide for at økonomien i reindrifta styrkes. Det er nødvendig med tiltak og strategier som fører til styrking av økonomien, og det er det som er fraværende i Sametingets drøftingsutkast.

Grappa er også enig i at utformingen av reindriftspolitikken, i langt større grad enn tidligere må ta hensyn til at det er nødvendig at kvinner og barn er aktivt med i næringen. Det at kvinner og barn er aktivt med i næringen vil totalt styrke hele næringen, denne målsetningen medfører at man må innføre begrepet familieenhet. Dette kan innebære at det blir færre enheter, men det trenger ikke å bety at det blir totalt færre personer i næringen, men at det blir en bedre balanse mellom menn, kvinner og barn/ungdom.

SIDE 4 REINDRIFTENS SELVSTYRE

Grappa mener at det er viktig at reindriften har gode og klare rammebetingelser, og innenfor disse rammebetingelsene skal reindriftsutøvere selv kunne planlegge sitt driftsopplegg ut i fra det som vil gi den beste verdiskapningen av drifta.

SIDE 7 REINTALL- BEITEGRUNNLAG

Grappa er enig at den overordede målsetting må være at reindriftsnæringen skal drives på en økologisk forsvarlig måte, og at reintallet må tilpasses beitegrunnet, og at man i den forbindelse må ta utgangspunkt i det som er minimumsfaktor, nemlig beiteressursene. I de ulike distrikt kan vinterbeitene være minimumsfaktoren, mens det motsatte er tilfelle i andre distrikter igjen hvor sommerbeitene er minimumsfaktorer. Det bør også vurderes en øvre reintall pr enhet, dette vil være viktig å vurdere i forbindelse med utarbeidelse av rammebetingelser.

SIDE 16 FORVALTNING AV REINDRIFTA

Gruppe kan ikke se at det på nåværende tidspunkt er riktig å overføre det statlige ansvaret for forvaltningen av reindriften til Kommunal- og regionaldepartementet. Først og fremst vil det viktigste være å bli enige om strategier og tiltak, som fører til at man oppnår hovedmålsetningen for næringen. Hvis Sametinget, myndighetene og næringen selv blir enig om prosessen som fører til at man oppnår hovedmålsetningen, vil det etter gruppas mening være underordnet hvem som forvalter næringen innenfor de rammebetingelsene som er politisk vedtatt.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er enig med Sametingsrådet i at Sametingets rolle i reindriftingsforhandlingssammenheng gjennomgås, men det må nøye vurderes hva som er den beste løsning. I denne fasen må også den interne organisering av statens forhandlingsutvalg drøftes, hvor Sametinget er en av partene.

Merknad 2, representant Roger Pedersen, SVFs sametingsgruppe,:

Samenes Valgforbund har i den siste sametingsperioden merket seg at Sametinget ikke har behandlet reindriftas situasjon på en grundig måte, bortsett fra den årlige behandlinga av reindriftas årsmelding. Dette er meget beklagelig ut i fra alle de problemene som reindrifta har vært inne i. Sametinget, som samenes eget folkevalgte organ, burde være det mest naturlige organ for å behandle problemene som reindrifta har vært og er inne i, og å være en aktiv støttespiller for reindrifta.

Sign: EKN, JMK

Sametinget har i flere år ventet på at forslaget fra reindriftsplanutvalget skulle fremlegges. Dette forslaget ble lagt fram i mai 2000, for snart ett år siden. Forslaget burde for lengst vært behandlet i plenum. Det er, for oss, helt uakseptabelt at ikke Sametingsrådet ser sitt ansvar i denne saka og legger saka fram til realitets-behandling i plenum før i mai. Problemene i reindrifta kan neppe løses på så kort tid, men vi mener at Sametinget har et soleklart ansvar for å bidra til en positiv utvikling innenfor reindrifta og dette kunne ha skjedd dersom man på et langt tidligere tidspunkt hadde behandlet forslaget og på den bakgrunn kunne ha kommet med innspill overfor myndighetene.

Samenes Valgforbund legger merke til at Sametingsrådet i denne saka har valgt å etterkomme NRLs ønske om å utsette behandlinga av denne saka. Vi vil understreke at det er Sametinget selv som har nedsatt reindriftsplanutvalget og fått et forslag fra dette utvalget. Meningen i mars 1997 var at dette arbeidet var viktig og at Sametinget prioriterte det. I dag ser vi at Sametingsrådet ikke tar hensyn til reindriftas problemer ved å utsette behandlinga.

Samenes Valgforbund registrerer at Sametinget har valgt å forlenge horingsfristen for reindriftsplanutvalgets innstilling til mars i år. Vi vil be om at dette er en absolutt siste frist og at det er et krav fra vår side at saka settes opp til realitetsbehandling under plenumsmøtet i mai i år.

III. Votering

Av 39 representanter var 39 tilstede.

Saken ble avsluttet uten votering.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ing-Lill Pavall, saksordfører	
2.	Egil Olli	Ing-Lill Pavall
3.	Per A. Bæhr	Einar Lifjell
4.	Roger Pedersen	Egil Olli
		Amund Eriksen
		Jarle Jonassen
		Roger Pedersen
5.	Magne Ballovara	
6.	John Henrik Eira	Egil Olli
7.	Randi Skum	
8.	Ing-Lill Pavall	

Sign. EKN / JMK

9.	Jarle Jonassen	
10.	Per A. Bæhr	
11.	Magnhild Mathisen	
12.	Einar Lifjell	
13.	Ragnhild Lydia Nystad	
14.	Olav M. Dikkanen	
15.	Isak Mathis O. Hætta	
16.	Eva Josefsen	
17.	Magne Huuva	
18.	Hallgeir Skoyen Varsi	
19.	Egil Olli	
20.	Sven-Roald Nysto	
21.	Margreta Páve Kristiansen	
22.	Ing-Lill Pavall	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Saken ble drøftet, det vises til pkt. II Innleverte forslag og eventuelle merknader og pkt. III Votering.

Saken ble avsluttet 22. februar kl. 12.20.

Sign: EKN, JMK

Sak 8/01

Jordbruk i samiske områder

Saken påbegynt 22. februar kl. 15.00.

I. Dokumenter

- Utskrift av sak 34/99 - Jordbruk i samiske områder
- Jordbruksplan for samiske bosettingsområder datert 31.08.00
- Utskrift sak R 122/00 - Jordbruksplan for samiske bosettingsområder
- Utskrift sak R 145/00 - Verdiskapningsprogram i jordbruket

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget er tilfreds med at rulleringen av Samisk jordbruksplan er gjennomført. Planen er et godt dokument som bl.a. har som mål å være retningsgivende for Sametingets arbeid når det gjelder jordbrukspolitikk i samiske bosettingsområder.

Jordbruket er helt sentral som samisk næring og kulturbærer. En av de sentrale rettslige forutsetningene som er lagt til grunn for statens politikk overfor samene, er vern av det materielle kulturgrunnlaget. Jordbruksnæringen er en viktig sysselsettings- og bosettingsfaktor i de samiske områdene.

Sametingets overordnede mål for jordbruk i samiske områder er:

- Å sikre stabil sysselsetting slik at man gjennom dette kan bevare og utvikle samisk språk og kultur.

For å oppnå dette går Sametinget inn for følgende innsatsområder:

- 1) inkorporere samisk landbrukspolitisk sone i et nasjonal landbruksperspektiv
- 2) verdiskapningsprogram for samisk jordbruk
- 3) tilpasse Sametingets virkemiddelbruk innenfor jordbruket

En utvikling av en samisk landbrukspolitisk sone innenfor rammen av en nasjonal landbrukspolitikk vil kunne sikre et levedyktig og livskraftig jordbruk i de samiske bosettingsområdene.

En regionalisering og omlegging av nasjonal landbrukspolitikk er nødvendig for å opprettholde antall sysselsatte i jordbruket i de samiske områdene. En slik regionalisering av jordbrukspolitikken må ha basis i samisk kultur og samiske tradisjoner. Det finnes allerede virkemidler som er tilpasset nordnorske forhold, og Sametinget mener at det må være mulig å endre virkemiddelpolitikken i samiske områder. En omlegging av jordbrukspolitikken betinger en grundig gjennomgang av de erfaringene som er gjort i de landene som har lagt om sin politikk.

Sign: EKN / DMU

Sametinget anser det som nødvendig å bygge opp og opprettholde både eneyrkebruk og kombinasjonsbruk, slik at man på sikt kan øke verdiskapningen gjennom det mangfoldet jordbruksproduktene representerer. Dagens nasjonale landbrukspolitikkk favoriserer store bruk på bekostning av kombinasjonsbruk og små bruk.

Jordbruket i de samiske områdene har få muligheter til å klare seg i denne konkurransen, ettersom de verdene disse driftsenheten representerer ikke blir verdsatt når det gjelder prioritering av midler. Sametinget går derfor inn for at dagens produksjonsstøtte legges om til å bli produksjonsuavhengige tilskudd i samiske områder. Slike tilskudd vil redusere overproduksjonen samtidig som den kan bidra til å opprettholde bosettingen og sysselsettingen. Sametinget vil understreke behovet for tettere samarbeid mellom de næringene som grenser opp mot jordbruk og jordbrukssektoren når det gjelder drift, videreforedling og økt verdiskapning.

Sametinget mener at det må gjennomføres en samfunnsmessig konsekvensanalyse av kvotesalget innen melkesektoren. En ytterligere svekking av melkeproduksjonsbruk vil kunne ødelegge hele produksjonsiljøet. Samtidig vil fraktkostnader, driftskostnader og kostnader til produksjonsutstyr kunne bli mye høyere i områder hvor jordbruksmiljøet er lite og der avstanden mellom gårdene er store. Sametinget vil derfor arbeide for at det innføres spesialordninger for de samiske områder hva gjelder melkeordninger. Dette kan blant annet gjøres ved at:

- Solgte kvoter tilbakeføres til samiske områder for å styrke gjenværende bruk og til opprettelse av rekrutteringskvoter.
- Bruk i samiske områder gis et høyere forholdstall for melkeproduksjon

I St.meld.nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon foreslås en satsing på et nord-norsk kompetansesenter. Kompetansesentret må utvikles til en desentralisert modell som kan nyttiggjøre seg miljø i hele Nord-Norge, også innenfor de samiske områdene. Det er spesielt viktig å øke forskningsinnsatsen innenfor nye næringer slik at man på sikt kan utvikle ny kompetanse og viten både innen produktutvikling og marked.

Driftsbygningene i jordbruket må fortsatt prioriteres, der utvidelser og større ombygginger vies spesiell oppmerksomhet. Et større utbyggingsprogram for modernisering av bygningsmassen vil være nødvendig for å sikre tidsmessige bygninger i de samiske områdene. I tillegg vil Sametinget satse på utviklingstiltak innen kompetanseheving, nettverksbygging o.l.

Rekruttering av kvinner til jordbruket er en utfordring for Sametinget. Det er viktig å tilrettelegge for kvinnene i jordbruket fordi det vil sikre bosettingen og sysselsettingen. Bortfall av småskalaproduksjonen i det samiske jordbruket har sammenheng med at kvinnene ble rasjonalisert bort fra næringa. Vitalisering av gamle mattradisjoner vil være et eksempel på hvordan man kan skape kvinnearbeidsplasser gjennom nisjebaserte kvalitetsprodukter.

Samisk jordbruk er i dag i en vanskelig situasjon med nedlegging av gårder og flytting fra bygdene. For å oppnå de foreslåtte målene i jordbruksplanen anser Sametinget det som svært viktig at man bl.a. setter i gang et verdiskapningsprogram i samiske områder hvor man legger til grunn en samfunnsmessig og helhetlig tankegang. Det samiske jordbruket har tidligere utnyttet råvarene fra jordbruket i større grad enn i dag.

Sign: _____

EKN, JMK

Sametinget mener at jordbruket i større grad bør satse på nisje- og kvalitetsprodukter basert på gamle tradisjoner. Mange av de foreslåtte tiltakene i Sametingets jordbruksplan kan innlemmes i det nasjonale verdiskapningsprogrammet. Sametinget mener at et verdiskapningsprogram kan være med på å sikre og styrke grunnlaget for samisk jordbruk. Sametinget vil i verdiskapningsprogrammet legge spesiell fokus på følgende landbruksområder:

- utvikle nye og revitalisere tradisjonelle næringskombinasjoner
- satsing på nisje- og kvalitetsprodukter fra samisk landbruk basert på kultur og tradisjon
- bedre lønnsomheten
- kompetanseutvikling og nettverksbygging
- bedre utnyttelse av utmarksressurser
- forskning og utvikling

Sametinget anser det som nødvendig å satse på jordbruksprodukter for et betalingsvillig marked som etterspør mangfold, miljø, tradisjon og særpreg. Kvalitativ spesialisering innen matproduksjonen og satsning på matkultur kan bidra til å øke verdiskapning på gårdsbruk som har tilgang til ledige ressurser. En samla satsning på økt verdiskapning i samarbeid med reindriften vil kunne gi positive effekter for begge næringene.

Ut fra en helhetlig og samfunnsmessig løsning vil Sametinget gå inn for at det gjennomføres et eget samisk verdiskapningsprogram. Programmet skal ha en utforming som ivaretar hele det samiske samfunnet. Imidlertid kan man i programfasen sette hovedfokus på områder som krever spesiell oppmerksomhet så som ulike næringer, barn og ungdom, kvinner, utdanning, o.l. Det samiske verdiskapningsprogrammet skal fungere som et grunnlag for gjennomføring av tiltak innen forskjellige samfunnsnivåer og sektorer, sett i et helhetsperspektiv.

Når det gjelder de enkelte forslag i jordbruksplanen, tar Sametinget sikte på å reise disse i forhold til jordbruksforhandlingene, de årlige statsbudsjettforslag, verdiskapningsprogrammet for jordbruket og i andre relevante sammenheng.

I utkast til Jordbruksplan er det foreslått å trappe ned ordningen med støtte til redskaper og maskiner til enkeltbruk til fordel for samarbeidstiltak i jordbruket. Sametinget finner det ikke tilrådelig å foreta en slik endring før konsekvensene av denne endringen er vurdert.

Sametingsrådet bes om å gjennomføre vurderingen.

Forslag 1, representant Olaf Eliassen, SPs sametingsgruppe:

Med den alarmerende økning av kugalskap i Europa ser Sametinget meget alvorlig på å få oppgradert matvaresikkerheten i landet vårt. Av de landene som ikke er berørt av kugalskap, er det bare Finland, Sverige og Hellas som ikke har påvist sykdommen.

Hensynet til folkets helse må fortsatt prioriteres høyest og Sametinget mener at det påligger et stort ansvar på de sentrale myndigheter, hva gjelder matsikkerheten her i landet. Den samiske befolkning blir selvfølgelig også berørt i like stor grad som folk eller i landet. Dersom det fryktelige skulle skje at det blir påvist kugalskap i Norge vil det også kunne ramme den samiske befolkningen hardt. Dette gjelder både av helse og ikke minst av samfunnsmessige grunner.

Sign: EKN, JMK

Jordbruket som også er en kulturbærer for det samiske språk og kultur, ville måtte tåle en rasering av gårdbruk som følge av salgsvikt av jordbruksprodukter. Sametinget mener derfor at trygghetsklausulen i EØS-avtale må tas i bruk. Klausulen tillater å iverksette nødvendige tiltak av hensyn til samfunnsmessige, og/eller helsemessige grunner

På denne bakgrunn vil Sametinget fremme følgende forslag:

- Sametinget vil be Regjeringen og Stortinget om å innføre midlertidig forbud for import av levende storfe og kjøttprodukter av storfe fra land som har påvist kugalskap.
- Sametinget vil også be Regjeringen og Stortinget om å styrke den veterinære grensekontroll med import av dyr og dyreprodukter

ENDRING AV TEKST I SIDE 2, FØRSTE AVSNITT:

Sametinget går inn for at dagens produksjonsstøtte legges om til og bli produksjonsavhengige tilskudd i samiske områder

Ländres til:

Sametinget går inn for at satsene for produksjonsavhengige tilskudd økes spesielt for den minste brukerne og at bunnfradrag for produksjon, areal og kulturlandskapstilskudd fjernes.

FORSLAG 2, REPRESENTANT TOR NILSEN NSRS SAMETINGSGRUPPPE:

Første avsnitt på side 141 (grønn ark vedlegg til saken) går inn som første avsnitt til rådets innstilling. Andre avsnitt i rådets innstilling strykes.

ENDRINGSFORSLAG

Følgende avsnitt settes inn som første avsnitt:

”Sametinget viser til at landbruket er helt sentral som samisk næring og kulturbærer. En av de sentrale rettslige forutsetninger som er lagt til grunn for statens politikk overfor samene, er vern av det materielle kulturgrunnlaget. Jordbruksnæringen er viktig sysselsettings- og bosettingsfaktor i de samiske områdene. Sametinget har som mål å utforme en landbrukspolitikk for samiske områder der rammevilkårene for næringene er basert på nasjonale samepolitiske målsetninger og folkerettslige og internrettslige prinsipper. Sametinget har også som mål å bli en landbrukspolitisk aktør.”

Følgende avsnitt strykes:

”Jordbruket er helt sentral som samisk næring og kulturbærer. En av de sentrale rettslige forutsetninger som er lagt til grunn for statens politikk overfor samene, er vern av det materielle grunnlaget. Jordbruksnæringen er viktig sysselsettings- og bosettingsfaktor i de samiske områdene.”

III. Votering

Av 39 representanter var 34 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

Sign: EKN / JMK

1. Forslag 2 ble enstemmig vedtatt.
2. Forslag 1, pkt 2 (endring), ble enstemmig vedtatt.
3. Forslag 1, pkt. 1 (tillegg), ble enstemmig vedtatt.
4. Sametingsrådets innstilling, unntatt allerede vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

5. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

6. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Isak Mathis O. Hætta, saksordf.	
2.	Olaf Eliassen	Per Edvin Varsi
		Olaf Eliassen
3.	Willy Ørnebakk	
4.	Amund Eriksen	Olaf Eliassen
		Per Edvin Varsi
		Amund Eriksen
5.	Tor Nilsen	
6.	Arvid Skjellhaug	
7.	Egil Olli	
8.	Olav M. Dikkanen	
9.	Olaf Eliassen	
10.	Ragnhild Lydia Nystad	
11.	Willy Ørnebakk	
12.	Hallgeir Skøyen Varsi	
13.	Klemet Erland Hætta	
14.	Isak Mathis O. Hætta	

7. Sametingets vedtak etter voteringen

Sametinget viser til at landbruket er helt sentral som samisk næring og kulturbærer. En av de sentrale rettslige forutsetninger som er lagt til grunn for statens politikk overfor samene, er vern av det materielle kulturgrunnlaget. Jordbruksnæringen er viktig sysselsettings- og bosettingsfaktor i de samiske områdene. Sametinget har som mål å utforme en landbrukspolitikk for samiske områder der rammevilkårene for næringene er basert på nasjonale samepolitiske målsettinger og folkerettslige og internrettslige prinsipper. Sametinget har også som mål å bli en landbrukspolitisk aktør.

Sign: EKN, JMK

Sametinget er tilfreds med at rulleringen av Samisk jordbruksplan er gjennomført. Planen er et godt dokument som bl.a. har som mål å være retningsgivende for Sametingets arbeid når det gjelder jordbrukspolitikk i samiske bosetningsområder.

Sametingets overordnede mål for jordbruk i samiske områder er:

- Å sikre stabil sysselsetting slik at man gjennom dette kan bevare og utvikle samisk språk og kultur.

For å oppnå dette går Sametinget inn for følgende innsatsområder:

- 1) inkorporere samisk landbrukspolitisk sone i et nasjonal landbruksperspektiv
- 2) verdiskapningsprogram for samisk jordbruk
- 3) tilpasse Sametingets virkemiddelbruk innenfor jordbruket.

En utvikling av en samisk landbrukspolitisk sone innenfor rammen av en nasjonal landbrukspolitikk vil kunne sikre et levedyktig og livskraftig jordbruk i de samiske bosetningsområdene.

En regionalisering og omlegging av nasjonal landbrukspolitikk er nødvendig for å opprettholde antall sysselsatte i jordbruket i de samiske områdene. En slik regionalisering av jordbrukspolitikken må ha basis i samisk kultur og samiske tradisjoner. Det finnes allerede virkemidler som er tilpasset nordnorske forhold, og Sametinget mener at det må være mulig å endre virkemiddelpolitikken i samiske områder. En omlegging av jordbrukspolitikken betinger en grundig gjennomgang av de erfaringene som er gjort i de landene som har lagt om sin politikk.

Sametinget anser det som nødvendig å bygge opp og opprettholde både eneyrkebruk og kombinasjonsbruk, slik at man på sikt kan øke verdiskapningen gjennom det mangfoldet jordbruksproduktene representerer. Dagens nasjonale landbrukspolitikk favoriserer store bruk på bekostning av kombinasjonsbruk og små bruk.

Jordbruket i de samiske områdene har få muligheter til å klare seg i denne konkurransen, ettersom de verdene disse driftsenheten representerer ikke blir verdsatt når det gjelder prioritering av midler. Sametinget går inn for at satsene for produksjonsuavhengige tilskudd økes spesielt for de minste brukerne, og at bunnfradrag for produksjon, areal og kulturlandskapstilskudd fjernes. Slike tilskudd vil redusere overproduksjonen samtidig som den kan bidra til å opprettholde bosettingen og sysselsettingen. Sametinget vil understreke behovet for tettere samarbeid mellom de næringene som grenser opp mot jordbruk og jordbrukssektoren når det gjelder drift, videreforedling og økt verdiskapning.

Sametinget mener at det må gjennomføres en samfunnsmessig konsekvensanalyse av kvotesalget innen melkesektoren. En ytterligere svekking av melkeproduksjonsbruk vil kunne ødelegge hele produksjonsmiljøet. Samtidig vil fraktkostnader, driftskostnader og kostnader til produksjonsutstyr kunne bli mye høyere i områder hvor jordbruksmiljøet er lite og der avstanden mellom gårdene er store. Sametinget vil derfor arbeide for at det innføres spesialordninger for de samiske områder hva gjelder melkeordninger. Dette kan blant annet gjøres ved at:

- Solgte kvoter tilbakeføres til samiske områder for å styrke gjenværende bruk og til opprettelse av rekrutteringskvoter.

Sign: EKN / JMK

- Bruk i samiske områder gis et høyere forholdstall for melkeproduksjon

I St.meld.nr. 19 (1999-2000) Om norsk landbruk og matproduksjon foreslås en satsing på et nord-norsk kompetansesenter. Kompetansesentret må utvikles til en desentralisert modell som kan nyttiggjøre seg miljø i hele Nord-Norge, også innenfor de samiske områdene. Det er spesielt viktig å øke forskningsinnsatsen innenfor nye næringer slik at man på sikt kan utvikle ny kompetanse og viten både innen produktutvikling og marked.

Med den alarmerende økning av kugalskap i Europa ser Sametinget meget alvorlig på å få oppgradert matvaresikkerheten i landet vårt. Av de landene som ikke er berørt av kugalskap, er det bare Finland, Sverige og Hellas som ikke har påvist sykdommen.

Hensynet til folkets helse må fortsatt prioriteres høyst og Sametinget mener at det påligger et stort ansvar på de sentrale myndigheter, hva gjelder matsikkerheten her i landet. Den samiske befolkning blir selvfølgelig også berørt i like stor grad som folk eller i landet. Dersom det fryktelige skulle skje at det blir påvist kugalskap i Norge vil det også kunne ramme den samiske befolkningen hardt. Dette gjelder både av helse og ikke minst av samfunnsmessige grunner.

Jordbruket som også er en kulturbærer for det samiske språk og kultur, ville måtte tåle en rasering av gårdbruk som følge av salgsvikt av jordbruksprodukter. Sametinget mener derfor at trygghetsklausulen i EØS-avtale må tas i bruk. Klausulen tillater å iverksette nødvendige tiltak av hensyn til samfunnsmessige, og/eller helsemessige grunner

På denne bakgrunn vil Sametinget fremme følgende forslag:

- Sametinget vil be Regjeringen og Stortinget om å innføre midlertidig forbud for import av levende storfe og kjøttprodukter av storfe fra land som har påvist kugalskap.
- Sametinget vil også be Regjeringen og Stortinget om å styrke den veterinære grensekontroll med import av dyr og dyreprodukter

Driftsbygningene i jordbruket må fortsatt prioriteres, der utvidelser og større ombygginger vies spesiell oppmerksomhet. Et større utbyggingsprogram for modernisering av bygningsmassen vil være nødvendig for å sikre tidsmessige bygninger i de samiske områdene. I tillegg vil Sametinget satse på utviklings tiltak innen kompetanseheving, nettverksbygging o.l.

Rekruttering av kvinner til jordbruket er en utfordring for Sametinget. Det er viktig å tilrettelegge for kvinnene i jordbruket fordi det vil sikre bosettingen og sysselsettingen. Bortfall av småskalaproduksjonen i det samiske jordbruket har sammenheng med at kvinnene ble rasjonalisert bort fra næringa. Vitalisering av gamle mattradisjoner vil være et eksempel på hvordan man kan skape kvinnearbeidsplasser gjennom nisjebaserte kvalitetsprodukter.

Samisk jordbruk er i dag i en vanskelig situasjon med nedlegging av gårder og flytting fra bygdene. For å oppnå de foreslåtte målene i jordbruksplanen anser Sametinget det som svært viktig at man bl.a. setter i gang et verdiskapningsprogram i samiske områder hvor man legger til grunn en samfunnsmessig og helhetlig tankegang. Det samiske jordbruket har tidligere utnyttet råvarene fra jordbruket i større grad enn i dag.

Sign: EKN / JMK

Sametinget mener at jordbruket i større grad bør satse på nisje- og kvalitetsprodukter basert på gamle tradisjoner. Mange av de foreslåtte tiltakene i Sametingets jordbruksplan kan innlemmes i det nasjonale verdiskapningsprogrammet. Sametinget mener at et verdiskapningsprogram kan være med på å sikre og styrke grunnlaget for samisk jordbruk. Sametinget vil i verdiskapningsprogrammet legge spesiell fokus på følgende landbruksområder:

- utvikle nye og revitalisere tradisjonelle næringskombinasjoner
- satsing på nisje- og kvalitetsprodukter fra samisk landbruk basert på kultur og tradisjon
- bedre lønnsomheten
- kompetanseutvikling og nettverksbygging
- bedre utnyttelse av utmarksressurser
- forskning og utvikling

Sametinget anser det som nødvendig å satse på jordbruksprodukter for et betalingsvillig marked som etterspør mangfold, miljø, tradisjon og særpreg. Kvalitativ spesialisering innen matproduksjonen og satsning på matkultur kan bidra til å øke verdiskapning på gårdsbruk som har tilgang til ledige ressurser. En samla satsning på økt verdiskapning i samarbeid med reindriften vil kunne gi positive effekter for begge næringene.

Ut fra en helhetlig og samfunnsmessig løsning vil Sametinget gå inn for at det gjennomføres et eget samisk verdiskapningsprogram. Programmet skal ha en utforming som ivaretar hele det samiske samfunnet. Inidlertid kan man i programfasen sette hovedfokus på områder som krever spesiell oppmerksomhet så som ulike næringer, barn og ungdom, kvinner, utdanning, o.l. Det samiske verdiskapningsprogrammet skal fungere som et grunnlag for gjennomføring av tiltak innen forskjellige samfunnsnivåer og sektorer, sett i et helhetsperspektiv.

Når det gjelder de enkelte forslag i jordbruksplanen, tar Sametinget sikte på å reise disse i forhold til jordbruksforhandlingene, de årlige statsbudsjettforslag, verdiskapningsprogrammet for jordbruket og i andre relevante sammenheng.

I utkast til Jordbruksplan er det foreslått å trappe ned ordningen med støtte til redskaper og maskiner til enkeltbruk til fordel for samarbeidstiltak i jordbruket. Sametinget finner det ikke tilrådelig å foreta en slik endring før konsekvensene av denne endringen er vurdert.

Sametingsrådet bes om å gjennomføre vurderingen.

Saken ble avsluttet 22. februar kl. 17.10.

Sign: EKN, JMK

Sak 9/01

Sametingets årsmelding 2000

Saken pågegynt 22. februar kl. 17.10.

I. Dokumenter

- Årsmelding 2000 Samisk kulturminneråd, vedtatt i møte 22.12.2000
- Årsmelding 2000 Samisk kulturråd, vedtatt i møte 07.01.2001
- Årsmelding 2000 Samisk språkråd, vedtatt i møte 08.01.2000
- Årsmelding 2000 Samisk næringsråd, vedtatt i møte 18.12.2000

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

1 Framtidig politikkutforming

1.1 Årsmeldingens perspektiver

I følge sameloven § 1-3 skal Sametingets årsmelding oversendes Kongen. Regjeringen fremlegger for Stortinget en årlig stortingsmelding om Sametingets virksomhet. Sametingets meldingsrutiner innehar samtidig et 4-års perspektiv. Stortinget har i tilknytning til vedtak om sameloven også besluttet at det en gang i hver stortingsperiode fremlegges melding om de tiltakene som iverksettes for å sikre og utvikle samenes språk, kultur og samfunnsliv. En prinsippmelding skal således inneholde en mer grundig og prinsipiell drøfting av Regjeringens samepolitikk i hver stortingsperiode.

1.2 Forholdet mellom Sametinget og sentrale myndigheter

Sametinget er et samisk folkevalgt organ som handler på vegne av det samiske folk. Det er enighet om at Sametinget som politisk organ ikke er underordnet Regjeringen, og kan derfor ikke instrueres eller kontrolleres av Regjeringen. Den todelte funksjonen til Sametinget som både folkevalgt organ og forvaltningsorgan krever spesiell tilrettelegging og oppfølging (jf. St.meld. nr.7 (2000-2001) punkt 3.1 s.34). Sett fra myndighetenes side er en av de viktigste rollene for Sametinget å være premissgiver i samfunnsutforming for å ivareta, styrke og utvikle det samiske samfunnet. Sametinget slutter seg til at økt innflytelse i samiske saker er viktig for Sametinget, men det er ikke tilstrekkelig. Utfordringen nå er å utvikle Sametingets myndighet, og gi Sametinget en klarere definert rolle i landets konstitusjon, slik at målsettingen i Grunnlovens § 110a om samiske rettigheter får et klarere konkret innhold, sett i perspektivet om samisk selvbestemmelse.

Sign: EKN / DMK

Sametinget har merket seg at Regjeringen tar sikte på å drøfte Sametingets rolle som offentligrettslig og samepolitisk organ i den kommende prinsippmeldingen om samepolitikken. Sett fra Sametingets side er ikke dette tilstrekkelig. Dette er en gjensidig prosess som må foregå fortløpende mellom Sametinget og de sentrale myndighetene. Sametinget har i flere sammenhenger fremmet krav om en forhandlingsmodell for arbeidet med samiske saker. Tinget har merket seg at Regjeringen mener at en slik modell vil innebære en helt ny praksis innen forvaltningen og vil måtte avveies mot grunnleggende konstitusjonelle prinsipper, og ber Sametinget utrede nærmere hva som menes med forhandlinger (jf. St.meld. nr.7 (2000-2001) kap.3 s.34). Spørsmål vedrørende forhandlinger vil være et av flere temaer i en framtidig gjensidig fortløpende prosess om Sametingets myndighet og rolle.

Sametinget legger stor vekt på å utvikle et nært og forpliktende samarbeid mellom Sametinget og sentrale myndigheter. De viktigste samarbeidsrelasjonene formelt sett er knyttet til Sametingets årsmelding (jf. sameloven § 1-3) og Sametingets forslag til tiltak på de årlige statsbudsjettene.

Når det gjelder årsmeldingen er det positivt at Regjeringen har etablert en praksis med å gi tilbakemelding på grunnleggende problemstillinger Sametinget reiser i sine årsmeldinger (jf. bl.a. St.meld. nr. 48 (1998-99) og i St. meld. nr. 7 (2000-2001)). Denne praksisen er det ønskelig at Regjeringen fortsetter med i fremtiden.

Sametinget har oppnådd økt innflytelse og selvstendighet i budsjettsammenheng ved at Sametinget i 1999 ble gitt unntak fra Bevilgningsreglementets § 4. Sametinget får nå bevilgningen fra Kommunal- og regionaldepartementet, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Barne- og familiedepartementet over 50-poster. Sametinget kan dermed fordele ressursene på eget budsjett innenfor de rammene som er gitt i Stortingets budsjettvedtak. Sametinget mener at rutiner og prosedyrer for behandling av samiske budsjettsaker bør videreutvikles. Da Sametinget nå er en nettobudsjettert virksomhet, forutsetter vi at framtidige overføringer til Sametinget foretas i form av post 50 bevilgninger.

Sametinget viser til at dialogen mellom Sametinget og Regjeringen har utviklet seg positivt når det gjelder budsjettsaker. Dette bør følges opp når det gjelder andre saksområder. Vi har merket oss at Regjeringen i større grad vil ta initiativ til regelmessig dialog og Samarbeid med Sametinget (jf. St.meld. nr.7 (2000-2001) kap. 3 s.34). Sametinget forutsetter at Kommunal- og regionaldepartementet som samordningsdepartement i samiske saker, koordinerer dette arbeidet i sterkere grad.

Når det gjelder forholdet mellom Sametinget og Stortinget i oppfølgingen av Regjeringens forslag til statsbudsjett og årlige meldinger om Sametingets virksomhet, fungerer ikke dette tilfredsstillende. De ulike fagkomiteene har forskjellig praksis i måten å forholde seg til Sametinget på. Det er ikke tilfredsstillende at noen fagkomiteer forholder seg til Sametinget tilsvarende hvilket som helst lobbyorgan. Det er derfor behov for en klarere prinsipiell drøfting av Stortingets forhold til Sametinget, og hvordan samarbeidet skal tilrettelegges i praksis. Sametinget har fremmet konkrete forslag om dette overfor Stortingets presidentskap.

Sametinget gjør oppmerksom på at det samiske samfunnet fortsatt er i en oppbyggingsfase der det er stort behov for midler og ressurser. Sametinget vil påpeke at det er et stort gap mellom Sametingets prioriteringer og Stortingets rammebevilgninger.

Sign: EKN / JMK

Sametinget har også i denne valgperioden bedt om økt myndighet på en rekke samfunnsområder. Regjeringen og Stortinget har stort sett svart med overføring av forvaltningsansvar for eksisterende ordninger og institusjoner. Dette omfatter Samisk spesialbibliotek, oppgaver innen utdanningsforvaltningen og det særskilte samiske barnehagetilskuddet. Myndighet som er overført er:

- Den budsjettmessige frihet som unntaket fra Bevilgningsreglementet § 4 medfører.
- Myndighet og oppgaver innen utdanningsområdet, jf. opplæringsloven § 6-4.

Overføring av forvaltningsansvar og arbeidsoppgaver til Sametinget er viktig. Sametinget har merket seg at Regjeringen fortsatt fortløpende vil vurdere overføring av myndighet og ansvar til Sametinget i saker som angår den samiske befolkningen (jf. St.meld. nr. 7 (2000-2001) punkt 3.1 s.34). Sametinget gjør oppmerksom på at Regjeringen gikk inn for å overføre forvaltningsansvaret for statstilskuddene til Samisk musikkfestival, Beavvváš Sámi Teahter, og De Samiske Samlinger til Sametinget i 1997. Dette gjelder også stipend til samiske kunstnere (jf. St.meld. nr. 41 (1996-97) punktene 12.8 s.60). Flertallet i Stortingets kommunalkomiteé sluttet seg til dette (jf. Innst.S. nr. 145 (1997-98)). Kulturdepartementet overførte statstilskuddet til Samisk musikkfestival til Rikskonsertene i 1999. Resultatet ble en nedgang i det årlige tilskuddet. Urfolkfestivalen Riddu-Riddu fikk også reduserte tilskudd. For å berge disse to festivalene, har Sametinget over sitt budsjett for 2001 opprettet en grunntilskuddsordning med kr 350 000 til hver.

Regjeringen har ikke tatt noen initiativ til å overføre noen av de nevnte institusjonene til Sametinget. I oktober 2000 vises det fortsatt til tilskuddsordningen for blant annet disse institusjonene på Kulturdepartementets budsjett (jf. St.meld. nr. 7 (2000-2001) punkt 4.2.2 s.38). Kunstnerstipendet er heller ikke overført Sametinget. Kontaktutvalget for samiske kulturspørsmål ble opprettet i 1994 for å legge til rette for en samlet vurdering av tiltak rettet mot samisk kultur og dermed sikre den beste utnyttelsen av ressursene. Kulturdepartementet mener at utvalget fyller den tiltenkte rolle på en egnet måte (jf. St.meld. nr. 41 (1996-97) punkt 12.2 s.53). Sametinget kan ikke slutte seg til dette. Utvalgets arbeid har ikke medført merkbar framdrift i samiske kultursaker. Sametinget finner det derfor ikke riktig å prioritere økonomiske og personellmessige ressurser til å delta i kontaktutvalget. Det bør legges ned.

2.13 Framtidige utfordringer

Sametinget vil arbeide for en styrking av urfolks rettigheter på nasjonalt og internasjonalt nivå. Sametinget er bekymret over den senere tids utvikling av at samiske sedvanemessige rettigheter til utmark avgjøres ved domstoler, samtidig med at rettighetsproblematikken generelt ikke er avklart. I den forbindelse vises det til Utmarkskomisjonens virksomhet i Troms og Nordland og til de privatrettslige reinbeitearealkonflikter i sørsamisk område. Det samiske folk har ikke den nødvendige rettsikkerhet til å hevde sin rett for domstolene. Dette gjelder både i forhold til juridiske og økonomiske spørsmål. Sametinget forventer at den norske stat gjør sitt til at samenes rettstilling fullt ut på en betryggende måte ivaretas i nasjonale og internasjonale domstoler.

Det vises også i den forbindelse til redegjørelsen omkring FN-arbeidet med **urfolkserklæringen** og spørsmålet omkring selvbestemmelse. Det er viktig at Sametinget får en mer fremtredende rolle i arbeidet med menneskerettigheter, både innenfor Norges grenser og utad på den internasjonale arenaen.

Sign: EKN, JMK

Spørsmålene vedrørende urfolkserklæringen bør drøftes på et nivå som er tilfredsstillende og hvor man tar høyde for likeverdighet i drøftelsene. Folkerettens prinsipper om urfolks rettigheter er klar, og gir uomtvistelig uttrykk for at statene må anerkjenne og stadfeste urfolksrettigheter med grunnlag i vedkommende folks rettssystemer og rettsoppfatninger. Samenes rettigheter til egne landområder, vann og naturressurser må respekteres og anerkjennes, og grunnleggende spørsmål vedrørende samiske rettigheter og livsvilkår i fremtiden må avgjøres gjennom drøftinger og forhandlinger mellom Sametinget og staten. En sentral oppgave vil være å innføre *forhandlingsplikten* mellom samene og norske myndigheter i saker hvor dette etter samenes vurdering er nødvendig, særlig på feltene kultur, næring og rettigheter. Denne plikten bør omfatte mer enn en konsultasjon, og må medføre gjensidige forpliktelser. Forhandlingsplikten må reguleres i det norske lovverket. Når det gjelder spørsmålet om urfolks rett til selvbestemmelse gjenstår sentrale prosesser, da det ser ut til at det er ulik forståelse av begrepet selvbestemmelse. Sametingets prinsipp er at urfolk er likeverdig med andre folk. Urfolks rett til selvbestemmelse er nært tilknyttet generell menneskerettigheter. Sametinget forventer at den norske stat bidrar aktivt til at urfolkenes rettigheter og livsvilkår sikres ved at urfolkserklæringen vedtas i FN innen utgangen av urfolkstiåret.

Sametinget vil arbeide for at det legges til rette for at **forum for urfolksspørsmål i FN** blir et effektivt organ i urfolkssaker.

En av de fremste oppgavene for Sametinget i **Barentssamarbeidet** er å styrke urfolksarbeidet. Framgangen i urfolksarbeidet har etter Sametingets mening ikke vært tilfredsstillende. Sametinget viser til at Regjeringen mener at det praktiske urfolksarbeidet er lagt til Barentssamarbeidets regionale nivå, og at hovedoppgaven for det mellomstatlige samarbeidet og de årlige utenriksmøter dermed er særlig å gi urfolksarbeidet politisk støtte (jf. St.meld. nr. 7 (2000-2001) punkt 4.13.5 s. 47). Dette representerer ikke noe framskritt i forhold til tidligere tider. Regjeringen har tidligere uttalt at den gjennom det pågående arbeidet i Barentsregionen vil delta i utviklingen av et helhetlig program for urfolk i regionen (St.meld. nr. 41 (1996-97) kap. 5 og boks 5.1 s. 18-19). I St. meld. nr. 18 (1997-98) Tillegg til nr. 41, uttales det at Regjeringen har som målsetting at samene skal bli representert i Barentsrådet (jf. boks 18.1 s. 22). Utenriksdepartementene i Norge, Sverige og Finland har deltatt i finansieringen av utarbeidelsen av Handlingsprogrammet for urfolk i Barentsregionen 2000-2003. Spørsmålet om urfolkenes eller samenes representasjon i Barentsrådet har ikke vært fulgt opp av departementet overfor Sametinget eller andre urfolksorganer i Barentsregionen.

Sametinget viser til at arbeidet med urfolksspørsmål i Barentssamarbeidet har stagnert på grunn av mangel på ressurser. De siste 4 år har det vært gjennomført noen prosjekter, samt at Handlingsprogrammet for urfolk 2000-2003, er utarbeidet. Regionrådet vedtok i 1999 prosjektdelen i programmet.

Urfolksarbeidet har et ubrukt potensiale. Skal det kunne gis et løft, forutsettes det at nødvendige ressurser stilles til disposisjon for gjennomføring av handlingsprogrammet, og at det gjennomføres noen organisatoriske endringer.

Samisk parlamentarisk råd (SPR) har 06.10.00 foreslått følgende organisering med hensyn til samisk representasjon i Barentsregionens organer: 1: SPR oppnevner samenes representant i Regionrådet, 2: SPR oppnevner samiske representanter til eventuelle arbeidsgrupper i Barentssamarbeidet, og 3: Urfolkene i regionen får én representant i Barentsrådet. Sametinget har sluttet seg til dette, og mener i tillegg at Barentssekretariatets urfolksmedarbeider blir fast representant for urfolkene i Regionkomitéen. En

Sign: EKN / JMK

nærmere avtale om dette utarbeides mellom Sametinget og Barentssekretariatet for kommende 2-års periode .

Sametingets deltakelse i **Arktisk råd** hemmes av manglende ressurser som gjør at Sametinget ikke kan delta med den ønskede tyngden. Det er et ønske at Samisk parlamentarisk råd kan bli satt i stand til å ta på seg dette arbeidet, men dette tilsier at rådet må få tilført de nødvendige økonomiske ressursene.

Utenriksdepartementet godkjente oppfølgingsplanen for arbeidet **med urfolk i bistanden**, 12.09.1999. Sametinget fikk liten mulighet til å delta i utarbeidelsen av denne, utover administrativ deltakelse på et arbeidseminar i saken. Oppfølgingsprogrammet beskriver en rekke problemstillinger Norge må ta stilling til med hensyn til det framtidige engasjementet overfor urfolk i bistanden. Blant annet gjelder dette eventuell medvirkning fra Sametinget. Sametinget er hittil ikke invitert til å delta i drøftelsen av Sametingets eventuelle framtidige rolle i bistandsprogrammet for urfolk, verken av Utenriksdepartementet eller NORAD. Sametinget beklager dette meget sterkt.

En av de viktigste oppgavene knyttet til **Samisk parlamentarisk råd** for øyeblikket, er å arbeide fram en tilfredsstillende finansiering av sekretariatsfunksjonene. Det ble søkt om kr 200.000,- fra Utenriksdepartementet til å dekke merutgiftene sekretariatsfunksjonen medfører. Denne søknaden ble avslått av Utenriksdepartementet under henvisning til at de ikke disponerer midler til slike formål. Saken ble tatt opp i fellesmotet med ministrene som ble avholdt 02.11.00 og det ble der bestemt at man skulle utrede mulige finansieringskilder. Som et samarbeidsorgan har Samisk parlamentarisk råd ikke bare behov for å koordinere arbeidet mellom tingene, men også det arbeidet som retter seg mot nasjonalt og internasjonalt nivå. Det er nødvendig at arbeidet med samiske spørsmål også koordineres mellom de nasjonale myndighetene, og at dette skjer i et samarbeid med sametingspresidentene.

Samarbeidet mellom sameministrene og sametingspresidentene er nå formalisert, men arbeidet i seg selv har ennå ikke kommet skikkelig i gang. For Sametinget vil det være nødvendig å finne frem til en mest mulig hensiktsmessig samarbeidsform med de øvrige sametingene.

Sametinget har foretatt en omorganisering av sitt arbeid med **samisk språk**. Dette medfører at det må foretas endringer i samelovens språkregler. Det gjelder bestemmelsen i § 3-12 om Samisk språkråd. Sametinget vil fremme et forslag om dette overfor Kulturdepartementet. Samtidig vil Sametinget foreslå en utvidelse av forvaltningsområdet for samisk språk (§ 3-1). I tillegg vil Sametinget foreslå endringer i Samelovens valgeregler/bestemmelser.

Når det gjelder de framtidige utfordringene vedrørende **oppgavefordeling mellom stat, region og kommune** vil Sametinget arbeide for at de samiske sakene ivaretas bedre i det norske politiske systemet enn tilfellet er i dag. Det regionale nivået er under omlegging. Sametinget viser til at:

1. Fylkeskommunen har mistet fordelingen av regionalpolitisk økonomisk støtte, men skal ha en strategisk rolle gjennom arbeidet med regionale utviklingsprogram (RUP). RUP-ene skal likevel godkjennes av Kommunaldepartementet.
2. Fylkeskommunen må samarbeide over fylkesgrensen med andre fylkeskommuner på flere saksområder. Det største saksområdet, sykehusene og spesialisthelsetjenestene (andrelinjetjenesten), overtas av staten.

Sign: _____

EKN, JMK

3. Fylkesplanleggingen i tradisjonell forstand har mistet noe av sin funksjon. Kommunene har bygd opp en betydelig planleggings- og tiltakskompetanse, og oppfatter fylkeskommunen å være til hinder for den kommunale egenutvikling.
4. Fylkeskommunen har ikke evnet å utvikle reelle tjenestetilbud overfor den samiske befolkningen med utgangspunkt i statens prinsipielle samepolitiske nyorientering og internasjonal urfolkspolitikk.

På denne bakgrunnen mener Sametinget at fylkeskommunen bør legges ned i sin nåværende form. Et nytt regionalt nivå bør vurderes opprettet i et landsdelsperspektiv. Sametinget forutsetter at samiske spørsmål bygges inn i det nye regionnivået fra grunnen av med utgangspunkt i hensynet til samene som et urfolk i landet. Dette gjelder også uansett framtidig løsning som velges i funksjonsfordelingen mellom stat, region og kommune.

Samiske områder har et potensial med hensyn til økonomisk virksomhet basert på fornybare og ikke-fornybare ressurser. Antatt rike **mineralressurser** har også blitt gjenstand for økende oppmerksomhet. Sametingets prinsipielle holdning er at vi ikke samtykker i å gi letetillatelse så lenge rettighetsspørsmålet ikke er avklart. Det er ikke forsvarlig å gi letetillatelse så lenge det samiske folk ikke har oppnådd tilstrekkelig kontroll over og innflytelse i forvaltningen av de mineralske ressursene. Når det samiske folk i tråd med folkerettslige forpliktelser er sikret en nødvendig innflytelse med hensyn til naturressursene i samiske områder og eiendomsretten er anerkjent, vil Sametinget på bredt grunnlag vurdere på hvilken måte utforskningen av mineraler i de samiske områder skal foregå. Dette innebærer at Sametinget vil bestemme om og eventuelt hvordan mineralressurser i de samiske områdene skal utnyttes i fremtiden. I dette ligger det klare føringer på hvordan ressursene i samiske bosettingsområder bør forvaltes. Det er derfor viktig at Regjeringen legger opp til at den nye mineralloven ikke skal vedtas før samiske rettighetsforhold blir behandlet i Stortinget.

I **verne- og utbyggingsaker** er det viktig at det i vurderingen spesielt vektlegges hvilke konsekvenser eventuelle verne- og utbyggingstiltak vil medføre for det samiske samfunnet som helhet. En av de viktigste rollene for Sametinget er å utforme politikken og legge rammene for utviklingen i det samiske samfunnet. Det er derfor viktig at Sametinget holdes orientert om saker som har stor betydning for det samiske samfunnet.

Sametinget har vedtatt samisk kulturminneplan 1998-2001. Grunnlaget for Sametingets politikk er langsiktig nærings- og samfunnsutvikling i samiske områder der bruken av naturressursene ikke må overskride naturens bæreevne. Begrepene miljø, natur og kultur henger nært sammen. Sametinget tar derfor sikte på å integrere **miljøperspektivet** i hele Sametingets arbeid og virksomhet for å kunne bidra til å realisere en miljøvennlig praksis i det samiske samfunnet gjennom å synliggjøre og understøtte handlingsalternativer som peker i bærekraftig retning. Sametinget vil derfor iverksette arbeidet med å utvikle en **miljømelding** som omhandler Sametingets miljø- og arealperspektiver. Tinget inviterer Miljøverndepartementet til et konstruktivt samarbeid i utarbeidelsen av meldingen.

FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter har fått fornyet aktualitet etter at den i 1999 ble en del av norsk rett. Dette innebærer at konvensjonen ikke lenger bare stiller folkerettslige forpliktelser for Norge som stat, men at norske domstoler og forvaltning nå er forpliktet til å anvende konvensjonen som en del av den interne rett når det treffes konkrete avgjørelser. Artikkel 27 har en kjernesone som forplikter den norske stat til å respektere samiske rettigheter. Staten må unnlate å foreta seg noe som krenker disse

Sign: EKN / JMK

rettighetene og den har plikt til å beskytte rettighetene mot inngrep. Sikringen av naturgrunnlaget for urfolkets leveveier er derfor en viktig del av statens forpliktelser overfor urfolket. Staten må forklare hvordan de tenker seg å gjennomføre de forpliktelsene konvensjonen gir.

I St. meld. Nr. 21 (1999-2000) Menneskeverd i sentrum, blir det foreslått å opprette et **kompetansesenter for urfolksrettigheter** i Nord-Norge. Sametinget anser etableringen av et eget kompetansesenter for urfolksrettigheter som svært viktig og har anbefalt dette etablert i tilknytning til de eksisterende, samiske kompetansemiljøene i Kautokeino, nemlig Nordisk samisk institutt og Samisk høyskole. Begge disse institusjonene har kunnskapen og nettverket, både nasjonalt, regionalt og internasjonalt, som er nødvendige for å kunne bistå i senterets arbeid. Samarbeidet vil bidra til at senteret kan fremstå som et spesialisert supplement til de større menneskerettighetsmiljøene.

Når det gjelder det pågående arbeidet i Regjeringen med **oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning for Finnmark**, ber Sametinget om at det konkrete samarbeidet med Sametinget kommer i gang så fort som mulig, slik at Sametinget og Regjeringen kan være like parter i arbeidet.

Det gjenstår fortsatt å oppnevne det nye samerettsutvalget som skal utrede samenes rettigheter i området fra Troms og sørover. Sametinget forventer at tidligere etablert praksis med hensyn til oppnevning av utredningsutvalg, jf. oppnevningen av sedvanerettsgruppen i forbindelse med Samerettsutvalgets arbeid, også følges ved oppnevningen av Samerettsutvalget fra Troms og sørover.

Når det gjelder de årlige forhandlingene om en **reindriftsavtale**, er det en hovedutfordring for partene å bidra til å sikre produktiviteten i reindriften (Reindriftsavtalen 2000-2001). Bildet er imidlertid sammensatt og deler av de faktorene som påvirker produktiviteten er ikke tema i forhandlingene. Det gjelder spesielt rovviltforvaltningen og grunnlaget for beiteressursene. Det å sikre beite- og arealgrunnlaget for næringen er klart en av de aller største utfordringene man står overfor i reindriften. Sametinget finner grunn til å understreke at de stadige inngrepene i reindriftens områder er en alvorlig trussel for næringen. Reindriftens rettigheter er sentrale, og det er avgjørende at reindriftens arealer sikres for fremtidige generasjoner.

Sametinget har observatørstatus på statens side under de årlige forhandlingene om en reindriftsavtale. Tinget ønsker nå en gjennomgang av denne ordningen, med sikte på en selvstendig observatørrolle.

Når det gjelder **rovviltforvaltningen** er det avgjørende at det ses i lys av de forpliktelser myndighetene har for å beskytte det materielle kulturgrunnlaget for samene som urfolk. Det er derfor viktig for Sametinget å kunne delta og legge premisser for arbeidet og prosessene som pågår mht. til rovviltforvaltningen.

Sametinget har foreslått å iverksette et **5-årig program for utvikling av duodji**. Målet er å bedre rammebetingelsene for duodji som kultur, fag og næring. Duodji er en viktig kulturbærer og Sametinget ser det som stor utfordring å styrke kulturen gjennom en levedyktig og lønnsom næring. I fremtiden vil det være viktig at duodji består som næring, og at dette tilpasses dagens behov både som eneyrke og som del i næringskombinasjoner. Interessen for å etablere seg innenfor tradisjonell duodji som næringsvei er jevnt over høy, særlig i næringskombinasjonssammenheng. Sektoren kjennetegnes i dag med svak inntjening og lav lønnsomhet.

Sign: _____

EKN, JMK

Det vil være en stor utfordring å sørge for at de som tar svennebrev etablerer seg i duodjinæringen. Næringen har behov for den kompetansen som disse har ervervet seg. Sametinget arbeider for større samsvar mellom fagbrevutdanningen i duodji og jobbmuligheter etter endt utdanning.

I sammenheng med lov om fagopplæring i arbeidslivet, samt at duodji er godkjent som et verneverdig fag, er det opprettet opplæringskontorer for å koordinere og effektivisere fagopplæringen. Disse kontorene sliter med svak driftsøkonomi. Sametinget har sammen med fagopplæringsrådet uttalt at ansvaret for finansiering av opplæringskontorene og dermed fagutdanningen i duodji ligger hos Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Sametinget har valgt å delfinansiere drift av disse kontorene inntil saken er avklart med departementet.

Opplæringskontorene har i dag få lærlinger, noe som ikke gir grunnlag for en selv bærende drift. I dialog med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet er det gitt orientering om at Opplæringsavdelingen i departementet er i gang med å utarbeide modeller for både drift av opplæringskontorer og lærlinglønn for de som faller inn under ordningen for små- og verneverdige fag.

Utmarkshosting som innlandsfiske og høsting av vilt og bær, har vært og er en viktig del av livsgrunnlaget for den fastboende samiske befolkningen som viktig matauke og næringskilde. Regelverket må da tilpasses dette. Sametinget ser nødvendigheten av å opprette mottak for utmarksprodukter/fisk i nærheten av de store hvitfiskressursene, samt gjennomføre større kultivering av vann med hvitfisk i Indre-Finnmark.

Etter Sametingets oppfatning har Regjeringen v/ Statsskog fratatt fastboende samer rettigheter i tilknytning til utmarkshøsting. Sametinget ser det som helt nødvendig å gjennomgå regler for høsting av utmarkressurser, spesielt innlandsfiske og jakt.

Det må være en målsetting å styre bruken av **motorisert ferdsel** i utmarka slik at den dekker behovet til de lokalsamfunnene som tradisjonelt bruker områdene.

Bygging av fritidshytter og gammer i reinbeiteområder bør begrenses. Likevel må ikke slik bygging være til hinder for fastboende som utøver tradisjonell utmarksnæring. Videre må områdetilhørighet vurderes annerledes enn ved generell bygging til fritidsformål.

Sametinget er av den mening at samiske fiskere har rett etter gammel sedvane og etter folkeretten til sin rettmessige del av **fiskeressursene** i de samiske områdene. Sametinget mener derfor det er viktig med en langsiktig og bærekraftig utnyttelse av kyst- og fjordressursene, der de lokale næringsutøverne får en mye større og friere tilgang til kyst- og fjordressursene.

Sametinget vil i tillegg til deltagelse i Reguleringsrådet, arbeide for å finne nye metoder og arenaer for å utvide det politiske og administrative samarbeidet mellom Fiskeridepartementet og Sametinget. Dette arbeidet vil ha avgjørende betydning for å kunne ivareta det samiske folks rett til deltagelse i fiskerier.

Sametinget vil igangsette hovedprosjektet "Bærekraftig utvikling i utvalgte fjorder" sammen med de tre nordnorske fylkeskommunene, Fiskeridepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet. Prosjektet er en praktisk oppfølging av Sametingets handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder og Lokal Agenda-21 prosjektet.

Sign: EKN, JMK

Sametinget vil arbeide for å få til et prøveprosjekt angående "lokal forvaltning" av kongekrabbe, slik at fremtidig fangst og forvaltning av kongekrabben kan komme de lokale fiskerne til gode og bli tuftet på lokale variasjoner og tilpasninger.

Sametinget vil arbeide for at Fiskeridepartementet oppnevner en arbeidsgruppe som skal belyse problemstillinger som naturlig tilligger forvaltning og fangst av kysttorsk. Arbeidsgruppens mål må være å få til en langsiktig og bærekraftig utvikling av bestandene, slik at grunnlaget for bo- og sysselsettingen i samiske kyst- og fjordområder opprettholdes.

Sametinget vil følge opp sitt arbeid i behandlingen av NOU 1999:9 Til laks åt alle kan ingen gjera slik at historiske samiske rettigheter innen laksefiske blir ivaretatt og at de store lakseførende vassdragene som er viktig i bevaring og utvikling av samisk språk, kultur og næring, blir skjermet mot spredning av farlige sykdommer og parasitter. Sametinget vil fortsette sitt arbeid med å få gjennomført en egen utredning om laksens betydning for samisk kultur, næring og samfunnsliv. Grensekommisjonens arbeid innen laksefiske i Tanavassdraget og lakseoppdrett må også knyttes til dette arbeidet.

I Porsanger-, Tana- og Varangerfjorden forårsaker selen store skader på fiskebestanden. Likevel vil Sametinget presisere at sel ikke bare må oppfattes som et problem for lokale fiskere, men også som en ressurs bl.a. i form av kjøtt og skinn.

I likhet med andre primærnæringer kan **jordbruk** i samiske områder - gjerne i kombinasjoner med andre næringer og yrker bidra og gi et viktig bidrag til å opprettholde bo- og sysselsetting i samiske områder.

En forutsetning for å lykkes med å opprettholde sysselsettingen i landbruket er at samarbeidet med landbruksmyndighetene videreføres. Ved utformingen av den nasjonale landbrukspolitikken må Sametinget bli en sentral premissleverandør. Utviklingen med nedlegging av gårdsbruk utarmer jordbruksmiljøet. Den største utfordringen for Sametinget er å få stoppet og snudd denne tendensen, av hensyn til sysselsettingen og dermed bosettingen i de samiske områdene. Muligheten for salg av melkekvoter kan utarme næringsgrunnlaget i mange bygder. Det må etableres statlige finansieringsordninger for gårdbrukere til å kunne kjøpe opp kvoter. Da man opplever at infrastrukturen nedbygges og slakterier nedlegges, er det viktig ikke bare med etablering av finansieringsordninger, men også med nytt produkt- og markedsorientering. Det må tas sikte på utvikling av nye produkter, fange opp signaler fra kunder om endrede ønsker og behov, samt å finne nye markeder, for eksempel det russiske markedet.

Sametinget vil arbeide for at det gjennomføres et eget verdiskapningsprogram i samiske områder som tar hensyn til og synliggjør grenseflatene mellom jordbruk, fiske, reindrift og duodji, slik at man oppnår et helhetlig samisk samfunnsmessig perspektiv i programmet.

Verdiskapningsprogrammet kan øke verdiskapningen i jordbruket både i produsentleddet og i videreforedlingsleddet så som meierier og slakterier. Satsing på videreforedling, nisjeproduksjon og utvikling av nye produkter for markedet vil kunne bidra til en positiv utvikling for hele jordbruksnæringen. Det vil være en stor utfordring å få gjeninnført hjemmeslakting av sau. En annen utfordring for næringen er å redusere antallet rovdyrskader på bufe. En bør også søke å få etablert et samarbeid med reindriften for felles bruk av utmarksressursene.

Sign: EKN, JMK

Med bakgrunn i en bærekraftig og miljøvennlig utvikling innenfor landbruket må også Sametinget være med på å styrke den økologiske matvareproduksjonen. Dette er også i tråd med de nasjonale satsingen innenfor næringen.

Sametinget ønsker å utvikle et **reiseliv** som bygger på egen kultur, samtidig må man være påpasselig med at konflikten med andre deler av de samiske næringsvirksomhetene blir minimal. Sametinget ser det som viktig at samene selv tar initiativet og er aktive samarbeidspartnere og premissleverandører ved utformingen og gjennomføringen av reiselivsvirksomhet i samiske bruks- og bosettingsområder.

En av Sametingets store utfordringer blir å fortsatt arbeide for å bedre skole- og barnehage tilbudet for samiske **barn og unge**. I prosjektperioden (Sametingets barn og unge-prosjekt 1998 - 2000) kom det signaler om at det samiske tilbudet i disse institusjonene ikke er tilfredsstillende. Barnehagen og skolen, inkludert skolefritidsordninger, er dagens hovedarenaer for overføring av samisk språk og kulturarv til nye generasjoner. Kun samiske elever i grunnskolen i visse områder får i dag opplæring etter den samiske læreplanen L-97 Samisk. Målet er at så mange som mulig skal få slik opplæring. Det er nødvendig å styrke samiskopplæringen på alle nivåene, dvs. første-, andre- og fremmedspråkopplæring. Overføringen av samisk språk og samiske verdier til samiske barn står i en særstilling i det arbeidet som er gjennomført så lang, også sett i lys av språk som et identitetsskapende element. Et av målsettingene for Sametinget er å styrke samiske barn og unges identitet og tilknytning til det samiske samfunnet. For at dette skal lykkes må språkutvikling og språkvitalisering gis høy prioritet. En forutsetning for å fremme samisk kultur er at samiske barn og unge opplever en kulturell kontinuitet med hensyn til samiskhet. Dette krever en omfattende og mangfoldig satsing på flere områder - en satsing som involverer mange aktører. Det må skje i et forpliktende og strukturert samarbeid mellom involverte aktører. Det må tas hensyn til samiske barns og unges synspunkter ved at de aktivt er med på å utforme og gjennomføre tiltak. Ungdomskonferansen vil få en sentral rolle i dette arbeidet (Jfr. kap. 2.6).

Fremtidige politiske utfordringer innen **utdanning** er at Sametinget skal være en pådriver i utviklingen av et samisk innhold i utdanning på alle nivåer i det norske utdanningssystemet og å arbeide for at Sametinget tilføres økonomiske midler til bl.a. FOU i samisk utdanning og Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT). Det er også behov for å dokumentere hvordan samisk opplæring fungerer utenfor forvaltningsområdet for samisk språk for deretter å arbeide for at elever utenfor forvaltningsområdet for samisk språk får et fullverdig opplæringstilbud i samisk. Videre er det viktig å sikre at den individuelle retten til opplæring i samisk blir gjort gjeldende, både på grunnskolenivå og i videregående opplæring. At Sametinget får forvaltningsansvar over timer til opplæring i og på samisk vil være viktig i denne sammenhengen. Sametinget vil arbeide for å styrke samisk innhold i samiske barnehager og barnehager med samiske barn, og bidra til at utvikling av samiske læremidler skjer i tråd med vedtatte planer. Innenfor det samiske spesialpedagogiske feltet skal man arbeide for å få økt kompetansenivået slik at tilbudet samsvarer med brukernes behov. Sametinget mener at samisk videregående opplæring må forbedres betraktelig. Dette må ses i forhold til evaluering av reform 94 Samisk videregående opplæring. Dette arbeidet må følges opp av sentrale myndigheter. De samiske videregående skolene overføres Sametingets ansvarsområde.

Det må settes i verk en prosess mellom Sametinget og KUF. Sametinget har gitt en høringsuttalelse til NOU 3:2000 *Samisk lærerutdanning - mellom ulike kunnskapstradisjoner*. Sametinget var sammenfattende høringsinstans, og fikk på denne måten klarhet i hva de ulike institusjonene vektla i sin vurdering av

Sign: EKN, JMK

utvalgsarbeidet. Sametinget mener at Samisk lærerutdanning må utvikles til en samisk lærerutdanning gjeldende for hele Sápmi hvor dette utvikles og organiseres i tilknytning til Samisk Parlamentarisk Råd og der også regjeringene i de respektive landene involveres i arbeidet. Inntil Samisk Parlamentarisk Råd er fullverdig etablert, må ansvar og myndighet avklares gjennom et konkret samarbeid mellom regjeringen og Sametinget i Norge. Sametinget støtter i store trekk de tilrådingene som utvalget foreslo både innenfor utvikling av et samisk utdanningsnettverk mellom de ulike utdanningsinstitusjonene, innenfor samisk forskolelærerutdanning, samisk allmennlærerutdanning, samisk yrkesfaglærerutdanning og samisk praktisk-pedagogisk utdanning. Sametinget vektlegger også at det utvikles etter- og videreutdanningstilbud som ivaretar behovene i den samiske skolen. Sametinget er videre svært bekymret for rekrutteringen til dagens samiske lærerutdanning og skisserer ulike tiltak for å bedre rekrutteringssituasjonen. Sametinget støtter utvalgets tilråding om at samisk lærerutdanning må være en forskningsbasert lærerutdanning for å realisere de intensjonene som utdanningen legger opp til. I den forbindelse foreslår Sametinget at det bygges opp et 10-årig rekrutteringsprogram og et 10-årig forsknings- og revitaliseringsprogram for samisk språk for å realisere dette. Dette må skje til alle de utdanningsinstitusjonene som har fått eller vil få klart definerte oppgaver i forhold til samisk lærerutdanning. Sametinget forventer at regjeringen følger opp foreliggende utredning med en egen stortingsmelding om samisk lærerutdanning. Sametinget har gitt høringsuttalelse til NOU 2000:14 "Frihet med ansvar" – Om høyere utdanning og forskning. Sametinget har avgrenset sin høringsuttalelse til kap. 19 "Høyere utdanning og forskning i det samiske samfunn" og kap 12. "Ledelse og styring av institusjonene". Sametinget vil arbeide for at all forskning og utdanning for samer må skje uti fra behov i det samiske samfunnet. Dette innebærer at både forskning og høyere utdanning må ta utgangspunkt i og hensyn til behov i de ulike samiske samfunnene og være relevant også for samisk næringsutvikling. Med hensyn til rekruttering av samer til forskning og høyere utdanning må iverksettes et 10-års program for oppbygging og utvikling av samisk forskning. Miljøet ved Nordisk Samisk Institutt og Samisk høyskole skaper muligheter for oppbygging av et samisk universitet der samisk språk benyttes muntlig og skriftlig, noe som igjen bidrar til å styrke språkets utvikling blant annet gjennom undervisning og forskning. Sametinget vektlegger at det må etableres et eget samisk forskningsråd med allsamisk perspektiv som skal ha et overordnet ansvar for utformingen av samisk utdannings- og forskningspolitikk i nordområdet. Dette rådgivende organet må utvikles til å ha tilknytning til Samisk Parlamentarisk råd. Det er også viktig å utvikle et eget organ som tar seg av de etiske problemstillingene i samisk forskning.

Sametinget henstiller Regjeringen om at det utarbeides en egen stortingsmelding om samisk høyere utdanning og forskning som bør omfatte både NOU 3:2000 Samisk lærerutdanning- mellom ulike kunnskapstradisjoner og NOU 14:2000 Frihet med ansvar- om høyere utdanning og forskning.

Sametinget vil arbeide for at det på sentralt nivå settes klare rammer for hvordan målet om en likeverdig **helse- og sosialtjeneste** for det samiske folk skal nås. Endringsprosesser er tidkrevende, men Sametinget mener likevel at ansvaret for satsingen på integrering av det samiske perspektivet i helse- og sosialtjenesten må pålegges fylkeskommunale og kommunale institusjoner i samiske bosettingsområder. Sametinget mener også at en viktig del av integreringen er å synliggjøre den samiske dimensjonen i dokumenter som omhandler helse- og sosialtjenesten i Norge. I dag "oppfordres" helse- og sosialtjenesten til å ivareta det samiske folks behov i særskilte dokument, eksempelvis i NOU 1995:6. Dette bidrar til at det kun er spesielt interesserte fagfolk/ institusjoner som arbeider for å integrere det samiske perspektivet i helse- og sosialtjenesten.

Sign: EKN, JMK

I tillegg mener Sametinget at det er nødvendig å fortsette med prosjektmiddeltildelingen utover prosjektperioden til Sosial- og helsedepartementet som går ut i 2001, noe som ventelig vil bidra til å bedre tjenestetilbudet for samene. I utviklingen av en tilpasset tjeneste for samene er det en lang vei å gå, både med hensyn til bruk av samisk språk og til samisk kulturforståelse, og også til fysisk tilrettelegging av institusjoner og endring av innholdet i tjenesten. Med prosjektmiddeltildelingen er det ikke mulig å gjøre de store grepene i endringen av helse- og sosialtjenesten til samiske formål, og det er flere målområder i NOU 1995:6 som ikke er berørt i det hele tatt, for eksempel arbeidsmiljøet i reindriften. Sametinget vil derfor arbeide for at prosjektmiddeltildelingen fortsetter og at rammene for tildelingen øker.

Det er et stort behov for forskning innenfor helse- og sosialfag i forbindelse med en tilrettelagt tjeneste for det samiske folk. Sametinget vil arbeide for at Sosial- og helsedepartementet bidrar til at det bevilges midler til et forskningsprogram, slik det framkommer i utredning om samisk helseforskningsenhet i Karasjok og som nå er under etablering. Forskningsprogrammets innhold må klargjøres nærmere mellom samisk helseforskning, samiske helseinstitusjoner, Sametinget og Sosial- og helsedepartementet.

I tilpasningen av helse- og sosialtilbudet for samene er det nødvendig å innhente kompetanse fra andre urfolk som lever i minoritetsforhold til andre befolkningsgrupper. Internasjonalt helsearbeid blant urfolk må prioriteres, blant annet i forhold Verdens helseorganisasjon (WHO). Sametinget kan på denne måten innhente kunnskap om tilpasning av helse- og sosialtjenesten fra andre urfolk og eventuelt tilføre erfaringer om helse og sosialt arbeid fra samiske områder. Det internasjonale samarbeidet løftes til Samisk parlamentarisk råd.

Sametinget står overfor store utfordringer innenfor samisk kultur. Tinget vil derfor fremme forslag til tiltak som styrker **samisk kunst og kulturliv**. Ved utforming av en framtidig samisk kulturpolitikk for barn og unge, er det viktig å ta med i vurderingen de betydelige endringene som har skjedd i nyere tid og i de senere år. Mangfoldet i oppvekstmiljø og språk må gjenspeiles spesielt i bruken av midler til styrking av oppvekstvilkårene for samiske barn og unge. Det vil være viktig å få frem varierte tiltak i de samiske områdene, og under temaområder som hittil ikke har vært særlig fremtredende. Siden Samisk kulturråd ble opprettet har utviklingen gitt muligheter for en bevisst kulturutvikling.

Det samiske samfunnet står likevel overfor et nylig påbegynt arbeid innenfor sentrale kulturområder, og sammenlignet med situasjonen for majoritetskulturen er det fortsatt begrenset handlingsrom for en aktiv samisk kulturutvikling. I den videre prosessen med å styrke og utvikle samisk kultur er Sametinget avhengig av forståelse, samspill og oppfølging fra sentrale myndigheter, spesielt Kulturdepartementet.

Et viktig kultursatsingsområde for Sametinget er sikringen og etableringen av samiske kultursentra. Samiske kultursentra har en sentral rolle i samiske kulturutvikling. Dette gjelder spesielt i områder der samisk språk og kultur står svakt. En stor del av den samiske befolkningen bor spredt og gjerne i områder med svak infrastruktur.

De budsjettammene som stilles til disposisjon for samiske kulturinstitusjoner er ikke tilfredsstillende. Det avdekkes et stadig større behov, og antallet institusjoner som henvender seg til Sametinget med tanke på finansiering av drift har økt. Dette er i og for seg positivt. For Sametinget vil det bli en utfordring å få økt de økonomiske rammene for driftsmidler til samiske kulturhus/kulturinstitusjoner slik at de kan være tilfredsstillende i forhold til behovet.

Sign: EKN, JMK

Sametinget viser til at statens navnekonsulenttjeneste for samiske stedsnavn i dag ligger hos Norsk språkråd. Sametinget har større kompetanse i samisk språk og samiske stedsnavn enn språkrådet. Videre har tinget bedre organisatoriske og øvrige faglige forutsetninger til å styrke arbeidet med samiske stedsnavn. Navnekonsulenttjenesten foreslås derfor overført Sametinget.

Sametinget har i 2000 arbeidet aktivt for å styrke samiske museer og det er blant annet laget en egen samisk museumsutredning for framtidig organiserings- og styringsstruktur. Den særlige utfordringen samiske museer står overfor handler om at de skal være arena og aktør i en dialog om kulturell selvforståelse og identitet både i en indre og ytre kontekst. Ved siden av de faktiske og praktiske konsekvensene som følger av språk, vil det kulturkritiske spørrende perspektivet derfor ha flere dimensjoner. Utfordringen ligger i å virke til kritisk refleksjon omkring kultur, historie og identitet i to overlappende sammenhenger, den ene minoritetens, den andre majoritetssamfunnets, og samtidig bidra til en positiv samisk selvforståelse. For det samiske samfunnet vil dette best kunne oppnås gjennom utvikling av en samisk **museumspolitikk** der det samiske samfunn selv tar ansvar for hvordan kulturarven skal vernes og brukes.

Sametinget har satsset på samiske museer i budsjettet for 2001. Det forventes at Kulturdepartementet aktivt følger opp Sametingets initiativ for forvaltning av museer og realisering av Østsamisk museum som samisk nasjonalt tusenårssted. Sametinget har et samisk nasjonalt ansvar for å utforme en **samisk kunstpolitikk** som ivaretar og styrker utviklingen av samisk kunst. Sametinget forventer at Kulturdepartementet tilrettelegger ressurser slik at samisk kunstmuseum og samisk kunstutdanning på høyere nivå, som er under planlegging, kan realiseres.

Overordnede nasjonale kulturpolitiske målsettinger må klart definere de **samiske mediernes** rolle og betydning i forhold til den samiske befolkningens behov og krav til kulturytring, yringsfriheter, orientering og demokratisk deltagelse. Gjennom en bevisst samisk kulturpolitisk satsing kan en språklig og kulturell utarming som følger av den mediepolitiske utviklingen forhindres.

Sametinget tar sikte på å utarbeide en helhetlig samisk mediepolitikk som ivaretar det samiske folks behov generelt og barn og unges behov spesielt, for daglig kringkasting- og pressetilbud, samt periodiske publikasjoner. Det vises for øvrig til Sametingets uttalelse til NOU 2000:15 Pressepolitikk ved tusenårsskiftet (sak 46/00), om samiske TV-sendinger (sak 51/00) og sak R/147/00. Sametinget forutsetter at Regjeringen stiller de nødvendige ressursene til gjennomføringen av en slik satsing.

2 Det politiske arbeidet i Sametinget i år 2000

I dette kapitlet presenteres sentrale saksområder som Sametinget har arbeidet med i løpet av 2000. Vedtakene som det refereres til er fattet av et flertall i Sametingets plenum. Mindretallsforslagene fremgår av Sametingets protokoller. I saker som er behandlet i Sametingets plenum vises det til det enkelte saksnummer.

2.1 Rettigheter

Sametinget er fortsatt av den oppfatning at mineralloven ikke må vedtas før forvaltningsordninger som ivaretar samiske rettigheter i større grad er vedtatt. Forslaget til ny minerallov må derfor utsettes inntil

Sign. EKN, MKK

Samerettsutvalget arbeid er behandlet i Stortinget, da en del av forslaget til ny minerallov griper inn i debatten om retten til land og vann som Samerettsutvalgets innstilling har behandlet. For å få en samlet og samordnet behandling av forhold som griper inn i rettsforhold i samiske områder er det viktig at forslagene i mineralloven også må ses i sammenheng med samerettsutvalgets innstilling.

Arbeidet med oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning for Finnmark NOU 1997:4 som pågår i Regjeringen er standardsettende for det videre rettighetsarbeidet i forhold til samene. Norge tar sikte på å være et foregangsland når det gjelder internasjonale menneskerettigheter. Sametinget forventer at staten i sitt arbeid med samenes rettigheter, følger de standardene som utvikles i internasjonale sammenhenger og legger dette til grunn i den interne prosessen som pågår. Sametinget ser det som avgjørende at de sedvanerettslige spørsmålene også vektlegges i arbeidet. Sametinget ønsker et samarbeid med Regjeringen i det videre arbeidet, og at man får til en formalisering av et samarbeid. I områdene utenfor Finnmark er det store og omfattende oppgaver som venter. Det er foreløpig ikke oppnevnt et utvalg for området sør for Finnmark. Mandatet og lederen for utvalget er imidlertid klare. Regjeringen har gitt uttrykk for at Sametinget skal kunne foreslå 3 av 14 representanter til det nye Samerettsutvalget. Dette er Sametinget ikke på noen måte tilfreds med. Fra Sametinget er det understreket at Sametinget må foreslå halvparten av medlemmene til utvalget .

I St meld nr. 21 (1999-2000) Menneskeverd i sentrum – handlingsplan for menneskerettigheter går regjeringen inn for å styrke menneskerettighetsarbeidet, også innenfor landets grenser. Sametinget behandlet meldingen i sitt plenumsmøte i 28.02.-03.03.00. I sine merknader til meldingen påpeker Sametinget blant annet at samenes rett til selvbestemmelse har sitt fundament i internasjonal rett og at det ikke kan utvikles en egen definisjon for urfolks selvbestemmelse. Selvbestemmelse er det viktigste grunnlaget for arbeid med samepolitiske spørsmål. Dette omfatter også retten til og forvaltningen av land og vann, siden dette utgjør grunnlaget for det samiske samfunnsutvikling.

Videre ga Sametinget uttrykk for at det er gledelig at det skal etableres et kompetansesenter for urfolksrettigheter, og anbefalte dette lokalisert til Kautokeino. Sametinget har som prinsipp at samene selv har den største kompetansen når det gjelder urfolksspørsmål, både nasjonalt og internasjonalt. Sametinget ba også om en større innsats på områder som helse, barn, kvinner, informasjon og rettsikkerhet. I sitt vedtak påpekte Sametingets også den faren som et for høyt antall rovdyr utgjør overfor den samiske reindriften, idet en prioritering av rovdyr undergraver folks eksistensvilkår og menneskerettighetskonvensjonene som skal sikre samisk kultur og næringsliv. Sametinget ba også om at ILO-konvensjon nr 169 innarbeides i norsk lov og viser til at dette er et av de viktigste menneskerettighets-instrumentene i urfolksspørsmål. Når det gjelder menneskerettighetsarbeidet på internasjonalt nivå, påpekte Sametinget behovet for å styrke dette arbeidet både når det gjelder FN, Arktisk råd, Barentssamarbeidet og arbeidet med en nordisk samekonvensjon.

Sametinget viste også til den urovekkende situasjonen i Tibet, og oppfordret norske myndigheter til å ta opp saken som medlem av FNs menneskerettighetskommissjon.

Sign: EKN, JUK

2.2 Samisk språk

Sametingets arbeid med språk ivaretas av Samisk Språkråd. I hht. forskrift til samelovens språkregler skal språkrådet bl.a. arbeide for å utvikle samisk terminologi. Til terminologiarbeidet har språkrådet utnevnt tre fagtermgrupper som skal behandle og godkjenne de forskjellige språkgruppene termer. Fagtermgruppene gjennomgår, behandler nye ord og termer og fremmer forslag til vedtak for språkrådet. Språkrådet behandler forslaget og gjør det formelle vedtak. Utvikling av samisk terminologi er meget viktig for å kunne bevare og styrke bruken av samisk. Forutsetningen for at samisk kan brukes i faglige sammenhenger, er at det finnes fagterminologi og fagbegreper på samisk som dekker behovet i alle situasjoner.

I *forskrift til samelovens språkregler § 2.2 e* heter det at Samisk språkråd skal føre en oversikt over kvalifiserte oversettere og tolker. Samisk språkråd har en godkjenningsordning som kan gi grunnlag for registrering av godkjente tolker. Denne ordningen er først og fremst for samiske tolker i Norge, men i prinsippet bør det være en felles tolkeordning for samisktalende i Norden.

Samisk språkråd har hatt en arbeidsgruppe som har fremmet forslag til hvordan en slik autorisasjonsordning skal fungere. Språkrådet har vedtatt forslaget i sak SG 21/95. Autorisasjonsordningen består av to separate deler, tolkeprøve og autorisasjonsbevillingen. Tolkeprøven vil gi yrkesaktive tolker en mulighet til å få dokumentert sin kompetanse. Bestått tolkeprøve gir kandidater mulighet til å søke om tolkebevilling som gir de rett til yrkestittel autorisert tolk. Ved bruk av autorisert tolk, vil tolkebrukere være garantert en forsvarlig standard av tolking.

Samelovens språkregler pålegger Samisk språkråd i Norge å samarbeide over landegrensene (se § 2 c og f). Det er flere prinsipielle saker som språknemnda må behandle som direkte berører språkrådets arbeid, F.eks. er det nødvendig med felles nordiske løsninger for terminologi, normering- og rettskrivningsspørsmål i forhold til ulike språkgrupper. Arbeidet som Samisk språknemnd gjør er meget viktig for å verne og fremme samisk språk, og det er meget viktig at dette organet nå er kommet i funksjon igjen, ikke bare på politisk, men også administrativt.

Samisk språkråd viser til forskrifter for samelovens språkregler og Sametingets vedtak i sak 45/94 hvor språkrådet pålegges å gjennomføre språkbruksundersøkelser for Sametinget hvert fjerde år. En slik språkbruksundersøkelse vil være et nødvendig grunnlagsdokument til Regjeringens melding om norsk samepolitikk til Stortinget hvert 4. år. Dette er første gang språkrådet har gjennomført en slik språkbruksundersøkelse. Resultatet av undersøkelsen er å finne under pkt.4 i Samisk språkråds egen årsmelding 2000. Forarbeidet til undersøkelsen er gjort i 1999, og prosjektet er gjennomført i år 2000.

Voksnes rett til samisk opplæring

I henhold til samelovens § 3-8 har enhver rett til opplæring i samisk. Samelovens § 3-7 gir rett til permisjon med lønn for tilsatte i et lokalt eller regionalt offentlig organ i forvaltningsområdet. Det er en forutsetning at organet har behov for slik kunnskap. I flg. § 3-7 kan det synes enkelt for tilsatte i offentlige administrasjoner å få permisjon med lønn for samisk opplæring, og i flg. § 3-8 med dens forskrifter synes det som om det er enkelt å få samisk opplæringen gratis. Praksis viser at dette ikke fungerer i hht. lovens intensjon. Realiteten viser at § 3-8 og dens forskrifter kun gjelder for nordsamisk, for DAVVIN- og SÁMÁS-kursene og for opplæringsorganisasjonene. Språkrådets største utfordring er å informere om

Sign: EKN / JMK

hvilke rettigheter enkeltpersoner har til bruk av og opplæring i samisk språk i medhold av samelovens språkregler og lov om voksenopplæring. (Oppfølging av grunnskoleloven og lov om videregående skoler hører til andre institusjoner). Det ligger et stort arbeid i å nå målsettingen i samelovens § 1-5: *Samisk og norsk er likeverdige språk. De skal være likestilte språk etter bestemmelsene i kapittel 3.* Samisk språkråd skal ikke bare føre tilsyn med at offentlige institusjoner følger bestemmelsene, men også arbeide for å oppmuntre enkeltpersoner til bruk av samisk språk i alle sammenhenger både privat og offentlig slik at intensjonene i § 1-1 og § 1-5 kan oppnås. Samisk språkråd har i flere år foreslått at det gis økonomisk støtte til gjennomføring av nevnte tiltak fordi erfaringene har hittil vist at samelovens §§ 3-7 og 3-8 kun er papirbestemmelser så lenge det ikke gis egne midler til dette.

Sametingets plenum vedtok i sak 22/00 at forvaltningen av ordningen med utdanningsstipend til samisk ungdom flyttes fra Samisk språkråd til Sametingets opplæringsavdeling fra og med høstsemesteret 2000.

2.3 Utdanning og forskning

Fra 1. januar 2000 opphørte Samisk utdanningsråd som et rådgivende organ for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Fra samme dato ble sekretariatet omorganisert som en egen avdeling i Sametingets hovedadministrasjon.

Sametinget har igangsatt et utredningsarbeid der hensikten er å kartlegge opplæringstilbudet i og på samisk for elever i grunn- og videregående skole som er bosatt utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Behovet for å kartlegge situasjonen mht. samiskopplæring er stort, da det viser seg at elever utenfor forvaltningsområdet for samisk språk har problemer med å få samiskopplæring, bl.a. fordi retten til opplæring på samisk er knyttet til opplæringslovens «samisk distrikt». Det samme forholdet gjelder for adgangen til å få opplæring etter Det samiske læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97S). Sametinget har i en rekke år arbeidet for at samiske elever bør få en mulighet til å velge to førstespråk; samisk og norsk, både i grunn- og videregående opplæring. Dette burde hjemles i opplæringsloven. Situasjonen i dag er at mange elever med samisk som førstespråk på grunnskolenivå velger samisk som B/C-språk når de kommer på videregående nivå. Sametinget har bedt om at samisk språk gis status som eget språk ved opptak til høyere utdanning, slik at elevene ikke skal behøve å velge bort samisk som førstespråk for på den måten å oppnå nødvendige tilleggspoeng ved opptak til høyere utdanning. Sametinget har drøftet saken i møte med politisk ledelse ved Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. I desember har KUF besluttet at elever i videregående opplæring skal kunne velge både samisk og norsk som førstespråk.

Handlingsplanen for Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i norsk utdanning er blitt drøftet med politisk ledelse ved KUF, der Sametinget påpekte at den samiske skolen må tas med i IKT-satsingen de kommende årene. Sametinget har ikke fått ta del i midlene som er bevilget til IKT i skolen på landsbasis. Man har i år lagt stor vekt på at Sametinget til neste år skal få forvalte deler av midlene som Stortinget har bevilget til å utvikle bruk av IKT i skolen.

Sametinget har utarbeidet strategisk plan for utvikling av samiske læremidler "Dersom vi alle tar et krafttak, klarer vi det", som i sak 28/00 ble vedtatt av Sametinget i plenum i mai 2000. I planen gjør man rede for dagens læremiddelsituasjon og fremtidige behov, og hva som skal vektlegges og prioriteres i perioden 2001-2005. Ordningen med godkjenning av læremidler opphørte med virkning fra 1.august, og dette innebærer at Sametinget ikke lenger godkjenner læremidler som er påbegynte etter denne dato. Sametinget

Sign: EKN, JMK

har i en høringsuttalelse gått imot avviklingen av statlig godkjenning av lærebøker. For å sikre at kvaliteten på læremidlene ivaretas og for at det klart skal fremgå hvilke krav som stilles til ferdigstilte læremidler, har Sametinget utarbeidet kriterier som legges til grunn for tildeling av midler. Det er i tillegg utarbeidet nye søknadsskjemaer slik at det blir enklere for læremiddelprodusentene å vite hva søknaden skal inneholde. Midler til læremiddelprosjekter ble utlyst i oktober 2000, og i den forbindelse ble det avholdt et informasjonsmøte for forlagene og andre læremiddelprodusenter.

Etter råd fra Sametinget etablerte Statlig spesialpedagogisk støttesystem et faglig tyngdepunkt innenfor det spesialpedagogiske feltet som en egen enhet ved Samisk høyskole i Kautokeino. Det samiske tyngdepunktet vil være i drift fra 01.01.2001. Sametinget la vekt på at styrking og utvikling av det spesialpedagogiske tilbudet overfor den samiske befolkningsgruppen må skje innenfor en nettverksmodell. Nettverket må være forankret i et miljø som også arbeider med kompetanseheving innenfor dette fagfeltet. Det må dekke både lule-, nord- og sørsamisk språkområde og det må sikre samordning mellom Pedagogisk Psykologisk tjeneste (PP-tjenesten) og det øvrige lokale og regionale hjelpeapparatet. Sametinget har gått inn for at det opprettes en referansegruppe for tyngdepunktet.

Forvaltningen av det særlige statstilskuddet til samiske barnehager overføres fra Barne- og familiedepartementet til Sametinget fra og med 1. januar 2001. Hensikten med det særskilte tilskuddet til samiske barnehager er å dekke de merutgiftene som et samisk barnehagetilbud medfører og derigjennom sikre at samiske barn i barnehagene får utvikle og styrke sitt samiske språk og sin samiske kulturbakgrunn. Sametinget har mottatt rapport fra Barne- og familiedepartementet om overføringen, og har i den anledning fattet vedtak om at det i løpet av 2001 skal foretas en evaluering av dagens ordning og at det utarbeides retningslinjer hvor kriteriene for tildeling av tilskudd til samiske barnehager fastsettes.

Sametinget har i sak 47/00 avgitt høringsuttalelse til NOU 14:2000 *Frihet med ansvar – om høyere utdanning og forskning i Norge*. Sametinget valgte å gi uttalelse selv om Sametinget ikke var en høringsinstans til utredningen. Sametinget har kommet med merknader om samisk utdanning, forskning og formidling i tillegg til styringsstruktur for universitetssektoren.

Sametingsrådet har i brev av 12.07.00 bedt Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet prioritere realisering av et samisk vitenskapsbygg i Kautokeino med fem ulike fagmiljøer som basis.

Sametingsrådet har i sak R 16/00 kommet med merknader til departementets forslag om lovfesting av grunn- og videregående opplæring for voksne, spørsmål om avvikling av statlig godkjenning av lærebøker og forslag til endringer i privatskoleloven. Sametinget er positiv til at retten til grunnskole- og videregående opplæring for voksne lovfestes, og at ansvarfordelingen mellom stat, fylke og kommune klargjøres. Voksne samer skal også ha mulighet til å få opplæring i samisk som første- eller andrespråk i samsvar med L97S. Sametinget ser det som nødvendig at det gjøres en utredning som beskriver hvilke behov som vil finnes i fremtidens samiske samfunn og hvilke tiltak som er nødvendig for å iverksette og ivareta samfunnets og den enkeltes behov.

Sametinget gikk imot at ordning med statlig godkjenning av samiske lærebøker avvikles. Det vises til at produksjon av samiske lærebøker ikke virker i et tilsvarende konkurrerende lærebokmarked som gjelder for norske lærebøker. Sametinget påpeker i sin høringsuttalelse at det i dag eksisterer få forlag som produserer samiske lærebøker, og derfor utvikles det ikke mer enn ett læreverk for hvert fag/trinn. Den enkelte skole og lærer må altså forholde seg til det ene læreverket – uansett kvalitet. Også det samiske

Sign: _____

EKN, JMK

språkets situasjon tilsier at godkjenningsordningen må opprettholdes. Når det gjelder lule- og sørsamiske lærebøker, så befinner man seg fortsatt i en oppstartingsfase, og man ser med bekymring på at dette kan medføre til at den språklige kvaliteten i samiske lærebøker kan bli dårligere.

Når det gjelder privat skoler, så synes Sametinget at det er positivt at private skoler skal ha de samme rammebetingelser og regelverk som offentlige skoler. Dette bidrar til å sikre enkeltelevers rettigheter.

Sametingets synspunkter ble ikke tatt til følge. Godkjenningsordningen opphørte 1.8.2000 og gjelder også for samiske læremidler.

2.4 Næringer

Sametinget legger vekt på å legge forholdene til rette slik at de samiske områdene skal være attraktive for den samiske befolkningen å bosette seg i. Samfunnsutviklingen krever at man får et samfunn med et bredt spekter av varer og tjenester innenfor alle næringer. Tradisjonelle og utradisjonelle næringskombinasjoner står sentralt i næringsutviklingen i de samiske områdene.

Gjennom Sametingets næringspolitikk skal det jobbes for å få større aksept for næringsstrukturen i det samiske samfunn. Det er derfor viktig å delta i ulike samarbeidsfora for derigjennom å tilkjenne sin politikk og strategier på samfunnsområder hvor samisk perspektiv skal ivaretas. Samtidig gir det også muligheter til bedre samordning av virkemiddelbruk for oppfølging og gjennomføring av planer, programmer og tiltak. Det er viktig å se kultur og næring i sammenheng når en skal utvikle strategier for bærekraftig utvikling i det samiske samfunnet. Næringsstrukturen i bygdesamfunnene er sterkt preget av enkeltmannsforetak betegnet som husholdsbedrifter der bedriftsøkonomisk veksttenkning ikke er generelt fremtredende.

År 2000 er det siste året i Omstillingsprogrammet. Utviklingsforum for Indre-Finnmark har hatt ansvaret for å forankre omstillingsarbeidet i det ordinære virkemiddelapparatet. Statusen for omstillingslønnsordningen er at av 101 driftsenheter har 23 avvirket reindriften, 53 driftsenheter har tatt opp igjen reindriften og for 25 driftsenheter er det ikke klart om de vil begynne i reindriften igjen. I følge Utviklingsforumet er situasjonen i reindriftnæringen ikke enklere i dag enn den det var før omstillingsprogrammet. Utviklingsforumet konkluderer med at omstillingen har lyktes bra for de som har tatt utdanning, men at det er noe variert bilde for de som har valgt å etablere egen virksomhet.

I forbindelse med avviklingen av omstillingsprogrammet har Utviklingsforumet for Indre-Finnmark foreslått at det etableres et utviklingsselskap og et investeringsselskap for de fire omstillingskommunene og Nesseby kommune. Indre-Finnmark Utviklingsselskap (IFU) skal være et regionalt instrument for næringsutvikling. Flere av de forutsetningene som var satt ved etablering av disse to selskapene er ikke oppfylt. En kommune ønsker ikke å delta i dette arbeidet da de administrative kostnadene blir urimelig store og det ville føre til en tapping av det kommunale næringsfondet. Fylkeskommunen har heller ikke bevilget de midlene som er nødvendige for å etablere disse to selskapene. Sametinget vil ta standpunkt til etableringen i januar måned.

I forbindelse med å forbedre planarbeidet innen næringsutvikling i disse fire omstillingskommunene, har Sametinget opprettet to stillinger. Den ene stillingen er plassert i Samisk næringsråd og den andre i Plan- og administrasjonsavdelingen.

Sign. EKN, JMK

De prosessene som er gjennomført er bl.a. utarbeidelse av samisk jordbruksplan, utviklingsprogram for duodji og næringsanalyse av Indre-Finnmark. I tillegg er det foreslått et opplegg for resultatmåling av næringsutviklingsarbeidet.

Duodji (samisk håndverk) er en sentral samisk kulturfaktor, et fag og en næring. Næringen har et stort utviklingspotensial og vil i fremtiden spille en avgjørende rolle for trivsel og bosetting i samiske områder. Interessen for å etablere seg innenfor tradisjonell duodji som næringsvei er jevnt over høy, særlig i næringskombinasjonssammenheng. Sektoren kjennetegnes i dag med svak inntjening og lav lønnsomhet. Sametinget og de sentrale myndighetene har et særskilt ansvar for å legge forholdene til rette for utviklingen av duodji som næring. Sametinget nedsatte et utvalg som skal komme med forslag til innhold for et femårig utviklingsprogram innen duodji. Utvalgets arbeid er nå avsluttet og skal i 2001 behandles i Sametinget. Spørsmål som er vurdert er: egen næringsavtale for duodjiprodusentene sett i forhold til mulighetene for en videreutvikling av Sametingets ordninger for næringskombinasjoner, opplæring og utdanning innen duodji med ansvarsfordeling, organisering og finansiering av ulike typer ordninger, spesielle tiltak på salgs- og markedsføringsiden og generelle rammebetingelsene for duodji. Detaljene i programmet vil bli utarbeidet i nært samarbeid mellom Sametinget, relevante departementer og regionale myndigheter og organisasjoner, bedrifter og institusjoner som er knyttet til duodji. Sametinget vil behandle forslaget fra arbeidsgruppen i første halvår av 2001.

2.4.1 Fiskeriene

Sametinget har som mål å ivareta det samiske folks rett til fiske slik at man kan bevare og videreutvikle samisk språk, kultur og næring. Sametinget vil bidra til å innføre nærhets- og avhengighetsprinsippet i forvaltning og beskatning av maritime ressurser. Uttaket av både norsk arktisk torsk, hyse nord for 62° N, norsk kysttorsk og lodde har vært på et høyt nivå i 2000 og kan på sikt virke svært negativt inn på økologien både i fjordene, på kysten av Finnmark og i Barentshavet. Sametinget ser særdeles alvorlig på at bestanden av norsk kysttorsk er nedfisket ettersom denne bestanden danner grunnlaget for det nære kyst- og fjordfisket. Sametinget er i ferd med å utarbeide prosjektet "Bærekraftig utvikling i utvalgte fjorder". Prosjektet er en oppfølging av handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder og et LA-21 prosjekt. Prosjektet vil i utgangspunktet være avgrenset til områdene Tysfjord i Nordland, Lyngenfjorden i Troms og Tanafjorden i Finnmark. I forbindelse med forarbeidene og gjennomføringen av prosjektet er det etablert en administrativ referansegruppe bestående av Kommunal- og regionaldepartementet, Fiskeridepartementet, Miljøverndepartementet og Sametinget. Hovedprosjektet vil bli satt i gang i første halvår av 2001. Sametinget har i forbindelse med prosjektet "Bærekraftig utvikling i utvalgte fjorder" foreslått at alle båtene som har søkt om deltagelse i Fiskeridirektoratets samlekvoteprojekt og som er fra disse tre fjordområdene, må få anledning til å være med i prøveprosjektet. Bakgrunnen for dette er at samlekvoteprojektet kan anses som et viktig bidrag til å utprøve lokale forvaltningsordninger.

Sametinget har også bedt Fiskeridepartementet om at det avsettes kr 3 mill til oppfølging av Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder. Når det gjelder de problemene kongekrabben skaper for fjordfiskerne i samiske områder, har Sametinget blitt invitert til å være med i en arbeidsgruppe som ledes av Fiskeridepartementet. Arbeidsgruppens mandat er å fremme forslag til fremtidig forvaltning og fiske av kongekrabbe. Arbeidet antas å være å sluttført i 2001. Sametinget har arbeidet aktivt for å bedre samenes rettigheter i fiske etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark og har gjennom dette fått samla tilslutning fra Reguleringsrådet til sitt forslag om regulering av rognkjeks i 2000. Sametinget har også

Sign: EKN / JMK

foreslått at Fiskeridepartementet forbyr alt trålfiske og begrenser bruken av autoline- og snurrevadfiske innenfor 12 n. mil nord for 62°N, slik at havgående fartøy blir stengt ute fra fiske i fjordene og i de nære kystfarvannene. I tillegg har Sametinget gått inn for at det gjennomføres en kvoteavkorting i torsk-, hyse- og seifiske for de fartøyene som har rettigheter i sild- og loddefiske. Tiltaket vil fordele inntektene på en bedre måte i fiskeriene og gjennom dette være med på å høyne lønnsomheten til de flåtegruppene som ikke har mulighet til å fiske sild og lodde. Sametinget er positivt til de prosessene som Miljøverndepartementet ved Villaksutvalget har satt i gang for å bevare villaksbestandene i Norge. Sametinget opprettholder sitt tidligere krav om å få en egen utredning om laksens betydning for samisk kultur og samfunnsliv. Sametinget vil i denne sammenheng understreke viktigheten av å benytte "føre var"-prinsippet slik at man hindrer rømming og spredning av fiskesykdommer og parasitter fra oppdrettsanlegg. Fra et samisk ståsted vil det være en katastrofe om vassdragene Neiden, Tana og Alta skulle bli infisert med farlige sykdommer eller parasitter. Sametinget vil her minne om FN-konvensjonen om biologisk mangfold og "føre var"-prinsippet, og om de forpliktelsene Norge har ovenfor det samiske folk gjennom Grunnlovens §110 a og ved ratifiseringen av bl.a ILO-konvensjonen nr. 169.

2.4.2 Jordbruket

Sametinget har i året som gikk rullert sin jordbruksplan. Her fastslås det at landbruket er sentral som samisk næring og kulturbærer, og i tillegg er en svært viktig sysselsettings- og bosettingsfaktor i de samiske områdene. Næringens utviklingsmuligheter i de samiske områdene må vurderes sterkere i et samlet regionalt utviklingsperspektiv. Sametinget ser samarbeid over landegrensene både til Finland og Russland, som et stort potensial for landbruket i Finnmark. Sametinget skal fortsatt utvikle en egen landbrukspolitikk bl.a. gjennom de virkemidlene tinget forvalter. På sikt vil Sametinget bidra til å etablere en landbrukspolitisk sone for samiske bosettingsområder. Sametingets overordnede mål for jordbruk i samiske områder er å sikre stabil sysselsetting slik at man gjennom dette kan bevare samisk språk og kultur. For å oppnå dette går Sametinget inn for å inkorporere samisk landbrukspolitisk sone i et nasjonalt landbruksperspektiv, verdiskapningsprogram for samisk jordbruk og tilpasse Sametingets virkemiddelbruk i hht. jordbruksnæringen. For å oppnå målene i samisk jordbruk ser Sametinget det som viktig å igangsette et eget verdiskapningsprogram i samiske områder som favner et helhetlig og samfunnsmessig perspektiv. Et verdiskapningsprogram som tar hensyn til andre primærnæringer og de grensesnittene som her skapes i kombinasjoner med andre næringer vil for Sametinget være avgjørende for å opprettholde og videreutvikle sysselsetting og bosetting i samiske områder. Et nært samarbeid med landbruksmyndighetene er nødvendig for å kunne lykkes med å ha et levedyktig landbruk.

Sametinget har satt i gang et forprosjekt for utarbeidelse av et *rekrutteringsprogram for kvinner og ungdom innen jordbruket* i november 2000. Forprosjektet skal resultere i en rapport om faktorer som påvirker rekruttering av kvinner og ungdom til jordbruket infrastruktur knyttet til dette, med sikte på å presentere en situasjonsbeskrivelse, mål, mandat, satsningsområder, organisering og finansiering av programmet og tiltak for å nå målene. Tiltaket er et av de prioriterte tiltakene i Handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder. Det er innenfor jordbruk viktig med egne tiltak rettet mot kvinner og ungdom.

2.4.3 Reindriftsavtalen 2000-2001

Under forhandlingene av avtalen 2000-2001 var fokus rettet mot reintallssituasjonen i Finnmark. Fra Sametinget ble det understreket at situasjonen som har oppstått er sammensatt. En side av saken er de

Sign: EKN, JMM

natur- og miljømessige hensynene, som selvsagt er sentrale i forhold til det økologiske grunnlaget for reindriften. Derneft har man de samfunnmessige og kulturelle forholdene, da det vil være mange utøvere og familier som blir direkte berørt av situasjonen. Sametinget finner grunn til å understreke at alle disse hensynene må ivaretas i det videre arbeidet med reintallstilpasningen. Partene valgte å ta spørsmålet om øvre reintall ut av avtaleforhandlingene. Sametinget er tilfreds med denne løsningen. Tilpasning av reintallet er som kjent et lovbasert virkemiddel og er derfor ikke nødvendigvis et forhandlingstema for partene.

2.4.4 Næringskombinasjoner

Sametinget mener at tradisjonelle næringer skal sikres samtidig som nye næringer gis utviklingsmuligheter. Et særskilt behov for nyskaping har sammenheng med behovet for utvikling av mer differensierte arbeidsplasser i de samiske områdene. Derfor er det også nødvendig å vie oppmerksomheten til næringer og arbeidsplasser utenfor primærnæringene.

Sametinget viser i sak 29/00 til at et samspill mellom natur, kulturlandskap og samisk kulturutøvelse i vid forstand kan legge grunnlaget for enestående opplevelser og aktivitetstilbud i samiske lokalsamfunn. I denne sammenheng danner kulturminner, museer, produksjon og salg av duodji potensiale for samisk **reiseliv**. Imidlertid skaper masseturisme og ukritisk bruk av samisk kultur i reiselivssammenheng en rekke utfordringer. Fra Sametingets side er det derfor avgjørende med samisk styring og kontroll av virksomheten.

Kombinasjonsutøvelse er i liten grad prioritert av sentrale myndigheter. Rammebetingelsene for kombinasjonsdrift må bedres innen fiske, jordbruk og reindrift. Koordinering av virkemiddelbruken i landbruks-, reindriffts- og fiskeripolitikken vil være viktig slik at næringspolitikken lettere kan tilpasses utviklingen av næringskombinasjonsvirksomheten. I likhet med jordbruksavtalen er det overført 2 mill. kr over reindrifftsavtalen til kombinasjonsnæringer. Antall søknader om driftsstøtte er gått betraktelig opp i forhold til 1999. I år har det blant søkerne vært en stor gruppe ungdommer med bakgrunn i reindrift. Den store økningen i antall søknader skyldes trolig at flere tilpasser seg slik at de oppnår driftstilskudd. Den vanligste kombinasjonen er reindrift og duodji.

2.4.5 Annet næringsliv

Omstrukturering mot et mer moderne differensiert næringsliv har naturlig rekruttert den samiske befolkning til yrkesliv utover de tradisjonelle basisnæringene. De generelle endringsprosessene i næringslivet med sterkere grad av videreførdling, produktutvikling og bruk av informasjonsteknologi gjør det nødvendig å prioritere kompetanseheving og nyskaping. Det er en stor utfordring å etablere tilfredsstillende rammebetingelser for å videreutvikle sterke, allsidige og dynamiske bedriftsmiljøer der kompetanse, nyskaping, produktutvikling og videreførdling er sentrale tema for konkurransedyktige enkeltbedrifter. Innenfor de tjenesteytende næringene finner man en høy andel av kvinnelige sysselsatte. Derfor må virkemiddelbruken aktivt innrettes slik at det skapes rammebetingelser for å etablere kvinnearbeidsplasser.

2.5 Helse og sosial

Sametinget behandlet Regjeringens utkast til handlingsplan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge "Mangfold og likeverd" i mars 2000. Sametinget ber blant annet om en nærmere konkretisering av tidsrammen for gjennomføring av tiltakene samt avklaring av budsjettammen for oppfølging av disse. Dette ble også tatt opp i møte med helseminister Tore Tønne den 15.08.00 der Sametingets visepresident deltok. På dette møtet ble Sametinget orientert om at planen ville bli politisk behandlet i løpet av høsten 2000, noe som ikke har funnet sted enda.

Sametinget har tildelt prosjektmidler på kr 3 804 010 til oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkningen i Norge. Ved prosjekttildelingen har Sametinget lagt vekt på å prioritere prosjektmidler ut fra tingets egne innsatsområder. Det er også foretatt en vurdering av om prosjekter kan gi raske resultater i tilpasning av helse- og sosialtjenestene for det samiske folk. I tillegg er det tatt hensyn til en geografisk fordeling.

I slutten av oktober 2000 ble det holdt oppfølgingsseminar for prosjektlederene. Tema for seminaret var "et helhetlig helse- og sosialtilbud for den samiske befolkning, -utfordringer for praksisfeltet". Det ble fokusert på hvordan den samisk kulturelle kompetansen bør integreres for å nå målet om et helhetlig helse- og sosialtilbud for det samiske folk. Seminaret inneholdt dreide seg om samisk kulturell kompetanse i helse- og sosialsystemet i sin helhet, hvilke krav det stiller på politisk nivå, videreføring av politiske signaler fra sentralt til lokalt helse- og sosialsystemnivå, på institusjonsnivå og på yrkesutøvers nivå.

Sametinget har avgitt uttalelser i forhold til flere landsomfattende dokumenter vedrørende helse- og sosialspørsmål. Disse er følgende: Utjamningsmeldinga (St meld nr. 50, (1998-99)), NOU 2000:12 Om barnevernet i Norge, Forskrift om habilitering og rehabilitering og Regional helse- og sosialplan i Helseregion Nord. Et gjennomgående tema i Sametingets uttalelser har vært etterspørselen av en systematisk integrering av den samiske dimensjonen, noe som er myndighetenes mål i tilrettelegging av en helse- og sosialtjeneste for samene.

Det registreres en større interesse for tilrettelegging av helse- og sosialtjenesten for det samiske folk. Dette gjelder ikke bare i forhold til prosjektmiddeltildelingen, men signalene omfatter også behov for at Sametinget har en mer aktiv rolle i forhold til utforming av og innhold i helse- og sosialtjenesten. I kjølvannet av prosjektmiddeltildelingen er det optimisme å spore i utviklingen av en tjeneste tilpasset for det samiske folk. Foruten at det er utgitt 4 rapporter og en pekebok for samisktalende afasirammede i norsk-talende institusjoner fra ulike prosjekter, er tilretteleggingen av tjenesteinnholdet i større grad blitt et tema i mange institusjoner. Rammene rundt iverksetting og stabilisering av et helse- og sosialtilbud er likevel uklare og lite presise, til tross for at brukeren har en rett til å få en individuelt tilpasset tjeneste. Fra sentrale og regionale myndigheter er det ikke utformet krav til tjenestene og rutinene på ivaretagelse av det samiske perspektivet på institusjonsnivå. Mye blir dermed opp til enkelte fagfolk som har spesiell interesse av å ivareta den samiske brukerens behov. Slike forhold bidrar til at brukeren møter en uforutsigbar tjeneste.

2.6 Barn og unge

I 2000 ble Sametingets 2-årige barne- og ungdomsprosjekt avsluttet. Prosjektet skal følges opp ved at det avsettes administrative ressurser til utvikling, oppfølging og koordinering. I oppfølgingen av prosjektet

Sign: EKN, JMK

utvides de tematiske innsatsområdene i henhold til Samisk barne- og ungdomsplan. I oppfølgingen vil samarbeidet med offentlige organer konsentreres om å skape tilfredsstillende rammer med hensyn til samiske barn og unges oppvekstvilkår. I tillegg ønskes et prosessorientert arbeid i forhold til kommuner. Sametinget har også krevd at Barneombudet omgående skaffer seg nødvendig kompetanse i samisk språk og kultur for å kunne fremme samiske barn og unges interesser. Imidlertid må det i fremtiden opprettes et fritt og uavhengig samisk barneombud. For å styrke barn og unges innflytelse i Sametinget arrangeres første ungdomskonferanse første halvdel av 2001. Et midlertidig ungdomspolitisk utvalg med tre medlemmer (ungdommer) er oppnevnt til å delta i forberedelsene av ungdomskonferansen. Konferansen i 2001 vil danne grunnlaget for en vurdering av om slike konferanser skal avholdes hvert annet år.

2.7 Likestilling

Sametinget har slått fast at miljø- og kvinneperspektivet er sentrale i utformingen av fremtidig politikk. Det er viktig at likestilling blir en integrert del av helhetsperspektivet for Sametinget, og at det ikke skapes en ny sektor. Sametingets politikk for integrering av kjønnsperspektiv og likestilling i virksomheten koordineres av Plan- og administrasjonsavdelingen, der det er avsatt stillingsressurs for dette. Fra og med 2001 blir budsjett et viktig styringsdokument, og Sametinget har i sak 41/00 Budsjett 2001 fulgt opp arbeidet med integrering. Handlingsplan for likestilling med fokus på samiske kvinners stilling, med innsatsområder, mål og tiltak 1999-2001 og Sametingsplanen for perioden 1998-2001, danner grunnlaget for arbeidet med likestilling.

2.8 Samarbeid mellom Sametingene

Samisk parlamentarisk råd ble konstituert i Karasjok 02.03.00. Rådet består av til sammen 14 medlemmer fra Sametingene i Finland og Norge. Sametinget i Sverige har foreløpig valgt å stå utenfor og har sammen med samene i Russland og Samerådet, observatørstatus i rådet. Presidenten for Sametinget i Norge ble valgt som president for Samisk parlamentarisk råd. Presidenten for Sametinget i Finland ble valgt som visepresident. Det ble videre bestemt at sekretariatsfunksjonene for rådet skulle tilligge det sametinget som innehar presidentvervet. Rådet avholdt et styremøte og et rådsmøte i 2000. I tillegg har den norske delegasjonen i rådet avholdt ett møte. Saker som er blitt behandlet i rådsmøtet er FN's arbeid med urfolkssaker, herunder urfolkserklæringen, permanent forum og arbeidet i Verdens helseorganisasjon, Barentssamarbeidet, fellesmøte med sameministrene, etableringen av en egen samisk kunstutdanning og organisering av arbeidet i Samisk parlamentarisk råd.

02.11.00 ble det avholdt et fellesmøte i Karasjok med sameministrene i Finland, Norge og Sverige. I møtet ble det enighet om å etablere et nytt nordisk samarbeid om samiske saker som berører felles nordiske interesser. Saker som ble behandlet var en nordisk samekonvensjon, samerettsutredningene, østsamenes/skoltesamenes språk og kultur, nordisk-samisk profesjonsutdanning, høyere samisk kunstutdanning og sametingenes samarbeid (Samisk parlamentarisk råd). Det ble underskrevet en protokoll fra møtet. Arbeidet organiseres på to nivåer med regelmessige møter mellom sametingspresidentene og sameministrene, samt et administrativt nivå for oppfølging og forberedelse av møtene.

Sign: EKN / JMK

2.9 Sametingets internasjonale engasjement

Arbeidet som skjer i regi av FN med en urfolkserklæring er viktig for urfolkens rettigheter. Sametinget har deltatt i den norske delegasjonen siden erklæringsutkastet kom i 1994. I november 2000 fant imidlertid Sametinget at man ikke kunne delta i den norske delegasjonen, og valgte å ikke være tilstede i under arbeidsgruppens møte. Grunnen til Sametingets avgjørelse var uenighet om de norske posisjonene i forhandlingene, da særskilt spørsmålet om urfolkens rett til selvbestemmelse. Sametinget fremholder at retten til selvbestemmelse for urfolk gjelder på alle samfunnsområder, slik det gjør for alle andre folk. Det må også nevnes at sett fra Sametingets side, er dialogen med Utenriksdepartementet i disse sakene ikke tilfredsstillende. Det gjelder også Norges innsats i prosessen med urfolkserklæringen.

Sametinget er meget positiv til at det vil bli etablert et permanent forum for urfolk i FN. Samisk parlamentarisk råd har foreslått professor Ole Henrik Magga som urfolkets representant fra det samiske/inuittiske området.

Regjeringen har satt av ca. kr 150 mill. til Barentssamarbeidet for 2001. Dette er i samsvar med regjeringserklæringen der Europapolitikken, og da spesielt samarbeidet med Russland, står i fokus. Utenriksminister Torbjørn Jagland orienterte i et møte i Tromsø i november om at regjeringen ønsker et samarbeide på politisk nivå i Barentssammenheng. Nordland fylkeskommune overtok formannsvervet i Regionrådet i desember. Sametinget orienterte i samme møte om behovet for at urfolkssamarbeidet i styrkes. Samisk parlamentarisk råd har tidligere vedtatt å legge frem forslag om at rådet oppnevner samenes representant i Regionrådet, de samiske representantene til arbeidsgruppene, samt at urfolk får 1 representant h.h.v. i Regionrådet og i Regionkomitéen. Sametinget viste også til den vanskelige økonomiske situasjonen som urfolksorganisasjoner har på russisk side og ba om at deres økonomi styrkes slik at de kan delta aktivt i Barentssamarbeidet. Det ble også pekt på at oppbygging av infrastruktur inngår som et eget punkt i Handlingsplan for urfolk og at dette arbeide må støttes, også økonomisk.

I 2000 ble prosjektet "Bærekraftig utvikling" avsluttet. Sametinget har deltatt i prosjektgruppen i varierende grad. I sluttrapporten ble det foreslått et eget prosjekt som skal se på reindriften i det arktiske området i et bærekraftig perspektiv og at Norge skulle arbeide for at Association of World Reindeerherders skulle gis status som permanente deltakere i Arktisk råd.

2.10 Sametingets regionalpolitiske arbeid

Sametinget har søkt om fullt medlemskap i Landsdelsutvalget. I LUs plenumsmøte i mai ble det vedtatt å nedsette en arbeidsgruppe for å se på spørsmålet. Gruppen skulle bestå av 2 representanter fra Landsdelsutvalget og 2 fra Sametinget. Arbeidsgruppens konklusjoner ble lagt frem for Landsdelsutvalget i møte i desember. Forslaget går ut på at LU utvides fra dagens 22 medlemmer til 30 medlemmer, hvorav Sametinget har fire representanter som inngår i den enkelte fylkesdelegasjonen. De fire representantene fordeles med 2 representanter i næringskomiteen og 2 i regionalpolitisk komité. Sametingspresidenten tiltrer fylkesordførerkollegiet og Sametingets direktør tiltrer rådmannsutvalget. Sametinget gis ikke mulighet til å inneha ledervervet i LU. Samisk vil ikke bli brukt i Landsdelsutvalgets møter fordi dette vil være fordyrende. Konsensusprinsippet gjøres fremdeles gjeldende. Dersom et vedtak skal stoppes, må det være et flertall for dette i fylkesdelegasjonen. Sametinget bidrar økonomisk med 13,33% av LUs driftsbudsjett som gjenspeiler Sametingets representasjon (4 av 30 medlemmer). Utvalgets konklusjoner med forslag til

Sign EKN , JMK

nye vedtekter blir sendt ut på høring til de enkelte fylkeskommunene og Sametinget, slik at endelig beslutning i LU kan tas i møte 28.02.-01.03.01.

Etter regjeringsskiftet i inneværende år har arbeidet i Regjeringens Nord-Norge utvalg skiftet karakter. Arbeidsformen fremover vil bli mer å betrakte som et kontaktmøte med Nord-Norge. Sametinget har i dette utvalget spilt inn syn som er i tråd med egne planverk og uttalelser som søker å ivareta det samiske perspektivet på ulike nærings- og samfunnssektorer. De regionale myndighetene og Sametinget har fokusert på å styrke det regionalpolitiske handlingsrommet hvor prosedyrer og rutiner for den nasjonale politikken bedre tilpasses målene på regionalt nivå. Dette betyr sterkere medinnflytelse i politikktutforming og bli en mer synlig aktør når beslutningsgrunnlaget for regional utvikling besluttes. Bl.a. gjelder det sterkere regional forankring og forvaltning av virkemidler for næringsutvikling i den nordlige landsdelen.

Interreg II-programmene om det grenseoverskridende samarbeidet ble avsluttet i 1999. De enkelte prosjektene i regi av programmet vil fortsatt foregå utover programperioden.

Det har fra samisk side blitt sett på som viktig å følge opp EUs fellesskapsinitiativ gjennom det nye Interreg III-programmet (2000-2006). Sametinget både på finsk, norsk og svensk side har godkjent og innlevert samiske delprogram både innenfor rammen av Interreg Nordkalotten og Interreg Norge – Sverige. I utgangspunktet ønsket en fra samisk side å gå for et selvstendig felles samisk program som omfattet hele det samiske bosettingsområdet i Finland, Sverige, Russland og Norge. Dette opplegget ble det ikke gitt samlet politisk aksept for i de ulike land. Målet er å skape et differensiert, aktivt og utviklet samisk samfunnsnivå ved å styrke samisk identitet, kultur og næringer gjennom videreutvikling av det grenseoverskridende samarbeidet. Strategien er å skape muligheter og forutsetninger for at den samiske befolkningen kan arbeide for et regionenes Sápmi både på det økonomiske og sosiale området. En vil søke å identifisere muligheter for samarbeid over grensene innenfor det samiske samfunn og skape forutsetninger for å realisere mulighetene. Videre vil en skape forutsetninger for å utvide og få bedre kompetanse gjennom overføring av tradisjonell samisk kunnskap, teoretisk utdanning, forskning og dokumentasjon.

Sametinget behandlet *NOU 2000:22 Om oppgavefordeling mellom stat, region og kommune* i sitt plenumsmøte 6.-10.11.00. Sametinget påpekte i sitt vedtak at det er et behov for en egen gjennomgang av oppgavefordelingen når det gjelder samiske forhold. Sametinget uttalte videre at det er nødvendig at staten fortsetter å være garantisten for at de overordnede prinsippene ligger til grunn for den politikken som føres overfor samene. Det er nødvendig med en klarere ansvarsfordeling mellom nivåene. Oppgavefordelingen mellom staten og Sametinget må skje slik at det fremgår helt klart hvilket konkret ansvar hver av partene har. Forholdet mellom Sametinget og Stortinget må utredes nærmere med sikte på å bedre samarbeidsformene. Det er videre nødvendig å se nærmere på kommunenes rolle i forhold til arbeidet med samiske spørsmål. Kommunene må forpliktes og kommunens oppgaver må defineres mye klarere enn tilfellet er i dag. Uavhengig av hvilken fremtidig organisering som velges, vil det være et absolutt krav at de samiske sakene ivaretas.

2.11 Vasskraftutbygginger

Beiamutbyggingen

Sign: EKN, JMK

Ubyggingplanene må ikke igangsettes før det er foretatt en grundig gjennomgang av saken og nye konsekvensutredninger er foretatt. De utredningene som er gjort tidligere er foreldet og gir ikke et helhetlig bilde av skadevirkningene for den samiske kulturen i området. Det må foretas en helhetlig vurdering av saken der konsekvensene for den samiske kulturen i området generelt, og reindriften spesielt, samt samiske kulturminner blir utredet. Dagens juridiske og politiske landskap i forhold til samiske rettigheter er annerledes enn det var for ti år, siden da konsesjonen ble gitt. Derfor må også de rettslige forholdene utredes, og hvilke konsekvenser dette inngrepet får for det fremtidige arbeidet med samiske rettighetsspørsmål i bl.a. Nordland.

Sametinget er fornøyd med at Regjeringen foreslår å ikke gjennomføre de planlagte utbyggingene av vassdragene i Bjøllåga og Melfjord og Beiam.

2.12 Annet

Et biologisk mangfold er grunnlaget for urfolkenes eksistens verden over. Sametinget ser det som viktig at det biologiske mangfoldet sikres, og har derfor forståelse for at forholdene tilpasses slik at det skapes en viss naturlig rovdyrbestand i samiske områder. Sametinget er imidlertid av den oppfatning at bestanden av enkelte rovdyrarter er for stor i mange samiske områder i dag, slik at dette fører til store tap og ulemper for reindriftsnæringen og landbruket. I samiske områder må rovdyrbestanden holdes på et nivå som ikke blir en trussel for samiske næringsinteresser og dermed en trussel for samiske lokalsamfunn i sin helhet. Det er også viktig og naturlig i forvaltningen av de store rovdyrene at de samiske områdene ses under ett på finsk, norsk, svensk og russisk side.

Sametinget ser det som vesentlig at oppfølgingen av Bern-konvensjonen ses i lys av den internasjonale rettsutviklingen for urfolk som har funnet sted i de siste tiår. Konsekvensene av oppfylging av Bern-konvensjonen om store rovdyr må derfor sammenholdes med de forpliktelser den norske stat har påtatt seg gjennom målene i norsk samepolitikk og de rettslige forpliktelser den norske stat har gjennom nasjonal og internasjonal lovgivning om urfolksrettigheter.

Situasjonen for mange reineiere i deler av Finnmark har vært spesielt vanskelig i år fordi man ikke har kunnet ta ut tilstrekkelig med slaktedyr i høst. De som er hardest rammet står fullstendig uten slaktedyr og dermed uten inntekter. Store tap vil ha negative ringvirkninger for flere år fremover. Årsaker til de store tapene, er økt rovviltbestand, innskrenkninger av reindriftens arealer, reintallsituasjonen og beiteslitasje. Uavhengig av grunner til produksjonstap er det viktig at man etablerer en beredskap for hvordan man skal håndtere dette i fremtiden.

Det er over en 3-års periode tom. 1999 vært bevilget en årlig ramme på kr 1 mill. til tiltak for å bevare bo- og sysselsetting i Musken-området i Tysfjord kommune. Samlet for disse 3 årene er det innvilget tilsagn på til sammen kr 2 480 000. Virkemidlene er gitt til næringsformål i tillegg til kulturrettede tiltak. Sametinget har bedt departementet om å følge opp midlene avsatt til Hellemprosjektet utover prosjektperioden.

Etter at avtalen mellom reindriften og Forsvaret om bruken av Hálkavárri og Porsangmoen skytefelt gikk ut i 1996 eksisterer det ingen avtale mellom partene. Sametinget mener det er viktig at Forsvaret og reindriften har en avtale om bruken av skytefeltet. Det er derfor viktig at partene igjen kommer til forhandlingsbordet, der målet må være å få til en avtale der interessene til partene, også reindriften,

Sign: EKJ / JMK

ivaretas. Så lenge det ikke eksisterer noen avtale mellom partene må det ikke settes i gang nye prosjekter i området.

Det er beklagelig at det er gitt tillatelse til å starte veiutbygging i Mauken-Blåtind skytefelt før de reindriftsfaglige utredningene er gjennomført. Sametinget mener det ikke bør foretas inngrep i området mens nye utredninger foregår. Sametinget mener at det i tillegg til de reindriftsfaglig utredningene, også må gjennomføres folkerettslig og sosiokulturell utredning.

3 Sametingets fagpolitiske og forvaltningsmessige oppgaver

3.1 Fordeling av tilskudd

Sametinget har gjennom en årrekke overtatt stadig nye forvaltningsoppgaver. De fleste av disse oppgavene er overtatt fra andre, og representerer i så måte ikke nye tiltak. Like fullt har denne prosessen resultert i et stadig utvidete ansvarsområde for Sametinget. I år 2000 forvaltet Sametinget følgende tilskuddsordninger;

Tilskuddsordninger	Tilskuddsorgan	Beløp i 1000 kr
Samiske kulturminneprosjekter	Samisk kulturminneråd	1 014
Samisk utviklingsfond	Samisk næringsråd	18 527
Næringskombinasjoner	Samisk næringsråd	6 579
Duodji	Samisk næringsråd	3 462
Utdanningsstipender	Opplæringsavdelingen	1 250
Tilskudd til samiske barnehager	Opplæringsavdelingen	200
Samisk kulturfond	Samisk kulturråd	6 971
Samisk forlagsdrift	Samisk kulturråd	1 500
Samiske kulturorganisasjoner	Samisk kulturråd	1 583
Driftsstøtte til samiske kulturhus/kulturinstitusjoner	Samisk kulturråd	4 443
Samiske barns oppvekstvilkår	Samisk kulturråd	2 500
Tospråklighetsmidler	Samisk språkråd	13 486,5
Tilskudd utviklingsprosjekter samisk språk	Samisk språkråd	3 163,5
Vitalisering av samisk språk	Samisk språkråd	2 956
Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner	Sametingsrådet	2 600
Tilskudd til politiske grupper i Sametinget	Sametingsrådet	1 800

Sign:

EKN, JMK

Til Sametingsrådets disposisjon	Sametingsrådet	147
Sum		72 182

Sametinget har vedtatt å legge ned tingets underliggende råd fra 01.01.2001. Fra samme dato overtar Sametingets tilskuddsstyret som forvaltningsorgan for de fondene og tilskuddsmidlene Sametinget overfører tilskuddsstyret å fordele. Sametinget har i sak i sak 44/00 vedtatt retningslinjer for tilskuddsstyret og i sak 49/00 oppnevnt Sametingets tilskuddsstyret.

3.2.1 Samisk språkråd

Sametinget har gitt Samisk språkråd ansvar for fordeling av statlige midler på kr 16 650 000 til samisk rolketjeneste og tospråklighet, til de seks kommunene som tilhører forvaltningsområdet for samisk språk: Karasjok, Kautokeino, Tana, Porsanger, Nesseby og Kåfjord kommuner og Finnmark og Troms fylkeskommuner. Sametinget godkjente nye retningslinjer 23.-26.2.1999 for tildelingen av midler for 2000.

Ette retningslinjene for tildeling var kr 13 486 500 øremerket merutgifter på grunn av tospråklighet. Hver kommune får et grunnbeløp på 4,5 % av hele beløpet. Fylkeskommunene får et grunnbeløp på 3 % av hele beløpet. 51 % av hele beløpet tildeles kommunene slik at 1/3 fordeles etter befolkningstallet i kommunen, 1/3 fordeles etter antall personer som har meldt seg inn i samemanntallet, og 1/3 fordeles etter antall elever som har opplæring på samisk eller i samisk.

Den resterende bevilgningen etter fordelingen etter punktene 5.1, 5.2 og 5.3 skal fordeles til tiltak for å fremme samisk språk. Kommuner og fylkeskommuner, foreninger og enkeltpersoner søkte om prosjektmidler for kr 8 261 999. I retningslinjene var det satt av kr 3 163 500,- til utviklingsprosjekter i samisk språk. Midlene skal fordeles til tiltak for å fremme og styrke samisk språk. Samisk språkråd har i 2000 først og fremst prioritert kommunenes og fylkeskommunenes prosjekter. Samisk språkråd ga fullmakt til kommunene/fylkeskommunene å bestemme hvilke prosjekter som skal gjennomføres. Samisk språkråd prioriterte også søkere som ikke mottar støtte for fremming av samisk språk fra andre offentlige institusjoner.

Tildeling i 2000 for 5.4 prosjekter

Nesseby kommune	280 000
Tana kommune	400 000
Porsanger kommune	480 000
Karasjok kommune	400 000
Kåfjord kommune	400 000
Finnmark fylkeskommune	500 000
Troms fylkeskommune	500 000

Sign: EKN / JMM

Giellaveahkki v/ John Henrik Eira	110 000
Vestertana kapell- og bygdelag	15 000
Ája - Samisk senter	71 000
Språkmotiveringspris	7 500
TIL SAMMEN	3 163 500

Sametinget avsatte kr 2 956 000 til styrking av samisk språk i sørsamisk område, lulesamisk område, Oforen og Sør-Troms og kyst- og fjordområder. Sametingets språkplaner for disse områder, danner grunnlaget for tildelingen. I 2000 var det 24 søkere, som til sammen søkte kr 6 068 720. Samisk språkråd prioriterte følgende tiltak: språksentere/språktiltak, terminologi/orddatabase, språktiltak for barn og ungdom, voksenopplæring/Davvin- og Sámas-kurser og Språkmotiveringspris.

Bevilgningen for 2000 fordelt på områdene:

Oforen- og Sør-Troms område	726129
Lulesamisk område	1067048
Sørsamisk område	644923
Kyst- og fjordstrøk	517 500
Tildelte prosjektmidler	2 955 600

Samisk språkråd har måttet fordele noen prosjektmidler på nytt da søkere har meddelt at de ikke klarer å gjennomføre planlagte prosjekter.

Samisk språkråd har arbeidet for å finne en formålstjenlig måte å få tilbakemelding om bruk av de midlene språkrådet tildeler kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samelovens språkregler og for prosjektmidler. Tildelingsåret 1999 var det siste året det ble krevd revidert regnskap for bruken av de faste språkmidlene som kommunene i forvaltningsområdet mottar. Språkrådet har bl.a. utarbeidet en mal for projektsøknader. Målsettingen er at det i søknaden skal komme klart fram hvordan prosjektet skal gjennomføres, vurdering av den økonomiske siden av prosjektet og ikke minst hvordan prosjektet vil kunne fremme samisk språk. I tillegg er det utarbeidet en mal for rapportering av språkmidlene. Dette gjøres for at det skal komme klarere fram hva midlene er brukt til, samt vurdering av hvordan prosjektet har bedret samisk språk. For Samisk språkråd har rapporteringsarbeidet vært en prioritert oppgave. Ved å kreve gode projektsøknader, der både den samisk språklige gevinsten og den økonomiske gevinsten er blitt vektlagt, samt god rapportering av bruken av språkmidlene med utgangspunkt i språkutvikling og økonomi, har språkrådet fått et bedre grunnlag for å vurdere språkprosjektene og derved har kommet nærmere målsettingen om best mulig bruk av midlene.

Sign: EKN, JMK

Språkmotiveringspris og navnediplomer

Samisk språkråd har stiftet en språkmotiveringspris til personer/institusjoner/ organisasjoner som særlig arbeider i forhold til språkrådets formålsparagraf, og som jobber for å bevare og utvikle samisk språk. Prisen er på kr 10 000,- og en diplom utarbeidet av Aino Hivand. Samisk språkråd har utarbeidet retningslinjer for utdelingen av prisen. Prisen gikk til Ájluovtta váhnemjoavku. Prisen fikk de på grunn av at de har klart å snu et språkskifte som hadde kommet meget langt i lulesamisk område på norsk side.

Samisk språkråd har i år for første gang delt ut kunstdiplomer til bedrifter som har gode samiske navn. Følgende bedrifter har fått diplom:

Nordsamisk:

Áibmeáiti, Biigá, Čálliidlagádus, Čijjat, DAT OS, DavviGirjiO.S, Duodjegáldu, Duodjeloaidu, Duodje Viessu, Fearamii, Finat, Giellaveahkki, Girjebusse Kárásjohka –Ohcejohka, Govadas Kallio, Graveniid Duojit, Guovdageainnu lagasradio, Hommát, Idut, Jergul Asttu, Láilla siida, Min Áigi os, Noras, Radio Doaivu, Sara duodji, Sámi Dáiddaguovddáš (Kárásjogas), Sámi Dáiddaguovddáš (Mázes), Sámiid Duodji, Skániid girje, Šiella, Visot OS.

Lulesamisk: Árran julevsáme guovdásj

Sørsamisk: Voengelen Diehtie

3.2.2 Samisk næringsråd

Det overordnede målet for Samisk næringsråd er: Sterke og levende samfunn med stabil bosetting og allsidig nærings- og samfunnsliv. Hovedmål 1 er å tilrettelegge for å etablere, bevare og utvikle naturressursbaserte næringer. Hovedmål 2 er å utvikle et variert næringsliv i samiske lokalsamfunn. Hovedmål 3 er å sette Sametinget i stand til å løse sine samepolitiske og forvaltningsmessige oppgaver. Alle disse definerte hovedmålene er nærmere konkretisert gjennom ulike tiltak på de ulike sektorene som fremkommer i rådets virksomhetsplan for 2000. Næringsmessig fordelingen av støtte fra Samisk utviklingsfond i 2000, sammenlignet med de to foregående år fremgår av følgende tabell:

	1998		1999		2000	
Jordbruk	3 307 000	13,6 %	3 336 000	15,0 %	2 134 500	11,5 %
Fiske	4 840 800	19,9 %	3 655 374	16,5 %	3 421 000	18,5 %
Industri/bygg & anlegg	1 406 000	5,8 %	4 630 000	20,9 %	3 327 000	18,0 %
Varehandel/duodji	2 771 500	11,4 %	2 086 000	9,4 %	2 336 000	12,6 %
Turisme	1 578 000	6,5 %	1 866 000	8,4 %	1 253 000	6,8 %
Eiendom/forr.drift	478 000	1,9 %	1 597 000	7,2 %	2 474 500	13,4 %

Sign:

EKN, JMK

Off./priv./sos. tjenesteyting (kultur)	7 859 000	32,2 %	5 007 100	22,6 %	3 551 000	19,2 %
Regionale og lokale tiltak	2 120 445	8,7 %	0	0%	0	0 %
	24 360 745	100,0 %	22 177 474	100,0 %	18 527 000	100,0 %

Under *Off./priv./sos. tjenesteyting (kultur)* inngår i hovedsak støtte til kommunale og interkommunale tiltaksprosjekter, herunder støttefond for mottaksstasjoner, ulike tiltak i regi av Omstillingsprogrammet i Indre-Finnmark, etablereropplæring, Interreg-saker, kultur- og kommunale tiltak. Totalt er det behandlet 18 søknader om etablererstipend hvorav 6 ble innvilget.

Tabellen nedenfor gir en oversikt over tilsagn om støtte gitt til kvinner i 2000:

Næringsvirksomhet	Kvinner		Menn		Bedrifter	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Jordbruk	701 000	370 250	2 113 000	1 189 250	522 000	575 000
Fiske	392 000	785 000	2 297 374	2 091 000	966 000	545 000
Industri/bygg & anlegg	209 000	0	750 000	417 000	3 671 000	2 910 000
Varehandel/duodji	520 000	777 500	231 000	411 500	1 335 000	1 177 000
Turisme	150 000	795 000	535 000	249 500	1 181 000	924 000
Eiendom/forretningsdrift	46 000	582 000	121 000	327 000	1 430 000	1 565 500
Off./priv./sos. tjenesteyting (kultur)	225 000	392 000	343 000	170 000	4 439 100	2 989 000
2000	38%	2 986 250	62%	4 855 250		10 685 500
1999	2 243 000	26%	6 390 374	74%	13 544 100	

Det er vanskelig å gi en eksakt tallmessig oversikt over støtte til kvinner. Tilsagnene omfatter kvinnelige tilsagnsmottakere alene, og sammen med menn. Det er videre gitt støtte til bedrifter og organisasjoner der kvinnearbeidsplasser står sentralt. Spesielt gjelder dette tildelingen over kap. 530, post 70.5 til duodji. Ideelt sett burde kvinneandelen vært høyere, men tatt i betraktning at Samisk utviklingsfond i vesentlig grad gir støtte til primærnæringene, der hvor menn i all hovedsak står som søkere, så må kvinneandelen betegnes som tilfredsstillende. Samisk jordbruksplan viser at andelen kvinnelige gårdbrukere varierer mellom 15 og 35 % i 5 utvalgte samiske kommuner. Innenfor primærnæringene opererer hushold som felles driftsenheter der både menn og kvinner inngår.

Den geografiske fordelingen av fondets støtte i 2000, sammenlignet med de to foregående år fremgår av følgende tabell:

Sign: EKN / JMK

Fylke	Kommune	1998	%	1999	%	2000	
Finnmark	Karasjok	2 028 100	8,3	2 994 000	13,5	2 484 000	13,4
	Kautokeino	1 894 000	7,8	2 542 374	11,5	2 218 000	12
	Porsanger	1 962 000	8,0	1 242 000	5,6	1 725 000	9,3
	Gamvik	88 000	0,4	236 000	1,1	46 000	0,2
	Kvalsund	996 000	4,1	390 000	1,8	397 000	2,1
	Lebesby	988 000	4,1	309 000	1,4	55 000	0,3
	Måsøy	422 000	1,7	43 000	0,2	43 000	0,2
	Nesseby	2 769 000	11,4	816 000	3,7	1 504 000	8,1
	Tana	2 352 000	9,7	2 828 000	12,8	1 134 500	6,1
	Alta	1 192 000	4,9	2 191 000	9,9	1 146 000	6,2
	Utenfor (1)	1 452 000	5,9	787 000	3,5	835 000	5,1
Troms	Gratangen	75 000	0,3	120 000	0,5	0	0
	Kvænangen	1 221 000	5,0	2 557 000	11,5	1 599 000	8,6
	Kåfjord	1 840 200	7,5	1 561 000	7,0	1 138 000	6,2
	Lavangen	88 000	0,4	8 000	0,0	109 000	0,6
	Skånland	136 000	0,5	348 000	1,6	313 000	1,7
	Storfjord	369 000	1,5	1 350 000	6,1	1 308 000	7,1
	Senja	150 000	0,6	250 000	1,1	600 000	3,3
	Tromsø (Ullsfjorden)	832 000	3,4	259 000	1,2	190 000	1
	Utenfor	848 000	3,5	204 000	0,9	10 000	0,1
Nordland	Evenes	263 000	1,1	158 000	0,7	0	0
	Tysfjord	1 156 000	4,7	626 000	2,8	395 000	2,1
	Utenfor	225 000	0,9	0	0,0	37 000	0,2

Sign

EKN, ZMK

Sørsameområdet	(unntatt Nordland fylke)	85 000	0,4	358 000	1,6	987 500	5,3
Utenfor virkeomr. / interkomm. Tiltak		929 445	3,8	0	0,0	153 000	0,8
Sum tilsagn		24 360 745	100,0	22 177 474	100	18 527 000	100

Beløpet er i hovedsak innvilget til prosjekter som gjennomføres innenfor vårt geografiske virkeområde og er derfor rettet mot næringsutøvere innenfor virkeområdet.

3.2.3 Samisk kulturminneråd

Samisk kulturminneråd ble oppnevnt av Sametingsrådet 22.- 23. mars 1994 og trådte i kraft 15. juli 1994 i medhold av Sametingspresidentens forordning nr. 01/94 av 5. juli 1994.

Samisk kulturminneråd har ansvar for fordeling og utbetaling av de årlige tilskuddsmidlene til samiske kulturminneprosjekter. Tilskudd gis til tiltak som skal ivareta de overordnede kulturminnefaglige hensynene i arbeidet med de samiske kulturminnene og kulturmiljøene, samt samisk bygningsvern. På Riksantikvarens budsjett for 2000 var det satt av kr 1 000 000 til samisk kulturminnevern. I tillegg ble det overført

kr 14 000 fra tilskuddsmidler fra 1999. For 2000 utgjorde dermed tilskuddsrammen kr 1 014 000. Samisk kulturminneråd mottok 39 søknader for 2000. Total søknadssum var på kr 1 880 765. Samisk kulturminneråd fordelte tilskudd til følgende tiltak 2000 :

Finnmark:	287 000
Troms	489 000
Nordland	119 000
Sørsamisk	119 000
Sum	1 014 000

For detaljert oversikt henvises det til Samisk kulturminneråds årsmelding.

3.2.4 Samisk kulturråd

Samisk kulturråd er et underliggende råd i Sametingssystemet: Forvaltningsoppgavene som er tillagt Samisk kulturråd er å utføre Sametingets politikk med de virkemidlene som er tildelt gjennom det årlige budsjettet. I tillegg til å forestå forvaltningsoppgaver på vegne av Sametinget, er Samisk kulturråd også et fagpolitisk organ for Sametinget, og kan komme med fagpolitiske uttalelser som berører samisk kulturpolitikk. Samisk kulturråd har i 2000 forvaltet tilskuddsordningene: Samisk kulturfond, støtte til samisk forlagsdrift, driftsstøtte til samiske kulturhus, driftsstøtte til samiske kulturorganisasjoner og samiske barns oppvekstvilkår.

Sign: EKN / JMK

Samisk kulturråds aktivitet for 2000 har vært preget av å oppfylle krav og forventninger overfor publikum og andre organer, samt å regulere sin virksomhet innenfor de økonomiske rammene som Sametinget setter.

Innenfor tilskuddsordningen *Samiske barns oppvekstvilkår* er det i 2000 særlig satset på utgivelser av samiskspråklige barne- og ungdomsblad. Mangelen på tilbud som ivaretar interessene til denne målgruppen og viktigheten av å bygge opp samiskspråklige lesevaner er begrunnelsen for denne satsingen. I denne sammenheng registrerer rådet spesielt mangelen på samiskspråklig litteratur for ungdom, spesielt litteratur skrevet av ungdom for ungdom. Rådet ser det som viktig å sette fokus på dette, og i den forbindelse vil det bli opprettet en stipendordning. Rådet har igangsatt, slik det fremkommer i virksomhetsplanen 2000, arbeidet med etablering av stipend for å fremme og stimulere til utvikling av litteratur for barn og ungdom. Kulturrådet vil prioritere utgivelser av barne- og ungdomslitteratur sett i forhold til forlagenes prioriteringer.

Kulturrådet vil be Sametinget om å videreføre prøveprosjektet "Dåjmalasj máná" også i år 2001.

Samisk kulturråd fungerer som styre for Samisk kulturfond og forestår tildeling av midler på grunnlag av vedtatte retningslinjer for de ulike tilskuddsordningene. I Sametingets budsjett for 2000 ble det over kap. 540, post 52.1 "*Samisk kulturfond*" bevilget kr 9 475 000,- inkl. kr 2 500 000 til samiske barns oppvekstvilkår. Fondets virkeområde er hele landet. I virksomhetsplanen for 2000 ble det avsatt kr 6 975 000 til tiltaksområdene. Det registreres en liten nedgang i antallet søknader. Den totale søknadssummen til fondet i 2000 var på om lag kr 14,3 mill., en nedgang på omlag kr 3 mill. sett i forhold til tallene for 1999.

Fordelingen av støtte fra Samisk kulturfond i 2000, samt for foregående år (beløpene er i 1000 kr):

Saksområde/år	1999	2000
Litteratur	2600	2100,0
Billedkunst/duodje	1200	595,5
Musikk	1441	1105,1
Samiske frie teaterformål	424	480,0
Andre tiltak	2431	2690,5
Sum	8107	6 971,1

Tabellen viser et underforbruk på kr 3 900,- sett i forhold til avsetning på kr 6 975 000,- .

3.2.5 Helse og sosial

Prosjektmidlene skal bidra til utvikling av et likeverdig tilbud av helse- og sosialtjenester til den samiske befolkningen. Midlene på kr 3 804 010 er fordelt på følgende satsingsområder for 2000 slik;

Geografisk ble midlene fordelt slik:

Sign: EKN / _____

Satsingsområder 2000 (satsingsområdene kan gå over i hverandre)	Tildelt beløp	Antall søkere tildelt midler
Utrednings- og prosjektarbeid med sikte på tilpasning av helse- og sosialtjenester til samisk virkelighet	kr 1 114 010	7
Prosjektarbeid og metodeutvikling for tiltak – som har basis i samisk kultur – som direkte går ut på å forbedre helse- og sosialsituasjonen til det samiske folk	kr 540 000	5
Metodeutvikling og tilretteleggelse av tiltak for ulike behov innenfor den ordinære helse- og sosialtjeneste i samiske områder	kr 800 000	5
Opplæring av helse- og sosialpersonell i samisk språk og kulturforståelse	kr 1 350 000	9
Utbygging av tolketjeneste	0	0

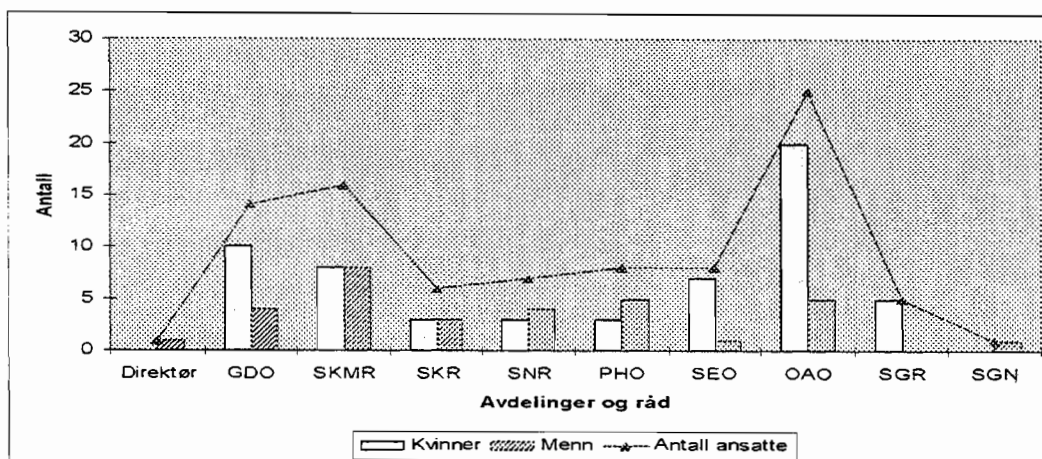
Område	Antall søkere	Tildelt
Sørsamisk område	3	kr 560 000
Nordland	4	kr 510 000
Troms	9	kr 1 384 010
Finnmark	10	kr 1 350 000
I alt	26	kr 3 804 010

Administrativt nivå

Sentraladministrasjon flyttet inn i den nye Sametingsbygningen i slutten av august 2000. H.M. Kongen foresto den offisielle innvielsen av nybygget torsdag 2. november. Sametinget hadde åpent hus med ulike arrangementer de to påfølgende dagene. Oppslutningen om alle arrangementene var meget god.

Sametinget har pr. desember 2000 89,8 årsverk. Figuren nedenfor viser antall ansatte fordelt på avdelinger og kjønnsfordelingen i de ulike avdelingene.

Sign: EKN / JMK

GDO: Girjerádjo- ja diehtjuohkinossodat/Bibliotek- og informasjonsavdelingen

SKMR: Sámi kulturmuittoráđđi/Samisk kulturminneråd

SKR: Sámi kulturráđđi/Samisk kulturråd

SNR: Sámi ealahusráđđi/Samisk næringsråd

PHO: Plána- ja hálddahusossodat/Plan- og administrasjonsavdeling

SEO: Servodatossodat /Samfunnsavdelingen

OAO: Oahppahusossodat/Oplæringsavdelingen

SGR : Sámi giellaráđđi /Samisk språkråd

SGN: Sámi Giellalávdegoddi/Samisk språknemd

Sametingets administrasjon sørger for at Sametingets råds- og plenumprotokoller finnes på samisk og norsk. Saker til plenumsmøtene sendes ut på samisk og norsk. Sametingets utredninger, årsmeldinger, planer osv. foreligger både på samisk og norsk. Brev til kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk skrives som regel på begge språk. Henvendelser på samisk besvares på samisk. I følge Sameloven har representantene i plenumsmøtene rett til å snakke samisk eller norsk etter eget ønske. Derfor blir plenumsmøtene tolket fra/til samisk/norsk.

Det er en stor utfordring å utvikle bruken av samisk i forbindelse med saksbehandling, møter og i andre sammenheng. Utgangspunktet må være å stimulere og styrke kunnskaper i samisk i hele Sametingets organisasjon. Dette er viktig fordi andre offentlige organer gjerne bruker Sametinget som forbilde i bruken av samisk.

Sign: EKN, JMK

3.2.6 Bibliotek- og informasjonsavdelingen

Siden opprettelsen av Bibliotek- og informasjonsavdelingen 1. august 2000, har svært mye av avdelingens resurser gått med til oppgaver knyttet til flytting og etablering i nybygget, og til planlegging og gjennomføring av den offisielle innvielsen. Avdelingens oppgaver og ansvarsområde er:

- å legge forholdene til rette for og koordinere den informasjonsfaglige virksomheten i Sametinget
- å arbeide for aktiv og korrekt informasjon til media og søke å legge premissene for mediernes oppmerksomhet i forhold til Sametinget
- å forestå oppgaver som tilligger Samisk spesialbibliotek og være et forvaltningsbibliotek for Sametinget
- å tilrettelegge plenumsmøtene
- å utføre fellestjenester som oversetting, kopiering, innkjøp av maskiner inventar og utstyr
- å gi arkiv- og informasjonstjenester til administrasjonen og eksterne brukere
- å gi veiledning om arkivtjenester i det øvrige sametingssystemet
- å sørge for vedlikehold og drift av Sametingsbygningen
- å forestå saksbehandlingen til møtelederskapet, å yte sekretærbistand til kontrollkomiteen, og innenfor sitt saksfelt forestå saksbehandlingen til Sametingsrådet og sørge for nødvendig oppfølging av sakene.

Bibliotek- og informasjonsavdelingen har høsten 2000 samarbeidet med Statens informasjonstjeneste for å få i gang et prosjekt om samemantallet og deltakelse i sametingsvalget. Prosjektet skal gå over et år og skal ha en egen styringsgruppe og referansegruppe. Målet med prosjektet er å få bedre kunnskap om samemantallet og derigjennom et bedre grunnlag for å vurdere hvilke tiltak det er som påvirker innskrivingen i samemantallet.

Avdelingen har vært med å utarbeidet et nettbasert informasjonssystem som baseres på en intranett og internettløsning. Målsettingen med det nye informasjonssystemet er å gi ansatte og publikum mulighet til på en enkel måte å få dekket sine informasjons- og kommunikasjonsbehov. Løsningen er fullt tilrettelagt for å støtte samisk og norsk, og har en lav brukerterskel som skal sikre at brukeren raskt finner fram til ønsket informasjon. Systemet skal etter planen settes i drift i januar 2001. Målet er at intranett og Internett innen to år skal være en av Sametingets viktigste informasjons- og kommunikasjonskanaler til interne og eksterne brukere.

Avdelingen har arbeidet med et designprogram som skal gi Sametinget som organisasjonen en helhetlig visuell profil med felles logo. Programmet skal bidra til at Sametinget tydelig fremstår som et representativt og folkevalgt organ for samer i Norge, og understreke tingets rolle som en forvalter av samiske fellesverdier. Det er utarbeidet en designmanual med Sametingets hovedlogo, maler for

Sign: EKN / JMK

kontormateriell, og oppsett for saksdokumenter, publikasjoner og annonser. Dette skal tas i bruk i januar 2001.

Etter at hovedadministrasjonen flyttet inn i den nye Sametingsbygningen, har det vært stor interesse for å se på bygningen og få informasjon om Sametinget. Avdelingen har faste daglige omvisninger, og tar på forespørsel også i mot grupper utover de faste tidene. Ca. 5000 mennesker har vært innom Sametinget etter innflyttingen i nybygget.

Som et ledd i utarbeidelsen av overordnede mål og prinsipper for samisk mediepolitikk, har avdelingen arrangert et medieseminar. Seminaret belyste aktuelle spørsmål angående pressestøtten til samiske aviser, kvinne- og mannspektivet i samisk medier, og førstearmanuensis Eli Skogerbøs rapport om samiske medier. Seminaret ble avsluttet med en debatt om samisk mediepolitikk og samiske aviser.

Bibliotek- og informasjonsavdelingen arbeider med å lage en serviceerklæring for Sametinget. Erklæringen, som skal være ferdig i begynnelsen av 2001, skal på en oversiktig og forståelig måte gi brukerne opplysninger om hva de kan forvente seg av tjenester og service i møte med Sametingets administrasjon og forvaltning.

Fordi det ikke er plass til utvidelser i den gamle arkivnøkkelen, måtte Sametinget sette i gang arbeidet med å utarbeide en ny nøkkel da Samisk spesialbibliotek og tidligere Samisk utdanningsråd, nå Sametingets opplæringsavdeling, ble lagt under Sametinget. Det er nå utarbeidet en ny arkivnøkkel for hele sametingssystemet. Denne nøkkelen skal settes i verk 2. januar 2001.

Da administrasjonen flyttet inn i nytt bygg, gikk man over til et nytt arkivsystem. Prioritert oppgave er nå å få bortsetningsarkivet og fjernarkivet i orden. Her finnes alt av saker som Sametinget har behandlet siden opprettelsen, og materialet ligger nå nedpakket i esker. Fordi arkivpersonalet i tillegg til det daglige arkivarbeidet også skal betjene sentralbordet og gi veiledning til saksbehandlere, ledere og underliggende råd, vil dette arbeidet måtte gjøres over noe tid.

På grunn av at Sametinget ønsker å forbedre tjenesten til bl.a. brukerne av våre internettilbud, har det vært nødvendig å oppgradere datasystemet. En konsekvens av oppgraderingen har imidlertid vært at det etter innflyttingen i nybygget ikke har vært mulig å kjøre ut offentlig journal og andre rapporter fra journalen.

Sámi sierrabibliotehkka / Samisk spesialbibliotek, SSB, har vært egen statsinstitusjon siden 1983, og en nasjonal kulturinstitusjon siden 1996. 1. januar 2000 ble SSB en del av Sametingets administrasjon. Fram til slutten av august 2000 delte SSB lokaler med Karasjok bibliotek i bygget til Samisk videregående skole

SSBs hovedoppgave er anskaffelse, oppbevaring, tilrettelegging og formidling av bøker og annet materiale på samisk, og om samiske forhold uansett språk. Biblioteket er nå også tillagt oppgaven som forvaltningsbibliotek for Sametinget. Målsettingen er at SSB også skal være et kompetansesenter for samisk litteratur og samisk bibliotek- og informasjonstjeneste. Samisk spesialbibliotek har de samme åpningstidene som Sametinget i Karasjok; kl. 08.00–15.45 vintertid og 08.00–15.00 sommertid.

Databasen til SSB ble skilt fra folkebiblioteket i slutten av 1999, og SSB investerte i nytt utstyr for å klare overgangen til år 2000. Delingen av databasen medførte en rekke problemer, og arbeidet med å rette opp

Sign: EKN, JMK

dette er ennå ikke avsluttet. Etter at SSB flyttet inn i den nye Sametingsbygningen, har det oppstått problemer med samiske bokstaver i datasystemet til biblioteket. Dette har ført til at man ikke har kunnet registrere materiale på rett måte og man har heller ikke kunnet skrive ut purringer og lister til lånere. Det har også ført til dårligere service til publikum fordi publikum ikke kan søke i basen til biblioteket. SSB vurderer nå å kjøpe inn et nytt biblioteksystem som kan kommunisere med databasen på huset. Inntil det nye systemet er på plass, skal det installeres en midlertidige løsning.

3.2.7 Plan- og administrasjonsavdelingen

Plan- og administrasjonsavdelingen har ansvar for å utarbeide og tilrettelegge en god personalpolitikk, etablere og utvikle tekniske gode og rasjonelle IT-løsninger for Sametinget, samt koordinere og ivareta likestilling, økonomi- og planarbeidet i Sametinget. I tillegg har avdelingen saksbehandling til politisk nivå og tilrettelegger ulike fellestiltak etter behov.

Handlingsplan for likestilling med fokus på samiske kvinners stilling, med innsatsområder, mål og tiltak 1999-2001 og Sametingsplanen for perioden 1998-2001, danner grunnlaget for arbeidet med likestilling. Handlingsplanen er delt inn i fem deler. Første del omhandler bakgrunnen for planen, planprosessen og forholdet til andre planer. Del to gir en kortfattet fremstilling av likestilling som et tverrsektorielt politikkområdet, Samisk kvinneprosjekt og en beskrivelse av samarbeid med aktører utenfor Sametinget. Del tre omtaler hovedmål og utfordringer, mens del fire beskriver innsatsområder, mål og tiltak for likestillingsarbeidet i Sametinget for perioden 1999 - 2001. Siste del omtaler økonomiske og administrative konsekvenser.

Sametinget har slått fast at miljø- og kvinneperspektivet er sentral i utformingen av fremtidig politikk. Det er viktig at likestilling blir en integrert del av helhetsperspektivet for Sametinget, og at det ikke skapes en ny sektor. Sametingets politikk for integrering av kjønnsperspektiv og likestilling i virksomheten koordineres av Plan- og administrasjonsavdelingen, der det er avsatt stillingsressurs for dette. Fra om med 2001 blir budsjett et viktig styringsdokument, og Sametinget har i sak 41/00 Budsjett 2001 fulgt opp arbeidet med integrering.

Samtidig med innflyttingen i det nye Sametingsbygget, skiftet administrasjonen i Karasjok ut det meste av datamaskinparken og programvare. Dette var nødvendig for å holde tritt med utviklingen. Det utrangerte utstyret ble gitt til Karasjok barneskole, som hadde stort behov for datautstyr. Alle avdelingskontorene utenfor Karasjok er knyttet opp i et felles nettverk. Dette er en stor utfordring teknisk sett. Vi vil i løpet av neste år jobbe for å øke kapasiteten på linjene til avdelingskontorene. Ved å ansette 1 ny IT-konsulent, har Sametinget fått økt kapasiteten innenfor IT. Dette gir større muligheter for utvikling og tilpasning av løsninger som er skreddersydd Sametingets behov. Administrasjonen er dessuten mindre sårbar kompetansemessig, ettersom det er flere personer som har IT som arbeidsfelt.

Siden høsten 1999 har Sametinget arbeidet for å etablere et skikkelig tilbud på Internett samt et funksjonelt intranett for de ansatte. Forprosjektet ble avsluttet i desember 1999. I august 2000 ble det undertegnet kontrakt med TietoEnator om levering av en slik løsning. Løsningen er pr. desember 2000 under innføring og endelig lansering vil finne sted i januar/februar 2001. Med denne løsningen vil Sametinget kunne nå ut til et mye større publikum enn tidligere. Internett har et enormt nedslagsfelt og Sametingets nye tilbud på Internett vil være et viktig redskap for å nå ut til ungdom. Det planlegges videre å overføre plenumsmotene via Internett. Intranettet vil være et viktig verktøy for å knytte de geografisk

Sign: EKN, JMK

spredte avdelingskontorene nærmere sammen. I oktober 2000 undertegnet Sametinget kontrakt med IT Kontorsystemer AS om levering av bredbåndstjenester. Dette medfører at kapasiteten på Internett-tilknytningen økes betraktelig.

I og med at de nordsamiske tegnene ikke er standard i datamaskiner, er det utviklet spesielløsninger for at programmene skal kunne håndtere dette. Samiskløsningen kostet tidligere kr 5 000 pr. lisens. Sametinget kjøpte i 1998 rettighetene til slik programvare og har siden gitt dem gratis til publikum. Det har vært stor etterspørsel etter programmene. I og med at spesielløsningene ikke fungerer tilfredstillende, var det nødvendig å jobbe for at samiske tegn ble standard i programmene. Tidligere i år undertegnet Sametinget kontrakt med Microsoft om støtte for nordsamiske tegn i deres nyeste operativsystem, Windows 2000. Dette er et stort steg i riktig retning for integrering av samisk språk i dataprogramvare. Behovet for spesialprogramvare vil fremdeles være tilstede, da mange maskiner ikke kan kjøre Windows 2000.

Da samisk er et offisielt språk i Norge, ser Sametinget det som en klar oppgave for de norske myndighetene å sørge for at all programvare som selges i Norge har støtte for samiske tegn.

3.2.8 Samfunnsavdelingen

Samfunnsavdelingens fremste oppgave er å behandle saker innen fagfelt som rettigheter og selvbestemmelse, nordiske saker, sametingsvalget, helse og sosial samt samferdsel. Avdelingen koordinerer politisk ledelses møtevirksomhet og har saksbehandling når det gjelder fordeling av tilskudd til samisk helse- og sosialformål og klagesaker fra tilskuddsstyret til Sametingsrådet. Arbeidet i år 2000 kommer for øvrig frem under kap. 2 i årsmeldingen.

3.2.9 Opplæringsavdelingen

Avdelingen har ansvaret for utvikling av samiske læremidler i henhold til læreplanene for grunnskolen og videregående opplæring og veiledninger for voksenopplæring. Avdelingen har også ansvaret for godkjenning av samiske læremidler som er påbegynt før 1. august 2000. I tillegg blir det utviklet læremidler til bruk på barnehagenivå.

Sametinget har som intensjon at forlagene skal produsere lærebøker. Sametinget gjennomførte 128 læremiddelprosjekter i år 2000. Forlagene hadde ansvaret for 3/4 av prosjektene, mens Sametinget hadde ansvaret for 1/4 av prosjektene. År 2000 er 45 læremidler blitt ferdigstilte. Det er blitt produsert både elevbøker, veiledninger, temabøker og spesialpedagogisk læremidler på nord-, sør- og lulesamisk for bruk i grunnskolen, barnehagen og videregående opplæring.

Opplæringsavdeling er godkjent som AV-sentral og tar opptak av alle samiske tv-programmer, slik at samiske skoler og barnehager kan låne programmene og bruke disse i undervisningen. Sametinget samarbeider med NRK Undervisningsredaksjonen og med Norsk filminstitutt med versjonering av undervisningsfilmer til samisk. I den forbindelse er det i løpet av året utarbeidet 20 undervisningsprogrammer og en animasjonsfilm på nordsamisk, en på sørsamisk og to på lulesamisk.

Det er bevilget midler til et elektronisk læremiddel, "Sámegiella C-giellan" som er tilgjengelig på nettet. I tillegg er det igangsatt oversetting av tre nye pedagogiske dataprogrammer til nordsamisk.

Sign: EKN / JMK

Begynneropplæringsprosjekt har som hovedmål er å finne frem til de lesemetodene og den lesemetodikk som passer best for elever som har samisk som førstespråk og får sin grunnleggende leseopplæring på samisk. Prosjektet skal få disse metodene systematisert og anvendt i undervisningen. Dette skal skje gjennom blant annet å utnytte den kompetansen, de kvalifikasjonene og den erfaringen som de samisktalende lærerne i dag besitter. I forbindelse med begynneropplæringsprosjektet er det også satt i gang et kompetansehevingsprogram rettet mot skoleledere og personell i PP-tjeneste.

På oppdrag fra KUF holder Sametinget på å oversette/tilpasse kartleggingsmateriell i lesing til nordsamisk. Arbeidet gjøres i samarbeid med Senter for leseforskning og en prosjektleder. Det blir utgitt kartleggingshefter for 2., 3., 5., 7. og 9. klasse. Stortinget har vedtatt at kartlegging for 2. og 7. klasse er obligatorisk fra høsten 2000.

Opplæringsavdelingen har startet arbeidet med å utarbeide en plan for spesialpedagogisk kompetanseheving i samiske områder. Siden starten av prosjektet er det innhentet informasjon fra rektorer og lærere i grunnskolen, fra barnehagene og i PP-tjenesten i det samiske området. Utgangspunktet for informasjonsinnsamlingen har både vært L97/L97S overordnede mål om tilpasset undervisning for barn med spesialpedagogiske behov og opplæringslovens rett til spesialundervisning.

Tidligere Samisk utdanningsråd ble av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet bedt om å organisere en evaluering av samisk videregående opplæring under Reform'94. Det er utarbeidet to evalueringsrapporter: Samisk videregående opplæring under Reform'94 av NIBR 2000:8 og Samisk videregående opplæring – rettigheter og innhold av Nordisk Samisk Institutt, 2000. Det er laget en oppsummering av evalueringsrapportene. Denne er utgitt som egen rapport. I evalueringen kommer det bl.a. frem at samisk videregående opplæring har en utvidet målsetting i forhold til øvrige videregående opplæringsinstitusjoner. Samisk videregående opplæring skal i tillegg til å realisere de nasjonale målene og tiltakene under Reform'94, også medvirke til å vedlikeholde, utvikle og styrke samisk språk, kultur og identitet.

Opplæringsavdelingen har sammen med Statens utdanningskontor i Finnmark vært på tilsynsbesøk i to kommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Hensikten med tilsynsbesøkene er bl.a. å følge med hvordan kommunene gir opplæring i hht. L97S.

Sametinget har i samarbeid med Statens utdanningskontor i Oslo og Akershus – Eksamenssekretariatet utviklet eksamenssett i samisk for grunnskolen og videregående opplæring.

Sametingsrådet har i sak R 29/00 vedtatt at et ekstraordinært tilskudd på kr 200 000 fra Barne- og familiedepartementet skal brukes til læremidler og veiledning for samiske barnehager. Videre har det vært behov for å løfte motivasjonen blant foreldre og barnehageansatte når det gjelder styrking og utvikling av samisk språk i barnehagen. I Musken i Tysfjord er det blitt holdt seminar med fokus på samisk språk. Nesseby kommune er tildelt midler, men seminaret er utsatt til 2001.

I samarbeid med fylkesmennene i Troms og Finnmark er det arrangert en samisk barnehagekonferanse med faglig innhold og erfaringsutveksling for samisk barnehagepersonell fra hele landet.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har satt i gang en evaluering av tilskuddet til opplæring i og på samisk. Evalueringen konsentrerer seg om de kommunene som gir opplæring etter Det samiske

Sign: EKN, JMK

læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97S). Statens utdanningskontor i Finnmark leder evalueringsarbeidet. Det er opprettet en referansegruppe bestående av Sametinget og representanter for de samiske kommunene og Statens utdanningskontorer i Troms og Nordland.

Sametinget har i samarbeid med Statens utdanningskontor i Finnmark arrangert en konferanse der temaet var samisk språks stilling i skolen og lokalsamfunnet. Målgruppen for denne konferansen var lærere og annet pedagogisk personale både i grunnskolen og videregående opplæring, samt politikere og etatsledere i kommunene. På konferansen ble det bl.a. fokusert på det samiske språkets stilling i dagens skole sett i forhold til tidlig på 1980-tallet. Man fikk også innblikk i hvilke utfordringer ulike kommuner og Sametinget står ovenfor mht. utvikling av samisk språk.

4 Administrative og økonomiske utfordringer

Sametingets arbeidsområde har siden etableringen i 1989 økt i omfang, noe som også har vært tingets målsetting. Disse oppgavene krever ressurser Sametinget pr. dags dato ikke råder over. Dette skaper problemer i forhold til oppfylling av de målsettingene Sametinget har for sitt arbeid og i forhold til de forventningene Sametinget møter fra det samiske samfunnet. For å kunne ivareta sine oppgaver i forhold til arbeidet med å styrke situasjonen for det samiske folk, er det nødvendig at tinget blir tilført større økonomiske ressurser.

Integrering av kjønn- og likestillingsperspektiv krever en endringsvillig organisasjon. Det treårige kvinneprosjektet på nittitallet og Sametinget egen handlingsplan for likestilling vedtatt i 1999, har åpnet for oppmerksomhet rundt problemstillingen og vilje til å finne gode løsninger for hvordan kjønn- og likestillingsperspektivet kan integreres. Sametinget må søke å utvikle organisasjonen basert på eksisterende egenskaper i organisasjonen som initiativ, tillit, trivsel og trygghet. Dette er egenskaper som er viktige for individuell og organisatorisk læring. Det er behov for en spesiell oppmerksomhet i forhold til dette etter hvert som organisasjonen vokser, og spesielt fra år 2001 når den nye organisasjonsmodellen i verksettes.

4.1 Nedleggelse av underliggende råd

Omorganisering av virksomheten med overgang fra underliggende råd til avdelinger, stiller Sametinget overfor to hovedutfordringer. Det ene er samordning og koordinering mellom de ulike sektoravdelingene og det andre er samhandling mellom det politiske og administrative nivået. Disse to utfordringene vil gjensidig påvirke hverandre. En god samordning på administrativt nivå er en forutsetning for at dette nivået evner å motta og følge opp politiske signaler og vedtak. Likeledes er en strukturell arbeidsform administrativt viktig for at det politiske nivået får gode og relevante faglige innspill fra administrasjonen. En ryddig samhandling mellom politisk og administrativt nivå vil påvirke administrasjonens muligheter til å utføre gode, koordinerte og effektive tjenester.

4.1.1 Samisk språkråd

Sametinget har i sak 23/00 vedtatt å legge ned Samisk språkråd fra 31.12.2000. Det er i samme sak vedtatt å opprette et språkstyre med fem medlemmer. Administrasjonen blir en samisk språkavdeling.

Sign: ERU, JMK

Samisk språkråd kan ikke se med hvilken myndighet Sametinget kan nedlegge språkrådet som er hjemlet i Samelovens § 3-12.

I den nye organisasjonen er Sametingets direktør administrasjonens øverste ansvarlig. Denne rollen styrkes i den nye organisasjonen. Språkavdelingen får et nærmere samarbeid med Sametingets direktør og andre ledere i Sametingets avdelinger da det i den nye organisasjonen skal avholdes jevnlig ledermøter hele året.

Språkavdelingens saksbehandling endres i forhold til språkrådet. Språkavdelingen skal saksbehandle både til Sametingsrådet, tilskuddsstyret og språkstyret. De ansatte får nye utfordringer, blant annet politiske saksbehandlinger, språkfaglige tiltak og språkavdelingens administrative oppgaver.

4.1.2 Samisk kulturminneråd

Fra 1. januar 2001 har Sametinget ny organisasjonsstruktur, noe som innebærer at tidligere Samisk kulturminneråds administrasjon vil få det formelle ansvaret med administrativ oppfølging av generelle samiske miljø og arealinteresser. I tillegg kommer oppfølginga av samiske museer.

Viktige utfordringer i 2001 i arbeidet med samiske museer, vil være at Sametinget overtar forvaltningsansvaret for samiske museer i Norge, følger opp St.meld nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving - for en samlet forvaltning og styrking av samiske museer. Samiske museer må ha en rimelig del av bevilgningsøkninger av museer generelt, slik Regjeringen har planer for, jf. St.meld nr. 22 (1999-2000) og forbereder prosesser med de samiske museene og berørte kommuner for samordning av samiske museer i museumssiidaer. Videre vil Sametinget arbeide for at de samiske museene kan samhandle også fram til Sametinget har overtatt forvaltningsansvaret for de samiske museene og får etablert Østsamisk museum som samisk nasjonalt tusenårssted.

Samisk kulturminneråd avsluttet i 1998 et forprosjekt for en verne- og forvaltningsplan for samiske bygninger. Prosjektet ble fullfinansiert sommeren 1999 og kom i gang i 2000. Prosjektet vil fortsette i 2001. Samtidig har Samisk kulturminneråd forventninger om å få på plass en egen bygningsvernkonsulent. Det vil være en viktig utfordring å innarbeide bygningsinteresser i arealforvaltning og gi god informasjon og veiledning i bygningsvernarbeidet.

Samisk kulturminneråd har siden 1997 deltatt aktivt i det norsk-russiske miljøvernssamarbeidet. Dette arbeidet vil i 2001 gå over i en formidlingsfase. Samisk kulturminneråd ser det som en utfordring at Sametinget følger opp dette arbeidet med tiltak særlig rettet mot østsamene. Samisk kulturminneråd ser det også som viktig å videreutvikle samarbeidet for det samiske kulturminnevernet i Sverige og Finland.

4.1.3 Samisk næringsråd

Samisk næringsråd blir i sin nåværende form, med de forvaltningsoppgaver og det ansvarsområdet som er knyttet til virksomheten, lagt ned med virkning fra 31.12.00. Det skal etableres en avdelingsstruktur for Sametingets administrasjon. En ønsker med dette å gjøre Sametinget i bedre stand til å være en klarere politikktutvikler og politisk premissleverandør. Videre sikter en mot en mer effektiv utnyttelse og koordinering av de administrative ressursene som forhåpentlig kan ivareta brukerinteressene bedre gjennom større faglig forutsigbarhet i forvaltningsoppgavene. Det nylig oppnevnte tilskuddstyret skal ha til oppgave å forvalte fond og øvrige tilskuddsmidler som overføres fra Sametinget.

Sign:

ERN, JMK

Denne nye strukturen, hvor Sametinget skal fremstå som en mer korporativ enhet, vil selvsagt medføre en langt sterkere samordnet og koordinert virksomhet for ettertiden. Planverk, budsjett og virkemiddelbruk må derfor knyttes sterkt sammen og fungere slik at politisk vedtatte målsettinger lar seg realisere. For arbeidet med nærings- og sysselsettingsspørsmål blir det viktig å få avsatt tilfredsstillende budsjetttrammer og utformet en konsis støttepraksis som klart definerer hvordan virkemiddelbruken skal anvendes overfor ønsket utvikling av næringslivet.

For alle støtteordninger som Samisk næringsråd forvalter skal det utarbeides klare målformuleringer, resultatkrav, måleindikatorer, rapporteringer mv. som det nye økonomireglementet og de funksjonelle krav setter. Utfordringen er å jobbe videre med å utforme måter å måle virkemiddelbruken på, slik at man får en forståelse av hvordan virkemidlene treffer i forhold til målformuleringene. Det gjenstår ennå et godt stykke arbeid for å utvikle gode resultat- og virkningsindikatorer for tilfredsstillende kunne måle nytteverdien av virkemiddelbruken.

Den interne strukturen avdelingene imellom, blir også spesielt viktig. Det gjelder å finne frem til kjøreregler og avklaring av ansvarsfordelingen m.h.t. saksoppgaver. Når Samisk næringsråd og Samisk kulturråd slås sammen til en felles avdeling for kultur og nærings saker, blir det nødvendig å avklare rollefunksjonen internt. Selv om de to særskilte rådene legges ned, vil de administrative enhetene opprettholdes med sin geografiske lokalisering slik tilfellet er i dag. Mye taler for at også forvaltnings- og ansvarsområdet til de to administrative enhetene følger den oppgavefordeling en har i dag. Inntil videre bør en gå inn for en faglig sektoravgrensing, og ikke en ren regional eller geografisk fundert rollefordeling av forvaltningsoppgavene. Det blir et viktig internt arbeid å tømme ut regler for saksbehandling, samt at en evner å avklare støttepraksis mellom kulturspesifikke og næringsmessige saker. For en felles avdeling blir det viktig å prioritere virkemidler og det fagpolitiske arbeidet som både har kultur- og næringsutvikling som satsingsområde, men hvor en skaper en tilfredsstillende balanse for prioritering mellom sektorene.

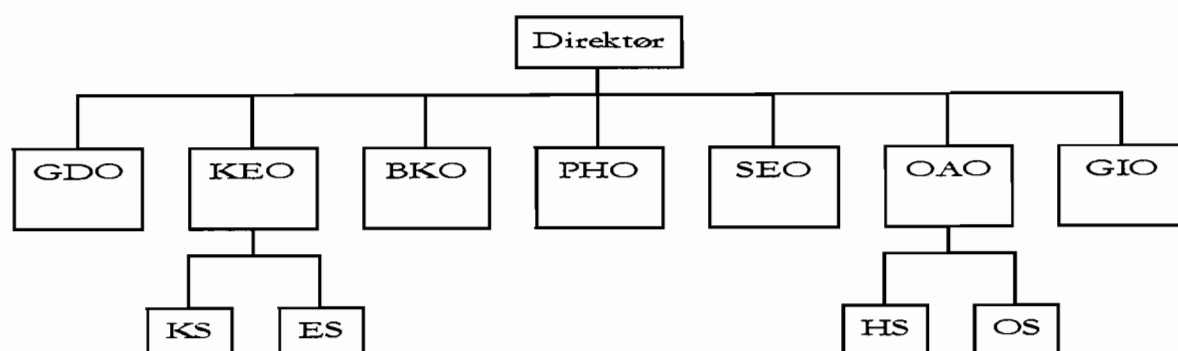
4.1.4 Samisk kulturråd

Jf. kap. 4.1.3. Samisk næringsråd

4.2 Omorganisering av Sametingets administrasjon fom. januar 2001

I forbindelse med den nye organiseringen står Sametinget overfor en del utfordringer for å kunne yte tjenester til Sametingsrådet, tilskuddstyret, språkstyret, plenum, møtelederskapet, kontrollkomiteen, valgkomiteen, valgmennda, gruppene og ikke minst til publikum.

Sametingets organisasjonskart etter omorganiseringen:

Sign: EKV, JMK

Forkortelser:

OAQ: Oahpahusossodat/Opplæringsavdeling

HS: Hálldahusseksjuvna/Forvaltningsseksjonen

OS: Ovdánáhttinseksjuvna/Utviklingsseksjonen

GIO: Giellaossodat/Språkavdeling

GDO: Girjerájus- ja diehtujuohkinossodat/Bibliotek- og informasjonsavdeling

KEO: Kultur- ja ealáhusossodat/Kultur- og næringsavdeling

ES: Ealáhusseksjuvna/Næringsseksjonen

KS: Kulturseksjuvna/Kulturseksjonen

BKO: Birasgáhtten ja kultursuodjalanossodat/Miljø- og kulturminnevernavdeling

PHO: Plána- ja hálldahusossodat/Plan- og administrasjonsavdeling

SEO: Servodatossodat/Samfunnsavdeling

Sametingets administrasjon vil møte store utfordringer hva gjelder koordinering mellom de ulike avdelingenes politikktutforming slik at sammenhengen mellom de ulike strategiene og ulike politiske vedtak ivaretas. Dessuten må kommunikasjon mellom avdelingene fungere optimalt. Store geografiske avstander skal ikke være begrunnelse for kommunikasjonssvikt. Å utvikle lik bedriftskultur i samtlige avdelinger er et av de sentrale utfordringene administrasjonen står overfor i det kommende året.

Sametinget vil på bakgrunn av omorganiseringen omgjøre stillinger og lønsplassering med virkning fra 1. januar 2001 i hht. hovedavtalens § 13. Personalpolitikken i den nye organiseringen vil møte en rekke utfordringer, herunder ny personalplan, helse, miljø og sikkerhet, o.a.

Det er for 2001 bevilget kr 106,9 mill. til Sametinget over post 50. I bevilgningen er informasjonsarbeid og kampanje i tilknytning til sametingsvalget inkludert.

Alle syv avdelinger vil gis en økonomisk ramme for sin virksomhet. Hver avdeling vil få et spesielt ansvar som fagpolitisk sekretariat for Sametingsrådet. Språkavdelingen vil i tillegg få et nært samarbeid med Språkstyret. Kultur- og næringsavdelingen vil likeledes i tillegg ha nær tilknytning til tilskuddstyret. Videre har samtlige avdelinger egen økonomi- og personalforvaltning, derav månedlig rapport over forbruk og integrering av likestilling. Enkelte avdelinger vil også befatte seg med retningslinjer for tilskuddsordninger.

Det har vært en del spørsmål om direktebevilgningene. Utfordringer ligger i utformingen av disposisjonsnotatet og behov for endringer i retningslinjer. I 2001 vil en rekke institusjoner og

Sign: EKW, JMK

organisasjoner få sine tilskudd som direktebevilgning fra Sametingets plenum. Det vil likevel bli slik at den enkelte fagavdeling selv må informere om og ekspedere disse bevilgningene i form av formelt disposisjonsbrev til de det gjelder. Samtidig må avdelingene påse at retningslinjene blir oppdatert i forhold til Sametingets vedtak. Det må likevel understrekes at de nye avdelingene i 2001 fortsatt vil forvalte de tilskuddsordningene de hadde innenfor sitt sektorområde i 2000.

Sametingets direktør vil inneha det øverste administrative ansvaret overfor Sametingsrådet og styrene og er innstillende myndighet på vegne av fagavdelingene overfor disse organene. Innenfor sine saksfelt vil den enkelte avdeling få ansvar for politikktutforming og koordinering, saksbehandling og oppfølging, veiledning internt og eksternt, samt informasjon.

4.2.1 Samfunnsavdelingen

Samfunnsavdelingen skal forestå saksbehandling overfor Sametingsrådet i saker som berører eget fagfelt. I tillegg skal avdelingen ha et samordningsansvar overfor de andre avdelingene innen det juridiske området, og forestå innkalling og møteplanlegging for Sametingsrådet. Avdelingen har ansvaret for klagebehandling av tilskuddssaker tilhørende andre avdelinger. Videre skal avdelingen arbeide med samarbeidsspørsmål, derav samisk samarbeid i Samisk parlamentarisk råd og nordisk samarbeid i forhold til Nordisk råd, nordisk samekonvensjon, fellesmøter mellom presidenter og ministre, samt internasjonalt arbeid i forhold til FN, ILO, WHO, Artisk råd, Barentssamarbeidet og bistand. Andre oppgaver for samfunnsavdelingen er helse- og sosialspørsmål, samferdsel, administrere invitasjoner og Sametingets valgarbeid.

Den økonomiske rammen for Samfunnsavdelingens virksomhet for 2001 vil være kr 2 496 000 over post 01 Driftsutgifter.

4.2.2 Bibliotek- og informasjonsavdelingen

Bibliotek- og informasjonsavdelingen skal ved siden av å forvalte samisk spesialbibliotek og fungere som samordnende informasjonsavdeling for hele Sametinget, også fungere som politisk sekretariat for Sametingsrådet i saker som berører eget fagfelt.

Samisk spesialbibliotek ble overført til Sametinget i år 2000. Det har en unik funksjon ved at den betegnes som Samisk spesialbibliotek utad og fungerer som forvaltningsbibliotek i sametingssystemet. Sametingets mål er å utvikle SSB i retning av å være et ressurscenter for andre bibliotek, og at SSB er en pådriver i utviklingen av samisk bibliotekstjeneste forøvrig. SSB skal bli en sentral aktør i Sametingets informasjonsarbeid, med utvidet opplysnings- og veiledningsansvar overfor eksterne brukere og som et forvaltningsbibliotek overfor interne brukere.

En høyt prioritert oppgave i året som kommer er å få på plass et datasystem for biblioteket som fullt ut støtter samiske tegn. Sametinget har som mål at bibliotekbasen også skal inn på tingets internettsider.

Informasjon om Sametinget er ikke et mål i seg selv, men et virkemiddel for å nå Sametingets mål. En vellykket informasjons- og kommunikasjonsstrategi krever derfor mer enn anskaffelse av ny teknologi. Det avgjørende for å lykkes i dette arbeidet, ligger i det å klare å tilpasse hele organisasjonen, med alle avdelingene også utenfor Karasjok, til de arbeidsmetodene som Sametingets nye informasjonssystem,

Sign EKN, JMK

intranett og internett, åpner for. Dette vil kreve en bevisst og langsiktig innsats av hele organisasjonen. Utgangspunktet må være at alle ansatte og alle politikerne er informasjonsmedarbeidere, og det betyr økt fokus på det informasjons- og veiledningsansvaret man har i forhold til sin rolle i systemet. All erfaring viser at god intern kommunikasjon er en forutsetning for god kommunikasjon til brukerne. Det er en stor fremtidig utfordring å bygge opp en aktiv og målrettet informasjonstjeneste for Sametinget.

Produksjon og vedlikehold av informasjon på Internett er en viktig og arbeidskrevende oppgave. Informasjonen skal være brukerorientert og målrettet, men elektronisk formidling av informasjon er bare en av mange informasjonskanaler Sametinget skal benytte. Etterspørselen etter informasjon er svært stor, både fra publikum, myndigheter og andre samarbeidsparter, og har økt betydelig høsten 2000. Sametingsbygningen har trolig i stor grad bidratt til økt fokus på samiske spørsmål.

Det store omfanget av besøkende har gjort det nødvendig med daglige omvisninger. Sommeren 2001 forventes det at Sametingsbygningen vil bli et mål for turister på reise til eller gjennom Karasjok. I år 2000 var det omkring 30 000 registrerte turister i Karasjok. En viktig utfordring er å finne en balanse mellom de ressursene som brukes på besøkende i bygningen og de ressursene som brukes på det øvrige informasjonsarbeidet.

Sametinget har i dag svært lite informasjonsmateriell om egen virksomhet og samiske spørsmål generelt. Det er nødvendig å utvikle og produsere informasjonsmateriell som tematisk dekker det som etterspørres av publikum. Spesielt er det ønskelig å utarbeide et pedagogisk tilbud til skoleverket. Dette er omfattende og ressurskrevende arbeid.

Utvikling av en helhetlig informasjons- og kommunikasjonsplan for Sametinget er nødvendig, og arbeidet bør være slutført innen utgangen av 2001. Det vil også bli utviklet en plan for å øke deltakelse i valgmanntall og valg.

Avdelingen vil så snart de personellmessige ressursene tillater det, gå i gang med å lage en arkivplan med en samler oversikt over arkivdanning og bevaring, og en oversikt over planer og utredninger. Foruten selve produksjonen av arkivalier, vil planen omhandle ordningen av arkivet, oppbevaringen i aktuelt arkiv, bortsetningsarkiv og fjernarkiv, arkivbegrensning, kassasjon og avlevert arkiv. Det er nå 11 år siden Sametinget ble opprettet, og arbeidet med avlevering av arkivmateriale fra underliggende råd og distriktskontorer vil også begynne snart.

Den økonomiske rammen for Bibliotek- og informasjonsavdelingens virksomhet for 2001 vil være kr 8 545 000 over post 01 Driftsutgifter.

4.2.3 Plan- og administrasjonsavdelingen

Plan- og administrasjonsavdelingen skal ivareta Sametingets administrative fellesfunksjoner innenfor områdene Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), personal- og økonomiforvaltning, herunder arbeidet med budsjett og regnskap, likestilling og plan- og meldingsarbeid. I tillegg skal avdelingen forvalte tilskudd til politiske grupper og organisasjoner definert under post 55. Avdelingen skal også fungere som politisk sekretariat for Sametingsrådet i saker som berører eget fagfelt.

Sign: ERN / JMK

Den økonomiske rammen for Plan- og administrasjonsavdelingens virksomhet for 2001 vil være kr 5 328 000 over post 01 Driftsutgifter og kr 5 762 000 over post 55 Andre tilskudd, totalt kr 11 090 000.

4.2.4 Miljø- og kulturvernavdelingen

Miljø- og kulturvernavdelingen skal ved siden av å forvalte kulturminner etter kulturminneloven også fungere som politisk sekretariat for Sametingsrådet i saker som berører eget fagfelt.

Den økonomiske rammen for Miljø- og kulturvernavdelingens virksomhet for 2001 vil være kr 6 372 000 over post 01 Driftsutgifter og kr 1 970 000 over post 54 Miljø- og kulturvern, totalt kr 8 342 000.

4.2.5 Opplæringsavdelingen

Opplæringsavdelingen skal i tillegg til det som er skissert i kap. 3.2.4., fungere som politisk sekretariat for Sametingsrådet i saker som berører opplæringsspørsmål.

Den økonomiske rammen for Opplæringsavdelingens virksomhet for 2001 vil være kr 12 200 000 over post 01 Driftsutgifter, kr 1 800 000 over post 21 Spesielle driftsutgifter og kr 22 964 000 over post 56 Opplæring og læremidler, totalt kr 36 964 000.

4.2.6 Språkavdelingen

Språkavdelingen skal bl.a. samordne etablering og drift av Sametingets nye språkstyre. I tillegg skal avdelingen fungere som politisk sekretariat for Sametingsrådet i saker som berører språkspørsmål.

Den økonomiske rammen for Språkavdelingens virksomhet for 2001 vil være kr 4.050.000,- over post 01 Driftsutgifter og kr 19.856.000,- over post 53 Språk, totalt kr 23.906.000,-.

4.2.7 Kultur- og næringsavdelingen

Kultur- og næringsavdelingen skal samordne etablering og drift av Sametingets tilskuddstyre, innkalle til møter og se til at sakene blir oversendt og protokollert på en samlet måte. Avdelingen vil ikke ha ansvar for enkeltsaksbehandling innenfor virkemiddelordninger som ikke uttrykkelig er definert til avdelingen enten gjennom budsjettvedtak eller disposisjonsnotat. Kultur- og næringsavdelingen skal også fungere som politisk sekretariat for Sametingsrådet i saker som berører kultur- og næringsspørsmål.

Den økonomiske rammen for Kultur- og næringsavdelingens virksomhet for 2001 vil være kr 5.928.000,- over post 01 Driftsutgifter, kr 22.210.000,- over post 51 Næringsutvikling, kr 17.245.000,- over post 52 Kultur og kr 1.300.000,- over post 57 Internasjonalt samarbeid, totalt kr 46.683,-.

4.3 Sluttord

Den nye organiseringen med avdelingsvise økonomiske rammer er spennende. Det stiller bl.a. strengere krav til budsjettenking og økonomiske rapporteringer for den enkelte fagavdeling. Likeledes vil mål, strategi og tiltak i forbindelse med virkemiddelsbruken medføre utfordringer for avdelingene.

Sign. EKN, JMK

Det er knyttet relativt stor usikkerhet til driften av det nye sametingsbygget. På denne bakgrunn er det lagt inn høyde for dette i driftsbudsjettet og det gjenstår å se om dette holder.

En stor utfordring er om reorganiseringen makter å klargjøre de formelle administrative ansvarslinjene. Den administrative rollen er tosidig, nemlig å ivareta politiske sekretariatsfunksjoner og utøve forvaltningsfunksjoner. Når Sametinget for ettertiden skal fungere mer enhetlig og samordnet, krever det oppmerksomhet for betydningen av en tett samhandling mellom det politiske og administrative nivået. Dette fordrer jevnlig møter mellom politisk og administrativ ledelse hvor det utveksles informasjon, gis signaler om aktuelle saker, problemstillinger og strategier.

Merknad 1 fra representant Josef Vedhugnes, APs sametingsgruppe:

PKT 1.2 FORHOLDET MELLOM SAMETINGET OG SENTRALE MYNDIGHETER

(s.48) Arbeiderpartiets sametingsgruppe legger stor vekt på at Sametingets formuleringer og vedtak skal være klarest mulig for å unngå uheldige tolkninger og uro om hva Sametinget mener om bl.a. begrepet ”samisk selvbestemmelse” (s.48) og ”samenes rettigheter til egne landområder, vann og naturressurser” (i pkt 1.3 s.50) herunder ”samiske områder”.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe har tidligere anmodet om avklaringer på ovennevnte begreper, og særlig i brev av 15.02.98 er sametingspresidenten anmodet om å klargjøre hva sametingsrådet legger i begrepene som ofte benyttes og som vi som samepolitikere igjen får et spørsmål om i våre valgdistrikter. Igjen ser vi i årsberetningen 2000 at disse begrepene brukes, uten at det følger en nærmere presisering av bl.a. ”selvbestemmelse” og ”samenes rettigheter til egne landområder, vann og naturressurser”.

Av hensyn til debatten både i Sametinget, og den offentlige debatt, vil Arbeiderpartiets sametingsgruppe måtte be om en avklaring på hvilke områder av Norge Sametingsrådet definerer som ”samiske områder”, og som blant annet kan forventes å komme under en ny samisk forvaltning. Som en følge av målsettingene om samenes rett til å bestemme over egne områder, er det derfor også nødvendig å klargjøre forvaltningsforholdet mellom Sametinget og andre offentlige organer.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe legger følgende foreløpige presisering av ”selvbestemmelse” til grunn:

”Med begrepet ”selvbestemmelse” menes samenes kollektive rett til reell innflytelse over sin egen økonomiske, sosiale og kulturelle utvikling, slik dette blant annet er nedfelt i ILO-konvensjon nr 169, og i grunnlovsparagrafen om samenes rettsstilling.”

I alle områder hvor det finnes samer, så lever samer side om side med andre folkegrupper, og det gjør at samer i de fleste områder ikke ensidig kan hevde en eksklusiv samisk rett til å bestemme over alt og alle. Det som derimot kan hevdes, er at en ikke ensidig ekskluderes fra all rett til å bestemme i disse områdene.

Overføring av forvaltningsansvar og myndighet

(s.49) Staten har overført flere forvaltningsoppgaver til Sametinget, og Arbeiderpartiets sametingsgruppe er fornøyd med den utviklingen som har skjedd den siste periode. Overføring av oppgaver til Sametinget er avhengig av at Sametinget har nødvendige ressurser til å kunne ivareta økte forvaltningsoppgaver. Arbeiderpartiets sametingsgruppe er enig med Sametingsrådet og er bekymret dersom noen budsjett-rammer reduseres eller sementeres ved overføring av oppgaver til Sametinget.

Sign: _____

EKW, JMK

(s.49) Arbeiderpartiets sametingsgruppe vil sterkt anbefale at det utvikles gode formaliserte relasjoner mellom Sametinget og Stortinget i oppfølgingen av Regjeringens forslag til statsbudsjett og årlige meldinger om Sametingets virksomhet.

(s.50) Arbeiderpartiets sametingsgruppe er fornøyd med at sentrale myndigheter nå har gitt økt selvbestemmelse og innflytelse i budsjettssammenheng innenfor de tildelte rammer fra Stortinget, selv om rammene burde ha vært rommeligere. Gruppen vil også påpeke at tilstrekkelige rammebevilgninger er av avgjørende betydning i oppbygging av ordninger for samer.

Kontaktutvalget for samiske kulturspørsmål

(s.50) Arbeiderpartiets sametingsgruppe vil anbefale at utvalgets mandat og oppgaver mht samiske kulturspørsmål tas opp til gjennomgang med sikte på å løse fremtidig behov. For å oppnå dette kan det være aktuelt at staten går inn med ressurser til å få fremdrift i Sametingets mulighet til å delta i arbeidet.

Pkt 1.3 Framtidige utfordringer

Arbeiderpartiets sametingsgruppe ser i likhet med Sametingsrådet en stor utfordring i å *”arbeide for en styrking av urfolks rettigheter på nasjonalt og internasjonalt nivå (s.50)”*, og gruppa mener at dette arbeidet må skje i nær dialog og forståelse med norske statsmyndigheter. Det som bl.a. må avklares er hva som skal betegnes som *”samenes rettigheter”* og hva som skal ligge i begrepet *”egne landområder, vann og naturressurser”*.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe kan ikke slutte seg til påstanden i årsberetningen hvor følgende siteres: (på s.50, pkt 1.3, 1.avsnitt) *”Det samiske folk har ikke den nødvendige rettsikkerhet til å hevde sin rett for domstolene”*. Gruppen viser til at samenes rettsikkerhet normalt ikke er svakere enn den øvrige befolkningens, men det er påkrevd en styrking av forståelse for samisk kultur og oppfatninger. Ut fra bl.a. dette har den norske stat nå bestemt å opprette et indre Finnmark dommerembete til Tana, og gruppa ser dette som en god utvikling i å forbedre samenes rettssikkerhet.

Fylkeskommuner

(s. 52 siste avsnitt) Arbeiderpartiets sametingsgruppe har en bred oppfatning om oppgavefordeling mellom forvaltningsnivåene, og kan vanskelig på dette tidspunkt gi en fullstendig tilslutning til å nedlegge fylkeskommuner til fordel for andre forvaltningsnivåer eller opprettelse av nytt struktur.

Mineralressurser og mineralloven

(s.53, 1. avsnitt) Arbeiderpartiets sametingsgruppe ser mineralressurser som viktig element i spørsmålet om samenes rettigheter til land og vann. Ut fra dette må norske statsmyndigheter vise særlig varsomhet i å samtykke letevirksomhet og utvinning så lenge rettighetsspørsmålene ikke er endelig avklart. Gruppen vil understreke nødvendigheten av at den nye mineralloven ikke vedtas før de samiske rettighetsforholdene blir behandlet i Stortinget.

Reindriftsforhandlinger

(s.54) Sametinget har observatørstatus på statens side under de årlige forhandlinger om en reindriftsavtale. Arbeiderpartiets sametingsgruppe er enig i at man bør få en gjennomgang av denne ordningen, men det er ikke sikkert at en selvstendig rolle er den beste løsningen. Man bør i denne gjennomgangen også se på den eksisterende interne organisering av statens forhandlingsutvalg.

Utmarkshosting

Sign: EKN / JMK

(s.55, 2. avsnitt) Arbeiderpartiets sametingsgruppe er usikker på hva sametingsrådet legger i uttalelsen om at "Regjeringen v/ Statsskog har fratatt fastboende samer rettigheter i tilknytning til utmarkshøsting". Det gruppa ser som reduserte rettigheter over tid er innføring av loven om motorisert ferdsel i utmark, og praktisering av denne kan gi uheldige og ulik praktisering fra kommune til kommune. Videre er det innført strengere regler mht å bygge utmarkshytter, hvilket kan være av det gode for å unngå uthuling med utstrakt bygging av hytter i utmarka.

Den sjøsamiske befolkning har en selvstendig rettsgrunnlag til sine ressurser i sine lokale områder.

Sel, kongekrabbe og fiskeressurser

(s.55) Arbeiderpartiets sametingsgruppe er tilfreds med at det iverksettes tiltak for kyst- og fjordområder i samiske strøk. "Livet" i flere fjorder er i ubalanse, og ulike tiltak må snarest iverksettes for å sikre en fortsatt bosetting. Selen og kongekrabben har for mange vært en forbannelse, men den kan også bli en ressurs dersom forholdene legges til rette for lokal uttak og produksjon, samt markedsføring og omsetning (et verdiskapingsprogram).

Samisk vitenskapsbygg i Kautokeino

(s. 64) Arbeiderpartiets sametingsgruppe slutter seg til Sametingsrådets henvendelse til flere departementer om å realisere et samisk vitenskapsbygg til Kautokeino.

Internett

Arbeiderpartiets sametingsgruppe ser det som viktig at Sametingets virksomhet kommer på internett, og at storsamfunnet kan få en best mulig innsyn i Sametingets politiske og forvaltningsmessige oppgaver og myndighet.

Naturmiljø

Arbeiderpartiets sametingsgruppe er betenkt over at vern av natur i noen sammenhenger kan gå utover lokale samfunnenes adgang til å nytte tradisjonelle utmarksnringer. Her vises til den planlagte utvidelse av Stabbursdalens nasjonalpark, hvor gruppa kan gi tilslutning til en redusert utvidelse, men at det planlagt landskapsverneområde begrenses betydelig i forhold til forslaget fra fylkesmannen. Videre må lokalbefolkningen og reindriftsutøvere få adgang til motorisert ferdsel til næringsutøvelse, uttak av brensel og uttak av lovlig elgslakt.

Arbeiderpartiets sametingsgruppe anmoder Regjeringen å medvirke til at det snarest blir framforhandlet en avtale om bruken av Halkavarre skytefelt i Porsanger. Denne bruksavtalen må omfatte reindriftens, jordbrukets og lokalbefolknings næringsinteresser. Sentralt i forhandlingene må vertskommunen være en aktiv deltaker.

Forslag 1, representant Klemet Erland Hætta, NSRs sametingsgruppe:

Retts hjelpskontoret Indre Finnmark

Sametingets president tok i brev av 13.04.2000 kontakt med Stortingets Justiskomite i anledning behandlingen av St.meld. nr. 25 (1999-2000) Om fri retts hjelp. Fra Sametingets side ble betydningen av Retts hjelpskontoret understreket, spesielt med tanke på rettsikkerheten for befolkningen i de fire kommunene Kautokeino, Karasjok, Tana og Nesseby. Sametinget så det som et mål at hele virksomheten blir statlig finansiert. Stortinget ba i sin behandling om at virksomheten i hovedsak bør drive etter

Sign: EKN / JMK

rammene for rettshjelpsloven. Det ble blant annet vist til at kontoret ikke lenger skal gi fri rettshjelp til alle.

Sametinget ser det som svært viktig at man i fortsettelsen sikrer at sentrale grupper som tidligere har benyttet seg av tilbudet, ikke blir utstengt. Det gjelder i særlig grad primærnæringsutøvere som reindriftssamer, jordbrukere og kystfiskere. Sametinget finner grunn til å minne om bakgrunnen for opprettelsen av Rettshjelpskontoret. Det er lav advokatdekning i disse kommunene, kun en advokat på deltid. Dessuten vet man av erfaring at befolkningen i disse kommunene ut i fra språklige og kulturelle hensyn i mindre grad enn ellers kontakter advokater. Sametinget mener det er grunn til å understreke den spesielle situasjonen i indre Finnmark, og at driften av Rettshjelpskontoret må opprettholdes på et forsvarlig nivå tilpasset de kulturelle forhold man har i området.

Forslag 2, Geir Tommy Pedersen, NSRs sametingsgruppe:

Tillegg til punkt 1.3 Framtidige utfordringer, etter 1. avsnitt:

Sametinget forventer at Regjeringen sørger for at det inngås avtale mellom Forsvaret og reindriften i forbindelse med Hålkavárre og Porsangmoen skytefelt. Videre er det viktig at Sametinget og lokale myndigheter og næringer er holdt orientert om saken.

Side 57 etter 1. avsnitt:

Videre er det viktig at det setter i verk tiltak som skal forebygge mobbing, intoleranse, fremmedfrykt, vold og rasistiske holdninger generelt i det samiske og norske samfunnet og spesielt i barnhager og i skolene. Sametinget ber Regjeringen prioritere særskilte midler til dette forholdet.

Side 59 etter 4. avsnitt:

Sametinget henstiller til Kulturdepartementet å ta ansvaret for at samisk tusenårssted Øst-Samisk museum kan etableres og at det avsettes midler over statsbudsjettet i 2002.

III. Votering

Av 39 representanter var 36 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 2 ble enstemmig vedtatt.
2. Forslag 1 ble enstemmig vedtatt.
3. Sametingsrådets instilling, unntatt allerede vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

Sign: EKN / JMK

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Ragnhild L. Nystad, saksordf.	
2.	Josef Vedhugnes	Ragnhild Lydia Nystad
		Sven-Roald Nystø
		Josef Vedhugnes
3.	Olaf Eliassen	
4.	Geir Tommy Pedersen	
5.	Nils O. Nilsen	
6.	Eva Josefsen	Egil Olli
		Geir Tommy Pedersen
7.	Klemet Erland Hætta	
8.	Per Solli	
9.	Ragnhild Lydia Nystad	
10.	Johan Mikkel Sara	
11.	Margreta Påve Kristiansen	
12.	Jarle Jonassen	
13.	Willy Ørnebakk	
14.	Olav M. Dikkanen	
15.	Per Edvin Varsi	
16.	Sven-Roald Nystø	
17.	Per A. Bæhr	
18.	Egil Olli	Johan Mikkel Sara
		Egil Olli
19.	Eva Josefsen	
20.	Geir Tommy Pedersen	
21.	Amund Eriksen	
22.	Ragnhild Lydia Nystad	
	Sven-Roald Nystø (til forr.orden)	
	Johan Mikkel Sara (til forr.orden)	

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

1 Framtidig politikkutforming

1.1 Årsmeldingens perspektiver

I følge sameloven § 1-3 skal Sametingets årsmelding oversendes Kongen. Regjeringen fremlegger for Stortinget en årlig stortingsmelding om Sametingets virksomhet. Sametingets meldingsrutiner innehar samtidig et 4-års perspektiv. Stortinget har i tilknytning til vedtak om sameloven også besluttet at det en gang i hver stortingsperiode fremlegges melding om de tiltakene som iverksettes for å sikre og utvikle

Sign: EKN, JMK

samenes språk, kultur og samfunnsliv. En prinsippmelding skal således inneholde en mer grundig og prinsipiell drøfting av Regjeringens samepolitikk i hver stortingsperiode.

1.2 Forholdet mellom Sametinget og sentrale myndigheter

Sametinget er et samisk folkevalgt organ som handler på vegne av det samiske folk. Det er enighet om at Sametinget som politisk organ ikke er underordnet Regjeringen, og kan derfor ikke instrueres eller kontrolleres av Regjeringen. Den todelte funksjonen til Sametinget som både folkevalgt organ og forvaltningsorgan krever spesiell tilrettelegging og oppfølging (jf. St.meld. nr.7 (2000-2001) punkt 3.1 s.34). Sett fra myndighetenes side er en av de viktigste rollene for Sametinget å være premissgiver i samfunnsutformingen for å ivareta, styrke og utvikle det samiske samfunnet. Sametinget slutter seg til at økt innflytelse i samiske saker er viktig for Sametinget, men det er ikke tilstrekkelig. Utfordringen nå er å utvikle Sametingets myndighet, og gi Sametinget en klarere definert rolle i landets konstitusjon, slik at målsettingen i Grunnlovens § 110a om samiske rettigheter får et klarere konkret innhold, sett i perspektivet om samisk selvbestemmelse.

Sametinget har merket seg at Regjeringen tar sikte på å drøfte Sametingets rolle som offentligrettslig og samepolitisk organ i den kommende prinsippmeldingen om samepolitikken. Sett fra Sametingets side er ikke dette tilstrekkelig. Dette er en gjensidig prosess som må foregå fortløpende mellom Sametinget og de sentrale myndighetene. Sametinget har i flere sammenhenger fremmet krav om en forhandlingsmodell for arbeidet med samiske saker. Tinget har merket seg at Regjeringen mener at en slik modell vil innebære en helt ny praksis innen forvaltningen og vil måtte avveies mot grunnleggende konstitusjonelle prinsipper, og ber Sametinget utrede nærmere hva som menes med forhandlinger (jf. St.meld. nr.7 (2000-2001) kap.3 s.34). Spørsmål vedrørende forhandlinger vil være et av flere temaer i en framtidig gjensidig fortløpende prosess om Sametingets myndighet og rolle.

Sametinget legger stor vekt på å utvikle et nært og forpliktende samarbeid mellom Sametinget og sentrale myndigheter. De viktigste samarbeidsrelasjonene formelt sett er knyttet til Sametingets årsmelding (jf. sameloven § 1-3) og Sametingets forslag til tiltak på de årlige statsbudsjettene.

Når det gjelder årsmeldingen er det positivt at Regjeringen har etablert en praksis med å gi tilbakemelding på grunnleggende problemstillinger Sametinget reiser i sine årsmeldinger (jf. bl.a. St.meld. nr. 48 (1998-99) og i St. meld. nr. 7 (2000-2001)). Denne praksisen er det ønskelig at Regjeringen fortsetter med i fremtiden.

Sametinget har oppnådd økt innflytelse og selvstendighet i budsjettssammenheng ved at Sametinget i 1999 ble gitt unntak fra Bevilgningsreglementets § 4. Sametinget får nå bevilgningen fra Kommunal- og regionaldepartementet, Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet og Barne- og familiedepartementet over 50-poster. Sametinget kan dermed fordele ressursene på eget budsjett innenfor de rammene som er gitt i Stortingets budsjettvedtak. Sametinget mener at rutiner og prosedyrer for behandling av samiske budsjettsaker bør videreutvikles. Da Sametinget nå er en nettobudsjettert virksomhet, forutsetter vi at framtidige overføringer til Sametinget foretas i form av post 50 bevilgninger.

Sametinget viser til at dialogen mellom Sametinget og Regjeringen har utviklet seg positivt når det gjelder budsjettsaker. Dette bør følges opp når det gjelder andre saksområder. Vi har merket oss at Regjeringen i større grad vil ta initiativ til regelmessig dialog og Samarbeid med Sametinget (jf. St.meld. nr.7 (2000-2001

Sign: EKN / JMK

kap. 3 s.34). Sametinget forutsetter at Kommunal- og regionaldepartementet som samordningsdepartement i samiske saker, koordinerer dette arbeidet i sterkere grad.

Når det gjelder forholdet mellom Sametinget og Stortinget i oppfølgingen av Regjeringens forslag til statsbudsjett og årlige meldinger om Sametingets virksomhet, fungerer ikke dette tilfredsstillende. De ulike fagkomiteene har forskjellig praksis i måten å forholde seg til Sametinget på. Det er ikke tilfredsstillende at noen fagkomiteer forholder seg til Sametinget tilsvarende hvilket som helst lobbyorgan. Det er derfor behov for en klarere prinsipiell drøfting av Stortingets forhold til Sametinget, og hvordan samarbeidet skal tilrettelegges i praksis. Sametinget har fremmet konkrete forslag om dette overfor Stortingets presidentskap.

Sametinget gjør oppmerksom på at det samiske samfunnet fortsatt er i en oppbyggingsfase der det er stort behov for midler og ressurser. Sametinget vil påpeke at det er et stort gap mellom Sametingets prioriteringer og Stortingets rammebevilgninger.

Sametinget har også i denne valgperioden bedt om økt myndighet på en rekke samfunnsområder. Regjeringen og Stortinget har stort sett svart med overføring av forvaltningsansvar for eksisterende ordninger og institusjoner. Dette omfatter Samisk spesialbibliotek, oppgaver innen utdanningsforvaltningen og det særskilte samiske barnehagetilskuddet. Myndighet som er overført er:

- Den budsjettmessige frihet som unntaket fra Bevilgningsreglementet § 4 medfører.
- Myndighet og oppgaver innen utdanningsområdet, jf. opplæringsloven § 6-4.

Overføring av forvaltningsansvar og arbeidsoppgaver til Sametinget er viktig. Sametinget har merket seg at Regjeringen fortsatt fortløpende vil vurdere overføring av myndighet og ansvar til Sametinget i saker som angår den samiske befolkningen (jf. St.meld. nr. 7 (2000-2001) punkt 3.1 s.34). Sametinget gjør oppmerksom på at Regjeringen gikk inn for å overføre forvaltningsansvaret for statstilskuddene til Samisk musikkfestival, Beaivváš Sámi Teahter, og De Samiske Samlinger til Sametinget i 1997. Dette gjelder også stipend til samiske kunstnere (jf. St.meld. nr. 41 (1996-97) punktene 12.8 s.60). Flertallet i Stortingets kommunalkomiteé sluttet seg til dette (jf. Innst.S. nr. 145 (1997-98). Kulturdepartementet overførte statstilskuddet til Samisk musikkfestival til Rikskonsertene i 1999. Resultatet ble en nedgang i det årlige tilskuddet. Urfolkfestivalen Riddu-Riddu fikk også reduserte tilskudd. For å berge disse to festivalene, har Sametinget over sitt budsjett for 2001 opprettet en grunntilskuddsordning med kr 350 000 til hver.

Regjeringen har ikke tatt noen initiativ til å overføre noen av de nevnte institusjonene til Sametinget. I oktober 2000 vises det fortsatt til tilskuddsordningen for blant annet disse institusjonene på Kulturdepartementets budsjett (jf. St.meld. nr. 7 (2000-2001) punkt 4.2.2 s.38). Kunstnerstipendet er heller ikke overført Sametinget. Kontaktutvalget for samiske kulturspørsmål ble opprettet i 1994 for å legge til rette for en samlet vurdering av tiltak rettet mot samisk kultur og dermed sikre den beste utnyttelsen av ressursene. Kulturdepartementet mener at utvalget fyller den tiltenkte rolle på en egnet måte (jf. St.meld. nr. 41 (1996-97) punkt 12.2 s.53). Sametinget kan ikke slutte seg til dette. Utvalgets arbeid har ikke medført merkbar framdrift i samiske kultursaker. Sametinget finner det derfor ikke riktig å prioritere økonomiske og personellmessige ressurser til å delta i kontaktutvalget. Det bør legges ned.

Sign: _____

EKN, JMK

1.3 Framtidige utfordringer

Sametinget vil arbeide for en styrking av urfolks rettigheter på nasjonalt og internasjonalt nivå. Sametinget er bekymret over den senere tids utvikling av at samiske sedvanemessige rettigheter til utmark avgjøres ved domstoler, samtidig med at rettighetsproblematikken generelt ikke er avklart. I den forbindelse vises det til Utmarkskommisjonens virksomhet i Troms og Nordland og til de privatrettslige reinbeitearealkonflikter i sørsamisk område. Det samiske folk har ikke den nødvendige rettsikkerhet til å hevde sin rett for domstolene. Dette gjelder både i forhold til juridiske og økonomiske spørsmål. Sametinget forventer at den norske stat gjør sitt til at samenes rettstilling fullt ut på en betryggende måte ivaretas i nasjonale og internasjonale domstoler.

Sametinget forventer at Regjeringen sørger for at det inngås avtale mellom Forsvaret og reindriften i forbindelse med Hålkavárre og Porsangmoen skytefelt. Videre er det viktig at Sametinget og lokale myndigheter og næringer er holdt orientert om saken.

Det vises også i den forbindelse til redegjørelsen omkring FN-arbeidet med **urfolkserklæringen** og spørsmålet omkring selvbestemmelse. Det er viktig at Sametinget får en mer fremtredende rolle i arbeidet med menneskerettigheter, både innenfor Norges grenser og utad på den internasjonale arenaen.

Spørsmålene vedrørende urfolkserklæringen bør drøftes på et nivå som er tilfredsstillende og hvor man tar høyde for likeverdighet i drøftelsene. Folkerettens prinsipper om urfolks rettigheter er klar, og gir uomtvistelig uttrykk for at statene må anerkjenne og stadfeste urfolksrettigheter med grunnlag i vedkommende folks rettssystemer og rettsoppfatninger. Samenes rettigheter til egne landområder, vann og naturressurser må respekteres og anerkjennes, og grunnleggende spørsmål vedrørende samiske rettigheter og livsvilkår i fremtiden må avgjøres gjennom drøftinger og forhandlinger mellom Sametinget og staten. En sentral oppgave vil være å innføre *forhandlingsplikten* mellom samene og norske myndigheter i saker hvor dette etter samenes vurdering er nødvendig, særlig på feltene kultur, næring og rettigheter. Denne plikten bør omfatte mer enn en konsultasjon, og må medføre gjensidige forpliktelser. Forhandlingsplikten må reguleres i det norske lovverket. Når det gjelder spørsmålet om urfolks rett til selvbestemmelse gjenstår sentrale prosesser, da det ser ut til at det er ulik forståelse av begrepet selvbestemmelse. Sametingets prinsipp er at urfolk er likeverdig med andre folk. Urfolks rett til selvbestemmelse er nært tilknyttet generell menneskerettigheter. Sametinget forventer at den norske stat bidrar aktivt til at urfolkenes rettigheter og livsvilkår sikres ved at urfolkserklæringen vedtas i FN innen utgangen av urfolkstiåret.

Sametinget vil arbeide for at det legges til rette for at **forum for urfolksspørsmål i FN** blir et effektivt organ i urfolkssaker.

En av de fremste oppgavene for Sametinget i **Barentssamarbeidet** er å styrke urfolksarbeidet. Framgangen i urfolksarbeidet har etter Sametingets mening ikke vært tilfredsstillende. Sametinget viser til at Regjeringen mener at det praktiske urfolksarbeidet er lagt til Barentssamarbeidets regionale nivå, og at hovedoppgaven for det mellomstatlige samarbeidet og de årlige utenriksmøter dermed er særlig å gi urfolksarbeidet politisk støtte (jf. St.meld. nr. 7 (2000-2001) punkt 4.13.5 s. 47). Dette representerer ikke noe framskritt i forhold til tidligere tider. Regjeringen har tidligere uttalt at den gjennom det pågående arbeidet i Barentsregionen vil delta i utviklingen av et helhetlig program for urfolk i regionen (St.meld. nr. 41 (1996-97) kap. 5 og boks 5.1 s. 18-19). I St. meld. nr. 18 (1997-98) Tillegg til nr. 41, uttales det at

Sign: EKN / JMK

Regjeringen har som målsetting at samene skal bli representert i Barentsrådet (jf.boks 18.1 s. 22). Utenriksdepartementene i Norge, Sverige og Finland har deltatt i finansieringen av utarbeidelsen av Handlingsprogrammet for urfolk i Barentsregionen 2000-2003. Spørsmålet om urfolkene eller samenes representasjon i Barentsrådet har ikke vært fulgt opp av departementet overfor Sametinget eller andre urfolksorganer i Barentsregionen.

Sametinget viser til at arbeidet med urfolksspørsmål i Barentssamarbeidet har stagnert på grunn av mangel på ressurser. De siste 4 år har det vært gjennomført noen prosjekter, samt at Handlingsprogrammet for urfolk 2000-2003, er utarbeidet. Regionrådet vedtok i 1999 prosjektdelen i programmet. Urfolksamarbeidet har et ubrukt potensiale. Skal det kunne gis et løft, forutsettes det at nødvendige ressurser stilles til disposisjon for gjennomføring av handlingsprogrammet, og at det gjennomføres noen organisatoriske endringer.

Samisk parlamentarisk råd (SPR) har 06.10.00 foreslått følgende organisering med hensyn til samisk representasjon i Barentsregionens organer: 1: SPR oppnevner samenes representant i Regionrådet, 2: SPR oppnevner samiske representanter til eventuelle arbeidsgrupper i Barentssamarbeidet, og 3: Urfolkene i regionen får én representant i Barentsrådet. Sametinget har sluttet seg til dette, og mener i tillegg at Barentssekretariatets urfolksmedarbeider blir fast representant for urfolkene i Regionkomitéen. En nærmere avtale om dette utarbeides mellom Sametinget og Barentssekretariatet for kommende 2-års periode .

Sametingets deltakelse i **Arktisk råd** hemmes av manglende ressurser som gjør at Sametinget ikke kan delta med den ønskede tyngden. Det er et ønske at Samisk parlamentarisk råd kan bli satt i stand til å ta på seg dette arbeidet, men dette tilsier at rådet må få tilført de nødvendige økonomiske ressursene.

Utenriksdepartementet godkjente oppfølgingsplanen for arbeidet **med urfolk i bistanden**, 12.09.1999. Sametinget fikk liten mulighet til å delta i utarbeidelsen av denne, utover administrativ deltakelse på et arbeidsseminar i saken. Oppfølgingsprogrammet beskriver en rekke problemstillinger Norge må ta stilling til med hensyn til det framtidige engasjementet overfor urfolk i bistanden. Blant annet gjelder dette eventuell medvirkning fra Sametinget. Sametinget er hittil ikke invitert til å delta i drøftelsen av Sametingets eventuelle framtidige rolle i bistandsprogrammet for urfolk, verken av Utenriksdepartementet eller NORAD. Sametinget beklager dette meget sterkt.

En av de viktigste oppgavene knyttet til **Samisk parlamentarisk råd** for øyeblikket, er å arbeide fram en tilfredsstillende finansiering av sekretariatsfunksjonene. Det ble søkt om kr 200.000,- fra Utenriksdepartementet til å dekke merutgiftene sekretariatsfunksjonen medfører. Denne søknaden ble avslått av Utenriksdepartementet under henvisning til at de ikke disponerer midler til slike formål. Saken ble tatt opp i fellesmøtet med ministrene som ble avholdt 02.11.00 og det ble der bestemt at man skulle utrede mulige finansieringskilder. Som et samarbeidsorgan har Samisk parlamentarisk råd ikke bare behov for å koordinere arbeidet mellom tingene, men også det arbeidet som retter seg mot nasjonalt og internasjonalt nivå. Det er nødvendig at arbeidet med samiske spørsmål også koordineres mellom de nasjonale myndighetene, og at dette skjer i et samarbeid med sametingspresidentene.

Samarbeidet mellom sameministrene og sametingspresidentene er nå formalisert, men arbeidet i seg selv har ennå ikke kommet skikkelig i gang. For Sametinget vil det være nødvendig å finne frem til en mest mulig hensiktsmessig samarbeidsform med de øvrige sametingene.

Sign EKM / JMK

Sametinget har foretatt en omorganisering av sitt arbeid med **samisk språk**. Dette medfører at det må foretas endringer i samelovens språkregler. Det gjelder bestemmelsen i § 3-12 om Samisk språkråd. Sametinget vil fremme et forslag om dette overfor Kulturdepartementet. Samtidig vil Sametinget foreslå en utvidelse av forvaltningsområdet for samisk språk (§ 3-1). I tillegg vil Sametinget foreslå endringer i Samelovens valgregler/bestemmelser.

Når det gjelder de framtidige utfordringene vedrørende **oppgavefordeling mellom stat, region og kommune** vil Sametinget arbeide for at de samiske sakene ivaretas bedre i det norske politiske systemet enn tilfellet er i dag. Det regionale nivået er under omlegging. Sametinget viser til at:

1. Fylkeskommunen har mistet fordelingen av regionalpolitisk økonomisk støtte, men skal ha en strategisk rolle gjennom arbeidet med regionale utviklingsprogram (RUP). RUP-ene skal likevel godkjennes av Kommunaldepartementet.
2. Fylkeskommunen må samarbeide over fylkesgrensen med andre fylkeskommuner på flere saksområder. Det største saksområdet; sykehusene og spesialisthelsetjenestene (andrelinjetjenesten), overtas av staten.
3. Fylkesplanleggingen i tradisjonell forstand har mistet noe av sin funksjon. Kommunene har bygd opp en betydelig planleggings- og tiltakskompetanse, og oppfatter fylkeskommunen å være til hinder for den kommunale egenutvikling.
4. Fylkeskommunen har ikke evnet å utvikle reelle tjenestetilbud overfor den samiske befolkningen med utgangspunkt i statens prinsipielle samepolitiske nyorientering og internasjonal urfolkspolitikk.

På denne bakgrunnen mener Sametinget at fylkeskommunen bør legges ned i sin nåværende form. Et nytt regionalt nivå bør vurderes opprettet i et landsdelsperspektiv. Sametinget forutsetter at samiske spørsmål bygges inn i det nye regionnivået fra grunnen av med utgangspunkt i hensynet til samene som et urfolk i landet. Dette gjelder også uansett framtidig løsning som velges i funksjonsfordelingen mellom stat, region og kommune.

Samiske områder har et potensial med hensyn til økonomisk virksomhet basert på fornybare og ikke-fornybare ressurser. Antatt rike **mineralressurser** har også blitt gjenstand for økende oppmerksomhet. Sametingets prinsipielle holdning er at vi ikke samtykker i å gi letetillatelse så lenge rettighetsspørsmålet ikke er avklart. Det er ikke forsvarlig å gi letetillatelse så lenge det samiske folk ikke har oppnådd tilstrekkelig kontroll over og innflytelse i forvaltningen av de mineralske ressursene. Når det samiske folk i tråd med folkerettslige forpliktelser er sikret en nødvendig innflytelse med hensyn til naturressursene i samiske områder og eiendomsretten er anerkjent, vil Sametinget på bredt grunnlag vurdere på hvilken måte utforskningen av mineraler i de samiske områder skal foregå. Dette innebærer at Sametinget vil bestemme om og eventuelt hvordan mineralressurser i de samiske områdene skal utnyttes i fremtiden. I dette ligger det klare føringer på hvordan ressursene i samiske bosettingsområder bør forvaltes. Det er derfor viktig at Regjeringen legger opp til at den nye mineralloven ikke skal vedtas før samiske rettighetsforhold blir behandlet i Stortinget.

I **verne- og utbyggingsaker** er det viktig at det i vurderingen spesielt vektlegges hvilke konsekvenser eventuelle verne- og utbyggings tiltak vil medføre for det samiske samfunnet som helhet. En av de viktigste

Sign: EKN / JMK

rollene for Sametinget er å utforme politikken og legge rammene for utviklingen i det samiske samfunnet. Det er derfor viktig at Sametinget holdes orientert om saker som har stor betydning for det samiske samfunnet.

Sametinget har vedtatt samisk kulturminneplan 1998-2001. Grunnlaget for Sametingets politikk er langsiktig nærings- og samfunnsutvikling i samiske områder der bruken av naturressursene ikke må overskride naturens bæreevne. Begrepene miljø, natur og kultur henger nært sammen. Sametinget tar derfor sikte på å integrere **miljøperspektivet** i hele Sametingets arbeid og virksomhet for å kunne bidra til å realisere en miljøvennlig praksis i det samiske samfunnet gjennom å synliggjøre og understøtte handlingsalternativer som peker i bærekraftig retning. Sametinget vil derfor iverksette arbeidet med å utvikle en **miljømelding** som omhandler Sametingets miljø- og arealperspektiver. Tinget inviterer Miljøverndepartementet til et konstruktivt samarbeid i utarbeidelsen av meldingen.

FN-konvensjonen om sivile og politiske rettigheter har fått fornyet aktualitet etter at den i 1999 ble en del av norsk rett. Dette innebærer at konvensjonen ikke lenger bare stiller folkerettslige forpliktelser for Norge som stat, men at norske domstoler og forvaltning nå er forpliktet til å anvende konvensjonen som en del av den interne rett når det treffes konkrete avgjørelser. Artikkel 27 har en kjernesone som forplikter den norske stat til å respektere samiske rettigheter. Staten må unnlate å foreta seg noe som krenker disse rettighetene og den har plikt til å beskytte rettighetene mot inngrep. Sikringen av naturgrunnlaget for urfolkets leveveier er derfor en viktig del av statens forpliktelser overfor urfolket. Staten må forklare hvordan de tenker seg å gjennomføre de forpliktelsene konvensjonen gir.

I St. meld. Nr. 21 (1999-2000) Menneskeverd i sentrum, blir det forslått å opprette et **kompetansesenter for urfolksrettigheter** i Nord-Norge. Sametinget anser etableringen av et eget kompetansesenter for urfolksrettigheter som svært viktig og har anbefalt dette etablert i tilknytning til de eksisterende, samiske kompetansemiljøene i Kautokeino, nemlig Nordisk samisk institutt og Samisk høyskole. Begge disse institusjonene har kunnskapen og nettverket, både nasjonalt, regionalt og internasjonalt, som er nødvendige for å kunne bistå i senterets arbeid. Samarbeidet vil bidra til at senteret kan fremstå som et spesialisert supplement til de større menneskerettighetsmiljøene.

Når det gjelder det pågående arbeidet i Regjeringen med **oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning for Finnmark**, ber Sametinget om at det konkrete samarbeidet med Sametinget kommer i gang så fort som mulig, slik at Sametinget og Regjeringen kan være like parter i arbeidet.

Det gjenstår fortsatt å oppnevne det nye samerettsutvalget som skal utrede samenes rettigheter i området fra Troms og sørover. Sametinget forventer at tidligere etablert praksis med hensyn til oppnevning av utredningsutvalg, jf. oppnevningen av sedvanerettsgruppen i forbindelse med Samerettsutvalgets arbeid, også følges ved oppnevningen av Samerettsutvalget fra Troms og sørover.

Retts hjelpskontoret Indre Finnmark

Sametingets president tok i brev av 13.04.2000 kontakt med Stortingets Justiskomiteé i anledning behandlingen av St.meld. nr. 25 (1999-2000) Om fri retts hjelp. Fra Sametingets side ble betydningen av Retts hjelpskontoret understreket, spesielt med tanke på rettsikkerheten for befolkningen i de fire kommunene Kautokeino, Karasjok, Tana og Nesseby. Sametinget så det som et mål at hele virksomheten blir statlig finansiert. Stortinget ba i sin behandling om at virksomheten i hovedsak bør drive etter

Sign: EKM / JMK

rammene for rettshjelpsloven. Det ble blant annet vist til at kontoret ikke lenger skal gi fri rettshjelp til alle.

Sametinget ser det som svært viktig at man i fortsettelsen sikrer at sentrale grupper som tidligere har benyttet seg av tilbudet, ikke blir utstengt. Det gjelder i særlig grad primærnæringsutøvere som reindriftssamer, jordbrukere og kystfiskere. Sametinget finner grunn til å minne om bakgrunnen for opprettelsen av Rettshjelpskontoret. Det er lav advokatdekning i disse kommunene, kun en advokat på deltid. Dessuten vet man av erfaring at befolkningen i disse kommunene ut i fra språklige og kulturelle hensyn i mindre grad enn ellers kontakter advokater. Sametinget mener det er grunn til å understreke den spesielle situasjonen i indre Finnmark, og at driften av Rettshjelpskontoret må opprettholdes på et forsvarlig nivå tilpasset de kulturelle forhold man har i området.

Når det gjelder de årlige forhandlingene om en **reindriftsavtale**, er det en hovedutfordring for partene å bidra til å sikre produktiviteten i reindriften (Reindriftsavtalen 2000-2001). Bildet er imidlertid sammensatt og deler av de faktorene som påvirker produktiviteten er ikke tema i forhandlingene. Det gjelder spesielt rovviltforvaltningen og grunnlaget for beiteressursene. Det å sikre beite- og arealgrunnlaget for næringen er klart en av de aller største utfordringene man står overfor i reindriften. Sametinget finner grunn til å understreke at de stadige inngrepene i reindriftens områder er en alvorlig trussel for næringen. Reindriftens rettigheter er sentrale, og det er avgjørende at reindriftens arealer sikres for fremtidige generasjoner.

Sametinget har observatørstatus på statens side under de årlige forhandlingene om en reindriftsavtale. Tinget ønsker nå en gjennomgang av denne ordningen, med sikte på en selvstendig observatørrolle.

Når det gjelder **rovviltforvaltningen** er det avgjørende at det ses i lys av de forpliktelser myndighetene har for å beskytte det materielle kulturgrunnlaget for samene som urfolk. Det er derfor viktig for Sametinget å kunne delta og legge premisser for arbeidet og prosessene som pågår mht. til rovviltforvaltningen.

Sametinget har foreslått å iverksette et **5-årig program for utvikling av duodji**. Målet er å bedre rammebetingelsene for duodji som kultur, fag og næring. Duodji er en viktig kulturbærer og Sametinget ser det som stor utfordring å styrke kulturen gjennom en levedyktig og lønnsom næring. I fremtiden vil det være viktig at duodji består som næring, og at dette tilpasses dagens behov både som eneyrke og som del i næringskombinasjoner. Interessen for å etablere seg innenfor tradisjonell duodji som næringsvei er jevnt over høy, særlig i næringskombinasjonssammenheng. Sektoren kjennetegnes i dag med svak inntjening og lav lønnsomhet.

Det vil være en stor utfordring å sørge for at de som tar svennebrev etablerer seg i duodjinæringen. Næringen har behov for den kompetansen som disse har ervervet seg. Sametinget arbeider for større samsvar mellom fagbrevutdanningen i duodji og jobbmuligheter etter endt utdanning.

I sammenheng med lov om fagopplæring i arbeidslivet, samt at duodji er godkjent som et verneverdig fag, er det opprettet opplæringskontorer for å koordinere og effektivisere fagopplæringen. Disse kontorene sliter med svak driftsøkonomi. Sametinget har sammen med fagopplæringsrådet uttalt at ansvaret for finansiering av opplæringskontorene og dermed fagutdanningen i duodji ligger hos Kirke-, utdannings- og

Sign. EKN / JMK

forskningsdepartementet. Sametinget har valgt å delfinansiere drift av disse kontorene inntil saken er avklart med departementet.

Opplæringskontorene har i dag få lærlinger, noe som ikke gir grunnlag for en selvberende drift. I dialog med Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet er det gitt orientering om at Opplæringsavdelingen i departementet er i gang med å utarbeide modeller for både drift av opplæringskontorer og lærlinglønn for de som faller inn under ordningen for små- og verneverdige fag.

Utmarkshøsting som innlandsfiske og høsting av vilt og bær, har vært og er en viktig del av livsgrunnlaget for den fastboende samiske befolkningen som viktig matauke og næringskilde. Regelverket må da tilpasses dette. Sametinget ser nødvendigheten av å opprette mottak for utmarksprodukter/fisk i nærheten av de store hvitfiskressursene, samt gjennomføre større kultivering av vann med hvitfisk i Indre-Finnmark.

Etter Sametingets oppfatning har Regjeringen v/ Statsskog fratatt fastboende samer rettigheter i tilknytning til utmarkshøsting. Sametinget ser det som helt nødvendig å gjennomgå regler for høsting av utmarkressurser, spesielt innlandsfiske og jakt.

Det må være en målsetting å styre bruken av **motorisert ferdsel** i utmarka slik at den dekker behovet til de lokalsamfunnene som tradisjonelt bruker områdene.

Bygging av fritidshytter og gammer i reinbeiteområder bør begrenses. Likevel må ikke slik bygging være til hinder for fastboende som utøver tradisjonell utmarksnæring. Videre må områdetilhørighet vurderes annerledes enn ved generell bygging til fritidsformål.

Sametinget er av den mening at samiske fiskere har rett etter gammel sedvane og etter folkeretten til sin rettmessige del av **fiskeressursene** i de samiske områdene. Sametinget mener derfor det er viktig med en langsiktig og bærekraftig utnyttelse av kyst- og fjordressursene, der de lokale næringsutøverne får en mye større og friere tilgang til kyst- og fjordressursene.

Sametinget vil i tillegg til deltagelse i Reguleringsrådet, arbeide for å finne nye metoder og arenaer for å utvide det politiske og administrative samarbeidet mellom Fiskeridepartementet og Sametinget. Dette arbeidet vil ha avgjørende betydning for å kunne ivareta det samiske folks rett til deltagelse i fiskerier.

Sametinget vil igangsette hovedprosjektet "Bærekraftig utvikling i utvalgte fjorder" sammen med de tre nordnorske fylkeskommunene, Fiskeridepartementet, Kommunal- og regionaldepartementet og Miljøverndepartementet. Prosjektet er en praktisk oppfølging av Sametingets handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder og Lokal Agenda-21 prosjektet.

Sametinget vil arbeide for å få til et prøveprosjekt angående "lokal forvaltning" av kongekrabbe, slik at fremtidig fangst og forvaltning av kongekrabben kan komme de lokale fiskerne til gode og bli tuftet på lokale variasjoner og tilpasninger.

Sametinget vil arbeide for at Fiskeridepartementet oppnevner en arbeidsgruppe som skal belyse problemstillinger som naturlig tilligger forvaltning og fangst av kysttorsk. Arbeidsgruppens mål må være å

Sign: EKW / JMK

få til en langsiktig og bærekraftig utvikling av bestandene, slik at grunnlaget for bo- og sysselsettingen i samiske kyst- og fjordområder opprettholdes.

Sametinget vil følge opp sitt arbeid i behandlingen av NOU 1999:9 Til laks åt alle kan ingen gjera slik at historiske samiske rettigheter innen laksefiske blir ivaretatt og at de store lakseførende vassdragene som er viktig i bevaring og utvikling av samisk språk, kultur og næring, blir skjernet mot spredning av farlige sykdommer og parasitter. Sametinget vil fortsette sitt arbeid med å få gjennomført en egen utredning om laksens betydning for samisk kultur, næring og samfunnsliv. Grensekommisjonens arbeid innen laksefiske i Tanavassdraget og lakseoppdrett må også knyttes til dette arbeidet.

I Porsanger-, Tana- og Varangerfjorden forårsaker selen store skader på fiskebestanden. Likevel vil Sametinget presisere at sel ikke bare må oppfattes som et problem for lokale fiskere, men også som en ressurs bl.a. i form av kjøtt og skinn.

I likhet med andre primærnæringer kan **jordbruk** i samiske områder - gjerne i kombinasjoner med andre næringer og yrker bidra og gi et viktig bidrag til å opprettholde bo- og sysselsetting i samiske områder.

En forutsetning for å lykkes med å opprettholde sysselsettingen i landbruket er at samarbeidet med landbruksmyndighetene videreføres. Ved utformingen av den nasjonale landbrukspolitikken må Sametinget bli en sentral premissleverandør. Utviklingen med nedlegging av gårdsbruk utarmer jordbruksmiljøet. Den største utfordringen for Sametinget er å få stoppet og snudd denne tendensen, av hensyn til sysselsettingen og dermed bosettingen i de samiske områdene. Muligheten for salg av melkekvoter kan utarme næringsgrunnlaget i mange bygder. Det må etableres statlige finansieringsordninger for gårdbrukere til å kunne kjøpe opp kvoter. Da man opplever at infrastrukturen nedbygges og slakterier nedlegges, er det viktig ikke bare med etablering av finansieringsordninger, men også med nytt produkt- og markedsorientering. Det må tas sikte på utvikling av nye produkter, fange opp signaler fra kunder om endrede ønsker og behov, samt å finne nye markeder, for eksempel det russiske markedet.

Sametinget vil arbeide for at det gjennomføres et eget verdiskapningsprogram i samiske områder som tar hensyn til og synliggjør grenseflatene mellom jordbruk, fiske, reindrift og duodji, slik at man oppnår et helhetlig samisk samfunnsmessig perspektiv i programmet.

Verdiskapningsprogrammet kan øke verdiskapningen i jordbruket både i produsentleddet og i videreforedlingsleddet så som meierier og slakterier. Satsing på videreforedling, nisjeproduksjon og utvikling av nye produkter for markedet vil kunne bidra til en positiv utvikling for hele jordbruksnæringen. Det vil være en stor utfordring å få gjeninnført hjemmeslaktning av sau. En annen utfordring for næringen er å redusere antallet rovdyrskader på bufe. En bør også søke å få etablert et samarbeid med reindriften for felles bruk av utmarksressursene.

Med bakgrunn i en bærekraftig og miljøvennlig utvikling innenfor landbruket må også Sametinget være med på å styrke den økologiske matvareproduksjonen. Dette er også i tråd med de nasjonale satsingen innenfor næringen.

Sametinget ønsker å utvikle et **reiseliv** som bygger på egen kultur, samtidig må man være påpasselig med at konflikten med andre deler av de samiske næringsvirksomhetene blir minimal. Sametinget ser det som

Sign: EKN / JMK

viktig at samene selv tar initiativet og er aktive samarbeidspartnere og premissleverandører ved utformingen og gjennomføringen av reiselivsvirksomhet i samiske bruks- og bosettingsområder.

En av Sametingets store utfordringer blir å fortsatt arbeide for å bedre skole- og barnehagetilbudet for samiske **barn og unge**. I prosjektperioden (Sametingets barn og unge-prosjekt 1998 - 2000) kom det signaler om at det samiske tilbudet i disse institusjonene ikke er tilfredsstillende. Barnehagen og skolen, inkludert skolefritidsordninger, er dagens hovedarenaer for overføring av samisk språk og kulturarv til nye generasjoner. Kun samiske elever i grunnskolen i visse områder får i dag opplæring etter den samiske læreplanen L-97 Samisk. Målet er at så mange som mulig skal få slik opplæring. Det er nødvendig å styrke samiskopplæringen på alle nivåene, dvs. første-, andre- og fremmedspråkopplæring. Overføringen av samisk språk og samiske verdier til samiske barn står i en særstilling i det arbeidet som er gjennomført så lang, også sett i lys av språk som et identitetsskapende element. Et av målsettingene for Sametinget er å styrke samiske barn og unges identitet og tilknytning til det samiske samfunnet. For at dette skal lykkes må språkutvikling og språkitalisering gis høy prioritet. En forutsetning for å fremme samisk kultur er at samiske barn og unge opplever en kulturell kontinuitet med hensyn til samiskhet. Dette krever en omfattende og mangfoldig satsing på flere områder - en satsing som involverer mange aktører. Det må skje i et forpliktende og strukturert samarbeid mellom involverte aktører. Det må tas hensyn til samiske barns og unges synspunkter ved at de aktivt er med på å utforme og gjennomføre tiltak. Ungdomskonferansen vil få en sentral rolle i dette arbeidet (Jfr. kap. 2.6).

Videre er det viktig at det setter i verk tiltak som skal forebygge mobbing, intoleranse, fremmedfrykt, vold og rasistiske holdninger generelt i det samiske og norske samfunnet og spesielt i barnehager og i skolene. Sametinget be regjeringen prioritere særskilte midler til dette forholdet.

Fremtidige politiske utfordringer innen **utdanning** er at Sametinget skal være en pådriver i utviklingen av et samisk innhold i utdanning på alle nivåer i det norske utdanningssystemet og å arbeide for at Sametinget tilføres økonomiske midler til bl.a. FOU i samisk utdanning og Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT). Det er også behov for å dokumentere hvordan samisk opplæring fungerer utenfor forvaltningsområdet for samisk språk for deretter å arbeide for at elever utenfor forvaltningsområdet for samisk språk får et fullverdig opplæringstilbud i samisk. Videre er det viktig å sikre at den individuelle retten til opplæring i samisk blir gjort gjeldende, både på grunnskolenivå og i videregående opplæring. At Sametinget får forvaltningsansvar over timer til opplæring i og på samisk vil være viktig i denne sammenhengen. Sametinget vil arbeide for å styrke samisk innhold i samiske barnehager og barnehager med samiske barn, og bidra til at utvikling av samiske læremidler skjer i tråd med vedtatte planer. Innenfor det samiske spesialpedagogiske feltet skal man arbeide for å få økt kompetansenivået slik at tilbudet samsvarer med brukernes behov. Sametinget mener at samisk videregående opplæring må forbedres betraktelig. Dette må ses i forhold til evaluering av reform 94 Samisk videregående opplæring. Dette arbeidet må følges opp av sentrale myndigheter. De samiske videregående skolene overføres Sametingets ansvarsområde.

Det må settes i verk en prosess mellom Sametinget og KUF. Sametinget har gitt en høringsuttalelse til NOU 3:2000 *Samisk lærerutdanning - mellom ulike kunnskapstradisjoner*. Sametinget var sammenfattende høringsinstans, og fikk på denne måten klarhet i hva de ulike institusjonene vektla i sin vurdering av utvalgsarbeidet. Sametinget mener at Samisk lærerutdanning må utvikles til en samisk lærerutdanning gjeldende for hele Sápmi hvor dette utvikles og organiseres i tilknytning til Samisk Parlamentarisk Råd og

Sign: EKN / JMK

der også regjeringene i de respektive landene involveres i arbeidet. Inntil Samisk Parlamentarisk Råd er fullverdig etablert, må ansvar og myndighet avklares gjennom et konkret samarbeid mellom regjeringen og Sametinget i Norge. Sametinget støtter i store trekk de tilrådingene som utvalget foreslo både innenfor utvikling av et samisk utdanningsnettverk mellom de ulike utdanningsinstitusjonene, innenfor samisk førskolelærerutdanning, samisk allmennlærerutdanning, samisk yrkesfaglærerutdanning og samisk praktisk-pedagogisk utdanning. Sametinget vektlegger også at det utvikles etter- og videreutdanningstilbud som ivaretar behovene i den samiske skolen. Sametinget er videre svært bekymret for rekrutteringen til dagens samiske lærerutdanning og skisserer ulike tiltak for å bedre rekrutteringssituasjonen. Sametinget støtter utvalgets tilråding om at samisk lærerutdanning må være en forskningsbasert lærerutdanning for å realisere de intensjonene som utdanningen legger opp til. I den forbindelse foreslår Sametinget at det bygges opp et 10-årig rekrutteringsprogram og et 10-årig forsknings- og revitaliseringsprogram for samisk språk for å realisere dette. Dette må skje til alle de utdanningsinstitusjonene som har fått eller vil få klart definerte oppgaver i forhold til samisk lærerutdanning. Sametinget forventer at regjeringen følger opp foreliggende utredning med en egen stortingsmelding om samisk lærerutdanning. Sametinget har gitt høringsuttalelse til NOU 2000:14 "Frihet med ansvar" – Om høyere utdanning og forskning. Sametinget har avgrenset sin høringsuttalelse til kap. 19 "Høyere utdanning og forskning i det samiske samfunn" og kap 12. "Ledelse og styring av institusjonene". Sametinget vil arbeide for at all forskning og utdanning for samer må skje uti fra behov i det samiske samfunnet. Dette innebærer at både forskning og høyere utdanning må ta utgangspunkt i og hensyn til behov i de ulike samiske samfunnene og være relevant også for samisk næringsutvikling. Med hensyn til rekruttering av samer til forskning og høyere utdanning må iverksettes et 10-års program for oppbygging og utvikling av samisk forskning. Miljøet ved Nordisk Samisk Institutt og Samisk høyskole skaper muligheter for oppbygging av et samisk universitet der samisk språk benyttes muntlig og skriftlig, noe som igjen bidrar til å styrke språkets utvikling blant annet gjennom undervisning og forskning. Sametinget vektlegger at det må etableres et eget samisk forskningsråd med allsamisk perspektiv som skal ha et overordnet ansvar for utformingen av samisk utdannings- og forskningspolitikk i nordområdet. Dette rådgivende organet må utvikles til å ha tilknytning til Samisk Parlamentarisk råd. Det er også viktig å utvikle et eget organ som tar seg av de etiske problemstillingene i samisk forskning.

Sametinget henstiller Regjeringen om at det utarbeides en egen stortingsmelding om samisk høyere utdanning og forskning som bør omfatte både NOU 3:2000 Samisk lærerutdanning- mellom ulike kunnskapstradisjoner og NOU 14:2000 Frihet med ansvar- om høyere utdanning og forskning.

Sametinget vil arbeide for at det på sentralt nivå settes klare rammer for hvordan målet om en likeverdig **helse- og sosialtjeneste** for det samiske folk skal nås. Endringsprosesser er tidkrevende, men Sametinget mener likevel at ansvaret for satsingen på integrering av det samiske perspektivet i helse- og sosialtjenesten må pålegges fylkeskommunale og kommunale institusjoner i samiske bosettingsområder. Sametinget mener også at en viktig del av integreringen er å synliggjøre den samiske dimensjonen i dokumenter som omhandler helse- og sosialtjenesten i Norge. I dag "oppfordres" helse- og sosialtjenesten til å ivareta det samiske folks behov i særskilte dokument, eksempelvis i NOU 1995:6. Dette bidrar til at det kun er spesielt interesserte fagfolk/ institusjoner som arbeider for å integrere det samiske perspektivet i helse- og sosialtjenesten.

I tillegg mener Sametinget at det er nødvendig å fortsette med prosjektmiddeltildelingen utover prosjektperioden til Sosial- og helsedepartementet som går ut i 2001, noe som ventelig vil bidra til å bedre tjenestetilbudet for samene. I utviklingen av en tilpasset tjeneste for samene er det en lang vei å gå, både

Sign: EKN / JMK

med hensyn til bruk av samisk språk og til samisk kulturforståelse, og også til fysisk tilrettelegging av institusjoner og endring av innholdet i tjenesten. Med prosjektmiddeltildelingen er det ikke mulig å gjøre de store grepene i endringen av helse- og sosialtjenesten til samiske formål, og det er flere målområder i NOU 1995:6 som ikke er berørt i det hele tatt, for eksempel arbeidsmiljøet i reindriften. Sametinget vil derfor arbeide for at prosjektmiddeltildelingen fortsetter og at rammene for tildelingen øker.

Det er et stort behov for forskning innenfor helse- og sosialfag i forbindelse med en tilrettelagt tjeneste for det samiske folk. Sametinget vil arbeide for at Sosial- og helsedepartementet bidrar til at det bevilges midler til et forskningsprogram, slik det framkommer i utredning om samisk helseforskningsenhet i Karasjok og som nå er under etablering. Forskningsprogrammets innhold må klargjøres nærmere mellom samisk helseforskning, samiske helseinstitusjoner, Sametinget og Sosial- og helsedepartementet.

I tilpasningen av helse- og sosialtilbudet for samene er det nødvendig å innhente kompetanse fra andre urfolk som lever i minoritetsforhold til andre befolkningsgrupper. Internasjonalt helsearbeid blant urfolk må prioriteres, blant annet i forhold Verdens helseorganisasjon (WHO). Sametinget kan på denne måten innhente kunnskap om tilpasning av helse- og sosialtjenesten fra andre urfolk og eventuelt tilføre erfaringer om helse og sosialt arbeid fra samiske områder. Det internasjonale samarbeidet løftes til Samisk parlamentarisk råd.

Sametinget står overfor store utfordringer innenfor samisk kultur. Tinget vil derfor fremme forslag til tiltak som styrker **samisk kunst og kulturliv**. Ved utforming av en framtidig samisk kulturpolitikk for barn og unge, er det viktig å ta med i vurderingen de betydelige endringene som har skjedd i nyere tid og i de senere år. Mangfoldet i oppvekstmiljø og språk må gjenspeiles spesielt i bruken av midler til styrking av oppvekstvilkårene for samiske barn og unge. Det vil være viktig å få frem varierte tiltak i de samiske områdene, og under temaområder som hittil ikke har vært særlig fremtredende. Siden Samisk kulturråd ble opprettet har utviklingen gitt muligheter for en bevisst kulturutvikling.

Det samiske samfunnet står likevel overfor et nylig påbegynt arbeid innenfor sentrale kulturområder, og sammenlignet med situasjonen for majoritetskulturen er det fortsatt begrenset handlingsrom for en aktiv samisk kulturutvikling. I den videre prosessen med å styrke og utvikle samisk kultur er Sametinget avhengig av forståelse, samspill og oppfølging fra sentrale myndigheter, spesielt Kulturdepartementet.

Et viktig kultursatsingsområde for Sametinget er sikringen og etableringen av samiske kultursentra. Samiske kultursentra har en sentral rolle i samiske kulturutvikling. Dette gjelder spesielt i områder der samisk språk og kultur står svakt. En stor del av den samiske befolkningen bor spredt og gjerne i områder med svak infrastruktur.

De budsjetterammene som stilles til disposisjon for samiske kulturinstitusjoner er ikke tilfredsstillende. Det avdekkes et stadig større behov, og antallet institusjoner som henvender seg til Sametinget med tanke på finansiering av drift har økt. Dette er i og for seg positivt. For Sametinget vil det bli en utfordring å få økt de økonomiske rammene for driftsmidler til samiske kulturhus/kulturinstitusjoner slik at de kan være tilfredsstillende i forhold til behovet.

Sametinget henstiller til Kulturdepartementet å ta ansvaret for at samisk tusenårssted Øst-Samisk museum kan etableres og at det avsettes midler over statsbudsjettet i 2002.

Sign: EKN / JMK

Sametinget viser til at statens navnekonsulenttjeneste for samiske stedsnavn i dag ligger hos Norsk språkråd. Sametinget har større kompetanse i samisk språk og samiske stedsnavn enn språkrådet. Videre har tinget bedre organisatoriske og øvrige faglige forutsetninger til å styrke arbeidet med samiske stedsnavn. Navnekonsulenttjenesten foreslås derfor overført Sametinget.

Sametinget har i 2000 arbeidet aktivt for å styrke samiske museer og det er blant annet laget en egen samisk museumsutredning for framtidig organiserings- og styringsstruktur. Den særlige utfordringen samiske museer står overfor handler om at de skal være arena og aktør i en dialog om kulturell selvforståelse og identitet både i en indre og ytre kontekst. Ved siden av de faktiske og praktiske konsekvensene som følger av språk, vil det kulturkritiske spørrende perspektivet derfor ha flere dimensjoner. Utfordringen ligger i å virke til kritisk refleksjon omkring kultur, historie og identitet i to overlappende sammenhenger, den ene minoritetens, den andre majoritetssamfunnets, og samtidig bidra til en positiv samisk selvforståelse. For det samiske samfunnet vil dette best kunne oppnås gjennom utvikling av en samisk **museumpolitikk** der det samiske samfunn selv tar ansvar for hvordan kulturarven skal vernes og brukes.

Sametinget har satsset på samiske museer i budsjettet for 2001. Det forventes at Kulturdepartementet aktivt følger opp Sametingets initiativ for forvaltning av museer og realisering av Østsamisk museum som samisk nasjonalt tusenårssted. Sametinget har et samisk nasjonalt ansvar for å utforme en **samisk kunstpolitikk** som ivaretar og styrker utviklingen av samisk kunst. Sametinget forventer at Kulturdepartementet tilrettelegger ressurser slik at samisk kunstmuseum og samisk kunstutdanning på høyere nivå, som er under planlegging, kan realiseres.

Overordnede nasjonale kulturpolitiske målsettinger må klart definere de **samiske mediernes** rolle og betydning i forhold til den samiske befolkningens behov og krav til kulturytring, ytringsfriheter, orientering og demokratisk deltagelse. Gjennom en bevisst samisk kulturpolitisk satsing kan en språklig og kulturell utarming som følge av den mediepolitiske utviklingen forhindres.

Sametinget tar sikte på å utarbeide en helhetlig samisk mediepolitikk som ivaretar det samiske folks behov generelt og barn og unges behov spesielt, for daglig kringkastings- og pressetilbud, samt periodiske publikasjoner. Det vises for øvrig til Sametingets uttalelse til NOU 2000:15 Pressepolitikk ved tusenårsskiftet (sak 46/00), om samiske TV-sendinger (sak 51/00) og sak R/147/00. Sametinget forutsetter at Regjeringen stiller de nødvendige ressursene til gjennomføringen av en slik satsing.

2 Det politiske arbeidet i Sametinget i år 2000

I dette kapitlet presenteres sentrale saksområder som Sametinget har arbeidet med i løpet av 2000. Vedtakene som det refereres til er fattet av et flertall i Sametingets plenum. Mindretallsforslagene fremgår av Sametingets protokoller. I saker som er behandlet i Sametingets plenum vises det til det enkelte saksnummer.

2.1 Rettigheter

Sametinget er fortsatt av den oppfatning at mineralloven ikke må vedtas før forvaltningsordninger som ivaretar samiske rettigheter i større grad er vedtatt. Forslaget til ny minerallov må derfor utsettes inntil

Sign: EKN, JMK

Samerettsutvalget arbeid er behandlet i Stortinget, da en del av forslaget til ny minerallov griper inn i debatten om retten til land og vann som Samerettsutvalgets innstilling har behandlet. For å få en samlet og samordnet behandling av forhold som griper inn i rettsforhold i samiske områder er det viktig at forslagene i mineralloven også må ses i sammenheng med samerettsutvalgets innstilling.

Arbeidet med oppfølgingen av Samerettsutvalgets utredning for Finnmark NOU 1997:4 som pågår i Regjeringen er standardsettende for det videre rettighetsarbeidet i forhold til samene. Norge tar sikte på å være et foregangsland når det gjelder internasjonale menneskerettigheter. Sametinget forventer at staten i sitt arbeid med samenes rettigheter, følger de standardene som utvikles i internasjonale sammenhenger og legger dette til grunn i den interne prosessen som pågår. Sametinget ser det som avgjørende at de sedvanerrettslige spørsmålene også vektlegges i arbeidet. Sametinget ønsker et samarbeid med Regjeringen i det videre arbeidet, og at man får til en formalisering av et samarbeid. I områdene utenfor Finnmark er det store og omfattende oppgaver som venter. Det er foreløpig ikke oppnevnt et utvalg for området sør for Finnmark. Mandatet og lederen for utvalget er imidlertid klare. Regjeringen har gitt uttrykk for at Sametinget skal kunne foreslå 3 av 14 representanter til det nye Samerettsutvalget. Dette er Sametinget ikke på noen måte tilfreds med. Fra Sametinget er det understreket at Sametinget må foreslå halvparten av medlemmene til utvalget.

I St meld nr. 21 (1999-2000) Menneskeverd i sentrum – handlingsplan for menneskerettigheter går regjeringen inn for å styrke menneskerettighetsarbeidet, også innenfor landets grenser. Sametinget behandlet meldingen i sitt plenumsmøte i 28.02.-03.03.00. I sine merknader til meldingen påpeker Sametinget blant annet at samenes rett til selvbestemmelse har sitt fundament i internasjonal rett og at det ikke kan utvikles en egen definisjon for urfolks selvbestemmelse. Selvbestemmelse er det viktigste grunnlaget for arbeidet med samepolitiske spørsmål. Dette omfatter også retten til og forvaltningen av land og vann, siden dette utgjør grunnlaget for det samiske samfunnsutvikling.

Videre ga Sametinget uttrykk for at det er gledelig at det skal etableres et kompetansesenter for urfolksrettigheter, og anbefalte dette lokalisert til Kautokeino. Sametinget har som prinsipp at samene selv har den største kompetansen når det gjelder urfolksspørsmål, både nasjonalt og internasjonalt. Sametinget ba også om en større innsats på områder som helse, barn, kvinner, informasjon og rettsikkerhet. I sitt vedtak påpekte Sametingets også den faren som et for høyt antall rovdyr utgjør overfor den samiske reindriften, idet en prioritering av rovdyr undergraver folks eksistensvilkår og menneskerettighetskonvensjonene som skal sikre samisk kultur og næringsliv. Sametinget ba også om at ILO-konvensjon nr 169 innarbeides i norsk lov og viser til at dette er et av de viktigste menneskerettighets-instrumentene i urfolksspørsmål. Når det gjelder menneskerettighetsarbeidet på internasjonalt nivå, påpekte Sametinget behovet for å styrke dette arbeidet både når det gjelder FN, Arktisk råd, Barentssamarbeidet og arbeidet med en nordisk samekonvensjon.

Sametinget viste også til den urovekkende situasjonen i Tibet, og oppfordret norske myndigheter til å ta opp saken som medlem av FNs menneskerettighetskommisjon.

2.2 Samisk språk

Sametingets arbeid med språk ivaretas av Samisk Språkråd. I hht. forskrift til samelovens språkregler skal språkrådet bl.a. arbeide for å utvikle samisk terminologi. Til terminologiarbeidet har språkrådet utnevnt tre fagtermgrupper som skal behandle og godkjenne de forskjellige språkgruppens termer. Fagtermgruppene

Sign: EKN, JMK

gjennomgår, behandler nye ord og termer og fremmer forslag til vedtak for språkrådet. Språkrådet behandler forslaget og gjør det formelle vedtak. Utvikling av samisk terminologi er meget viktig for å kunne bevare og styrke bruken av samisk. Forutsetningen for at samisk kan brukes i faglige sammenhenger, er at det finnes fagterminologi og fagbegreper på samisk som dekker behovet i alle situasjoner.

I *forskrift til samelovens språkregler § 2.2* heter det at Samisk språkråd skal føre en oversikt over kvalifiserte oversettere og tolker. Samisk språkråd har en godkjenningsordning som kan gi grunnlag for registrering av godkjente tolker. Denne ordningen er først og fremst for samiske tolker i Norge, men i prinsippet bør det være en felles tolkeordning for samisktalende i Norden.

Samisk språkråd har hatt en arbeidsgruppe som har fremmet forslag til hvordan en slik autorisasjonsordning skal fungere. Språkrådet har vedtatt forslaget i sak SG 21/95. Autorisasjonsordningen består av to separate deler, tolkeprøve og autorisasjonsbevillingen. Tolkeprøven vil gi yrkesaktive tolker en mulighet til å få dokumentert sin kompetanse. Bestått tolkeprøve gir kandidater mulighet til å søke om tolkebevilling som gir de rett til yrkestittel autorisert tolk. Ved bruk av autorisert tolk, vil tolkebrukere være garantert en forsvarlig standard av tolking.

Samelovens språkregler pålegger Samisk språkråd i Norge å samarbeide over landegrensene (se § 2 c og f). Det er flere prinsipielle saker som språknemnda må behandle som direkte berører språkrådets arbeid, f.eks. er det nødvendig med felles nordiske løsninger for terminologi, normering- og rettskrivningsspørsmål i forhold til ulike språkgrupper. Arbeidet som Samisk språknemnd gjør er meget viktig for å verne og fremme samisk språk, og det er meget viktig at dette organet nå er kommet i funksjon igjen, ikke bare på politisk, men også administrativt.

Samisk språkråd viser til forskrifter for samelovens språkregler og Sametingets vedtak i sak 45/94 hvor språkrådet pålegges å gjennomføre språkbruksundersøkelser for Sametinget hvert fjerde år. En slik språkbruksundersøkelse vil være et nødvendig grunnlagsdokument til Regjeringens melding om norsk samepolitikk til Stortinget hvert 4. år. Dette er første gang språkrådet har gjennomført en slik språkbruksundersøkelse. Resultatet av undersøkelsen er å finne under pkt.4 i Samisk språkråds egen årsmelding 2000. Forarbeidet til undersøkelsen er gjort i 1999, og prosjektet er gjennomført i år 2000.

Voksnes rett til samisk opplæring

I henhold til samelovens § 3-8 har enhver rett til opplæring i samisk. Samelovens § 3-7 gir rett til permisjon med lønn for tilsatte i et lokalt eller regionalt offentlig organ i forvaltningsområdet. Det er en forutsetning at organet har behov for slik kunnskap. I flg. § 3-7 kan det synes enkelt for tilsatte i offentlige administrasjoner å få permisjon med lønn for samisk opplæring, og i flg. § 3-8 med dens forskrifter synes det som om det er enkelt å få samisk opplæringen gratis. Praksis viser at dette ikke fungerer i hht. lovens intensjon. Realiteten viser at § 3-8 og dens forskrifter kun gjelder for nordsamisk, for DAVVIN- og SÂMÁS-kursene og for opplæringsorganisasjonene. Språkrådets største utfordring er å informere om hvilke rettigheter enkeltpersoner har til bruk av og opplæring i samisk språk i medhold av samelovens språkregler og lov om voksenopplæring. (Oppfølging av grunnskoleloven og lov om videregående skoler hører til andre institusjoner). Det ligger et stort arbeid i å nå målsettingen i samelovens § 1-5: *Samisk og norsk er likeverdige språk. De skal være likestilte språk etter bestemmelsene i kapittel 3.* Samisk språkråd skal ikke bare føre tilsyn med at offentlige institusjoner følger bestemmelsene, men også arbeide for å oppmuntre

Sign: _____

EKN, JMK

enkelpersoner til bruk av samisk språk i alle sammenhenger både privat og offentlig slik at intensjonene i § 1-1 og § 1-5 kan oppnås. Samisk språkråd har i flere år foreslått at det gis økonomisk støtte til gjennomføring av nevnte tiltak fordi erfaringene har hittil vist at samelovens §§ 3-7 og 3-8 kun er papirbestemmelser så lenge det ikke gis egne midler til dette.

Sametingets plenum vedtok i sak 22/00 at forvaltningen av ordningen med utdanningsstipend til samisk ungdom flyttes fra Samisk språkråd til Sametingets opplæringsavdeling fra og med høstsemesteret 2000.

2.3 Utdanning og forskning

Fra 1. januar 2000 opphørte Samisk utdanningsråd som et rådgivende organ for Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. Fra samme dato ble sekretariatet omorganisert som en egen avdeling i Sametingets hovedadministrasjon.

Sametinget har igangsatt et utredningsarbeid der hensikten er å kartlegge opplæringsstilbudet i og på samisk for elever i grunn- og videregående skole som er bosatt utenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Behovet for å kartlegge situasjonen mht. samiskopplæring er stort, da det viser seg at elever utenfor forvaltningsområdet for samisk språk har problemer med å få samiskopplæring, bl.a. fordi retten til opplæring på samisk er knyttet til opplæringslovens «samisk distrikt». Det samme forholdet gjelder for adgangen til å få opplæring etter Det samiske læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97S). Sametinget har i en rekke år arbeidet for at samiske elever bør få en mulighet til å velge to førstespråk; samisk og norsk, både i grunn- og videregående opplæring. Dette burde hjemles i opplæringsloven. Situasjonen i dag er at mange elever med samisk som førstespråk på grunnskolenivå velger samisk som B/C-språk når de kommer på videregående nivå. Sametinget har bedt om at samisk språk gis status som eget språk ved opptak til høyere utdanning, slik at elevene ikke skal behøve å velge bort samisk som førstespråk for på den måten å oppnå nødvendige tilleggspoeng ved opptak til høyere utdanning. Sametinget har drøftet saken i møte med politisk ledelse ved Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet. I desember har KUF besluttet at elever i videregående opplæring skal kunne velge både samisk og norsk som førstespråk.

Handlingsplanen for Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT) i norsk utdanning er blitt drøftet med politisk ledelse ved KUF, der Sametinget påpekte at den samiske skolen må tas med i IKT-satsingen de kommende årene. Sametinget har ikke fått ta del i midlene som er bevilget til IKT i skolen på landsbasis. Man har i år lagt stor vekt på at Sametinget til neste år skal få forvalte deler av midlene som Stortinget har bevilget til å utvikle bruk av IKT i skolen.

Sametinget har utarbeidet strategisk plan for utvikling av samiske læremidler "*Dersom vi alle tar et krafttak, klarer vi det*", som i sak 28/00 ble vedtatt av Sametinget i plenum i mai 2000. I planen gjør man rede for dagens læremiddelsituasjon og fremtidige behov, og hva som skal vektlegges og prioriteres i perioden 2001-2005. Ordningen med godkjenning av læremidler opphørte med virkning fra 1. august, og dette innebærer at Sametinget ikke lenger godkjenner læremidler som er påbegynte etter denne dato. Sametinget har i en høringsuttalelse gått imot avviklingen av statlig godkjenning av lærebøker. For å sikre at kvaliteten på læremidlene ivaretas og for at det klart skal fremgå hvilke krav som stilles til ferdigstilte læremidler, har Sametinget utarbeidet kriterier som legges til grunn for tildeling av midler. Det er i tillegg utarbeidet nye søknadsskjemaer slik at det blir enklere for læremiddelprodusentene å vite hva søknaden skal inneholde.

Sign: EKN / JMK

Midler til læremiddelprosjekter ble utlyst i oktober 2000, og i den forbindelse ble det avholdt et informasjonsmøte for forlagene og andre læremiddelprodusenter.

Etter råd fra Sametinget etablerte Statlig spesialpedagogisk støttesystem et faglig tyngdepunkt innenfor det spesialpedagogiske feltet som en egen enhet ved Samisk høyskole i Kautokeino. Det samiske tyngdepunktet vil være i drift fra 01.01.2001. Sametinget la vekt på at styrking og utvikling av det spesialpedagogiske tilbudet overfor den samiske befolkningsgruppen må skje innenfor en nettverksmodell. Nettverket må være forankret i et miljø som også arbeider med kompetanseheving innenfor dette fagfeltet. Det må dekke både lule-, nord- og sørsamisk språkområde og det må sikre samordning mellom Pedagogisk Psykologisk tjeneste (PP-tjenesten) og det øvrige lokale og regionale hjelpeapparatet. Sametinget har gått inn for at det opprettes en referansegruppe for tyngdepunktet.

Forvaltningen av det særlige statstilskuddet til samiske barnehager overføres fra Barne- og familiedepartementet til Sametinget fra og med 1. januar 2001. Hensikten med det særskilte tilskuddet til samiske barnehager er å dekke de merutgiftene som et samisk barnehagetilbud medfører og derigjennom sikre at samiske barn i barnehagene får utvikle og styrke sitt samiske språk og sin samiske kulturbakgrunn. Sametinget har mottatt rapport fra Barne- og familiedepartementet om overføringen, og har i den anledning fattet vedtak om at det i løpet av 2001 skal foretas en evaluering av dagens ordning og at det utarbeides retningslinjer hvor kriteriene for tildeling av tilskudd til samiske barnehager fastsettes.

Sametinget har i sak 47/00 avgitt høringsuttalelse til NOU 14:2000 *Frihet med ansvar – om høyere utdanning og forskning i Norge*. Sametinget valgte å gi uttalelse selv om Sametinget ikke var en høringsinstans til utredningen. Sametinget har kommet med merknader om samisk utdanning, forskning og formidling i tillegg til styringsstruktur for universitetssektoren.

Sametingsrådet har i brev av 12.07.00 bedt Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet prioritere realisering av et samisk vitenskapsbygg i Kautokeino med fem ulike fagmiljøer som basis.

Sametingsrådet har i sak R 16/00 kommet med merknader til departementets forslag om lovfesting av grunn- og videregående opplæring for voksne, spørsmål om avvikling av statlig godkjenning av lærebøker og forslag til endringer i privatskoleloven. Sametinget er positiv til at retten til grunnskole- og videregående opplæring for voksne lovfestes, og at ansvarfordelingen mellom stat, fylke og kommune klargjøres. Voksne samer skal også ha mulighet til å få opplæring i samisk som første- eller andrespråk i samsvar med L97S. Sametinget ser det som nødvendig at det gjøres en utredning som beskriver hvilke behov som vil finnes i fremtidens samiske samfunn og hvilke tiltak som er nødvendig for å iverksette og ivareta samfunnets og den enkeltes behov.

Sametinget gikk imot at ordning med statlig godkjenning av samiske lærebøker avvikles. Det vises til at produksjon av samiske lærebøker ikke virker i et tilsvarende konkurrerende lærebokmarked som gjelder for norske lærebøker. Sametinget påpeker i sin høringsuttalelse at det i dag eksisterer få forlag som produserer samiske lærebøker, og derfor utvikles det ikke mer enn ett læreverk for hvert fag/trinn. Den enkelte skole og lærer må altså forholde seg til det ene læreverket – uansett kvalitet. Også det samiske språkets situasjon tilsier at godkjenningsordningen må opprettholdes. Når det gjelder lule- og sørsamiske lærebøker, så befinner man seg fortsatt i en oppstartingsfase, og man ser med bekymring på at dette kan medføre til at den språklige kvaliteten i samiske lærebøker kan bli dårligere.

Sign: EKN, JMK

Når det gjelder privat skoler, så synes Sametinget at det er positivt at private skoler skal ha de samme rammebetingelser og regelverk som offentlige skoler. Dette bidrar til å sikre enkeltelevers rettigheter.

Sametingets synspunkter ble ikke tatt til følge. Godkjenningsordningen opphørte 1.8.2000 og gjelder også for samiske læremidler.

2.4 Næringer

Sametinget legger vekt på å legge forholdene til rette slik at de samiske områdene skal være attraktive for den samiske befolkningen å bosette seg i. Samfunnsutviklingen krever at man får et samfunn med et bredt spekter av varer og tjenester innenfor alle næringer. Tradisjonelle og utradisjonelle næringskombinasjoner står sentralt i næringsutviklingen i de samiske områdene.

Gjennom Sametingets næringspolitikk skal det jobbes for å få større aksept for næringsstrukturen i det samiske samfunn. Det er derfor viktig å delta i ulike samarbeidsfora for derigjennom å tilkjenne sin politikk og strategier på samfunnsområder hvor samisk perspektiv skal ivaretas. Samtidig gir det også muligheter til bedre samordning av virkemiddelbruk for oppfølging og gjennomføring av planer, programmer og tiltak. Det er viktig å se kultur og næring i sammenheng når en skal utvikle strategier for bærekraftig utvikling i det samiske samfunnet. Næringsstrukturen i bygdesamfunnene er sterkt preget av enkeltmannsforetak betegnet som husholdsbedrifter der driftsøkonomisk veksttenkning ikke er generelt fremtredende.

År 2000 er det siste året i Omstillingsprogrammet. Utviklingsforum for Indre-Finnmark har hatt ansvaret for å forankre omstillingsarbeidet i det ordinære virkemiddelapparatet. Statusen for omstillingslønnsordningen er at av 101 driftsenheter har 23 avviklet reindriften, 53 driftsenheter har tatt opp igjen reindriften og for 25 driftsenheter er det ikke klart om de vil begynne i reindriften igjen. I følge Utviklingsforumet er situasjonen i reindriftsnæringen ikke enklere i dag enn den det var før omstillingsprogrammet. Utviklingsforumet konkluderer med at omstillingen har lyktes bra for de som har tatt utdanning, men at det er noe variert bilde for de som har valgt å etablere egen virksomhet.

I forbindelse med avviklingen av omstillingsprogrammet har Utviklingsforumet for Indre-Finnmark foreslått at det etableres et utviklingsselskap og et investeringsselskap for de fire omstillingskommunene og Nesseby kommune. Indre-Finnmark Utviklingsselskap (IFU) skal være et regionalt instrument for næringsutvikling. Flere av de forutsetningene som var satt ved etablering av disse to selskapene er ikke oppfylt. En kommune ønsker ikke å delta i dette arbeidet da de administrative kostnadene blir urimelig store og det ville føre til en tapping av det kommunale næringsfondet. Fylkeskommunen har heller ikke bevilget de midlene som er nødvendige for å etablere disse to selskapene. Sametinget vil ta standpunkt til etableringen i januar måned.

I forbindelse med å forbedre planarbeidet innen næringsutvikling i disse fire omstillingskommunene, har Sametinget opprettet to stillinger. Den ene stillingen er plassert i Samisk næringsråd og den andre i Plan- og administrasjonsavdelingen.

De prosessene som er gjennomført er bl.a. utarbeidelse av samisk jordbruksplan, utviklingsprogram for duodji og næringsanalyse av Indre-Finnmark. I tillegg er det foreslått et opplegg for resultatmåling av næringsutviklingsarbeidet.

Sign: EKN, JMK

Duodji (samisk håndverk) er en sentral samisk kulturfaktor, et fag og en næring. Næringen har et stort utviklingspotensial og vil i fremtiden spille en avgjørende rolle for trivsel og bosetting i samiske områder. Interessen for å etablere seg innenfor tradisjonell duodji som næringsvei er jevnt over høy, særlig i næringskombinasjonssammenheng. Sektoren kjennetegnes i dag med svak inntjening og lav lønnsomhet. Sametinget og de sentrale myndighetene har et særskilt ansvar for å legge forholdene til rette for utviklingen av duodji som næring. Sametinget nedsatte et utvalg som skal komme med forslag til innhold for et femårig utviklingsprogram innen duodji. Utvalgets arbeid er nå avsluttet og skal i 2001 behandles i Sametinget. Spørsmål som er vurdert er: egen næringsavtale for duodjiprodusentene sett i forhold til mulighetene for en videreutvikling av Sametingets ordninger for næringskombinasjoner, opplæring og utdanning innen duodji med ansvarsfordeling, organisering og finansiering av ulike typer ordninger, spesielle tiltak på salgs- og markedsføringsiden og generelle rammebetingelsene for duodji. Detaljene i programmet vil bli utarbeidet i nært samarbeid mellom Sametinget, relevante departementer og regionale myndigheter og organisasjoner, bedrifter og institusjoner som er knyttet til duodji. Sametinget vil behandle forslaget fra arbeidsgruppen i første halvår av 2001.

2.4.1 Fiskeriene

Sametinget har som mål å ivareta det samiske folks rett til fiske slik at man kan bevare og videreutvikle samisk språk, kultur og næring. Sametinget vil bidra til å innføre nærhets- og avhengighetsprinsippet i forvaltning og beskatning av maritime ressurser. Uttaket av både norsk arktisk torsk, hyse nord for 62° N, norsk kysttorsk og lodde har vært på et høyt nivå i 2000 og kan på sikt virke svært negativt inn på økologien både i fjordene, på kysten av Finnmark og i Barentshavet. Sametinget ser særdeles alvorlig på at bestanden av norsk kysttorsk er nedfisket ettersom denne bestanden danner grunnlaget for det nære kyst- og fjordfiske. Sametinget er i ferd med å utarbeide prosjektet "Bærekraftig utvikling i utvalgte fjorder". Prosjektet er en oppfølging av handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder og et LA-21 prosjekt. Prosjektet vil i utgangspunktet være avgrenset til områdene Tysfjord i Nordland, Lyngfjorden i Troms og Tanafjorden i Finnmark. I forbindelse med forarbeidene og gjennomføringen av prosjektet er det etablert en administrativ referansegruppe bestående av Kommunal- og regionaldepartementet, Fiskeridepartementet, Miljøverndepartementet og Sametinget. Hovedprosjektet vil bli satt i gang i første halvår av 2001. Sametinget har i forbindelse med prosjektet "Bærekraftig utvikling i utvalgte fjorder" foreslått at alle båtene som har søkt om delttagelse i Fiskeridirektoratets samlekvoteprojekt og som er fra disse tre fjordområdene, må få anledning til å være med i prøveprosjektet. Bakgrunnen for dette er at samlekvoteprojektet kan anses som et viktig bidrag til å utprøve lokale forvaltningsordninger.

Sametinget har også bedt Fiskeridepartementet om at det avsettes kr 3 mill til oppfølging av Handlingsplan for samiske kyst- og fjordområder. Når det gjelder de problemene kongekrabben skaper for fjordfiskerne i samiske områder, har Sametinget blitt invitert til å være med i en arbeidsgruppe som ledes av Fiskeridepartementet. Arbeidsgruppens mandat er å fremme forslag til fremtidig forvaltning og fiske av kongekrabbe. Arbeidet antas å være å slutført i 2001. Sametinget har arbeidet aktivt for å bedre samenes rettigheter i fiske etter rognkjeks i Nordland, Troms og Finnmark og har gjennom dette fått samla tilslutning fra Reguleringsrådet til sitt forslag om regulering av rognkjeks i 2000. Sametinget har også foreslått at Fiskeridepartementet forbyr alt trålfiske og begrenser bruken av autoline- og snurrevadfiske innenfor 12 n. mil nord for 62°N, slik at havgående fartøy blir stengt ute fra fiske i fjordene og i de nære kystfarvannene. I tillegg har Sametinget gått inn for at det gjennomføres en kvoteavkorting i torsk-, hyse- og seifiske for de fartøyene som har rettigheter i sild- og loddefiske. Tiltaket vil fordele inntektene på en

Sign: EKN / JMK

bedre måte i fiskeriene og gjennom dette være med på å høyne lønnsomheten til de flåtegruppene som ikke har mulighet til å fiske sild og lodde. Sametinget er positivt til de prosessene som Miljøverndepartementet ved Villaksutvalget har satt i gang for å bevare villaksbestandene i Norge. Sametinget opprettholder sitt tidligere krav om å få en egen utredning om laksens betydning for samisk kultur og samfunnsliv. Sametinget vil i denne sammenheng understreke viktigheten av å benytte "føre var"-prinsippet slik at man hindrer rømming og spredning av fiskesykdommer og parasitter fra oppdrettsanlegg. Fra et samisk ståsted vil det være en katastrofe om vassdragene Neiden, Tana og Alta skulle bli infisert med farlige sykdommer eller parasitter. Sametinget vil her minne om FN-konvensjonen om biologisk mangfold og "føre var"-prinsippet, og om de forpliktelsene Norge har ovenfor det samiske folk gjennom Grunnlovens §110 a og ved ratifiseringen av bl.a ILO-konvensjonen nr. 169.

2.4.2 Jordbruket

Sametinget har i året som gikk rullert sin jordbruksplan. Her fastslås det at landbruket er sentral som samisk næring og kulturbærer, og i tillegg er en svært viktig sysselsettings- og bosettingsfaktor i de samiske områdene. Næringens utviklingsmuligheter i de samiske områdene må vurderes sterkere i et samlet regionalt utviklingsperspektiv. Sametinget ser samarbeid over landegrensene både til Finland og Russland, som et stort potensial for landbruket i Finnmark. Sametinget skal fortsatt utvikle en egen landbrukspolitikk bl.a. gjennom de virkemidlene tinget forvalter. På sikt vil Sametinget bidra til å etablere en landbrukspolitisk sone for samiske bosettingsområder. Sametingets overordnede mål for jordbruk i samiske områder er å sikre stabil sysselsetting slik at man gjennom dette kan bevare samisk språk og kultur. For å oppnå dette går Sametinget inn for å inkorporere samisk landbrukspolitisk sone i et nasjonalt landbruksperspektiv, verdiskapningsprogram for samisk jordbruk og tilpasse Sametingets virkemiddelbruk i hht. jordbruksnæringen. For å oppnå målene i samisk jordbruk ser Sametinget det som viktig å igangsette et eget verdiskapningsprogram i samiske områder som favner et helhetlig og samfunnsmessig perspektiv. Et verdiskapningsprogram som tar hensyn til andre primærnæringer og de grensesnittene som her skapes i kombinasjoner med andre næringer vil for Sametinget være avgjørende for å opprettholde og videreutvikle sysselsetting og bosetting i samiske områder. Et nært samarbeid med landbruksmyndighetene er nødvendig for å kunne lykkes med å ha et levedyktig landbruk.

Sametinget har satt i gang et forprosjekt for utarbeidelse av et *rekrutteringsprogram for kvinner og ungdom innen jordbruket* i november 2000. Forprosjektet skal resultere i en rapport om faktorer som påvirker rekruttering av kvinner og ungdom til jordbruket infrastruktur knyttet til dette, med sikte på å presentere en situasjonsbeskrivelse, mål, mandat, satsningsområder, organisering og finansiering av programmet og tiltak for å nå målene. Tiltaket er et av de prioriterte tiltakene i Handlingsplanen for samiske kyst- og fjordområder. Det er innenfor jordbruk viktig med egne tiltak rettet mot kvinner og ungdom.

2.4.3 Reindriftsavtalen 2000-2001

Under forhandlingene av avtalen 2000-2001 var fokus rettet mot reintalls-situasjonen i Finnmark. Fra Sametinget ble det understreket at situasjonen som har oppstått er sammensatt. En side av saken er de natur- og miljømessige hensynene, som selvsagt er sentrale i forhold til det økologiske grunnlaget for reindriften. Dernest har man de samfunnsmessige og kulturelle forholdene, da det vil være mange utøvere og familier som blir direkte berørt av situasjonen. Sametinget finner grunn til å understreke at alle disse hensynene må ivaretas i det videre arbeidet med reintallstilpasningen. Partene valgte å ta spørsmålet om

Sign: EKN / JMM

ovre reintall ut av avtaleforhandlingene. Sametinget er tilfreds med denne løsningen. Tilpasning av reintallet er som kjent et lovbasert virkemiddel og er derfor ikke nødvendigvis et forhandlingstema for partene.

2.4.4 Næringskombinasjoner

Sametinget mener at tradisjonelle næringer skal sikres samtidig som nye næringer gis utviklingsmuligheter. Et særskilt behov for nyskaping har sammenheng med behovet for utvikling av mer differensierte arbeidsplasser i de samiske områdene. Derfor er det også nødvendig å vie oppmerksomheten til næringer og arbeidsplasser utenfor primærnæringene.

Sametinget viser i sak 29/00 til at et samspill mellom natur, kulturlandskap og samisk kulturutøvelse i vid forstand kan legge grunnlaget for enestående opplevelser og aktivitetstilbud i samiske lokalsamfunn. I denne sammenhengen danner kulturminner, museer, produksjon og salg av duodji potensiale for samisk **reiseliv**. Imidlertid skaper masseturisme og ukritisk bruk av samisk kultur i reiselivssammenheng en rekke utfordringer. Fra Sametingets side er det derfor avgjørende med samisk styring og kontroll av virksomheten.

Kombinasjonsutøvelse er i liten grad prioritert av sentrale myndigheter. Rammebetingelsene for kombinasjonsdrift må bedres innen fiske, jordbruk og reindrift. Koordinering av virkemiddelbruken i landbruks-, reindrifts- og fiskeripolitikken vil være viktig slik at næringspolitikken lettere kan tilpasses utviklingen av næringskombinasjonsvirksomheten. I likhet med jordbruksavtalen er det overført 2 mill. kr over reindriftsavtalen til kombinasjonsnæringer. Antall søknader om driftsstøtte er gått betraktelig opp i forhold til 1999. I år har det blant søkerne vært en stor gruppe ungdommer med bakgrunn i reindrift. Den store økningen i antall søknader skyldes trolig at flere tilpasser seg slik at de oppnår driftstilskudd. Den vanligste kombinasjonen er reindrift og duodji.

2.4.5 Annet næringsliv

Omstrukturering mot et mer moderne differensiert næringsliv har naturlig rekruttert den samiske befolkning til yrkesliv utover de tradisjonelle basisnæringene. De generelle endringsprosessene i næringslivet med sterkere grad av videreføring, produktutvikling og bruk av informasjonsteknologi gjør det nødvendig å prioritere kompetanseheving og nyskaping. Det er en stor utfordring å etablere tilfredsstillende rammebetingelser for å videreutvikle sterke, allsidige og dynamiske bedriftsmiljøer der kompetanse, nyskaping, produktutvikling og videreføring er sentrale tema for konkurransedyktige enkeltbedrifter. Innenfor de tjenesteytende næringene finner man en høy andel av kvinnelige sysselsatte. Derfor må virkemiddelbruken aktivt innrettes slik at det skapes rammebetingelser for å etablere kvinnearbeidsplasser.

2.5 Helse og sosial

Sametinget behandlet Regjeringens utkast til handlingsplan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkning i Norge "Mangfold og likeverd" i mars 2000. Sametinget ber blant annet om en nærmere konkretisering av tidsrammen for gjennomføring av tiltakene samt avklaring av budsjettammen for oppfølging av disse. Dette ble også tatt opp i møte med helseminister Tore Tønne den 15.08.00 der

Sign: EKN, JMK

Sametingets visepresident deltok. På dette møtet ble Sametinget orientert om at planen ville bli politisk behandlet i løpet av høsten 2000, noe som ikke har funnet sted enda.

Sametinget har tildelt prosjektmidler på kr 3 804 010 til oppfølging av NOU 1995:6 Plan for helse- og sosialtjenester til den samiske befolkningen i Norge. Ved prosjekttildelingen har Sametinget lagt vekt på å prioritere prosjektmidler ut fra tingets egne innsatsområder. Det er også foretatt en vurdering av om prosjekter kan gi raske resultater i tilpasning av helse- og sosialtjenestene for det samiske folk. I tillegg er det tatt hensyn til en geografisk fordeling.

I slutten av oktober 2000 ble det holdt oppfølgingsseminar for prosjektlederene. Tema for seminaret var "et helhetlig helse- og sosialtilbud for den samiske befolkning, -utfordringer for praksisfeltet". Det ble fokusert på hvordan den samisk kulturelle kompetansen bør integreres for å nå målet om et helhetlig helse- og sosialtilbud for det samiske folk. Seminaret inneholdt dreide seg om samisk kulturell kompetanse i helse- og sosialsystemet i sin helhet; hvilke krav det stiller på politisk nivå, videreføring av politiske signaler fra sentralt til lokalt helse- og sosialsystemnivå, på institusjonsnivå og på yrkesutøvers nivå.

Sametinget har avgitt uttalelser i forhold til flere landsomfattende dokumenter vedrørende helse- og sosialspørsmål. Disse er følgende: Utjammingsmeldinga (St meld nr. 50, (1998-99)), NOU 2000:12 Om barnevernet i Norge, Forskrift om habilitering og rehabilitering og Regional helse- og sosialplan i Helseregion Nord. Et gjennomgående tema i Sametingets uttalelser har vært etterspørselen av en systematisk integrering av den samiske dimensjonen, noe som er myndighetenes mål i tilrettelegging av en helse- og sosialtjeneste for samene.

Det registreres en større interesse for tilrettelegging av helse- og sosialtjenesten for det samiske folk. Dette gjelder ikke bare i forhold til prosjektmiddeltildelingen, men signalene omfatter også behov for at Sametinget har en mer aktiv rolle i forhold til utforming av og innhold i helse- og sosialtjenesten. I kjølvannet av prosjektmiddeltildelingen er det optimisme å spore i utviklingen av en tjeneste tilpasset for det samiske folk. Foruten at det er utgitt 4 rapporter og en pekebok for samisktalende afasirammede i norsk-talende institusjoner fra ulike prosjekter, er tilretteleggingen av tjenesteinnholdet i større grad blitt et tema i mange institusjoner. Rammene rundt iverksetting og stabilisering av et helse- og sosialtilbud er likevel uklare og lite presise, til tross for at brukeren har en rett til å få en individuelt tilpasset tjeneste. Fra sentrale og regionale myndigheter er det ikke utformet krav til tjenestene og rutinene på ivaretagelse av det samiske perspektivet på institusjonsnivå. Mye blir dermed opp til enkelte fagfolk som har spesiell interesse av å ivareta den samiske brukerens behov. Slike forhold bidrar til at brukeren møter en uforutsigbar tjeneste.

2.6 Barn og unge

I 2000 ble Sametingets 2-årige barne- og ungdomsprosjekt avsluttet. Prosjektet skal følges opp ved at det avsettes administrative ressurser til utvikling, oppfølging og koordinering. I oppfølgingen av prosjektet utvides de tematiske innsatsområdene i henhold til Samisk barne- og ungdomsplan. I oppfølgingen vil samarbeidet med offentlige organer konsentreres om å skape tilfredsstillende rammer med hensyn til samiske barn og unges oppvekstvilkår. I tillegg ønskes et prosessorientert arbeid i forhold til kommuner. Sametinget har også krevd at Barneombudet omgående skaffer seg nødvendig kompetanse i samisk språk og kultur for å kunne fremme samiske barn og unges interesser. Imidlertid må det i fremtiden opprettes et fritt og uavhengig samisk barneombud. For å styrke barn og unges innflytelse i Sametinget arrangeres

Sign: EKN / JMK

første ungdomskonferanse første halvdel av 2001. Et midlertidig ungdomspolitisk utvalg med tre medlemmer (ungdommer) er oppnevnt til å delta i forberedelsene av ungdomskonferansen. Konferansen i 2001 vil danne grunnlaget for en vurdering av om slike konferanser skal avholdes hvert annet år.

2.7 Likestilling

Sametinget har slått fast at miljø- og kvinneperspektivet er sentrale i utformingen av fremtidig politikk. Det er viktig at likestilling blir en integrert del av helhetsperspektivet for Sametinget, og at det ikke skapes en ny sektor. Sametingets politikk for integrering av kjønnsperspektiv og likestilling i virksomheten koordineres av Plan- og administrasjonsavdelingen, der det er avsatt stillingsressurs for dette. Fra og med 2001 blir budsjett et viktig styringsdokument, og Sametinget har i sak 41/00 Budsjett 2001 fulgt opp arbeidet med integrering. Handlingsplan for likestilling med fokus på samiske kvinners stilling, med innsatsområder, mål og tiltak 1999-2001 og Sametingsplanen for perioden 1998-2001, danner grunnlaget for arbeidet med likestilling.

2.8 Samarbeid mellom Sametingene

Samisk parlamentarisk råd ble konstituert i Karasjok 02.03.00. Rådet består av til sammen 14 medlemmer fra Sametingene i Finland og Norge. Sametinget i Sverige har foreløpig valgt å stå utenfor og har sammen med samene i Russland og Samerådet, observatørstatus i rådet. Presidenten for Sametinget i Norge ble valgt som president for Samisk parlamentarisk råd. Presidenten for Sametinget i Finland ble valgt som visepresident. Det ble videre bestemt at sekretariatsfunksjonene for rådet skulle tilligge det sametinget som innehar presidentvervet. Rådet avholdt et styremøte og et rådsmøte i 2000. I tillegg har den norske delegasjonen i rådet avholdt ett møte. Saker som er blitt behandlet i rådsmøtet er FN's arbeid med urfolkssaker, herunder urfolkserklæringen, permanent forum og arbeidet i Verdens helseorganisasjon, Barentssamarbeidet, fellesmøte med sameministrene, etableringen av en egen samisk kunstutdanning og organisering av arbeidet i Samisk parlamentarisk råd.

02.11.00 ble det avholdt et fellesmøte i Karasjok med sameministrene i Finland, Norge og Sverige. I møtet ble det enighet om å etablere et nytt nordisk samarbeid om samiske saker som berører felles nordiske interesser. Saker som ble behandlet var en nordisk samekonvensjon, samerettsutredningene, østsamenes/skoltesamenes språk og kultur, nordisk-samisk profesjonsutdanning, høyere samisk kunstutdanning og sametingenes samarbeid (Samisk parlamentarisk råd). Det ble underskrevet en protokoll fra møtet. Arbeidet organiseres på to nivåer med regelmessige møter mellom sametingspresidentene og sameministrene, samt et administrativt nivå for oppfølging og forberedelse av møtene.

2.9 Sametingets internasjonale engasjement

Arbeidet som skjer i regi av FN med en urfolkserklæring er viktig for urfolkernes rettigheter. Sametinget har deltatt i den norske delegasjonen siden erklæringsutkastet kom i 1994. I november 2000 fant imidlertid Sametinget at man ikke kunne delta i den norske delegasjonen, og valgte å ikke være tilstede i under arbeidsgruppens møte. Grunnen til Sametingets avgjørelse var uenighet om de norske posisjonene i forhandlingene, da særskilt spørsmålet om urfolkernes rett til selvbestemmelse. Sametinget fremholder at retten til selvbestemmelse for urfolk gjelder på alle samfunnsområder, slik det gjør for alle andre folk. Det

Sign: EKN / JMK

må også nevnes at sett fra Sametingets side, er dialogen med Utenriksdepartementet i disse sakene ikke tilfredsstillende. Det gjelder også Norges innsats i prosessen med urfolkserklæringen.

Sametinget er meget positiv til at det vil bli etablert et permanent forum for urfolk i FN. Samisk parlamentarisk råd har foreslått professor Ole Henrik Magga som urfolkets representant fra det samiske/inuittiske området.

Regjeringen har satt av ca. kr 150 mill. til Barentssamarbeidet for 2001. Dette er i samsvar med regjeringserklæringen der Europapolitikken, og da spesielt samarbeidet med Russland, står i fokus. Utenriksminister Torbjørn Jagland orienterte i et møte i Tromsø i november om at regjeringen ønsker et samarbeide på politisk nivå i Barentssammenheng. Nordland fylkeskommune overtok formannsvervet i Regionrådet i desember. Sametinget orienterte i samme møte om behovet for at urfolkssamarbeidet i styrkes. Samisk parlamentarisk råd har tidligere vedtatt å legge frem forslag om at rådet oppnevner samenes representant i Regionrådet, de samiske representantene til arbeidsgruppene, samt at urfolk får 1 representant h.h.v. i Regionrådet og i Regionkomitéen. Sametinget viste også til den vanskelige økonomiske situasjonen som urfolksorganisasjoner har på russisk side og ba om at deres økonomi styrkes slik at de kan delta aktivt i Barentssamarbeidet. Det ble også pekt på at oppbygging av infrastruktur inngår som et eget punkt i Handlingsplan for urfolk og at dette arbeide må støttes, også økonomisk.

I 2000 ble prosjektet "Bærekraftig utvikling" avsluttet. Sametinget har deltatt i prosjektgruppen i varierende grad. I sluttrapporten ble det foreslått et eget prosjekt som skal se på reindriften i det arktiske området i et bærekraftig perspektiv og at Norge skulle arbeide for at Association of World Reindeerherders skulle gis status som permanente deltakere i Arktisk råd.

2.10 Sametingets regionalpolitiske arbeid

Sametinget har søkt om fullt medlemskap i Landsdelsutvalget. I LUs plenumsmøte i mai ble det vedtatt å nedsette en arbeidsgruppe for å se på spørsmålet. Gruppen skulle bestå av 2 representanter fra Landsdelsutvalget og 2 fra Sametinget. Arbeidsgruppens konklusjoner ble lagt frem for Landsdelsutvalget i møte i desember. Forslaget går ut på at LU utvides fra dagens 22 medlemmer til 30 medlemmer, hvorav Sametinget har fire representanter som inngår i den enkelte fylkesdelegasjonen. De fire representantene fordeles med 2 representanter i næringskomiteen og 2 i regionalpolitisk komité. Sametingspresidenten til trer fylkesordførerkollegiet og Sametingets direktør til trer rådmannsutvalget. Sametinget gis ikke mulighet til å inneha ledervervet i LU. Samisk vil ikke bli brukt i Landsdelsutvalgets møter fordi dette vil være fordyrende. Konsensusprinsippet gjøres fremdeles gjeldende. Dersom et vedtak skal stoppes, må det være et flertall for dette i fylkesdelegasjonen. Sametinget bidrar økonomisk med 13,33% av LUs driftsbudsjett som gjenspeiler Sametingets representasjon (4 av 30 medlemmer). Utvalgets konklusjoner med forslag til nye vedtekter blir sendt ut på høring til de enkelte fylkeskommunene og Sametinget, slik at endelig beslutning i LU kan tas i møte 28.02.-01.03.01.

Etter regjeringsskiftet i inneværende år har arbeidet i Regjeringens Nord-Norge utvalg skiftet karakter. Arbeidsformen fremover vil bli mer å betrakte som et kontaktmøte med Nord-Norge. Sametinget har i dette utvalget spilt inn syn som er i tråd med egne planverk og uttalelser som søker å ivareta det samiske perspektivet på ulike nærings- og samfunnssektorer. De regionale myndighetene og Sametinget har fokusert på å styrke det regionalpolitiske handlingsrommet hvor prosedyrer og rutiner for den nasjonale politikken bedre tilpasses målene på regionalt nivå. Dette betyr sterkere medinnflytelse i politikktutforming

Sign: EKN / JMK

og bli en mer synlig aktør når beslutningsgrunnlaget for regional utvikling besluttes. Bl.a. gjelder det sterkere regional forankring og forvaltning av virkemidler for næringsutvikling i den nordlige landsdelen.

Interreg II-programmene om det grenseoverskridende samarbeidet ble avsluttet i 1999. De enkelte prosjektene i regi av programmet vil fortsatt foregå utover programperioden.

Det har fra samisk side blitt sett på som viktig å følge opp EUs fellesskapsinitiativ gjennom det nye Interreg III-programmet (2000-2006). Sametinget både på finsk, norsk og svensk side har godkjent og innlevert samiske delprogram både innenfor rammen av Interreg Nordkalotten og Interreg Norge – Sverige. I utgangspunktet ønsket en fra samisk side å gå for et selvstendig felles samisk program som omfattet hele det samiske bosettingsområdet i Finland, Sverige, Russland og Norge. Dette opplegget ble det ikke gitt samlet politisk aksept for i de ulike land. Målet er å skape et differensiert, aktivt og utviklet samisk samfunnsliv ved å styrke samisk identitet, kultur og næringer gjennom videreutvikling av det grenseoverskridende samarbeidet. Strategien er å skape muligheter og forutsetninger for at den samiske befolkningen kan arbeide for et regionenes Sápmi både på det økonomiske og sosiale området. En vil søke å identifisere muligheter for samarbeid over grensene innenfor det samiske samfunn og skape forutsetninger for å realisere mulighetene. Videre vil en skape forutsetninger for å utvide og få bedre kompetanse gjennom overføring av tradisjonell samisk kunnskap, teoretisk utdanning, forskning og dokumentasjon.

Sametinget behandlet *NOU 2000:22 Om oppgavefordeling mellom stat, region og kommune* i sitt plenumsmøte 6.-10.11.00. Sametinget påpekte i sitt vedtak at det er et behov for en egen gjennomgang av oppgavefordelingen når det gjelder samiske forhold. Sametinget uttalte videre at det er nødvendig at staten fortsetter å være garantisten for at de overordnede prinsippene ligger til grunn for den politikken som føres overfor samene. Det er nødvendig med en klarere ansvarsfordeling mellom nivåene. Oppgavefordelingen mellom staten og Sametinget må skje slik at det fremgår helt klart hvilket konkret ansvar hver av partene har. Forholdet mellom Sametinget og Stortinget må utredes nærmere med sikte på å bedre samarbeidsformene. Det er videre nødvendig å se nærmere på kommunenes rolle i forhold til arbeidet med samiske spørsmål. Kommunene må forpliktes og kommunens oppgaver må defineres mye klarere enn tilfellet er i dag. Uavhengig av hvilken fremtidig organisering som velges, vil det være et absolutt krav at de samiske sakene ivaretas.

2.11 Vasskraftutbygginger

Beiarnutbyggingen

Ubyggingsplanene må ikke igangsettes for det er foretatt en grundig gjennomgang av saken og nye konsekvensutredninger er foretatt. De utredningene som er gjort tidligere er foreldet og gir ikke et helhetlig bilde av skadevirkningene for den samiske kulturen i området. Det må foretas en helhetlig vurdering av saken der konsekvensene for den samiske kulturen i området generelt, og reindriften spesielt, samt samiske kulturminner blir utredet. Dagens juridiske og politiske landskap i forhold til samiske rettigheter er annerledes enn det var for ti år, siden da konsesjonen ble gitt. Derfor må også de rettslige forholdene utredes, og hvilke konsekvenser dette inngrepet får for det fremtidige arbeidet med samiske rettighetsspørsmål i bl.a. Nordland.

Sign: EKN, JMK

Sametinget er fornøyd med at Regjeringen foreslår å ikke gjennomføre de planlagte utbyggingene av vassdragene i Bjollåga og Melfjord og Beiam.

2.12 Annet

Et biologisk mangfold er grunnlaget for urfolkens eksistens verden over. Sametinget ser det som viktig at det biologiske mangfoldet sikres, og har derfor forståelse for at forholdene tilpasses slik at det skapes en viss naturlig rovdyrbestand i samiske områder. Sametinget er imidlertid av den oppfatning at bestanden av enkelte rovdyrarter er for stor i mange samiske områder i dag, slik at dette fører til store tap og ulemper for reindriftsnæringen og landbruket. I samiske områder må rovdyrbestanden holdes på et nivå som ikke blir en trussel for samiske næringsinteresser og dermed en trussel for samiske lokalsamfunn i sin helhet. Det er også viktig og naturlig i forvaltningen av de store rovdyrene at de samiske områdene ses under ett på finsk, norsk, svensk og russisk side.

Sametinget ser det som vesentlig at oppfølgingen av Bern-konvensjonen ses i lys av den internasjonale rettsutviklingen for urfolk som har funnet sted i de siste tiår. Konsekvensene av oppfylging av Bern-konvensjonen om store rovdyr må derfor sammenholdes med de forpliktelser den norske stat har påtatt seg gjennom målene i norsk samepolitikk og de rettslige forpliktelser den norske stat har gjennom nasjonal og internasjonal lovgivning om urfolksrettigheter.

Situasjonen for mange reineiere i deler av Finnmark har vært spesielt vanskelig i år fordi man ikke har kunnet ta ut tilstrekkelig med slaktedyrr i høst. De som er hardest rammet står fullstendig uten slaktedyrr og dermed uten inntekter. Store tap vil ha negative ringvirkninger for flere år fremover. Årsaker til de store tapene, er økt rovviltbestand, innskrenkninger av reindriftens arealer, reintallsituasjonen og beiteslitasje. Uavhengig av grunner til produksjonstap er det viktig at man etablerer en beredskap for hvordan man skal håndtere dette i fremtiden.

Det er over en 3-års periode tom. 1999 vært bevilget en årlig ramme på kr 1 mill. til tiltak for å bevare bo- og sysselsetting i Musken-området i Tysfjord kommune. Samlet for disse 3 årene er det innvilget tilsagn på til sammen kr 2 480 000. Virkemidlene er gitt til næringsformål i tillegg til kulturrettede tiltak. Sametinget har bedt departementet om å følge opp midlene avsatt til Hellemoprosjektet utover prosjektperioden.

Etter at avtalen mellom reindriften og Forsvaret om bruken av Hålkavárri og Porsangmoen skytefelt gikk ut i 1996 eksisterer det ingen avtale mellom partene. Sametinget mener det er viktig at Forsvaret og reindriften har en avtale om bruken av skytefeltet. Det er derfor viktig at partene igjen kommer til forhandlingsbordet, der målet må være å få til en avtale der interessene til partene, også reindriften, ivaretas. Så lenge det ikke eksisterer noen avtale mellom partene må det ikke settes i gang nye prosjekter i området.

Det er beklagelig at det er gitt tillatelse til å starte veiutbygging i Mauken-Blåtind skytefelt før de reindriftsfaglige utredningene er gjennomført. Sametinget mener det ikke bør foretas inngrep i området mens nye utredninger foregår. Sametinget mener at det i tillegg til de reindriftsfaglige utredningene, også må gjennomføres folkerettslig og sosiokulturell utredning.

Sign: EKN, JMK

3 Sametingets fagpolitiske og forvaltningsmessige oppgaver

3.1 Fordeling av tilskudd

Sametinget har gjennom en årrekke overtatt stadig nye forvaltningsoppgaver. De fleste av disse oppgavene er overtatt fra andre, og representerer i så måte ikke nye tiltak. Like fullt har denne prosessen resultert i et stadig utvidete ansvarsområde for Sametinget. I år 2000 forvaltet Sametinget følgende tilskuddsordninger;

Tilskuddsordninger	Tilskuddsorgan	Beløp i 1000 kr
Samiske kulturminneprosjekter	Samisk kulturminneråd	1 014
Samisk utviklingsfond	Samisk næringsråd	18 527
Næringskombinasjoner	Samisk næringsråd	6 579
Duodji	Samisk næringsråd	3 462
Utdanningsstipender	Opplæringsavdelingen	1 250
Tilskudd til samiske barnehager	Opplæringsavdelingen	200
Samisk kulturfond	Samisk kulturråd	6 971
Samisk forlagsdrift	Samisk kulturråd	1 500
Samiske kulturorganisasjoner	Samisk kulturråd	1 583
Driftsstøtte til samiske kulturhus/kulturinstitusjoner	Samisk kulturråd	4 443
Samiske barns oppvekstvilkår	Samisk kulturråd	2 500
Tospråklighetsmidler	Samisk språkråd	13 486,5
Tilskudd utviklingsprosjekter samisk språk	Samisk språkråd	3 163,5
Vitalisering av samisk språk	Samisk språkråd	2 956
Tilskudd til samiske hovedorganisasjoner	Sametingsrådet	2 600
Tilskudd til politiske grupper i Sametinget	Sametingsrådet	1 800
Til Sametingsrådets disposisjon	Sametingsrådet	147
Sum		72 182

Sametinget har vedtatt å legge ned tingets underliggende råd fra 01.01.2001. Fra samme dato overtar Sametingets tilskuddsstyret som forvaltningsorgan for de fondene og tilskuddsmidlene Sametinget overfører tilskuddsstyret å fordele. Sametinget har i sak i sak 44/00 vedtatt retningslinjer for tilskuddsstyret og i sak 49/00 oppnevnt Sametingets tilskuddsstyret.

Sign: _____

EKN, JMK

3.1.1 Samisk språkråd

Sametinget har gitt Samisk språkråd ansvar for fordeling av statlige midler på kr 16 650 000 til samisk tolketjeneste og tospråklighet, til de seks kommunene som tilhører forvaltningsområdet for samisk språk: Karasjok, Kautokeino, Tana, Porsanger, Nesseby og Kåfjord kommuner og Finnmark og Troms fylkeskommuner. Sametinget godkjente nye retningslinjer 23.-26.2.1999 for tildelingen av midler for 2000.

Ette retningslinjene for tildeling var kr 13 486 500 øremerket merutgifter på grunn av tospråklighet. Hver kommune får et grunnbeløp på 4,5 % av hele beløpet. Fylkeskommunene får et grunnbeløp på 3 % av hele beløpet. 51 % av hele beløpet tildeles kommunene slik at 1/3 fordeles etter befolkningstallet i kommunen, 1/3 fordeles etter antall personer som har meldt seg inn i samemanntallet, og 1/3 fordeles etter antall elever som har opplæring på samisk eller i samisk.

Den resterende bevilgningen etter fordelingen etter punktene 5.1, 5.2 og 5.3 skal fordeles til tiltak for å fremme samisk språk. Kommuner og fylkeskommuner, foreninger og enkeltpersoner søkte om prosjektmidler for kr 8 261 999. I retningslinjene var det satt av kr 3 163 500,- til utviklingsprosjekter i samisk språk. Midlene skal fordeles til tiltak for å fremme og styrke samisk språk. Samisk språkråd har i 2000 først og fremst prioritert kommunenes og fylkeskommunenes prosjekter. Samisk språkråd ga fullmakt til kommunene/fylkeskommunene å bestemme hvilke prosjekter som skal gjennomføres. Samisk språkråd prioriterte også søkere som ikke mottar støtte for fremming av samisk språk fra andre offentlige institusjoner.

Tildeling i 2000 for 5.4 prosjekter

Nesseby kommune	280 000
Tana kommune	400 000
Porsanger kommune	480 000
Karasjok kommune	400 000
Kåfjord kommune	400 000
Finnmark fylkeskommune	500 000
Troms fylkeskommune	500 000
Giellaveahkki v/ John Henrik Eira	110 000
Vestertana kapell- og bygdelag	15 000
Ája - Samisk senter	71 000
Språkmotiveringspris	7 500
TIL SAMMEN	3 163 500

sign: EKN, JMK

Sametinget avsatte kr 2 956 000 til styrking av samisk språk i sørsamisk område, lulesamisk område, Ofoten og Sør-Troms og kyst- og fjordområder. Sametingets språkplaner for disse områder, danner grunnlaget for tildelingen. I 2000 var det 24 søkere, som til sammen søkte kr 6 068 720. Samisk språkråd prioriterte følgende tiltak: språksentere/språktiltak, terminologi/orddatabase, språktiltak for barn og ungdom, voksenopplæring/Davvin- og Sámás-kurser og Språkmotiveringspris.

Bevilgningen for 2000 fordelt på områdene:

Oforen- og Sør-Troms område	726129
Lulesamisk område	1067048
Sørsamisk område	644923
Kyst- og fjordstrøk	517 500
Tildelte prosjektmidler	2 955 600

Samisk språkråd har måttet fordele noen prosjektmidler på nytt da søkere har meddelt at de ikke klarer å gjennomføre planlagte prosjekter.

Samisk språkråd har arbeidet for å finne en formålstjenlig måte å få tilbakemelding om bruk av de midlene språkrådet tildeler kommunene og fylkeskommunene i forvaltningsområdet for samelovens språkregler og for prosjektmidler. Tildelingsåret 1999 var det siste året det ble krevd revidert regnskap for bruken av de faste språkmidlene som kommunene i forvaltningsområdet mottar. Språkrådet har bl.a. utarbeidet en mal for prosjektsøknader. Målsettingen er at det i søknaden skal komme klart fram hvordan prosjektet skal gjennomføres, vurdering av den økonomiske siden av prosjektet og ikke minst hvordan prosjektet vil kunne fremme samisk språk. I tillegg er det utarbeidet en mal for rapportering av språkmidlene. Dette gjøres for at det skal komme klarere fram hva midlene er brukt til, samt vurdering av hvordan prosjektet har bedret samisk språk. For Samisk språkråd har rapporteringsarbeidet vært en prioritert oppgave. Ved å kreve gode prosjektsøknader, der både den samisk språklige gevinsten og den økonomiske gevinsten er blitt vektlagt, samt god rapportering av bruken av språkmidlene med utgangspunkt i språkutvikling og økonomi, har språkrådet fått et bedre grunnlag for å vurdere språkprosjektene og derved har kommet nærmere målsettingen om best mulig bruk av midlene.

Språkmotiveringspris og navnediplomer

Samisk språkråd har stiftet en språkmotiveringspris til personer/institusjoner/ organisasjoner som særlig arbeider i forhold til språkrådets formålsparagraf, og som jobber for å bevare og utvikle samisk språk. Prisen er på kr 10 000,- og en diplom utarbeidet av Aino Hivand. Samisk språkråd har utarbeidet retningslinjer for utdelingen av prisen. Prisen gikk til Ájluovtta váhnemjoavku. Prisen fikk de på grunn av at de har klart å snu et språkskifte som hadde kommet meget langt i lulesamisk område på norsk side.

Sign: _____

EKN, JMK

Samisk språkråd har i år for første gang delt ut kunstdiplomer til bedrifter som har gode samiske navn. Følgende bedrifter har fått diplom:

Nordsamisk:

Áibmeáiti, Biigá, Čálliidlágádus, Čiŋat, DAT OS, DavviGirjiO.S, Duodjegáldu, Duodjeloidu, Duodje Viessu, Fearamii, Finat, Giellaveahkki, Girjebusse Kárásjohka –Ohcejohka, Govadas Kallio, Graveniid Duojit, Guovdageainnu lagasradio, Hommát, Idut, Jergul Asttu, Láilla siida, Min Áigi os, Noras, Radio Doaivu, Sara duodji, Sámi Dáiddaguovddáš (Kárásjogas), Sámi Dáiddaguovddáš (Mázes), Sámiid Duodji, Skániid girje, Šiella, Visot OS.

Lulesamisk: Árran julevsáme guovdásj

Sorsamisk: Voengelen Diehtie

3.1.2 Samisk næringsråd

Det overordnede målet for Samisk næringsråd er: Sterke og levende samfunn med stabil bosetting og allsidig nærings- og samfunnsliv. Hovedmål 1 er å tilrettelegge for å etablere, bevare og utvikle naturressursbaserte næringer. Hovedmål 2 er å utvikle et variert næringsliv i samiske lokalsamfunn. Hovedmål 3 er å sette Sametinget i stand til å løse sine samepolitiske og forvaltningsmessige oppgaver. Alle disse definerte hovedmålene er nærmere konkretisert gjennom ulike tiltak på de ulike sektorene som fremkommer i rådets virksomhetsplan for 2000. Næringsmessig fordelingen av støtte fra Samisk utviklingsfond i 2000, sammenlignet med de to foregående år fremgår av følgende tabell:

	1998		1999		2000	
Jordbruk	3 307 000	13,6 %	3 336 000	15,0 %	2 134 500	11,5 %
Fiske	4 840 800	19,9 %	3 655 374	16,5 %	3 421 000	18,5 %
Industri/bygg & anlegg	1 406 000	5,8 %	4 630 000	20,9 %	3 327 000	18,0 %
Varehandel/duodji	2 771 500	11,4 %	2 086 000	9,4 %	2 336 000	12,6 %
Turisme	1 578 000	6,5 %	1 866 000	8,4 %	1 253 000	6,8 %
Eiendom/forr.drift	478 000	1,9 %	1 597 000	7,2 %	2 474 500	13,4 %
Off./priv./sos. tjenesteyting (kultur)	7 859 000	32,2 %	5 007 100	22,6 %	3 551 000	19,2 %
Regionale og lokale tiltak	2 120 445	8,7 %	0	0%	0	0 %
	24 360 745	100,0 %	22 177 474	100,0 %	18 527 000	100,0 %

Under *Off./priv./sos. tjenesteyting (kultur)* inngår i hovedsak støtte til kommunale og interkommunale tiltaksprosjekter, herunder støttefond for mottaksstasjoner, ulike tiltak i regi av Omstillingsprogrammet i

Sign: EKN, JMK

Indre-Finnmark, etablereropplæring, Interreg-saker, kultur- og kommunale tiltak. Totalt er det behandlet 18 søknader om etablererstipend hvorav 6 ble innvilget.

Tabellen nedenfor gir en oversikt over tilsagn om støtte gitt til kvinner i 2000:

Næringsvirksomhet	Kvinner		Menn		Bedrifter	
	1999	2000	1999	2000	1999	2000
Jordbruk	701 000	370 250	2 113 000	1 189 250	522 000	575 000
Fiske	392 000	785 000	2 297 374	2 091 000	966 000	545 000
Industri/bygg & anlegg	209 000	0	750 000	417 000	3 671 000	2 910 000
Varehandel/duodji	520 000	777 500	231 000	411 500	1 335 000	1 177 000
Turisme	150 000	795 000	535 000	249 500	1 181 000	924 000
Eiendom/forretningsdrift	46 000	582 000	121 000	327 000	1 430 000	1 565 500
Off./priv./sos. tjenesteyting (kultur)	225 000	392 000	343 000	170 000	4 439 100	2 989 000
2000	38%	2 986 250	62%	4 855 250		10 685 500
1999	2 243 000	26%	6 390 374	74%	13 544 100	

Det er vanskelig å gi en eksakt tallmessig oversikt over støtte til kvinner. Tilsagnene omfatter kvinnelige tilsagnsmottakere alene, og sammen med menn. Det er videre gitt støtte til bedrifter og organisasjoner der kvinnearbeidsplasser står sentralt. Spesielt gjelder dette tildelingen over kap. 530, post 70.5 til duodji. Ideelt sett burde kvinneandelen vært høyere, men tatt i betraktning at Samisk utviklingsfond i vesentlig grad gir støtte til primærnæringene, der hvor menn i all hovedsak står som søkere, så må kvinneandelen betegnes som tilfredsstillende. Samisk jordbruksplan viser at andelen kvinnelige gårdbrukere varierer mellom 15 og 35 % i 5 utvalgte samiske kommuner. Innenfor primærnæringene opererer hushold som felles driftsenheter der både menn og kvinner inngår.

Den geografiske fordelingen av fondets støtte i 2000, sammenlignet med de to foregående år fremgår av følgende tabell:

Fylke	Kommune	1998	%	1999	%	2000	
Finnmark	Karasjok	2 028 100	8,3	2 994 000	13,5	2 484 000	13,4
	Kautokeino	1 894 000	7,8	2 542 374	11,5	2 218 000	12
	Porsanger	1 962 000	8,0	1 242 000	5,6	1 725 000	9,3
	Gamvik	88 000	0,4	236 000	1,1	46 000	0,2

Sign: EKN / JMK

	Kvalsund	996 000	4,1	390 000	1,8	397 000	2,1
	Lebesby	988 000	4,1	309 000	1,4	55 000	0,3
	Måsøy	422 000	1,7	43 000	0,2	43 000	0,2
	Nesseby	2 769 000	11,4	816 000	3,7	1 504 000	8,1
	Tana	2 352 000	9,7	2 828 000	12,8	1 134 500	6,1
	Alta	1 192 000	4,9	2 191 000	9,9	1 146 000	6,2
	Utenfor (1)	1 452 000	5,9	787 000	3,5	835 000	5,1
Troms	Gratangen	75 000	0,3	120 000	0,5	0	0
	Kvænangen	1 221 000	5,0	2 557 000	11,5	1 599 000	8,6
	Kåfjord	1 840 200	7,5	1 561 000	7,0	1 138 000	6,2
	Lavangen	88 000	0,4	8 000	0,0	109 000	0,6
	Skånland	136 000	0,5	348 000	1,6	313 000	1,7
	Storfjord	369 000	1,5	1 350 000	6,1	1 308 000	7,1
	Senja	150 000	0,6	250 000	1,1	600 000	3,3
	Tromsø (Ullsfjorden)	832 000	3,4	259 000	1,2	190 000	1
	Utenfor	848 000	3,5	204 000	0,9	10 000	0,1
Nordland	Evenes	263 000	1,1	158 000	0,7	0	0
	Tysfjord	1 156 000	4,7	626 000	2,8	395 000	2,1
	Utenfor	225 000	0,9	0	0,0	37 000	0,2
Sørsameområdet	(unntatt Nordland fylke)	85 000	0,4	358 000	1,6	987 500	5,3
Utenfor virkeomr. / interkomm. Tiltak		929 445	3,8	0	0,0	153 000	0,8
Sum tilsagn		24 360 745	100,0	22 177 474	100	18 527 000	100

Beløpet er i hovedsak innvilget til prosjekter som gjennomføres innenfor vårt geografiske virkeområde og er derfor rettet mot næringsutøvere innenfor virkeområdet.

Sign:

EKN, JMK

3.1.3 Samisk kulturminneråd

Samisk kulturminneråd ble oppnevnt av Sametingsrådet 22.- 23. mars 1994 og trådte i kraft 15. juli 1994 i medhold av Sametingspresidentens forordning nr. 01/94 av 5. juli 1994.

Samisk kulturminneråd har ansvar for fordeling og utbetaling av de årlige tilskuddsmidlene til samiske kulturminneprosjekter. Tilskudd gis til tiltak som skal ivareta de overordnede kulturminnefaglige hensynene i arbeidet med de samiske kulturminnene og kulturmiljøene, samt samisk bygningsvern. På Riksantikvarens budsjett for 2000 var det satt av kr 1 000 000 til samisk kulturminnevern. I tillegg ble det overført

kr 14 000 fra tilskuddsmidler fra 1999. For 2000 utgjorde dermed tilskuddsrammen kr 1 014 000. Samisk kulturminneråd mottok 39 søknader for 2000. Total søknadssum var på kr 1 880 765. Samisk kulturminneråd fordelte tilskudd til følgende tiltak 2000 :

Finnmark:	287 000
Troms	489 000
Nordland	119 000
Sorsamisk	119 000
Sum	1 014 000

For detaljert oversikt henvises det til Samisk kulturminneråds årsmelding.

3.1.4 Samisk kulturråd

Samisk kulturråd er et underliggende råd i Sametingssystemet: Forvaltningsoppgavene som er tillagt Samisk kulturråd er å utføre Sametingets politikk med de virkemidlene som er tildelt gjennom det årlige budsjettet. I tillegg til å forestå forvaltningsoppgaver på vegne av Sametinget, er Samisk kulturråd også et fagpolitisk organ for Sametinget, og kan komme med fagpolitiske uttalelser som berører samisk kulturpolitikk. Samisk kulturråd har i 2000 forvaltet tilskuddsordningene: Samisk kulturfond, støtte til samisk forlagsdrift, driftsstøtte til samiske kulturhus, driftsstøtte til samiske kulturorganisasjoner og samiske barns oppvekstvilkår.

Samisk kulturråds aktivitet for 2000 har vært preget av å oppfylle krav og forventninger overfor publikum og andre organer, samt å regulere sin virksomhet innenfor de økonomiske rammene som Sametinget setter.

Innenfor tilskuddsordningen *Samiske barns oppvekstvilkår* er det i 2000 særlig satset på utgivelser av samiskspråklige barne- og ungdomsblad. Mangelen på tilbud som ivaretar interessene til denne målgruppen og viktigheten av å bygge opp samiskspråklige lesevaner er begrunnelsen for denne satsingen. I denne sammenheng registrerer rådet spesielt mangelen på samiskspråklig litteratur for ungdom, spesielt litteratur skrevet av ungdom for ungdom. Rådet ser det som viktig å sette fokus på dette, og i den forbindelse vil det bli opprettet en stipendordning. Rådet har igangsatt, slik det fremkommer i virksomhetsplanen 2000, arbeidet med etablering av stipend for å fremme og stimulere til utvikling av

Sign: EKN, JMK

litteratur for barn og ungdom. Kulturrådet vil prioritere utgivelser av barne- og ungdomslitteratur sett i forhold til forlagenes prioriteringer.

Kulturrådet vil be Sametinget om å videreføre prøveprosjektet "Dåjmalasj máná" også i år 2001.

Samisk kulturråd fungerer som styre for Samisk kulturfond og forestår tildeling av midler på grunnlag av vedtatte retningslinjer for de ulike tilskuddsordningene. I Sametingets budsjett for 2000 ble det over kap. 540, post 52.1 "Samisk kulturfond" bevilget kr 9 475 000,- inkl. kr 2 500 000 til samiske barns oppvekstvilkår. Fondets virkeområde er hele landet. I virksomhetsplanen for 2000 ble det avsatt kr 6 975 000 til tiltaksområdene. Det registreres en liten nedgang i antallet søknader. Den totale søknadssummen til fondet i 2000 var på om lag kr 14,3 mill., en nedgang på omlag kr 3 mill. sett i forhold til tallene for 1999.

Fordelingen av støtte fra Samisk kulturfond i 2000, samt for foregående år (beløpene er i 1000 kr):

Saksområde/år	1999	2000
Litteratur	2600	2100,0
Billedkunst/duodje	1200	595,5
Musikk	1441	1105,1
Samiske frie teaterformål	424	480,0
Andre tiltak	2431	2690,5
Sum	8107	6 971,1

Tabellen viser et underforbruk på kr 3 900,- sett i forhold til avsetning på kr 6 975 000,- .

3.1.5 Helse og sosial

Prosjektmidlene skal bidra til utvikling av et likeverdig tilbud av helse- og sosialtjenester til den samiske befolkningen. Midlene på kr 3 804 010 er fordelt på følgende satsingsområder for 2000 slik;

Geografisk ble midlene fordelt slik:

Satsingsområder 2000 (satsingsområdene kan gå over i hverandre)	Tildelt beløp	Antall søkere tildelt midler
Utrednings- og prosjektarbeid med sikte på tilpasning av helse- og sosialtjenester til samisk virkelighet	kr 1 114 010	7
Prosjektarbeid og metodeutvikling for tiltak – som har basis i samisk kultur – som direkte går ut på å forbedre helse- og sosialsituasjonen til det samiske folk	kr 540 000	5

Sign: EKN / JMK

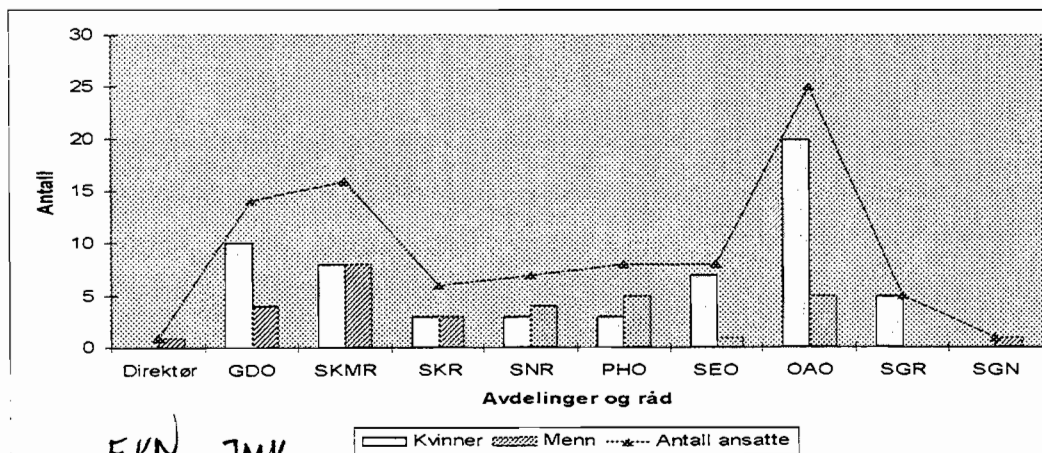
Metodeutvikling og tilretteleggelse av tiltak for ulike behov innenfor den ordinære helse- og sosialtjeneste i samiske områder	kr 800 000	5
Opplæring av helse- og sosialpersonell i samisk språk og kulturforståelse	kr 1 350 000	9
Utbygging av tolketjeneste	0	0

Område	Antall søkere	Tildelt
Sørsamisk område	3	kr 560 000
Nordland	4	kr 510 000
Troms	9	kr 1 384 010
Finnmark	10	kr 1 350 000
I alt	26	kr 3 804 010

Administrativt nivå

Sentraladministrasjon flyttet inn i den nye Sametingsbygningen i slutten av august 2000. H.M. Kongen foresto den offisielle innvielsen av nybygget torsdag 2. november. Sametinget hadde åpent hus med ulike arrangementer de to påfølgende dagene. Oppslutningen om alle arrangementene var meget god.

Sametinget har pr. desember 2000 89,8 årsverk. Figuren nedenfor viser antall ansatte fordelt på avdelinger og kjønnsfordelingen i de ulike avdelingene.

Sign

EKN JMK

□	Kvinner	▨	Menn	—●—	Antall ansatte
---	---------	---	------	-----	----------------

GDO: Girjerádjo- ja diehtujuohkinossodat/Bibliotek- og informasjonsavdelingen

SKMR: Sámi kulturmuittoráđđi/Samisk kulturminneråd

SKR: Sámi kulturráđđi/Samisk kulturråd

SNR: Sámi ealahusráđđi/Samisk næringsråd

PHO: Plána- ja hálddahusossodat/Plan- og administrasjonsavdeling

SEO: Servodatossodat /Samfunnsavdelingen

OAO: Oahppalusossodat/Oplæringsavdelingen

SGR : Sámi giellaráđđi /Samisk språkråd

SGL: Sámi Giellalávdegoddi/Samisk språknemd

Sametingets administrasjon sørger for at Sametingets råds- og plenumprotokoller finnes på samisk og norsk. Saker til plenumsmøtene sendes ut på samisk og norsk. Sametingets utredninger, årsmeldinger, planer osv. foreligger både på samisk og norsk. Brev til kommunene i forvaltningsområdet for samisk språk skrives som regel på begge språk. Henvendelser på samisk besvares på samisk. I følge Sameloven har representantene i plenumsmøtene rett til å snakke samisk eller norsk etter eget ønske. Derfor blir plenumsmøtene tolket fra/til samisk/norsk.

Det er en stor utfordring å utvikle bruken av samisk i forbindelse med saksbehandling, møter og i andre sammenheng. Utgangspunktet må være å stimulere og styrke kunnskaper i samisk i hele Sametingets organisasjon. Dette er viktig fordi andre offentlige organer gjerne bruker Sametinget som forbilde i bruken av samisk.

3.1.6 Bibliotek- og informasjonsavdelingen

Siden opprettelsen av Bibliotek- og informasjonsavdelingen 1. august 2000, har svært mye av avdelingens resurser gått med til oppgaver knyttet til flytting og etablering i nybygget, og til planlegging og gjennomføring av den offisielle innvielsen. Avdelingens oppgaver og ansvarsområde er:

- å legge forholdene til rette for og koordinere den informasjonsfaglige virksomheten i Sametinget
- å arbeide for aktiv og korrekt informasjon til media og søke å legge premissene for mediernes oppmerksomhet i forhold til Sametinget

Sign: _____

EKN, JMK

- å forestå oppgaver som tilligger Samisk spesialbibliotek og være et forvaltningsbibliotek for Sametinget
- å tilrettelegge plenumsmøtene
- å utføre fellestjenester som oversetting, kopiering, innkjøp av maskiner inventar og utstyr
- å gi arkiv- og informasjonstjenester til administrasjonen og eksterne brukere
- å gi veiledning om arkivtjenester i det øvrige sametingssystemet
- å sørge for vedlikehold og drift av Sametingsbygningen
- å forestå saksbehandlingen til møtelederskapet, å yte sekretærbistand til kontrollkomiteen, og innenfor sitt saksfelt forestå saksbehandlingen til Sametingsrådet og sørge for nødvendig oppfølging av sakene.

Bibliotek- og informasjonsavdelingen har høsten 2000 samarbeidet med Statens informasjonstjeneste for å få i gang et prosjekt om samemanntallet og deltakelse i sametingsvalget. Prosjektet skal gå over et år og skal ha en egen styringsgruppe og referansegruppe. Målet med prosjektet er å få bedre kunnskap om samemanntallet og derigjennom et bedre grunnlag for å vurdere hvilke tiltak det er som påvirker innskrivningen i samemanntallet.

Avdelingen har vært med å utarbeidet et nettbasert informasjonssystem som baseres på en intranett og internettløsning. Målsettingen med det nye informasjonssystemet er å gi ansatte og publikum mulighet til på en enkel måte å få dekket sine informasjons- og kommunikasjonsbehov. Løsningen er fullt tilrettelagt for å støtte samisk og norsk, og har en lav brukerterskel som skal sikre at brukeren raskt finner fram til ønsket informasjon. Systemet skal etter planen settes i drift i januar 2001. Målet er at intranett og Internett innen to år skal være en av Sametingets viktigste informasjons- og kommunikasjonskanaler til interne og eksterne brukere.

Avdelingen har arbeidet med et designprogram som skal gi Sametinget som organisasjonen en helhetlig visuell profil med felles logo. Programmet skal bidra til at Sametinget tydelig fremstår som et representativt og folkevalgt organ for samer i Norge, og understreke tingets rolle som en forvalter av samiske fellesverdier. Det er utarbeidet en designmanual med Sametingets hovedlogo, maler for kontormateriell, og oppsett for saksdokumenter, publikasjoner og annonser. Dette skal tas i bruk i januar 2001.

Etter at hovedadministrasjonen flyttet inn i den nye Sametingsbygningen, har det vært stor interesse for å se på bygningen og få informasjon om Sametinget. Avdelingen har faste daglige omvisninger, og tar på forespørsel også i mot grupper utover de faste tidene. Ca. 5000 mennesker har vært innom Sametinget etter innflyttingen i nybygget.

Som et ledd i utarbeidelsen av overordnede mål og prinsipper for samisk mediepolitikk, har avdelingen arrangert et medieseminar. Seminaret belyste aktuelle spørsmål angående pressestøtten til samiske aviser, kvinne- og mannsperspektivet i samisk medier, og førstemanuensis Eli Skogerbøs rapport om samiske medier. Seminaret ble avsluttet med en debatt om samisk mediepolitikk og samiske aviser.

Bibliotek- og informasjonsavdelingen arbeider med å lage en serviceerklæring for Sametinget. Erklæringen, som skal være ferdig i begynnelsen av 2001, skal på en oversiktlig og forståelig måte gi brukerne

Sign: EKN, JM

opplysninger om hva de kan forvente seg av tjenester og service i møte med Sametingets administrasjon og forvaltning.

Fordi det ikke er plass til utvidelser i den gamle arkivnøkkelen, måtte Sametinget sette i gang arbeidet med å utarbeide en ny nøkkel da Samisk spesialbibliotek og tidligere Samisk utdanningsråd, nå Sametingets opplæringsavdeling, ble lagt under Sametinget. Det er nå utarbeidet en ny arkivnøkkel for hele sametingssystemet. Denne nøkkelen skal settes i verk 2. januar 2001.

Da administrasjonen flyttet inn i nytt bygg, gikk man over til et nytt arkivsystem. Prioritert oppgave er nå å få bortsetningsarkivet og fjernarkivet i orden. Her finnes alt av saker som Sametinget har behandlet siden opprettelsen, og materialet ligger nå nedpakket i esker. Fordi arkivpersonalet i tillegg til det daglige arkivarbeidet også skal betjene sentralbordet og gi veiledning til saksbehandlere, ledere og underliggende råd, vil dette arbeidet måtte gjøres over noe tid.

På grunn av at Sametinget ønsker å forbedre tjenesten til bl.a. brukerne av våre internettilbud, har det vært nødvendig å oppgradere datasystemet. En konsekvens av oppgraderingen har imidlertid vært at det etter innflyttingen i nybygget ikke har vært mulig å kjøre ut offentlig journal og andre rapporter fra journalen.

Sámi sierrabibliotehkka / Samisk spesialbibliotek, SSB, har vært egen statsinstitusjon siden 1983, og en nasjonal kulturinstitusjon siden 1996. 1. januar 2000 ble SSB en del av Sametingets administrasjon. Fram til slutten av august 2000 delte SSB lokaler med Karasjok bibliotek i bygget til Samisk videregående skole

SSBs hovedoppgave er anskaffelse, oppbevaring, tilrettelegging og formidling av bøker og annet materiale på samisk, og om samiske forhold uansett språk. Biblioteket er nå også tillagt oppgaven som forvaltningsbibliotek for Sametinget. Målsettingen er at SSB også skal være et kompetansesenter for samisk litteratur og samisk bibliotek- og informasjonstjeneste. Samisk spesialbibliotek har de samme åpningstidene som Sametinget i Karasjok; kl. 08.00–15.45 vintertid og 08.00–15.00 sommertid.

Databasen til SSB ble skilt fra folkebiblioteket i slutten av 1999, og SSB investerte i nytt utstyr for å klare overgangen til år 2000. Delingen av databasen medførte en rekke problemer, og arbeidet med å rette opp dette er ennå ikke avsluttet. Etter at SSB flyttet inn i den nye Sametingsbygningen, har det oppstått problemer med samiske bokstaver i datasystemet til biblioteket. Dette har ført til at man ikke har kunnet registrere materiale på rett måte og man har heller ikke kunnet skrive ut purringer og lister til lånere. Det har også ført til dårligere service til publikum fordi publikum ikke kan søke i basen til biblioteket. SSB vurderer nå å kjøpe inn et nytt biblioteksystem som kan kommunisere med databasen på huset. Inntil det nye systemet er på plass, skal det installeres en midlertidige løsning.

3.1.7 Plan- og administrasjonsavdelingen

Plan- og administrasjonsavdelingen har ansvar for å utarbeide og tilrettelegge en god personalpolitikk, etablere og utvikle tekniske gode og rasjonelle IT-løsninger for Sametinget, samt koordinere og ivareta likestilling, økonomi- og planarbeidet i Sametinget. I tillegg har avdelingen saksbehandling til politisk nivå og tilrettelegger ulike fellestiltak etter behov.

Sign: _____

EKN, JMK

Handlingsplan for likestilling med fokus på samiske kvinners stilling, med innsatsområder, mål og tiltak 1999-2001 og Sametingsplanen for perioden 1998-2001, danner grunnlaget for arbeidet med likestilling. Handlingsplanen er delt inn i fem deler. Første del omhandler bakgrunnen for planen, planprosessen og forholdet til andre planer. Del to gir en kortfattet fremstilling av likestilling som et tverrsektorielt politikk-området, Samisk kvinneprosjekt og en beskrivelse av samarbeid med aktører utenfor Sametinget. Del tre omtaler hovedmål og utfordringer, mens del fire beskriver innsatsområder, mål og tiltak for likestillingsarbeidet i Sametinget for perioden 1999 - 2001. Siste del omtaler økonomiske og administrative konsekvenser.

Sametinget har slått fast at miljø- og kvinneperspektivet er sentral i utformingen av fremtidig politikk. Det er viktig at likestilling blir en integrert del av helhetsperspektivet for Sametinget, og at det ikke skapes en ny sektor. Sametingets politikk for integrering av kjønnsperspektiv og likestilling i virksomheten koordineres av Plan- og administrasjonsavdelingen, der det er avsatt stillingsressurs for dette. Fra om med 2001 blir budsjett et viktig styringsdokument, og Sametinget har i sak 41/00 Budsjett 2001 fulgt opp arbeidet med integrering.

Samtidig med innflyttingen i det nye Sametingsbygget, skiftet administrasjonen i Karasjok ut det meste av datamaskinparken og programvare. Dette var nødvendig for å holde tritt med utviklingen. Det utrangerte utstyret ble gitt til Karasjok barneskole, som hadde stort behov for datautstyr. Alle avdelingskontorene utenfor Karasjok er knyttet opp i et felles nettverk. Dette er en stor utfordring teknisk sett. Vi vil i løpet av neste år jobbe for å øke kapasiteten på linjene til avdelingskontorene. Ved å ansette 1 ny IT-konsulent, har Sametinget fått økt kapasiteten innenfor IT. Dette gir større muligheter for utvikling og tilpasning av løsninger som er skreddersydd Sametingets behov. Administrasjonen er dessuten mindre sårbar kompetansemessig, ettersom det er flere personer som har IT som arbeidsfelt.

Siden høsten 1999 har Sametinget arbeidet for å etablere et skikkelig tilbud på Internett samt et funksjonelt intranett for de ansatte. Forprosjektet ble avsluttet i desember 1999. I august 2000 ble det undertegnet kontrakt med TietoEnator om levering av en slik løsning. Løsningen er pr. desember 2000 under innføring og endelig lansering vil finne sted i januar/februar 2001. Med denne løsningen vil Sametinget kunne nå ut til et mye større publikum enn tidligere. Internett har et enormt nedslagsfelt og Sametingets nye tilbud på Internett vil være et viktig redskap for å nå ut til ungdom. Det planlegges videre å overføre plenums møtene via Internett. Intranettet vil være et viktig verktøy for å knytte de geografisk spredte avdelingskontorene nærmere sammen. I oktober 2000 undertegnet Sametinget kontrakt med IT Kontorsystemer AS om levering av bredbåndstjenester. Dette medfører at kapasiteten på Internett-tilknytningen økes betraktelig.

I og med at de nordsamiske tegnene ikke er standard i datamaskiner, er det utviklet spesialløsninger for at programmene skal kunne håndtere dette. Samiskløsningen kostet tidligere kr 5 000 pr. lisens. Sametinget kjøpte i 1998 rettighetene til slik programvare og har siden gitt dem gratis til publikum. Det har vært stor etterspørsel etter programmene. I og med at spesialløsningene ikke fungerer tilfredsstillende, var det nødvendig å jobbe for at samiske tegn ble standard i programmene. Tidligere i år undertegnet Sametinget kontrakt med Microsoft om støtte for nordsamiske tegn i deres nyeste operativsystem, Windows 2000. Dette er et stort steg i riktig retning for integrering av samisk språk i dataprogramvare. Behovet for spesialprogramvare vil fremdeles være tilstede, da mange maskiner ikke kan kjøre Windows 2000.

Sign: _____

EKN, JMK

Da samisk er et offisielt språk i Norge, ser Sametinget det som en klar oppgave for de norske myndighetene å sørge for at all programvare som selges i Norge har støtte for samiske tegn.

3.1.8 Samfunnsavdelingen

Samfunnsavdelingens fremste oppgave er å behandle saker innen fagfelt som rettigheter og selvbestemmelse, nordiske saker, sametingsvalget, helse og sosial samt samferdsel. Avdelingne koordinerer politisk ledelses møtevirksomhet og har saksbehandling når det gjelder fordeling av tilskudd til samisk helse- og sosialformål og klagesaker fra tilskuddsstyret til Sametingsrådet. Arbeidet i år 2000 kommer for øvrig frem under kap. 2 i årsmeldingen.

3.1.9 Opplæringsavdelingen

Avdelingen har ansvaret for utvikling av samiske læremidler i henhold til læreplanene for grunnskolen og videregående opplæring og veiledninger for voksenopplæring. Avdelingen har også ansvaret for godkjenning av samiske læremidler som er påbegynt før 1. august 2000. I tillegg blir det utviklet læremidler til bruk på barnehagenivå.

Sametinget har som intensjon at forlagene skal produsere lærebøker. Sametinget gjennomførte 128 læremiddelprosjekter i år 2000. Forlagene hadde ansvaret for 3/4 av prosjektene, mens Sametinget hadde ansvaret for 1/4 av prosjektene. År 2000 er 45 læremidler blitt ferdigstilte. Det er blitt produsert både elevbøker, veiledninger, temabøker og spesialpedagogisk læremidler på nord-, sør- og lulesamisk for bruk i grunnskolen, barnehagen og videregående opplæring.

Opplæringsavdeling er godkjent som AV-sentral og tar opptak av alle samiske tv-programmer, slik at samiske skoler og barnehager kan låne programmene og bruke disse i undervisningen. Sametinget samarbeider med NRK Undervisningsredaksjonen og med Norsk filminstitutt med versjonering av undervisningsfilmer til samisk. I den forbindelse er det i løpet av året utarbeidet 20 undervisningsprogrammer og en animasjonsfilm på nordsamisk, en på sørsamisk og to på lulesamisk.

Det er bevilget midler til et elektronisk læremiddel, "Sámegiella C-gjellan" som er tilgjengelig på nettet. I tillegg er det igangsatt oversetting av tre nye pedagogiske dataprogrammer til nordsamisk.

Begynneropplæringsprosjekt har som hovedmål er å finne frem til de lesemetodene og den lesemetodikk som passer best for elever som har samisk som førstespråk og får sin grunnleggende leseopplæring på samisk. Prosjektet skal få disse metodene systematisert og anvendt i undervisningen. Dette skal skje gjennom blant annet å utnytte den kompetansen, de kvalifikasjonene og den erfaringen som de samisktalende lærerne i dag besitter. I forbindelse med begynneropplæringsprosjektet er det også satt i gang et kompetansehevingsprogram rettet mot skoleledere og personell i PP-tjeneste.

På oppdrag fra KUF holder Sametinget på å oversette/tilpasse kartleggingsmaterieill i lesing til nordsamisk. Arbeidet gjøres i samarbeid med Senter for leseforskning og en prosjektleder. Det blir utgitt kartleggingshefter for 2., 3., 5., 7. og 9. klasse. Stortinget har vedtatt at kartlegging for 2. og 7. klasse er obligatorisk fra høsten 2000.

Sign: _____

EXP, JMK

Opplæringsavdelingen har startet arbeidet med å utarbeide en plan for spesialpedagogisk kompetanseheving i samiske områder. Siden starten av prosjektet er det innhentet informasjon fra rektorer og lærere i grunnskolen, fra barnehagene og i PP-tjenesten i det samiske området. Utgangspunktet for informasjonsinnsamlingen har både vært L97/L97S overordnede mål om tilpasset undervisning for barn med spesialpedagogiske behov og opplæringslovens rett til spesialundervisning.

Tidligere Samisk utdanningsråd ble av Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet bedt om å organisere en evaluering av samisk videregående opplæring under Reform'94. Det er utarbeidet to evalueringsrapporter: Samisk videregående opplæring under Reform'94 av NIBR 2000:8 og Samisk videregående opplæring – rettigheter og innhold av Nordisk Samisk Institutt, 2000. Det er laget en oppsummering av evalueringsrapportene. Denne er utgitt som egen rapport. I evalueringen kommer det bl.a. frem at samisk videregående opplæring har en utvidet målsetting i forhold til øvrige videregående opplæringsinstitusjoner. Samisk videregående opplæring skal i tillegg til å realisere de nasjonale målene og tiltakene under Reform'94, også medvirke til å vedlikeholde, utvikle og styrke samisk språk, kultur og identitet.

Opplæringsavdelingen har sammen med Statens utdanningskontor i Finnmark vært på tilsynsbesøk i to kommuner innenfor forvaltningsområdet for samisk språk. Hensikten med tilsynsbesøkene er bl.a. å følge med hvordan kommunene gir opplæring i hht. L97S.

Sametinget har i samarbeid med Statens utdanningskontor i Oslo og Akershus – Eksamenssekretariatet utviklet eksamenssett i samisk for grunnskolen og videregående opplæring.

Sametingsrådet har i sak R 29/00 vedtatt at et ekstraordinært tilskudd på kr 200 000 fra Barne- og familiedepartementet skal brukes til læremidler og veiledning for samiske barnehager. Videre har det vært behov for å løfte motivasjonen blant foreldre og barnehageansatte når det gjelder styrking og utvikling av samisk språk i barnehagen. I Musken i Tysfjord er det blitt holdt seminar med fokus på samisk språk. Nesseby kommune er tildelt midler, men seminaret er utsatt til 2001.

I samarbeid med fylkesmennene i Troms og Finnmark er det arrangert en samisk barnehagekonferanse med faglig innhold og erfaringsutveksling for samisk barnehagepersonell fra hele landet.

Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet har satt i gang en evaluering av tilskuddet til opplæring i og på samisk. Evalueringen konsentrerer seg om de kommunene som gir opplæring etter Det samiske læreplanverket for den 10-årige grunnskolen (L97S). Statens utdanningskontor i Finnmark leder evalueringsarbeidet. Det er opprettet en referansegruppe bestående av Sametinget og representanter for de samiske kommunene og Statens utdanningskontorer i Troms og Nordland.

Sametinget har i samarbeid med Statens utdanningskontor i Finnmark arrangert en konferanse der temaet var samisk språks stilling i skolen og lokalsamfunnet. Målgruppen for denne konferansen var lærere og annet pedagogisk personale både i grunnskolen og videregående opplæring, samt politikere og etatsledere i kommunene. På konferansen ble det bl.a. fokusert på det samiske språkets stilling i dagens skole sett i forhold til tidlig på 1980-tallet. Man fikk også innblikk i hvilke utfordringer ulike kommuner og Sametinget står ovenfor mht. utvikling av samisk språk.

Sign: EKU / JMK

4 Administrative og økonomiske utfordringer

Sametingets arbeidsområde har siden etableringen i 1989 økt i omfang, noe som også har vært tingets målsetting. Disse oppgavene krever ressurser Sametinget pr. dags dato ikke råder over. Dette skaper problemer i forhold til oppfylging av de målsettingene Sametinget har for sitt arbeid og i forhold til de forventningene Sametinget møter fra det samiske samfunnet. For å kunne ivareta sine oppgaver i forhold til arbeidet med å styrke situasjonen for det samiske folk, er det nødvendig at tinget blir tilført større økonomiske ressurser.

Integrering av kjønn- og likestillingsperspektiv krever en endringsvillig organisasjon. Det treårige kvinneprosjektet på nittitallet og Sametinget egen handlingsplan for likestilling vedtatt i 1999, har åpnet for oppmerksomhet rundt problemstillingen og vilje til å finne gode løsninger for hvordan kjønn- og likestillingsperspektivet kan integreres. Sametinget må søke å utvikle organisasjonen basert på eksisterende egenskaper i organisasjonen som initiativ, tillit, trivsel og trygghet. Dette er egenskaper som er viktige for individuell og organisatorisk læring. Det er behov for en spesiell oppmerksomhet i forhold til dette etter hvert som organisasjonen vokser, og spesielt fra år 2001 når den nye organisasjonsmodellen i verksettes.

4.1 Nedleggelse av underliggende råd

Omorganisering av virksomheten med overgang fra underliggende råd til avdelinger, stiller Sametinget overfor to hovedutfordringer. Det ene er samordning og koordinering mellom de ulike sektoravdelingene og det andre er samhandling mellom det politiske og administrative nivået. Disse to utfordringene vil gjensidig påvirke hverandre. En god samordning på administrativt nivå er en forutsetning for at dette nivået evner å motta og følge opp politiske signaler og vedtak. Likeledes er en strukturell arbeidsform administrativt viktig for at det politiske nivået får gode og relevante faglige innspill fra administrasjonen. En ryddig samhandling mellom politisk og administrativt nivå vil påvirke administrasjonens muligheter til å utføre gode, koordinerte og effektive tjenester.

4.1.1 Samisk språkråd

Sametinget har i sak 23/00 vedtatt å legge ned Samisk språkråd fra 31.12.2000. Det er i samme sak vedtatt å opprette et språkstyre med fem medlemmer. Administrasjonen blir en samisk språkavdeling.

Samisk språkråd kan ikke se med hvilken myndighet Sametinget kan nedlegge språkrådet som er hjemlet i Samelovens § 3-12.

I den nye organisasjonen er Sametingets direktør administrasjonens øverste ansvarlig. Denne rollen styrkes i den nye organisasjonen. Språkavdelingen får et nærmere samarbeid med Sametingets direktør og andre ledere i Sametingets avdelinger da det i den nye organisasjonen skal avholdes jevnlig ledermøter hele året.

Språkavdelingens saksbehandling endres i forhold til språkrådet. Språkavdelingen skal saksbehandle både til Sametingsrådet, tilskuddsstyret og språkstyret. De ansatte får nye utfordringer, blant annet politiske saksbehandlinger, språkfaglige tiltak og språkavdelingens administrative oppgaver.

4.1.2 Samisk kulturminneråd

Fra 1. januar 2001 har Sametinget ny organisasjonsstruktur, noe som innebærer at tidligere Samisk kulturminneråds administrasjon vil få det formelle ansvaret med administrativ oppfølging av generelle samiske miljø og arealinteresser. I tillegg kommer oppfølginga av samiske museer.

Viktige utfordringer i 2001 i arbeidet med samiske museer, vil være at Sametinget overtar forvaltningsansvaret for samiske museer i Norge, følger opp St.meld nr. 22 (1999-2000) Kjelder til kunnskap og oppleving - for en samlet forvaltning og styrking av samiske museer. Samiske museer må ha en rimelig del av bevilgningsøkninger av museer generelt, slik Regjeringen har planer for, jf. St.meld nr. 22 (1999-2000) og forbereder prosesser med de samiske museene og berørte kommuner for samordning av samiske museer i museumssidaer. Videre vil Sametinget arbeide for at de samiske museene kan samhandle også fram til Sametinget har overtatt forvaltningsansvaret for de samiske museene og får etablert Østsamisk museum som samisk nasjonalt tusenårssted.

Samisk kulturminneråd avsluttet i 1998 et forprosjekt for en verne- og forvaltningsplan for samiske bygninger. Prosjektet ble fullfinansiert sommeren 1999 og kom i gang i 2000. Prosjektet vil fortsette i 2001. Samtidig har Samisk kulturminneråd forventninger om å få på plass en egen bygningsvernkonsulent. Det vil være en viktig utfordring å innarbeide bygningsinteresser i arealforvaltning og gi god informasjon og veiledning i bygningsvernarbeidet.

Samisk kulturminneråd har siden 1997 deltatt aktivt i det norsk-russiske miljøvernssamarbeidet. Dette arbeidet vil i 2001 gå over i en formidlingsfase. Samisk kulturminneråd ser det som en utfordring at Sametinget følger opp dette arbeidet med tiltak særlig rettet mot østsamene. Samisk kulturminneråd ser det også som viktig å videreutvikle samarbeidet for det samiske kulturminnevernet i Sverige og Finland.

4.1.3 Samisk næringsråd

Samisk næringsråd blir i sin nåværende form, med de forvaltningsoppgaver og det ansvarsområdet som er knyttet til virksomheten, lagt ned med virkning fra 31.12.00. Det skal etableres en avdelingsstruktur for Sametingets administrasjon. En ønsker med dette å gjøre Sametinget i bedre stand til å være en klarere politikktutvikler og politisk premissleverandør. Videre sikter en mot en mer effektiv utnyttelse og koordinering av de administrative ressursene som forhåpentlig kan ivareta brukerinteressene bedre gjennom større faglig forutsigbarhet i forvaltningsoppgavene. Det nylig oppnevnte tilskuddstyret skal ha til oppgave å forvalte fond og øvrige tilskuddsmidler som overføres fra Sametinget.

I denne nye strukturen, hvor Sametinget skal fremstå som en mer korporativ enhet, vil selvsagt medføre en langt sterkere samordnet og koordinert virksomhet for ettertiden. Planverk, budsjett og virkemiddelbruk må derfor knyttes sterkt sammen og fungere slik at politisk vedtatte målsettinger lar seg realisere. For arbeidet med nærings- og sysselsettingsspørsmål blir det viktig å få avsatt tilfredsstillende budsjetttrammer og utformet en konsis støttepraksis som klart definerer hvordan virkemiddelbruken skal anvendes overfor ønsket utvikling av næringslivet.

For alle støtteordninger som Samisk næringsråd forvalter skal det utarbeides klare målformuleringer, resultatkrav, måleindikatorer, rapporteringer mv. som det nye økonomireglementet og de funksjonelle krav setter. Utfordringen er å jobbe videre med å utforme måter å måle virkemiddelbruken på, slik at man

Sign: EKN, JMK

får en forståelse av hvordan virkemidlene treffer i forhold til målformuleringene. Det gjenstår ennå et godt stykke arbeid for å utvikle gode resultat- og virkningsindikatorer for tilfredsstillende kunne måle nytteverdien av virkemiddelbruken.

Den interne strukturen avdelingene imellom, blir også spesielt viktig. Det gjelder å finne frem til kjøre-regler og avklaring av ansvarsfordelingen m.h.t. saksoppgaver. Når Samisk næringsråd og Samisk kulturråd slås sammen til en felles avdeling for kultur og næringsaker, blir det nødvendig å avklare rollefunksjonen internt. Selv om de to særskilte rådene legges ned, vil de administrative enhetene opprettholdes med sin geografiske lokalisering slik tilfellet er i dag. Mye taler for at også forvaltnings- og ansvarsområdet til de to administrative enhetene følger den oppgavefordeling en har i dag. Inntil videre bør en gå inn for en faglig sektoravgrensning, og ikke en ren regional eller geografisk fundert rollefordeling av forvaltningsoppgavene. Det blir et viktig internt arbeid å tømme ut regler for saksbehandling, samt at en evner å avklare støttepraksis mellom kulturspesifikke og næringsmessige saker. For en felles avdeling blir det viktig å prioritere virkemidler og det fagpolitiske arbeidet som både har kultur- og næringsutvikling som satsingsområde, men hvor en skaper en tilfredsstillende balanse for prioritering mellom sektorene.

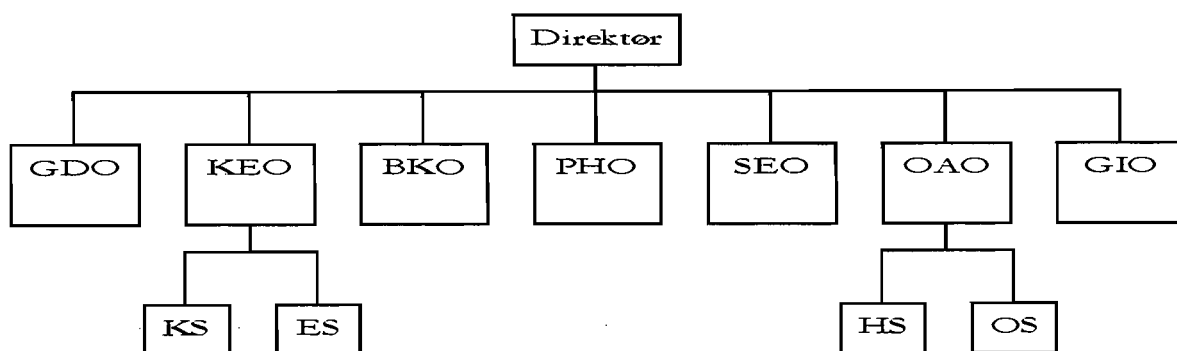
4.1.4 Samisk kulturråd

Jf. kap. 4.1.3. Samisk næringsråd

4.2 Omorganisering av Sametingets administrasjon fom. januar 2001

I forbindelse med den nye organiseringen står Sametinget overfor en del utfordringer for å kunne yte tjenester til Sametingsrådet, tilskuddstyret, språkstyret, plenum, møtelederskapet, kontrollkomiteen, valgkomiteen, valgmennda, gruppene og ikke minst til publikum.

Sametingets organisasjonskart etter omorganiseringen:

Forkortelser:

OAO: Oahpahasossodat/Opplæringsavdeling

HS: Hálldahusseksjjuvna/Forvaltningsseksjonen

OS: Ovdánáhttinseksjjuvna/Utviklingsseksjonen

Sign:

EKN, JMK

- GIO: Giellaossodat/Språkavdeling
 GDO: Girjerájus- ja diehtujuohkinossodat/Bibliotek- og informasjonsavdeling
 KEO: Kultur- ja ealáhusossodat/Kultur- og næringsavdeling
 ES: Ealáhussekšjuvna/Næringsseksjonen
 KS: Kultursekšjuvna/Kulturseksjonen
 BKO: Birasgáhtten ja kultursuodjalanossodat/Miljø- og kulturminnevern avdeling
 PHO: Plána- ja hálddahuossodat/Plan- og administrasjonsavdeling
 SEO: Servodatossodat/Samfunnsavdeling

Sametingets administrasjon vil møte store utfordringer hva gjelder koordinering mellom de ulike avdelingenes politikktutforming slik at sammenhengen mellom de ulike strategiene og ulike politiske vedtak ivaretas. Dessuten må kommunikasjon mellom avdelingene fungere optimalt. Store geografiske avstander skal ikke være begrunnelse for kommunikasjonssvikt. Å utvikle lik bedriftskultur i samtlige avdelinger er et av de sentrale utfordringene administrasjonen står overfor i det kommende året.

Sametinget vil på bakgrunn av omorganiseringen omgjøre stillinger og lønsplassering med virkning fra 1. januar 2001 i hht. hovedavtalens § 13. Personalpolitikken i den nye organiseringen vil møte en rekke utfordringer, herunder ny personalplan, helse, miljø og sikkerhet, o.a.

Det er for 2001 bevilget kr 106,9 mill. til Sametinget over post 50. I bevilgningen er informasjonsarbeid og kampanje i tilknytning til sametingsvalget inkludert.

Alle syv avdelinger vil gis en økonomisk ramme for sin virksomhet. Hver avdeling vil få et spesielt ansvar som fagpolitisk sekretariat for Sametingsrådet. Språkavdelingen vil i tillegg få et nært samarbeid med Språkstyret. Kultur- og næringsavdelingen vil likeledes i tillegg ha nær tilknytning til tilskuddstyret. Videre har samtlige avdelinger egen økonomi- og personalforvaltning, derav månedlig rapport over forbruk og integrering av likestilling. Enkelte avdelinger vil også befatte seg med retningslinjer for tilskuddsordninger.

Det har vært en del spørsmål om direktebevilgningene. Utfordringer ligger i utformingen av disposisjonsnotatet og behov for endringer i retningslinjer. I 2001 vil en rekke institusjoner og organisasjoner få sine tilskudd som direktebevilgning fra Sametingets plenum. Det vil likevel bli slik at den enkelte fagavdeling selv må informere om og ekspedere disse bevilgningene i form av formelt disposisjonsbrev til de det gjelder. Samtidig må avdelingene påse at retningslinjene blir oppdatert i forhold til Sametingets vedtak. Det må likevel understrekes at de nye avdelingene i 2001 fortsatt vil forvalte de tilskuddsordningene de hadde innenfor sitt sektorområde i 2000.

Sametingets direktør vil inneha det øverste administrative ansvaret overfor Sametingsrådet og styrene og er innstillende myndighet på vegne av fagavdelingene overfor disse organene. Innenfor sine saksfelt vil den enkelte avdeling få ansvar for politikktutforming og koordinering, saksbehandling og oppfølging, veiledning internt og eksternt, samt informasjon.

Sign: EKN, JMK

4.2.1 Samfunnsavdelingen

Samfunnsavdelingen skal forestå saksbehandling overfor Sametingsrådet i saker som berører eget fagfelt. I tillegg skal avdelingen ha et samordningsansvar overfor de andre avdelingene innen det juridiske området, og forestå innkalling og møteplanlegging for Sametingsrådet. Avdelingen har ansvaret for klagebehandling av tilskuddssaker tilhørende andre avdelinger. Videre skal avdelingen arbeide med samarbeidsspørsmål, derav samisk samarbeid i Samisk parlamentarisk råd og nordisk samarbeid i forhold til Nordisk råd, nordisk samekonvensjon, fellesmøter mellom presidenter og ministre, samt internasjonalt arbeid i forhold til FN, ILO, WHO, Artisk råd, Barentssamarbeidet og bistand. Andre oppgaver for samfunnsavdelingen er helse- og sosialspørsmål, samferdsel, administrere invitasjoner og Sametingets valgarbeid.

Den økonomiske rammen for Samfunnsavdelingens virksomhet for 2001 vil være kr 2 496 000 over post 01 Driftsutgifter.

4.2.2 Bibliotek- og informasjonsavdelingen

Bibliotek- og informasjonsavdelingen skal ved siden av å forvalte samisk spesialbibliotek og fungere som samordnende informasjonsavdeling for hele Sametinget, også fungere som politisk sekretariat for Sametingsrådet i saker som berører eget fagfelt.

Samisk spesialbibliotek ble overført til Sametinget i år 2000. Det har en unik funksjon ved at den betegnes som Samisk spesialbibliotek utad og fungerer som forvaltningsbibliotek i sametingssystemet. Sametingets mål er å utvikle SSB i retning av å være et ressurscenter for andre bibliotek, og at SSB er en pådriver i utviklingen av samisk bibliotekstjeneste forøvrig. SSB skal bli en sentral aktør i Sametingets informasjonsarbeid, med utvidet opplysnings- og veiledningsansvar overfor eksterne brukere og som et forvaltningsbibliotek overfor interne brukere.

En høyt prioritert oppgave i året som kommer er å få på plass et datasystem for biblioteket som fullt ut støtter samiske tegn. Sametinget har som mål at bibliotekbasen også skal inn på tingets internettsider.

Informasjon om Sametinget er ikke et mål i seg selv, men et virkemiddel for å nå Sametingets mål. En vellykket informasjons- og kommunikasjonsstrategi krever derfor mer enn anskaffelse av ny teknologi. Det avgjørende for å lykkes i dette arbeidet, ligger i det å klare å tilpasse hele organisasjonen, med alle avdelingene også utenfor Karasjok, til de arbeidsmetodene som Sametingets nye informasjonssystem, intranett og internett, åpner for. Dette vil kreve en bevisst og langsiktig innsats av hele organisasjonen. Utgangspunktet må være at alle ansatte og alle politikerne er informasjonsmedarbeidere, og det betyr økt fokus på det informasjons- og veiledningsansvaret man har i forhold til sin rolle i systemet. All erfaring viser at god intern kommunikasjon er en forutsetning for god kommunikasjon til brukerne. Det er en stor fremtidig utfordring å bygge opp en aktiv og målrettet informasjonstjeneste for Sametinget.

Produksjon og vedlikehold av informasjon på Internett er en viktig og arbeidskrevende oppgave.

Informasjonen skal være brukerorientert og målrettet, men elektronisk formidling av informasjon er bare en av mange informasjonskanaler Sametinget skal benytte. Etterspørselen etter informasjon er svært stor, både fra publikum, myndigheter og andre samarbeidsparter, og har økt betydelig høsten 2000.

Sametingsbygningen har trolig i stor grad bidratt til økt fokus på samiske spørsmål.

Sign: EKW, JMK

Det store omfanget av besøkende har gjort det nødvendig med daglige omvisninger. Sommeren 2001 forventes det at Sametingsbygningen vil bli et mål for turister på reise til eller gjennom Karasjok. I år 2000 var det omkring 30 000 registrerte turister i Karasjok. En viktig utfordring er å finne en balanse mellom de ressursene som brukes på besøkende i bygningen og de ressursene som brukes på det øvrige informasjonsarbeidet.

Sametinget har i dag svært lite informasjonsmateriell om egen virksomhet og samiske spørsmål generelt. Det er nødvendig å utvikle og produsere informasjonsmateriell som tematisk dekker det som etterspørres av publikum. Spesielt er det ønskelig å utarbeide et pedagogisk tilbud til skoleverket. Dette er omfattende og ressurskrevende arbeid.

Utvikling av en helhetlig informasjons- og kommunikasjonsplan for Sametinget er nødvendig, og arbeidet bør være sluttført innen utgangen av 2001. Det vil også bli utviklet en plan for å øke deltakelse i valgmanntall og valg.

Avdelingen vil så snart de personellmessige ressursene tillater det, gå i gang med å lage en arkivplan med en samlet oversikt over arkivdanning og bevaring, og en oversikt over planer og utredninger. Foruten selve produksjonen av arkivalier, vil planen omhandle ordningen av arkivet, oppbevaringen i aktuelt arkiv, bortsetningsarkiv og fjernarkiv, arkivbegrensning, kassasjon og avlevert arkiv. Det er nå 11 år siden Sametinget ble opprettet, og arbeidet med avlevering av arkivmateriale fra underliggende råd og distriktskontorer vil også begynne snart.

Den økonomiske rammen for Bibliotek- og informasjonsavdelingens virksomhet for 2001 vil være kr 8 545 000 over post 01 Driftsutgifter.

4.2.3 Plan- og administrasjonsavdelingen

Plan- og administrasjonsavdelingen skal ivareta Sametingets administrative fellesfunksjoner innenfor områdene Informasjons- og kommunikasjonsteknologi (IKT), personal- og økonomiforvaltning, herunder arbeidet med budsjett og regnskap, likestilling og plan- og meldingsarbeid. I tillegg skal avdelingen forvalte tilskudd til politiske grupper og organisasjoner definert under post 55. Avdelingen skal også fungere som politisk sekretariat for Sametingsrådet i saker som berører eget fagfelt.

Den økonomiske rammen for Plan- og administrasjonsavdelingens virksomhet for 2001 vil være kr 5 328 000 over post 01 Driftsutgifter og kr 5 762 000 over post 55 Andre tilskudd, totalt kr 11 090 000.

4.2.4 Miljø- og kulturvern avdelingen

Miljø- og kulturvern avdelingen skal ved siden av å forvalte kulturminner etter kulturminneloven også fungere som politisk sekretariat for Sametingsrådet i saker som berører eget fagfelt.

Den økonomiske rammen for Miljø- og kulturvern avdelingens virksomhet for 2001 vil være kr 6 372 000 over post 01 Driftsutgifter og kr 1 970 000 over post 54 Miljø- og kulturvern, totalt kr 8 342 000.

Sign: _____

EKN, JMK

4.2.5 Opplæringsavdelingen

Opplæringsavdelingen skal i tillegg til det som er skissert i kap. 3.2.4., fungere som politisk sekretariat for Sametingsrådet i saker som berører opplæringsspørsmål.

Den økonomiske rammen for Opplæringsavdelingens virksomhet for 2001 vil være kr 12 200 000 over post 01 Driftsutgifter, kr 1 800 000 over post 21 Spesielle driftsutgifter og kr 22 964 000 over post 56 Opplæring og læremidler, totalt kr 36 964 000.

4.2.6 Språkavdelingen

Språkavdelingen skal bl.a. samordne etablering og drift av Sametingets nye språkstyre. I tillegg skal avdelingen fungere som politisk sekretariat for Sametingsrådet i saker som berører språkspørsmål.

Den økonomiske rammen for Språkavdelingens virksomhet for 2001 vil være kr 4.050.000,- over post 01 Driftsutgifter og kr 19.856.000,- over post 53 Språk, totalt kr 23.906.000,-.

4.2.7 Kultur- og næringsavdelingen

Kultur- og næringsavdelingen skal samordne etablering og drift av Sametingets tilskuddstyre, innkalle til møter og se til at sakene blir oversendt og protokollert på en samlet måte. Avdelingen vil ikke ha ansvar for enkeltsaksbehandling innenfor virkemiddelordninger som ikke uttrykkelig er definert til avdelingen enten gjennom budsjettvedtak eller disposisjonsnotat. Kultur- og næringsavdelingen skal også fungere som politisk sekretariat for Sametingsrådet i saker som berører kultur- og næringsspørsmål.

Den økonomiske rammen for Kultur- og næringsavdelingens virksomhet for 2001 vil være kr 5.928.000,- over post 01 Driftsutgifter, kr 22.210.000,- over post 51 Næringsutvikling, kr 17.245.000,- over post 52 Kultur og kr 1.300.000,- over post 57 Internasjonalt samarbeid, totalt kr 46.683,-.

4.3 Sluttord

Den nye organiseringen med avdelingsvise økonomiske rammer er spennende. Det stiller bl.a. strengere krav til budsjetttenking og økonomiske rapporteringer for den enkelte fagavdeling. Likeledes vil mål, strategi og tiltak i forbindelse med virkemiddelsbruken medføre utfordringer for avdelingene.

Det er knyttet relativt stor usikkerhet til driften av det nye sametingsbygget. På denne bakgrunn er det lagt inn høyde for dette i driftsbudsjettet og det gjenstår å se om dette holder.

En stor utfordring er om reorganiseringen makter å klargjøre de formelle administrative ansvarslinjene. Den administrative rollen er tosidig, nemlig å ivareta politiske sekretariatsfunksjoner og utøve forvaltningsfunksjoner. Når Sametinget for ettertiden skal fungere mer enhetlig og samordnet, krever det oppmerksomhet for betydningen av en tett samhandling mellom det politiske og administrative nivået. Dette fordrer jevnlig møter mellom politisk og administrativ ledelse hvor det utveksles informasjon, gis signaler om aktuelle saker, problemstillinger og strategier.

Saken ble avsluttet 23. februar kl. 11.20.

Sign: EKN / JMK

Sak 10/01

Utviklingsprogram for duoddji

Saken påbegynt 23. februar kl. 11.20.

I Dokumenter

- Utskrift sak R 16/01 Utviklingsprogram for duodji
- Utskrift sak 25/99 Duodji – kultur, fag og næring
- Utviklingsprogram for duodji 2001-2005
- Utskrift sak SN R 102/00 Oversendelse av uttalelse om Utviklingsprogrammet for duodji 2001-2005

II. Innleverte forslag og eventuelle merknader

Sametingsrådets innstilling overfor Sametinget:

Sametinget viser til utkastet til Utviklingsprogram for duodji 2001-2005, som har bakgrunn i å ivareta duodji som både kultur, fag og næring. Duodji har et betydelig kulturelt, faglig og næringsmessig utviklingspotensiale dersom rammebetingelsene for dette legges til rette. Dette stiller Sametinget, de sentrale myndigheter og duodjiutøverne overfor store utfordringer. Det gjelder å få etablert bedre rammebetingelser for duodji som kultur, fag og næring. Sametinget går derfor inn for å gjennomføre et 5-årig utviklingsprogram for duodji.

Ettersom duodji er et vidt begrep, er det viktig å legge vekt på at duodji i denne sammenheng skal ha utgangspunkt og basis i samisk kultur, tradisjon og samfunnsliv. Duodji er en viktig kulturbærer. Derfor er det en stor utfordring å styrke kulturen gjennom en levedyktig og lønnsom duodjinæring. Det gjelder å ta vare på tradisjonene samtidig som man nyttiggjør seg mulighetene som ligger i å utvikle nye produksjonsmetoder og teknikker. Dette innebærer at man må tilrettelegge for nyskapning samtidig som man opprettholder tradisjonell duodjivirksomhet slik at man ivaretar og viderefører duodjitradisjonene som bl.a. de eldre utøverne har.

Sametinget fastsetter følgende mål for utviklingsprogrammet:

Hovedmål

Å gjøre duodji til en levedyktig næring med kulturell, faglig og samfunnsmessig bærekraft.

Delmål kultur

1. Å få stadfestet verdiskapning i duodji
2. Å få bedre rettsvern for duodji

Delmål fag

3. At skoleverket får større forståelse for duodji

Sign: EKN, JMK

4. Å få styrket duodjiopplæringen i grunn- og videregående skole
5. Å styrke fagopplæringen i duodji
6. Å sikre lærlingeordningen i duodji
7. Å opprette duodji/kunstfag på høyskolenivå
8. Å få styrket kompetanse innen økonomi, salg og markedsføring

Delmål næring

9. Å bedre lønnsomheten i næringen
10. Å få flere heltidsutøvere
11. Å styrke kombinasjonsnæringen i kyst- og sørsamiske områder
12. Å få økt salg og markedsføring av duodji
13. Å få lovfestet rett til uttak av råvarer og transport i utmark i forbindelse med råvareinnhenting
14. Å utarbeide en næringsavtale

Sametinget ber Sametingsrådet iverksette arbeidet med programmet med utgangspunkt i disse målene. Når det gjelder forslagene til satsingsområder i programutkastet, støtter Sametinget at disse må ses i et verdikjedeperspektiv. Sametinget har ingen merknader til forslagene til satsingsområder, og finner de foreslåtte tiltakene å være et godt grunnlag for det videre arbeidet med programmet.

Rådet bør oppnevne en referansegruppe på fem medlemmer til faglig støtte for gjennomføringen i programperioden. Duodjinæringen skal være representert i referansegruppen. Eventuelle øvrige sider ved organiseringen av programmet, vurderes løpende av Sametingsrådet med utgangspunkt i framdriften i programarbeidet.

Sametinget viser til at Kommunaldepartementet har pekt på behovet for en analyse av situasjonen for duodji innenfor rammen av sametingssystemet med sikte på konkrete tiltak (jf. St. meld. nr. 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk s. 79). Med det evalueringsarbeidet som er utført (jf. Sametingets vedtak 03.06.99 i sak 25/99), og det påfølgende arbeidet i regi av Sametinget, ligger forholdene nå godt til rette for å gi det løft duodji trenger som kultur, fag og næring. Derfor inviteres sentrale og regionale myndigheter, relevante institusjoner og duodjinæringen selv til å delta i programarbeidet. Dette med sikte på bredest mulig oppslutning om nødvendige politiske, organisasjonsmessige og finansielle tiltak. I programutkastet forutsettes deltakelse fra flere relevante samarbeidspartnere når det gjelder finansiering. Sametinget ber Sametingsrådet avklare de økonomiske sidene ved programmet, og fremme eventuelle spørsmål vedrørende omfanget av Sametingets deltakelse ved budsjettreguleringen i mai.

Prioriteringen av satsingsområder og tiltak i gjennomføringen bør gjøres i samarbeid med deltakende partnere i programgjennomføringen. Tinget vil understreke betydningen av at konkrete tiltak kommer duodjeutøvene direkte til gode, og at målgruppen for de ulike tiltakene defineres på en klargjørende måte for å sikre tilstrekkelig økonomiske ressurser til å gjennomføre de ulike tiltakene.

Sign: EKN, JMK

Sametinget oppfordrer aktørene innen duodji til å vektlegge samarbeidstiltak innen salg, markedsføring og nettverkssamarbeid, slik at både utviklingsprogrammet og næringen selv kan ta fatt på de utfordringene vi i fellesskap står ovenfor.

Sametinget ber om å bli løpende orientert om framdriften i programarbeidet.

Forslag 1, representant Randi Skum, NSRs sametingsgruppe:

Det må opprettes stipendordninger innen duodji som de med fag/svennebrev kan søke på, på lik linje med kunstnerstipendiene. Det må også opprettes en Designerpris for god design og god håndverksmessig utførelse.

III. Votering

Av 39 representanter var 34 tilstede.

Voteringen ble gjennomført i følgende rekkefølge:

1. Forslag 1 ble enstemmig vedtatt.
2. Sametingsrådets innstilling, unntatt allerede vedtatte endringer, ble enstemmig vedtatt.

IV. Protokolltilførsel

Det ble ikke fremmet protokolltilførsel i denne sak.

V. Talerliste og replikkordskifte

	Taler	Replikk
1.	Berit Ranveig Nilssen, saksordf.	
2.	Magnhild Mathisen	
3.	Randi Skum	
4.	Per Edvin Varsi	
5.	Leif Elsvatn	
6.	Nils O. Nilsen	
7.	Sven-Roald Nystø	
8.	Olav M. Dikkanen	
9.	Per Solli	
10.	Magnhild Mathisen	
11.	Berit Ranveig Nilssen	
	John Henrik Eira (til forr.orden)	
	Sven-Roald Nystø (til forr.orden)	

Sign:

EKN, JMK

VI. Sametingets vedtak etter voteringen

Sametinget viser til utkastet til Utviklingsprogram for duodji 2001-2005, som har bakgrunn i å ivareta duodji som både kultur, fag og næring. Duodji har et betydelig kulturelt, faglig og næringsmessig utviklingspotensiale dersom rammebetingelsene for dette legges til rette. Dette stiller Sametinget, de sentrale myndigheter og duodjiutøverne overfor store utfordringer. Det gjelder å få etablert bedre rammebetingelser for duodji som kultur, fag og næring. Sametinget går derfor inn for å gjennomføre et 5-årig utviklingsprogram for duodji.

Ettersom duodji er et vidt begrep, er det viktig å legge vekt på at duodji i denne sammenheng skal ha utgangspunkt og basis i samisk kultur, tradisjon og samfunnsliv. Duodji er en viktig kulturbærer. Derfor er det en stor utfordring å styrke kulturen gjennom en levedyktig og lønnsom duodjinæring. Det gjelder å ta vare på tradisjonene samtidig som man nyttiggjør seg mulighetene som ligger i å utvikle nye produksjonsmetoder og teknikker. Dette innebærer at man må tilrettelegge for nyskaping samtidig som man opprettholder tradisjonell duodjivirksomhet slik at man ivaretar og viderefører duodjitradisjonene som bl.a. de eldre utøverne har.

Sametinget fastsetter følgende mål for utviklingsprogrammet:

Hovedmål

Å gjøre duodji til en levedyktig næring med kulturell, faglig og samfunnsmessig bærekraft.

Delmål kultur

1. Å få stadfestet verdiskaping i duodji
2. Å få bedre rettsvern for duodji

Delmål fag

3. At skoleverket får større forståelse for duodji
4. Å få styrket duodjiopplæringen i grunn- og videregående skole
5. Å styrke fagopplæringen i duodji
6. Å sikre lærlingeordningen i duodji
7. Å opprette duodji/kunsthøgskolenivå
8. Å få styrket kompetanse innen økonomi, salg og markedsføring

Delmål næring

9. Å bedre lønnsomheten i næringen
10. Å få flere heltidsutøvere
11. Å styrke kombinasjonsnæringen i kyst- og sørsamiske områder
12. Å få økt salg og markedsføring av duodji
13. Å få lovfestet rett til uttak av råvarer og transport i utmark i forbindelse med råvareinnhenting
14. Å utarbeide en næringsavtale

Sign: EKN, JMK

Sametinget ber Sametingsrådet iverksette arbeidet med programmet med utgangspunkt i disse målene. Når det gjelder forslagene til satsingsområder i programutkastet, støtter Sametinget at disse må ses i et verdikjedeperspektiv. Sametinget har ingen merknader til forslagene til satsingsområder, og finner de foreslåtte tiltakene å være et godt grunnlag for det videre arbeidet med programmet.

Rådet bør oppnevne en referansegruppe på fem medlemmer til faglig støtte for gjennomføringen i programperioden. Duodjinæringen skal være representert i referansegruppen. Eventuelle øvrige sider ved organiseringen av programmet, vurderes løpende av Sametingsrådet med utgangspunkt i framdriften i programarbeidet.

Sametinget viser til at Kommunaldepartementet har pekt på behovet for en analyse av situasjonen for duodji innenfor rammen av sametingssystemet med sikte på konkrete tiltak (jf. St. meld. nr. 41 (1996-97) Om norsk samepolitikk s. 79). Med det evalueringsarbeidet som er utført (jf. Sametingets vedtak 03.06.99 i sak 25/99), og det påfølgende arbeidet i regi av Sametinget, ligger forholdene nå godt til rette for å gi det løft duodji trenger som kultur, fag og næring. Derfor inviteres sentrale og regionale myndigheter, relevante institusjoner og duodjinæringen selv til å delta i programarbeidet. Dette med sikte på bredest mulig oppslutning om nødvendige politiske, organisasjonsmessige og finansielle tiltak. I programutkastet forutsettes deltakelse fra flere relevante samarbeidspartnere når det gjelder finansiering. Sametinget ber Sametingsrådet avklare de økonomiske sidene ved programmet, og fremme eventuelle spørsmål vedrørende omfanget av Sametingets deltakelse ved budsjettreguleringen i mai.

Prioriteringen av satsingsområder og tiltak i gjennomføringen bør gjøres i samarbeid med deltakende partnere i programgjennomføringen. Tinget vil understreke betydningen av at konkrete tiltak kommer duodjeutøverne direkte til gode, og at målgruppen for de ulike tiltakene defineres på en klargjørende måte for å sikre tilstrekkelig økonomiske ressurser til å gjennomføre de ulike tiltakene.

Det må opprettes stipendordninger innen duodji som de med fag/svennebrev kan søke på, på lik linje med kunstnerstipendiene. Det må også opprettes en Designerpris for god design og god håndverksmessig utførelse.

Sametinget oppfordrer aktørene innen duodji til å vektlegge samarbeidstiltak innen salg, markedsføring og nettverkssamarbeid, slik at både utviklingsprogrammet og næringen selv kan ta fatt på de utfordringene vi i fellesskap står ovenfor.

Sametinget ber om å bli løpende orientert om framdriften i programarbeidet.

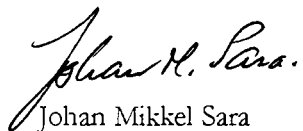
Saken ble avsluttet 23. februar kl. 12.30.

Sign: EKN / JMK

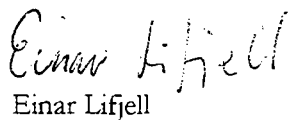
Undertegnede har lest gjennom protokollen, og finner de bokførte beslutninger å være i overensstemmelse med Sametingets vedtak.

Karášjohka 23. februar 2001

Møtelederskapet

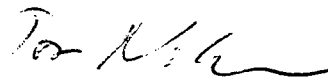

Johan Mikkel Sara
leder

Einar Lifjell

Tor Nilsen

Eva Josefsen

